

Tabula Primi libri q[ui] dicitur speculu[m] Isidori de summo bono. Et su[n]t libri tres.

<https://hdl.handle.net/1874/456972>

Incipit tabula Primi libri q̄ dicitur speculū
Ihsidori de summo bono. Et sūt libri tres.

Quod deus sūm⁹ et incōmutabilis sit.	1.
Qd̄ immēsus ⁊ omnipotēs sit deus.	2.
Qd̄ inuisibilis sit deus.	3.
Qd̄ ex creature pulchritudine agnoscat̄ de⁹.	4.
Qd̄ ex nro quedā species ad deū referant̄.	5.
Qd̄ deo nulla tēporū successio ascribitur.	6.
De temporibus.	7.
De mundo.	8.
Vñ malum sit inuentum.	9.
De angelis.	10.
De homine.	11.
De anima ceterisq; sensibus.	12.
De sensibus carnis.	13.
De cristo.	14.
De spiritu sancto.	15.
De ecclesia ⁊ heresibus.	16.
De hereticis.	17.
De gentibus.	18.
De lege.	19.
De septem regulis legis.	20.
De differentia testamentorum.	21.
De simbolo ⁊ oracōne dominica.	22.
De baptismo ⁊ coione.	23.
De martirio.	24.

De sanctorum miraculis .
De antepo et eius signis .
De resurrectione .
De iudicio .
De gehenna .
De penis impiorum .
De gloria sanctorum

Qd deus sumus et incommutabilis sit

Unum bonum deus est quod incommutabilis est et corrumpi omnino non potest. Creatura vero bonum est sed non sumum est quod mutabilis est et dum sit quidem bonum non tamen esse potest et sumum. Quid est immortalitas dei nisi eius incommutabilitas. Nam et angeli et anime immortales sunt sed immutabiles non sunt. Ideoque solus deus dicitur immortalis quod solus incommutabilis. Nam anima moritur dum deserit deo de bono in malum mutatur. Sic et angelus dum deserto deo est lapsus. Qd materia est habet unum existat. mutabile est. quod de informi ad formam transit. Qd vero non habet materiam immutabile est sicut deus. Itaque bene hec substantialiter sunt in deo et incorruptio immortalitas et incommutabilitas. Unde et merito cum preponitur creature Opus non consilium apud deum potest mutari. nec

variari cū. quia p varia tēpa dīuersa p̄ccipit
Sed manēs idē immutabil̄ & eternus qđ cū
q; 2gruū est temp̄i ab ipsa eternitate. in eius
māsit disposicōis cōsiliū. Nō vsu nostro aliud
deū putare. aliud pulchritudinē eius. atq; aliud
mansuetudinē eius: sicut aliud est homo. aliud
pulchritudo. quia desistente pulchritudine homo
manet. Ac per hoc qui ita intelligit. deū corpore
um esse credit. dū pulchritudo dei ipse deus sit
Ideo deus dicitur simplex. siue non amittendo
quod habet. seu quia nō aliud est ipse. et aliud
quod in ipso est. Inordinate dici. seu cōferri vi
cijs. solēt ea que ordinate in deo sūt utpute sim
plicitas que aliquando dicitur pro stulticia.
et non est. apud deum vero summa simplici
tas est. Iuxta hanc regulam et cetera existi
manda sunt

Qđ immensus et omnipotēs sit de9. Cap. 2.
On ideo celum et terram implet deus
ut cōtineant eum. sed ut ipsa potius
contineantur ab eo. Nec particulatim
deus implet omnia. sed cum sit idē vnus. vbi
q; tamen est totus. nō ita putandus est esse de
us in omnibue. ut vnaqueq; res pro magnitu
dine porcionis sue capiat eum. id est maxima
maius. et minima minus. dum sit potius e
tiam ipse totus in omnibus siue omnia in ipso

Omnipotēcia diuine maiestatis cūda potēsta
tis sue immenſitate cōcludit. Nec euadendi po
tēcias eius quīquīs aditum inuenire poteit
quia ille omnia cūcumq; cōstringit. Cūda
enim intra diuini iudiciū omnipotēciam coar
tantur ſine qua continenda ſunt ut ſalua ſint
ſeu ea que amputāda ſunt ut peccāt. Nullaten⁹
ergo poſſibile eſt effugere deū quempiā. Qui e
nim eum nō habet placatū nequaquā euadit ira
tum. Immēſitas diuine magnitudinis iſta eſt
ut intelligamus eū intra omnia ſed nō in duſū
extra omnia ſed non excludū & ideo interiorē
ut omnia cōtineat ideo exteriorē ut incircum
ſcripte magnitudinis ſue immēſitate omnia cō
cludat. Per id ergo qđ exterior eſt oſtenditur
creator eſſe. per id vero qđ interior gubernare
omnia demōſtratur. Ac ne ea que creata ſūt ſi
ne deo eſſent deus intra omnia eſt. Verū ne ex
tra deū eſſent deus exterior eſt. ut omnia cōdu
dantur ab eo de cōſumacōne alicui⁹ facti dici
tur pfectio. deus autem quī non eſt factus quo
modo eſt perfectus. Sed hūc ſermonem de vſu
noſtro ſumit humana inopia ſicut et reliqua
verba quatenus id qđ ineffabile eſt utcūq; di
ci poſſit quomā de deo nichil digne humanus
ſermo dicit. dū local nō ſit deus localiter tñ in
ſuis ābulat ſanctis dū de loco in locū p̄dicatur

ab eis. Nam deus qui nec loco mouetur nec tpe
in seruis tamē suis a tpe a loco mouetur. Quo
ciens ab eis dē localiter predicatur: dnm de deo
nec scdm qualitatē. nec scdm fitū. nec scdm ha
bitū aut motum. aliquid digne dicatur. Inest
tamen ei quodāmodo latitudo caritatis. q̄ nos
ab errore abstrahit a cōtinet in veritate. Inest
ei a lōgitudō. qua nos longanimitē malos por
tat. donec emendatos patrie future restituat.
Inest ei a latitudo per quam omnē sensum sue
sciētie immēsitare exsuperat. Inest ei et pfūdū
quo dampnandos in seruis iuxta equitatem. Et
iuxta equalitatem amādos deus in seruis suis
disponēs p̄ordinat.

Qd̄ inuisibil̄ sit deus.

Cap. 3.

Vm de deo loquēs scriptura plerumq;
dicat. ecce d̄. non q̄si visibilē ostendit
sed vbiq; esse presentem significat. per
id qd̄ dicit. ecce dominus. vel quod magnitudi
nem diuinitatis eius nullus sensus possit atū
gere. etiam nec angelica nec humana. post re
surrectionem natūā proficiat. a ad cōtemplā
dum deum in diuersa confurgat. Videre tamē
eius essentiam non valet plane q̄ nec ipsa pro
fectio angelica in totum attingit scire. scdm a
postolum qui ait. Et pax dei quē exsuperat
omnem sēsum. ut subaudias etiam angelorum

Sola enim trinitas sibi integre nota est et humanitas a christo suscepta que tertia est in trinitate persona. Intelligibiliter quodam miro modo dei essentia sciri potest dum esse creditur. Opus vero eius quod utique equari et non potest atque in dicta a nullo penitus sanctus dei secreta vel iudicia eius non posse sensu penetrari vel angelico vel humano. Et ideo quod occulta sed iusta sunt tamen venerari ea opus est et timere non discutere aut inquirere secundum apostolum qui ait. Quis enim cognovit sensum domini aut quis consiliarius eius fuit.

Quod ex creature pulchritudine agnoscat deus. Expe ad incorporea creatoris magnitudinem creaturarum corporea magnitudo componitur ut magna consideretur ex parvis et ex visibilibus invisibilia existimetur atque ex pulchritudine sanctorum effector operum cognoscatur non tamen parilitate consimili sed ex quadam subdita et creata specie boni. Sicut ars in artifice retorquet laudem ita rerum creator per creaturam suam laudatur. Et quanto sit excellentior ex ipsa operis conditione monstratur. Ex pulchritudine circumscripte creature pulchritudinem suam que circumscribi nequit facit deus intelligi ut ipsis vestigijs reuertatur homo ad deum quibus auersus est ut quod per amorem pulchritudinis creature a creatoris forma se abstulit rursum per creature decorum

ad creatoris pulchritudinē reuertat. Quibusdā
gradibz intelligētie p cognitiōem creaturaz. p
greditur hō ad intelligēdū deum creatorē. Id
est ab insensibilibz surgens ad sensibilia. a sensibi
libus surgēs ad racōnabilia. a racōnabilibz ad
creatorē. Intelligibilia p se collaudant deū. ir
racōnabilia a insensibilia. nō per se sed per nos
dū ea cōsiderātes deū laudamus. Sed ideo dicū
tur laudāe ipsa qz eandē laudē earū pturūt cau
sa. Dixerūt ātquū q nichil tam ebres sit qd nō
sensū habeat in deū. Hinc ē illud qd ex filice du
ra scāntilla exurit. Et si ignis in saxo. vtiqz ibi
sētitur sensus vbi se vita nō sentit.

Qd ex vfu nostro quedam species ad deum
referantur.

Cap. 7.

Ostro vfu deus zelare dicitur vel dolere.

Horum enim motuū apud deum perturbacō
nulla est. apud quē tranquillitas summa est.
Non ita est precipitāda mentis sententiā. ut
credamus posse dō furoris vel mutacōis acce
dere perturbacōnem. sed ipsam equitatē iusti
cie que reos punit. iracūdiam sacra lectio no
minauit. quoniā qd iudicātis equū ē. furor ē et
indignacō paciētis. Ira g̃ intelligere op⁹ est a
alias passioēs q̃s de affectione humana ducit
scripturā ad deū. ut a iux se inōmutabil sit cre
dēdū. et tñ p cāz effectib⁹ ut facili⁹ intelligat

nostre locutionis & mutabilitatis genere appel
letur. Tam demeter deus humane consulit infir
mitati ut quia eum sicut est non possumus agnos
cere nostre locutionis more se ipsum nobis infi
nuet. Vñ et membrorum nostrorum qualitatem ha
bere describitur & passionum indigna dici de se
voluit quatenus ad sua per nostra nos traheret
& cum cõdescenderit nobis cõfurgeremus ei. Mul
tis modis deus ad significandum se hominibus de
inferioribus rebus spiritus ad se trahit quem reuera
iuxta propriam substantiam inuisibilem esse & in
corporeum constat. Plerumque de corporibus ad de
um sumuntur qualitatum spiritus que tamen in deo non
fuit. quia in propria natura incorporeus est et incir
cumscriptus sed pro efficiencia causarum rerum in
ipso species scribuntur ut quia omnia videtur dica
tur oculis & ipse qui audit omnia dicatur auris
Pro eo autem qui auertitur ambulat pro eo autem
qui expectat stat. Sic & in ceteris horum similibus
ab humanis membris trahitur similitudo ad deum
sicut est obliuiscens & memorans. Hinc est quod
& propheta dicit Iuauit dominus exercituum per animam
suam non quod deus animam habeat sed hoc nostro
narrat effectu. Et alibi simili figura & vermis &
scarrateus intelligitur. Nec mirum si vilibus fig
nacionibus figuretur qui usque ad nostratum passio
nem seu carnis contumelias descendisse agnoscitur.

Nam et xps agnus nō p natura sed p innocen
cia et leo p fortitudine non p natura et serpens
p morte et sapiēcia non pro natura scribit. Nā
et in ppha plaustrī portātis fenum spēs ducit
ad deum. Et hec ideo omnia per figurā xps quia
nichil est horū ad pprietatē substācie eius non
scdm essenciā sed secundū similitudinē spēs du
cuntur ad dū neq; p substācie pprietate s; p
efficiēcia causarum. vñ et creditur de⁹ nū q̄ vi
sibiliter hominib⁹ apparuisse n̄ p assumptā cre
aturatū spēm. Fallunt quidam stultorum dū
legūt ad ymaginē dei factū esse hominem arbi
trantes deū esse corporeum dū non caro qd est
corpus sed anima qd est spiritus dei ymaginē
habeat. Non ergo esse corpis formā in deo qui
homine ad ymaginē suam fecit quia mentē nō
carnē ad similitudinē suā creauit. Cogita igit
quale corpus habeat veritas et dū non inuene
ris hoc est de⁹ facies dei in scripturis sacris. nō
caro sed diuina cōgnitō intelligitur eadē racōe
qua per faciem cōspedā quisq; cognoscit. hac
enim racōne in oracōne dicitur deo ostēde nob
faciem tuā ac si dicatur da nobis cōgnitōez tuā
Os dei vngēit⁹ eius est. Nā sicut p verbis
que p linguā fiunt sepe dicimus illa et illa lin
gua ita et p dei verbo os ponitur qz mos est ut
ore verba formēt. Et si volueris genē locutiōes

illo demonstrare. quo is qui efficit per id quod effici-
tur nominatur. bene os per verbo ponis. sicut lin-
guam per verbis. sicut manus per litteris. vestigia
dei sunt quibus nunc deus per speculum agnoscitur. Ad
perfectum vero omnipotens reperitur dum in futurum
facit ad faciem quibusque electis presentabitur. ut ipsam
speciem contempletur. cuius nunc vestigia contemplare conatur.
Hoc est quod videre per speculum dicitur sicut a cetera.

Quod de nulla temporum successio ascribitur. Cap. 6.

Omnia tempora precedit diuina eternitas.
nec in deo preteritum presens. futurum ve aliquid
creditur. sed omnia presentia in eo dicuntur. quia
eternitate sua cuncta completitur. Alioquin mu-
tabilis est deus credendus. si ei successiones tem-
porum ascribantur. Si semper aliquid essent cum deo tempo-
ra. non esset tempus. sed esset eternitas nec mu-
tarentur tempora sed starent. Presens preteritum
et futurum nostrum est habere non deum. Verbi cau-
sa dicimus pro presenti teneo codicem pro pre-
terito tenui. pro futuro tenebo. Vniuersitatem
vero deus tenet. et per tenuit et tenebit. tenet deus.
Sed nec ipsorum angelorum decessio accessio ve est
temporum. Nam deus esse increaturis res quarum
variatio temporum non valet. angeli scilicet
propter quod incommutabili inheret creatori. siue
materiam illius informis prout quod ex ea omnia ista que tem-
poralia iam voluerunt formare nec ipsi vti que valebat

Tempus igitur nō ad eas creaturas que sup̄ celos sunt sed ad eas que sub celo sūt dimos cū ptinere. Non enim angelis accēdūt tpa vl̄ succēdūt sed nobis qui sub celo versamur in hoc infimo mūdo.

De temporibus.

Vlla ante principium mūdi fuisse tpa quia dū sit ipsum tēpus creaturā in p̄ncipio etiam mūdi factū esse credēdum ē. Ideo p̄ncipiū dicitur q̄ ex ipso cepit rerum vniuersarū exordium. Nullū spaciū corporalit̄ habent tpa q̄ ante abcedunt pene q̄ veniant. Ideo q̄ in rebus null⁹ status ē temporū. q̄ celeri creaturē motu mutatur. Nec centū anni vnū tempus est nec vnus ānus vnū tēpus est. nec vn⁹ mēsis vnū temp⁹ est. nec dies. nec hora quia dū hec omnia p̄culis succēdūt suis et decēdūt quomodo vnū dicēdum ē quod nō siml̄ est. verū sit preteritū futurum vt tēp⁹ sicut p̄sens et si est scire oportet vbi est. Sed aduerte q̄ cūcta et futura et preterita et p̄ncipia in animo sūt pot⁹ requirēda. Tria ista preterita p̄ncipia et futuā in animo tācum possunt inueniri. preterita reminiscendo p̄ncipia continendo futuā expectando. Speāmus igitur adueniēcia intuemur p̄ncipia recolim⁹ trāseūcia. Nec nō ita i deū sūt cui simul hec oia assunt.

De mūdo

Vndus ex visibilibus rebus. sed tamē
inuestigabilibus constat. Homo au
tem ex rerum vniuersitate cōpositus.
aliter in breuū quodammodo creatus est mun
dus. Ratio mundi de vno consideranda est
homine. Nam sicut per dimensiones etatum
ad finem homo vergitur. ita et mundus per
hoc q̄ distenditur tempore deficit. quia vnde
homo atq; mundus crescere videtur inde vter
q; minuitur. Frustra dicitur per tanta retro
tempora deo vacāti noua pro mundo faciēdo
orta fuisse cogitatio. quando in suo consilio e
terno maneret huius mundi constructio nec
tempus ante principium sed eternitas fuerit.
Tempus vero a substitutione creature non
creatura cepit a tempore. Quidam ayunt.
Quid faciebat deus anteq̄ celum faceret. Cur
noua voluntas in deo ut mundum conderet or
ta est. Sed noua volūtas in deum exorta non
est. quia et si mūdus nō erat. in eterna tamen
ratione a consilio semper erat. Dicunt quidam
quia subito voluit deus facere mundum qđ an
te non fecit. voluntatem dei immutari arbi
trantes qui aliquando voluit quod aliquan
do non voluit. Quibus respondendum est. vo
luntas dei deus est. quia nō ipse aliud est aliud
voluntas eius. sed hoc est illi velle qđ ipse est.

Et qđ ipse est vtiq; eternus est. incommutabilis
est hoc est ergo voluntas eius. Materies ex qua
formatus est mundus origine non tpe res a se
factas pcessit ut sonus cantū. prior enim sonus
est cantu qđ suauitas cantilene ad sonū vocis.
non sonus p̄tinet ad suauitatē ac per hoc vtrū
q; simul sunt sed ille ad quē p̄tinet cantus pri
or est id est sonus. Matela ex qua celū terraq;
formata est ideo informis vocata est. qđ nondū
ex ea formata erāt que formari restabant vtz
ipsa materia ex nichilo facta erat. Aliud est a
liqđ fieri posse aliud fieri necesse ēē. fieri necesse
est. quod deus naturis inseruit s̄ fieri aut posse
est qđ extra cursum inditū naturarū creator ut
faceret quādoq; voluit reseruauit. Non ex hoc
substāciam habē credende sunt tenebre quia
dicit dñs p̄ pphetā. Ego dominus formans lucē
a creās tenebras. Sed qđ angelica natura que
nō est preuaticata lux dicit. illa autē que pre
uaticata est tenebrarū nomine nūcupatur. vñ
a in principio lux a tenebris diuiditur. Sed qđ
et hos a illos deus creauit inde formans lucem
a creās tenebras. verū tamen bonos angelos
non tm̄ creās sed etiam formans malos vero
creās tm̄ a non formans hoc a de hominib; bo
nis malisq; accipiendū est. Post ad numēatā
celi terreq; creaturā ideo nominatur in genesi

spiritus sanctus. ut quia superferri cum dici oportebat antequam illa nominaretur. quorum creator spiritus sanctus superferri dicebatur. Quod et apostolus indicat. dum supereminentem viam caritatis demonstrat. Ideo superferri aquis spiritus sanctus dicitur. quia donum est dei in quo subsistentem requiescimus atque protegendum nos superfertur nobis. Vnaqueque natura suo potestati ministrat. Ignis autem et oleum merito superiora semper appetit. quia per ipsorum figuram superferri vniuersae creaturae spiritus sanctus probatur. Dies prior factus angelis fuit. quorum propter unitatem infinitam non dies primus. sed dies dictus est unus. Et idcirco ipse repetit semper in executione creaturae. Qui dies hoc est natura angelorum quando creaturam ipsam contempleretur quodammodo respicebat. Non autem permanendo in eius creature constitutione. sed laudem eius ad deum deferens causaque melius in diuina ratione conspiciens continuo manebat. Si vero permanere neglecto creatore in creaturae aspectu iam non respicebat. sed non utique fieret. dum se creatura melius in deo quam in seipsa nouerit. ipsa sui cognitione quia maior in deo est dies et lux dicitur. Cognitione vero sua in seipsa ad compensationem cognitionis illius quae est in deo. quia longe inferior est. respicebat nominatim ideoque post respiciendum manebat. quia dum suam in se cognitionem sibi satisfacere non agnosceret. ut se plenius nosse potuisset ad deum sese deferrebat creaturam in qua se dies

agnoscendo melius fieret. Non sic quē ad mod
nos transitorie dicimus fiat aliqd sic de⁹ dixit
fiat celum in principio. Illud enim sepiterne i
verbo unico dictū est. si trāsitorie dictū est a de
o fiat. erat utiq; creatura aliqua vñiā tales fi
eret vox. Sed qz āteq̃ diceret fiat nulla existit
creaturā idipsum fiat qd dictū est in eternitate
verbi non vocis sono enūciatum est. Non sep
ties a deo visa septiciesq; laudata est creatura
que āteq̃ fieret perfecte ab illo est visa. S; dū
nos singula vidētes laudam⁹ tāq̃ ipse videat
laudet qz p nos. sicut illud. Nō enim vos estis
q loquimini s; spiritus patris vestri qui loq̃tur
in vobis. Proinde sicut ipse p nos loquitur ita
videt a laudat p nos sed per se phenniter ac se
piterne videt. p nos vero tpaliē. Attēdite vni
uersaliter creaturā in principio valde bonā vo
cari. singulariter vero tātum bonam qz a men
bra corpis cū sint singula bona magis tamē bo
nū sciunt dum singula omnia valde bonū cor
pus efficiūt. Decor elementoz oim in pulchro
a apto cōsistit. Sed pulchrū est qz p se ipsum ē
pulchrū ut homo ex anima et membris omni
bus cōstans. Aptū ergo est ut vestimētum et
victus. Ideoq; hominem dici pulchrū a se qz
non vestimēto a victuū est homo necessarius s;
ista homini. ideo autē illa apta. qz non sibi sicut

homo pulchra aut a se sed ad aliud . id est ad
hoīez accomodata nō sibi necēssaria. Hoc
a ceteris elemētōrum naturis dicēdum . Cū
ita que sunt a facta sūt . mira valde sūt sed con
suetudīne viluerūt . Ideoq; sic diuina scrutari
opa oportet ut semp ea cogites immēsa . Sfecit
deus omnia valde bona . nichil ergo natura ma
lum . quādo a ipsa que in creaturis vidētur esse
penalia . si bene vtātur a bona et prosa sunt . si
male vtātur noceāt . Ita ergo ppēda est cre
atura ex nōo vsu nō tō ex sua natuā valde bona
vñ malū sit inuentū .

Cap. 9.

Alū a dyabolo non est creatū sed inuentū
a idēo nichil est malū . quia sine deo factū
est nichil . Deus autē malum nō fecit . Nō quia
alicubi aut aliquādo eāt malū vñ fieret dyabo
lus . s; quia imitū est . Dū angelus esset bon⁹ . su
pbiēdo effectus ē malus . a idēo recte dicītur ab
eo inuentū esse malum Nullā esse naturam ma
li quia natura omnis aut incō mutabilis ut dē⁹
est . aut cōmutabilis ut natura est . Malū autē
idēo natura nulla est . q; accedēdo in bonā natu
ram efficit eam vicōsam . Qd dum discedit na
tura manet : et malū qd īmerat nūq; est . Ex eo
q; viciū nocet nature agnosctur viciū natura
non esse . quia nichil qd naturale ē nocet . Dum
natura bona dampnatur ppter voluntatē malā

ipsa mala voluntas testis est nature bone que
intantum testatur eam esse bonam ut illam deo pro
malo non relinquat multam. Creditur ab he
reticis veritatem a deo vicia a diabolo fuisse crea
ta. Unde et ab ipsis due nature bona et mala pu
tantur. Sed vicia natura non sunt. et dum vere
a diabolo sunt non tamen creata sunt. Quia ob causam
promiserit deus mali ab oriri statum. nisi ut ex con
trariis malis bone nature decor permaneret. Mo
dus iste etiam in verbis esse opitur qui modus an
thitheta dicitur. quod latine oppositum vel contrapo
situm nominatur. et fit pulchra locutio quando
more contraria prosperis proficuntur. Ita in rebus
permixtum est malum ut nature bonum ad opera
onem excelleret mali. si radas supercilium homi
nis parvam rem demis sed toti corporis ingeris
feditatem. Ita et in universitate creature si extre
mum vermiculum naturam malum dixeris univer
se creature iniuriam facis. Cuncta mala pro pecca
tum primi hominis pro pena sunt translata in uni
versum genus humanum. Proinde quaecumque vi
dentur mala propter nos servantur origine propter
culpa. Mala dicunt multa in creaturis puer
si ut ignem quia urit. ut ferrum quia occidit. ut fe
ra quia mordet sed comoda ipsarum non intendens
homo accuset in illis quod sibi debet potius impu
tari quibus pro peccato ista effecta sunt noxia que

omni illi ex parte fuerant ante peccatum subie-
cta. Nostro vicō nō sua natura nobis mala sūt
ea que nobis nocēt. Nam lux dum sit bona. in
firmis oculis noxia est. et tūc oculorū vitiū nō lu-
cis est. Sic et cetera cum creaturam stimulis ex-
elemētorum aduersitatibus homo verberatur
peccati hoc exigere penā. ut deo superbiēs homo
ea que infra ipsū sunt patiatur aduersa. Vnde
et in sapientiā legitur pro deo. Pugnabit pro e-
o orbis terrarum cōtra insensatos. Merito er-
go peccatorum hoc actum est. ut naturaliter p-
pera mutentur homini in aduersis. Vñ et salo-
mon. Creatura exardescet in tormentum aduer-
sus iniustos. et lenior est ad benefaciēdum hīs
qui in deum confidunt. Non erit caro subiecta a
nime. nec vitia racōni. sed animus non est sub-
ditus creatori. Tunc autē recte subiciuntur no-
bis omnia que sub nos sunt. si nos subiciamur
ei. a quo nobis illa subiecta sunt. Nam et que
videntur esse subiecta ei. qui deo subiectus non
est. ille potius subicitur eis. qui suam volunta-
tem subiugat amorī earum que sibi subiecta
existimat.

De Angelis.

Capitulum. 10.

Angelorum nomen officiū est non nature
nam scdm naturā spiritus nuncupatur

60

Quādo enim de celis ad annūciādū hominib⁹
mittūtur ex ipsa annūciacōne āgeli nominātur
Natura enim spūs. Tūc autē āgeli vocātur qñ
mittūtur. Natura āgeloz mutabil⁹ est quia in
est eis mutabilitas in natura s; facit eos incor
ruptos caritas sempiterna. Grā nō natura eē
incomutabiles āgelos. Nā si natura incomuta
biles essent dyabol⁹ utiq; nō cecidisset. Muta
bilitatē itaq; nature suffragatur in ill cōtem
placō creatoris. idē q; priuatus ē apostata āge
lus dū fortitudinē suā non a deo sed a se voluit
custodire. Ante omnē creaturā āgeli facti sūt
dum didū est fiat lux. De ipsis enim dicit scrip
tura prior omniū creata est sapiēcia. lux enim
dicūtur participādo lucis eterne. Sapiēcia ve
ro dicūtur genite inherēdo sapiēcie. et cum sint
mutabilis nature nō tamē finit eos cōtempla
cio mutari diuina. Ante oēm mūdi creatiōnē
creati sunt āgeli et ante omnē creatiōnem ange
lorum dyabolus cōditus est sicut scriptum est
Ipse est in principio viatū dei. vñ et ad cōpacō
nem āgelorum archāgel⁹ appellatus est. Pri
us enim creatus existit ordinis prelatōe nō tē
poris quantitate primatū habuisse inter ange
los dyabolum ostat ex qua fiducia cecidit ita
ut sine repacōne lateretur. Cui⁹ prelatōis ex
cellenciā ppheta hīs verb⁹ annūciat. Cedri nō

fuerūt alciōres illo in paradiso dei abietes nō ad
equauerūt fūmitatem illius. Omne linguū pa
radisi non est assimilātū illi. quomā speciosi
orem fecit eum deus. Distat condicō angelica a
cōdicōne hominis. Homo enim ad dei similitu
dinē cōditus est. Archāgēlus vero qui lapsus
est signaculum similitudinis dei appellatus ē re
stante dño per ezechielē. dicens. Tu signacu
lum similitudinis plen⁹ sapiēcie. perfectus deco
re. in delicijs paradisi dei fuisti. Quāto enim sub
tilior ē eius natuā rāto plen⁹ existit ad simili
tudinē diuine veritatis exp̄ssa. Pri⁹ de celo cecidi
sse dyabolū quā hō cederet aptū ē. Nā mor ue
fact⁹ ē in supbiā erupit et p̄cipitatus de celo ē.
Nā iuxta veritatis testimoniū. Ab iūcio mēdax
fuit et in veritate nō stetit. qz statū ut fact⁹ ē cecidi
dit. fuit qdē in veritate cōditus s; nō stādo cōfe
ssim a veritate ē laps⁹. Vno supbie lapsu dū dō
p̄ timorē se cōferret hō cecidit ut dyabol⁹. s; hō
reūsus ad penitēciā deo se inferiorē esse agnouit
dyabol⁹ in hoc nō solū p̄tē⁹ qd se dō estimās
eq̄lē cecidit. insup etiā supiorē dicit se dō scdm
apli dictū q̄ ait de antixpo. Qui aduersat et ex
tollit sup̄ omne qd dicit de⁹ aut qd colit. Dya
bol⁹ ideo nō petit veniā. qz nō opūgitur ad peni
tēciā. Mēbra vero que se p̄ ypocrisim deprecāt
qd tñ p̄ mala cōsciēcia ad ipsā non merentur.

discat humana miseria qđ ea causa cũ⁹ puo
ctur deus prestare veniā dum infirmo opatiē
homini quia ipse homo tarit ex pte inferiori in
firmitate peccandi hoc est ex carne qua indusa
anima destinetur. Apostate angeli ideo veniam
non habent quia carnal fragilitatis nulla in
firmitate grauati sūt ut peccarēt. Homines au
tem post peccatū idcirco reuertūtur ad veniam
ppter quod ex lutea materia pond⁹ traxerunt in
firmitatis. ideo qz p infirma carnis condicōne
reditus patet homini ad salutē sicut a psamus
dicit qm ipse scit figmentū nostrū. Memento
dñe qđ terra sum⁹. Et itez memorare inqt que
sit mea substantia postq̄ apostate āgeli cecide
rūt reliqui in pseuerancia eterne beatitudinis
solidati sunt. vñ et post celi creatōem in princi
pio repetitur. Fiat firmamētum a vocatum est
firmamentū celum. nimirū ostendens qđ post
angelorum ruīnam hñ qui māserūt firmitatē
meruerūt eterne pseueracie et bñtudinis quā
ātea min⁹ acceperāt. Post dyaboli deiectioez ā
gelozū sāctorū collatā ēē sādītatis pseueraciā
a bñtudine didicim⁹ quā ātea min⁹ acceperāt
vñ o3 agnosci qđ maloz inīqtas sāctorū seruū
at humilitatiqz vñ mali corruūt idē boni pfici
unt. Bonozū angelozū numer⁹ q̄ post ruīnā an
gelozū maloz ē diminut⁹ ex numero electoz

hominū supplebit. Qui nūmerus soli dō est cog
nitus. Inter āgelos distācia potestati est. a p
graduū dignitate ministeria cisdem sint distri
buita. alijq; alij preferūtur. tā culmine potesta
tis. q̄ sciētia virtutis. Subministrāt igitur alij
alioꝝ preceptis. atq; obediunt iussis. Vñ a ad
pphetam zachariā angelus angelum mīrūt. et
quecumq; annūciare debeat precipit. Nouem
esse distinctiones vel ordines āgelorum sacre
scripture testāt. id est āgeli. archangeli. thyo
ni. dñatōes. virtutes. principatus. potestates
iherubin a seraphim. Horū ordinum numerum
etiam ezechiel ppheta descripsit sub totidem no
minibus lapidū cum de primatu apostate āge
li loqueretur. Omnis niquit lapis pretiosus o
pimētū tuū sardi⁹. topazius et iaspis. crisolit⁹
a omix a terillus. saphir⁹. carbūcul⁹ a smarag
d⁹. Quo numero lapidū ipi ordines signati sūt
āgelorū quos apostota āgel⁹ āte lapsū q̄si i re
stimēto oīmentū sui affixos habuit ad quoz re
pacōez dū se clariore cūdis asperit. cōfestim intui
mūt a cor suū ad supbiā erexit. Angeli sēper in
dō gaudēt nō in se. Mal⁹ vero inde ē dyabol⁹. q̄
nō q̄ dei. sed que sua sūt req̄siuit. Nulla aut ma
ior imq̄tas q̄ non in dō s; in se velle quēpiā glo
riari. Angeli vero dei agnoscut oīa āteq̄ in se fi
ant. et q̄ apud hoies adhuc futura sunt angeli

iam reuelante deo nouerūt. Preuaricatores ā
geli etiā sanctitate amissa non tamen amise
rūt uiuacē sēsum creature āgelice. Triplici eni
mō p̄sciencie acumine vigent id est subtilitate
nature expiēcā temporū reuelacōne supior po
testatū. Quociens deus quocūq; flagello hunc
mūdo irascitur ad ministeriū vindicte apostate
angeli mitātur. Quā tamē diuina potestate co
erētur ne tm̄ noceant quātum cupiunt. Boni
autē āgeli ad ministeriū salutis humane depu
tati sūt ut curas āministrant mundi et regunt
omnia iussu dei. testāte Apostolo. nōne onīs i
quit sunt administratori spūs in ministerium
missi ppter eos qui hereditatē capiunt salutis
Angeli corpa in quib⁹ hominib⁹ apparēt de sup
no aere fumūt solidāq; spēm ex celesti elemen
to induūt per quā humanis obtutib⁹ manife
stius demōstrentur. Singule gētes prepositos
āgelos habere credūt quod ostēditur testimo
nio angeli damieli loquentis. Ego inqt veni ut
nūciarē tibi sed princeps regni p̄sarū restitit
michi. Et post alia. non est qui me adiuuet nisi
michael princeps vester. Item oēs homines
āgelos habere p̄bāt loquēte dño in euāgelio
Amē dico vob quia āgeli eorū semp vidēt faciē
patris mei qui in celis est. Vñ et petrus in adi
bus apostolorū cū pulsaret ianuam dixerunt

intus apostoli. Nō est petrus. sed angelus ei⁹
est. Si deum āgeli contuentur ⁊ vident. cur pe-
trus apostolus dicit. In quem desiderant āge-
li dei cōspicere. Iterum. Si deum nō cōtuentur
nec vident. quomodo iuxta sententiā domini.
āgeli eorum semper vident faciem patris mei
qui est in celis. Sed bene vtrumq; est. Nam ve-
raciter credimus. qđ deum angeli et vident et
videre desiderāt ⁊ habent et habere desiderāt. et
amāt ⁊ amare mītuntur. Si enim sic videre desi-
derāt ut effectū desiderij nō perfruantur. deside-
rium hoc necessitatē habet necessitas ista pena-
lis est. Et beatis āgelis omnis pena longe est.
quā nūq̃ simul pena ⁊ beatitudo oueniūt. Rur-
sum si eos dicimus dei visione satiari. sacietas
ista fastidium habere sol⁹. Et scimus illos dei vi-
sione quā et desiderāt fastidire non posse. Quid
ergo est nisi ut miro modo simul vtrūq; creda-
mus. quia ⁊ desiderāt ⁊ faciātur. Sed deside-
rāt sine labōe ⁊ faciātur sine fastidio. Ne enim
sit in desiderio necessitas. desiderātes faciānt
Et iterum. Ne sit in sacietate fastidium satiari
desiderāt. vident ergo angeli faciem patris
p sacietatē. sed qđ sacietas ista fastidiū nescit
āgeli desiderāt in eo pspicere sēp. Vbiq; in
scripturis factus p deo āgel⁹ ponitur nō pat-
nō spūs factus sed p incarnatōis dispēsacōe

sol⁹ fili⁹ intelligitur. Ante dñice in creatōnis
aduentū discordia fuit inter angelos et homi-
nes veniēs xp̄s pacē in se ⁊ āgelis ⁊ hominib⁹
fecit. Eo quippe nato clamauerunt āgeli in ter-
ra pax hominib⁹ bone voluntatis. Per incar-
natiōem igitur xp̄i non solū deo recōsiliatus ē
homo verū etiam pax inter homines et āgelos
reformata ē. Discordia igit ān aduentū xp̄i homi-
nū ⁊ āgelorum fuisse p id maxime agnoscitur
qđ salutati in veteri testamēto ab hominib⁹
angeli dispiciūt se saluari ab eis. Qđ in nouo
testamēto a iohanne factum nō solum reuerē-
ter angelus suscepit ver⁹ etiā ne faciat interdī-
cit. Ob hoc homo in veteri testamento despiciē
nec resalutatur ab āgelo eo qđ homo nōdum
adhuc trāssisset in deū. Suscipiē aut homo a
deo ⁊ reuerētur salutatur ab āgelo. Nam ⁊ ma-
riā angelus gabriel legitur salutasse. Et iohā-
ni angelū salutātū ab eodē angelo dicitur. Vi-
de ne feceris o seruus emīu tuus sum ⁊ fr̄m tuo-
rum. Per quod agnoscitur p incarnatiōē do-
minicā pacē hominib⁹ fuisse ⁊ angel⁹ reddidit.

De homine. Capl. II.

Iam sub celo ppter hominē facta sunt. Ho-
mo autē ppter se ipsū inde ⁊ omnia p figu-
ram ad eius similitudinē referūtur. Comunia
hominī omnia naturalia esse cum omnib⁹ reb⁹

que constant. et in homine omnia contineri. atque
in eo omnium rerum naturam consistere. Vniuersi
tatis creaturæ hō magna quedā portio est. tāto
que gradu est ceteris excellētiore quāto imagini
diuine vicinior. Quātū ceteris creaturis prestat
homo dignitate virtutis. et ipsa reuerentia di
scitur creatōis. Num omnia de⁹ dixit fiat et fa
cta sunt. creare vero hominem quadam eterni
cōsiliij deliberacōne voluerit dicens. fficiamus
hominē ad ymaginem et similitudinē nostram
Quia enim boni sumus cōditi naturaliter. culpe
quodammodo merito cōtra naturam mali su
mus effecti. Sicut presciuit deus hominē pecca
turum. ita et presciuit qualiter illum per suam
gratiam repararet. qui suo arbitrio depire po
tuisset. Originaliter adā et eua simul creati sūt
Speciāliter vero postea mulier de latere viri for
mata est. Pariter ergo cōditi sunt vtriusque ra
tionis ordine. non tamē pariter temporis vni
tate. Vir ad ymaginem dei factus est. mulier
ad ymaginem viri formata est. Vnde et illa le
ge nature subiecta est. Item vir ppter semetip
sum fact⁹ est. mulier ad adiutoriū viri facta ē.
Homo propter peccatum tunc dictus est me
lius a dño quando audiuit. terra es et in terrā
ibis. tūc enim dictū ē dyabolo terrā māducab.
vnde et ppheta ait serpenti. Pulvis panis eius

Serpens enim dyabolus pulvis impij et ipsi
sunt cibus dyaboli quia prava voluntate ad yma
collabuntur. Recte ad bene agendum cum labore con
furgimur. Quod ita non esset si delectatio flagitium pri
morum hominum non persuasisset quibus ad bene
vivendum tantum velle sufficeret et sine difficulta
te statim actio optemparet et dimissio et pugna
ut sit in hominis animo pena peccati est ex primo
homine in omnes eius filios propagata ut qui non
luit cum deo esse unitus esset in semetipso divi
sus. Et qui imperanti domino noluit esse sub
iectus fieret semetipsum rebellis et contrarius. Unde
nec sibi potuerit subiugari si prius deo non fue
rit subiugatus sibique serviet nolens qui deo no
luit servire volens. Quam varie per diversa huma
num defluxit genus dum se ab una stabili semperque
manente divinitatis soliditate subtraxit. Nam
dum opus quodlibet appetit quasi ut ibi iam requiem
mentis infigat dum ei non sufficiat mutata inte
ctione ad alias atque alias actiones transit. Dum
que per diversa requiem solidam querit nec invenit in
labore miser et varietate vivit et vacuus manet
a requie. quamvis eadem mutabilitas non sit ho
mini co-creata sed pro merito prime prevarica
tionis illi accesserit iam tamen naturalis facta est quia
originaliter a primo homine sicut et mors in om
nes homines transit.

Ita corporis anima. vita anime deus ē. Et
ſicut corpus mortuū eſt ſine anima. ita ani-
ma mortua ē ſine deo. Anima hoīs nō ē hō. ſi cor-
pus qđ ex humo factū ē. id tantū homo eſt. In
habitādo aut in corpe anima. ex ipſo participi-
o carnis. hominis nomen accepit. ſicut ⁊ apls
interiorē hominē dicit animā non carnem eſſe
conditam ad dei ymaginem. Male ergo credi-
tur a quibusdam animā hominis eſſe corporeā
que per id ad dei ymaginē facta eſt ut ſi nō in-
commutabilis ut deus eſſet. tamem in corporea
ut deus exiſteret. Sicut angeli ita ⁊ anime. ha-
bent enim incūm. finē nullum. Nam quedam
in reb; temporalia ſunt. quedam perpetua. que-
dā vero ſempiterna. Temporalia ſūt quibus
ineſt ortus ⁊ obit⁹. ut caro. Perpetua quibus
ortus nō terminus ut anima. Sempiterna qui-
bus nec ortus nec terminus ut deus. Animam
non eſſe partem diuine ſubſtācie vel nature.
nec eſſe eam prius qđ corpori miſceatur ſed tūc
eam creati qñ ⁊ corp⁹ creat⁹ cui admiſceri vide-
tur. Philoſophorū dicta dicūt animā eſſe pri-
uſqđ naſcat⁹ in corpe qđ vtz eē null⁹ approbat⁹
indicijs. Nā vtz ātea fuiſſem⁹ nec ipi nouim⁹
nec qđ hoīm dicat habem⁹. Nō ē ergo queren-
dū qđ querendo magis. magis eſt irridendum

Gentiles aut et heretici de anima disputare co-
nātur. Sed quomō de illa aliquid recte possunt
scire quā auctorem ad cui⁹ ymaginē facta est
non nouerūt. Et ideo multa errore dixerūt dig-
na. Mutabilis est anima non localiter s; tēpa-
raliter suis affectōibz. Corpus aut a loco a tem-
pore mutabile ē. quā a tempore mutatur et va-
riatur loco. Qd est ad corpus mutacō locorum
hoc est ad animū mutabilitas cogitacōm. Que
varietas male motōis tunc menti inheret quā-
do ab eternorum cōtemplacōne prim⁹ homo re-
cedens in illo statu stare noluit a quo male re-
cessit. Et iusta dāpnacōne inconstans p rerum
rapt⁹ varietatē defluxit. Multum ex sua natu-
ra splendorem possidet anima sed fuscatur con-
mixtione carnis qua retinetur inclusa. Ex eius
enim parte vertitur ad peccādi infirmitatem
salomone dicente. Corp⁹ corruptibile agguat
animam a dēpmit terrena inhabitacō sensum
multa cogitātē. De sēfibz carnis. Cap. 13.

On virtute nō sēsu corpis s; racōe mētis ex-
cellim⁹ aialibz ceteris. Pro rebz corporeis
vtedis sufficit sēsus carnis. non p spiritalibz
capiēdis. Illecti aut hoies vfu corpeaz rerum
nichil putāt aliē eē pter qd carnis sēsu cōcipiūt
Sicut pcellūt sibi corpei sēsus diuersitate locoz
ita sibi met virtute sciendi precellunt. Nam

prestancior est adoratus sapor et posicōne loci
a scēdi lōginq̃tate. Sic aures odorati. lōgi⁹
enī audim⁹ q̃ odorā⁹. Sic oculi aurib⁹. lōgi⁹
enī videm⁹ q̃ audim⁹. Anim⁹ autē a loco et me
rito hīs vniūsis sēib⁹ sup̃ferē. In arte enī ca
pitis constitutus qđ illi corpali nō attingūt. iste
intellectualit̃ intuet̃. Ampli⁹ excellit oculorū sē
sus ceteris sensib⁹ quādo quīdem ad illos perti
nēt sēsus videam⁹. veluti cū dicimus vide quo
modo sonat. vide quomō sapit sic a ceteris.
Quēadmodū a oculus ita et animus cetera vi
det sese non intuetur. Aliarum enim rerum ori
genes species a magnitudines prospicit de se
autem tāta veri ignorācia inficiatur. ut in hīs
omnibus nichil ceteris cōtempletur. O homo
qui miraris siderum altitudinem et maris pro
funditatem. animi tui abissum intra et mirare
si potes. Multa cogitātes sine sensu carnis. et
sine ymaginibus viuis animo tantum cernen
tes intuemur. memoriaq; mente sibi eas fin
gente tenemus. Multa quoq; intelligimus sē
su que lingua explere non possumus. Innox
ios esse infantes opere non esse innoxios cogi
tatione. quia motum quem gerunt mente. nō
dum possunt explere in opere ac per hoc in
ill' etas ē imbecillis nō anim⁹. Ad motū enim
volūtatis nō dū optēpāt ill' fragilitas corpis

nec adeo ope nocere possunt sicut cogitatione
mouetur ex causa vocabl'm sortita ē cogitacō.
Cogēdo enim animū reminiscī qđ memorie cō
mendatū est dicitur cogitacō. Serū omniū the
saurus memoria est. Pre est enim custos reb?
inuentis ipsa cogitacō de qua ad liquidum dif
ficile est aliquē disputare quia grādis eius p
plexitas ē et anim⁹ ipsa est ymago a sensibz cor
pis remota sue speciei similitudinem relinqt in
memoria. Similitudinē autē non p ymagines
sicut cetēā sed sicut gaudium sine ymagine re
miniscimur. dū obliuione memoramur nō per
seipsam adest. Qđ si per seipsam adesset utiqz
obliuisceremur cōmunē hominis animalūqz
esse memoriā. Nullum aut animalibus irracō
nabilibz intellectum in esse nisi hominī tantum
pedito racōe. Ceteris enim in ipsa qualitate
cōsideracōis sue sensus carnis nō intelligētia
mētis est.

De xpo. Capl'm. 12.

Ih̄i dei pfecta natiuitas nec cepit eē nec
desinit nec preterita sit si desit et nec impfe
cta si adhuc sit s̄ sit eterna sit et pfecta quatin?
In ea natiuitate eternitas et pfectio habeatur.
Ex utero virginis minor patre xps. Iuxta hu
manam assumptōem nō iuxta diuinitatē xps
et in forma seruū seruus et in forma seruū non ser
uus. In forma quippe serui dñi seru⁹ in forma

seruū hominum dñs. cristus in forma seruū. ppter
concepōnis excellentiam domin⁹ est hominū
quia ⁊ si suscepit carnē non tamen ex carnis li
bidinosa contagione. Mediator dei ⁊ homi
nū homo cristus ihesus. nequaquā alē in deitate
est. alter in humanitate sed in vtraq; natura
idem vnus est. Nec purus homo cōceptus est.
nec purus homo edit⁹ ē nec postea meritū ut de
us esset accepit. si deus verbū manēs in cōmuta
bili essentia que illi cum patre ⁊ spiritu sancto
est coeterna. assumpsit carnē pro salute huma
na in qua ⁊ impassibilis pati. et immortal⁹ mo
ri. ⁊ eternus āte secula temporalis possit ostendi
Mediator dei ⁊ hominum homo cristus ihesus
quāuis aliud sit ex patre. aliud ex virgine. non
tamē alius ex patre alius ex virgine. sed ipse
eternus ex patre. ipse temporalis ex matre. Ip
se qui fecit. ipse qui factus est. Ipse de patre si
ne matre. ipe de matre sine patre. Ipse cōdito
ris tēplū. ipse cōditor tēpli. Ipse auctor opis.
ipe op⁹ auctoris. Manēs vn⁹ de vtroq; ⁊ i vtra
q; natura. nec naturaz copulacōe cōfus⁹. nec na
turarū distīctōe geminat⁹. Idō de⁹ in hoīe ve
nit. q; p seipm ab hoīb; agnoscī nō potuit S; vn
nob cōsuluit idē desperiōez tulit indeoz q; infir
mitatē quā p nob suscepit. hō supb; desperit. Ob
hoc infirma ⁊ stulta mundi elegit ut fortiora ⁊

sapientiora p que non cognoscebatur cōfunde
ret. sicut cibū fortem inualid⁹ infās capere nō
potest nisi a matre prius editū in lactis succum
vertatur ut qđ in cibo non potuit vti fugēdo po
tetur in lacte p carnem. ita q nos dū essem⁹ in
femī ad aspiciendā verbī eternitatem factum
est ipsum verbū caro ut enutrit⁹ p carnē forci
oresq; effectū cibum solidū id est verum deum
cū patre sempiternū cōtemplando ut angelī sa
ciemur. Prima dei dona esse quibus nos nob
reos eē ostēdit. Qui dū iacerem⁹ sub reatu cul
pe iustos nos esse credebam⁹. Venit medicus
patefcāt vuln⁹ composuit semetipsum q de sua
morte aptavit nob medicinā ut nō esset osten
sor tātum vulneis sed sanator. Primū ad isrl
venit xps sicut q ipse ayt. Non sum missus nisi
ad oues q perierut dom⁹ isrl. Ad populū enim
isrl primum venit. Sed q nō essent credituri
pphetā non tacuit dicēs. Prim⁹ ad syon dicāt
ecce assum q iherlm. euangelistā dabo q vidi et
nō erat neq; extitit quisq; qui imiret cōsiliū q int
rogatus respōderet verbū. Sed quia ad gētes
trāsiuit sequitur. Ecce seruus me⁹ suscipiā illū
electus me⁹ cōplacuit sibi in illo anima mea. De
di spiritū meum sup eum iudiciū gentib⁹ pro
fert. Quāuis ordinem nostre libtātōnis nesci
ret dyabol⁹. sciuit tñ qđ pro saluacōe hominū

xps aduenit. Sed qd sua idem nos morte redi-
meret ignorauit. vñ q eū occidit. nam si ille cri-
stum per mortem redimere humanum gen⁹ sci-
uisset. nō vñq; eū pmisset. Qd nouerat dyabo-
lus p salute humani generis xpm remisit eū a-
gelij testimonio docetur. quē ut vidit agnosces-
cēdo pertinuit dicens. Quid nobis et tibi fili dei
venisti ate tēpus perdere nos. Xps sicut pecca-
tum qd pena dignum ē nō admisit. ita penam
peccati nostri suscepit. ut per indebitam penam
suam. debitam ablueret culpā nostram. ut per
hoc amitteret dyabol⁹ quos reos tenebat. dū
vnum interfecit quī nichil peccati admiserat. i
deo q; quos tenuit amisit. quia iniuste redemp-
torem nostr⁹ occidit. Illusus est dyabolus mor-
te dñi quasi auis nā ostēsa xps sue carnis mōr-
tate quā interimēdā ille appetebat. abscondit
diuinitatē in laqueū q eū velut auem improui-
dā pdenti irrēteret decipula. Nā si innoxio xps
nō occideretur homo per puationem dyabo-
lo additus non absolueretur. Dyabolus dū in
cristo carnem humanitatis inpetit quē pete-
bat. quasi hamo diuinitatis eius captus est q
latebat Est enim in xpō hamus diuinitas. esca
aut caro. linea geneologia quē ex euangelio re-
citur. Tenens ergo hanc lineam deus pater
est de quo dicit Apostolus. Caput cristi deus

Et lucas lineā generacōnis xp̄i ab ym̄is ad fū-
ma cōterēs inchoat a yoseph ⁊ cōsumat in deū
dū dicit quī fuit hely ⁊ pficiēs lineam generis
dicit quī fuit dei. Idcirco deus in infernū descē-
dit ut hīs quī ab eo non penaliter detinebant
viā apiret reuertendi ad celos scdm̄ testimoni-
um ysaye pphete dicētis. Posuisti in profundū
maris viā ut trāsierent liberaſi. Viam quippe
xp̄s in pfundo maris posuit quando in infernū
descēdens sanctis iter ad celos reuertendi mō-
strauit. Sancti ex tpe resurrectionis xp̄i statim
ut de corpore exeūt mox ad celestē habitacōem
ascendunt quod antiquis patribz non dabat
nam ante aduētum saluatoris qm̄ q̄ sine pena
supplicij tamen nō in celo s̄ in inferno sanctorū
anime tenebantur. pro quibz absoluendis do-
minus in infernū descendit. xp̄s in celum ascen-
dens. discessit quidem carne sed presens ē ma-
iestate scdm̄ illud quod ap̄t. Ecce ego vobiscū
sum vsq; ad cōsumacōnem seculi. Sedet cristus
ad dexteram patris non ut dextrā corporeā nō
habz pater sed dexteā patris beatitudo est sicut
sinistra miseria. De spū s̄cto. Cap. 11.

Piritus sanctus creator est sicut pater et
verbū testante ppheta. Spiritus dñi fecit
me spiraculū omnipotētis viuificauit me. Spi-
ritus sanctus patris et filij ē ⁊ inde vnum sunt

pater et filius et spūs sādus. q̄ nichil habet pa-
ter q̄ non habz filius. Nō enim res vna duoz
cōsubstantialis. poterit simul ab eis pcedere et
simul in esse. nisi vnū fuerit a quibus procedit
Spiritu sandū pignus accepit ecclesia ut p eū
vnum corp⁹ fierēt credētes p quem pater et fi-
lius vnū essentialit̄ sunt. ipso saluatore ad pa-
trē dicēte. ut sint vnū sicut et nos vnū sumus.
Xps nō tātum a patre s̄ etiam a spiritu se mis-
sum testatur dicēte ppheta. Accedite ad me et
audite nā a principio in abscondito locut⁹ sum
et ex tempore aīe q̄ fieret ibi eram. et nūc domi-
nus misit me et spiritus eius. Spiritus sanctus
pro eo qd̄ consolator sit. paradisi nūcupatur
nam latine paradisis cōsolacō dicitur. Et reue-
ra dū dona sacramētorū distribuit. cōsolacōem
aīe prebz. Credo eq̄d̄ q̄ magnā leticiā sentit q̄
aliqd̄ reuelāte spiritu dicit. Donū sādī spūs in
mēbris ecclesie singillatim diuidit. et in singul⁹
singula dona tribuūt. xps aut̄ oēs plenitudinē
grāz habuit. de q̄ ita legit. Plen⁹ grā et veri-
tate. In xpo oīs plenitudo grāz est nā singulis
electis singula tribuūtur dona. In spiritu sādō
oīs grā donaz cōsistit. ipe enim p ut vult grā
rū dona largit. Alijs dans smonē sapiētie. ali-
is sciētie alijs fidē. atq; ita vnicuiq; v̄tute spūs
sāi diuisio grāz tribuit et in oib; idē vn⁹ habet.

Ipse enim etiā ineffabilia docet que pferre hu-
manus sermo non potest Ante aduētū domini
tātū pphete ⁊ paucī ex omni populo iusti donū
spūs sancti merebātur post aduentum autē do-
mini spiritus sanct⁹ cūctis est credentib⁹ distri-
butus iuxta qđ dñs per pphetā loquitur dicens
Et erit in nouissimis dieb⁹ effundā de spiritu
meo super omnē carnem . Cunctis enim nunc
gētib⁹ gratia sancti spiritus tradita est neq⁹
in paucis ut populo isrl sed in omniū credentiū
multitudine spiritus sancti gratia manet . Ali-
quādo non dignis sed reprob⁹ dona sancti spi-
ritus conferuntur sicut sauli data est pphetia ⁊
balaā . Vñ ⁊ multi in fine diduri sunt dño vir-
tutes in tuo nomine fecimus quib⁹ dicitur⁹ est
dominus nescio vos vñ estis . Xpi aduētū nō
tātū plebi iudee sancti pphantes expectauerūt
sed fuisse etiā in natōnibus plerosq⁹ sanctos
viros pphie donū habentes quibus p spiritū
sanctū cristus reuelabatur ⁊ a quibus eius ex-
spectabatur aduentus sicut p ob et sicut balaā
qui xpi vsq⁹ predicauerūt aduentū . Conuer-
sio gētiū veteri populo latebat sed tamen in
cōsilio dei erat ut fieret . Et tunc a sanctis pph-
tis occulte p spiritum predicabatur aduentus
xpi sicut dicit ppheta . Cū appropinquauerint
am⁹ agnosceris cū aduenerit tempus ostēderis

Nunc vero reuelatum patet qđ tūc carnalibus
latebat. Spiritualibus vero notum erat. nondū
tamen manifeste eo qđ tempus ostēsiōis nō
esset.

De ecclesia ⁊ heresibz.

Cap. 16.

Emina est ecclesie pulchritudo vna quā hic
bene viuēdo consequitur. altera p quam il
luc ex tribulacōne glorificabitur. Ecclesie ppter
xpm. gemine tribulacōis existūt id ē siue q̄s a
paganis ptulit in martiribz. siue quas ab here
ticis pfert in diuersis certacōibz. Vtrosq; autē
p gratiā dei exsuperat. p̄m ferēdo p̄m resistēdo
Sācta ecclesia catholica. sicut male viuentes in
se tollerant patiēter. ita male credētes a se repel
lit. Sancta ecclesia cōtra gētilium atq; heretico
rū puicaciam sūope sapiēciam ⁊ paciētiā stu
det. sed exercetur sapiētia cū temptatur verbis
Exercetur paciētia cū temptatur gladijs. Cau
sa prauitatis hereticę doctrinīs ppagata est ec
clesia. nā antea simplici rācumdem fide vigeat
Hereticorū igitur occasione ppagati sunt docto
res in fide. et per acūm heresum. ecclesie magi
stri creuerūt. Nam tūc clarius manifestatur ve
ritatis asserciō. quādo patuerit quelibet dissen
siō. Sancta ecclesia ideo dicitur catholica pro eo
qđ vniuersaliter p omnē sit mūdū diffusa. Nā
hereticorū ecclesie in partibus mūdi coartatur

Nec vero in toto orbe expandit diffusa paulo
 attestante aplo. Gralias inquit ago deo pro
 omnib; vobis. quia fides vestra anuntiatur in
 vniuerso mudo. Hereses autem aut in aliquo
 angulo mudi aut in vna gēte inueniuntur ver
 sari. Ecclesia vero catholica sicut p totū mundū
 extenditur. ita et omniū gentium societate cō
 struitur. Qui sunt heretici nisi qui relictā dei ce
 lesia priuatas elegerūt societates. De quib;
 dñs dicit. Duo mala fecit popul⁹ meus. me de
 reliquerūt fontē aque viue. et foderūt sibi cister
 nas discipatas. que continere non valēt aquas
 Causa heresis ob quā rem sit. id est ad exerci
 tatiōem fidei. Vis vero p quam sit. obscuritas
 est diuinarū scripturarū in qua caligātes here
 tici aliud q̄ se res habet intelligūt. Nec esse pos
 set hereses quia ipsum qđ existūt hereses nam
 non sūt. Male enim sciendo essenciā non acq̄
 runt ad nichilū enim tēdunt. Heretici ingenti
 studio mendacia sua discunt. et labore vehemē
 ti ne ad vnitatē ecclesie veniant decertāt. De q̄
 bus p pphetā ogrue dicit. Docuerūt linguam
 suā loqui mendaciū. et ut inique agerēt laboā
 uerūt. Dū vicissim heretici mutuo se lacerāt qñ
 alterutrum sese in pprias sectas inducūt. sic ta
 mē inuicem sese collidunt. ut extra ecclesiā pari
 erroris spiritu decertēt. Et qui inuicem sūt diuisi

in aduersitate ecclesie simul existāt vniū eis. p
eo qđ tantum valeant hereses vidētur habere
veritatē. hoc respondēdū est. Nū ideo salutē p
ponēdi sūt morbi. qđ plerūq; ita generalit̃ mū
dū occupāt ut parū salutē locū relinquātur.

De hereticis. Cap. 11.

On posse hereticos habere remiā. nisi per ec
clesiā catholicā. sicut ⁊ amici yob nō p se
placae dēū sibi potuerūt. nisi pro eis yob sacrifi
cium obtulisset opa bona q̃ heretici faciūt et in
sticia nichil eis pdest. testāte dño per iheremi
am. Quia mei oblitus es. ecce ego ānūciabo in
sticiā tuā ⁊ opa tua non pderunt tibi. Heretici
q̃uis legē aut pphetas adimpleāt ex eo tamē
qđ catholici nō sunt. non ē deus in corū cōuenti
bus. ipso domino testāte. Si steterit moyses ⁊
samuel coram me nō ē anima mea ad populū
istum. Eice eos a facie mea et egrediātur. Per
moysen quippe ⁊ samuelē legem accipe ⁊ pphe
tas. quos q̃uis heretici ope implere ardent
ppter erroris tamē impietatē a vultu dei pici
untur. et a iustoz cetibus separātur paganus
⁊ hereticus. Ille quia numq̃ fuit cum dei popu
lo. iste quia recessit a dei populo. Vterq; rece
dentes a cristo ad dyaboli pertinēt corpus qui
ab ydolatria ad iudaismum vel heresim tran
seunt. iuxta pphetam de malo labūtur ad malū.

Et dñm non cognouerunt quia de infidelitatis
errore in errorem aliū trāsierunt. Cui⁹ doctrinā
quīq; sequitur hui⁹ ⁊ filius nūcupatur. Sicut
⁊ p pphetam amorreū patrē ceteam matrē esse
isrl̄i dñs dicit. nō vsq; nascēdo s̄ imitādo. Sic
⁊ in meliorem partem filij dei nūcupātur qui
prēcepta dei custodiant. Vñ ⁊ nos non natūā
sed adopcone clamam⁹ deo dicētes. Pater no
ster qui es in celis. Nō solum tantū natūitate
sed etiā imitacōne filios posse alicui⁹ vocari.
Nā iudei scdm carnem filij abrahe scdm out sa
tōnem filij dyaboli nūcupantur. ac per hoc illi
fūt semen abrahe qui eius imitātur fidē. nō q̄
ex ei⁹ geneāti fūt carne. De errore auctoris tra
hitur a quibusdā ⁊ nomen et culpa ut ipsius
vocabulo cēseatur cui⁹ errorē exequūtur. sicut
ecclesie pgami et thiatire in apocalipsi dicitur
habentes ⁊ tenētes doctrinam balaā ihezabel
doctrinā igit̄ balaā et ihezabel dicitur habere
ppter imitacōm non ppter pñciam corpālē.

De gētib⁹. Cap. 18.

Philosophi gentiū non sicut oportet deum
querētes in angelos inciderūt preuarica
tores. s̄ fact⁹ qz illis mediator ad mortē dyabo
lus. sicut nobis ad vitā xp̄s. Multū mūdi phi
losophi predicāt in dimencōne temporū circū
qz siderum ac discussione elemētōrū. Et tñ hoc

non nisi a deo habuerūt. Volando enim superbe
ut aues per aerem. et emergētes in profundum ut
piscēs maris. et ut pecora gradiētes terrā descri
pserūt. Verūptamē tota mēte auctōrem eorū
intelligere noluerūt. Quare nō possunt aialia
bruta interrogare. quia nō sciunt ratiōcinari. Ide
o nō dissimiles gētiles homines aialibus existi
terūt. qui talia non cōsiderantes. sed et ipsa am
plius diligētes vsq; ad eorū cultum euāuerūt
Via cristus est si quis ex ea nō graditur. nō est
quomō veniat ad deū. Philosophi autem mū
di. vsq; deū cognouerūt. sed quia displicant illi
humilitas cristi in inuio trāsierunt et nō in vi
a. Ideoq; euāescentes. gloriā dei in mēdaciū
mutauerūt et rectitudinem vie relinquentes in
anfractus inciderūt errorum. Primū unicuiq;
ē sciē qd appetat. scdm vero est ut id qd appetit
apprehēdat. Imperfecta quippe sapiētia ē qd ten
das sciē. et nesciē iter per qd expediat ire. Quid
enim pdest si qd famis tēpore libertatis regio
nē videat. et viam per quam ad illā pergat igno
rat. Ecce patriam quā quisq; ignorat querit.
sed viā perdidit. errando graditur nō proficien
do quātōq; pl⁹ ābulat tātō magis ab eo qd q
rit elongat. Qui viā regiam hoc est cristū dese
rit. et si videat veritatem a lōge videt. quia nisi
per viā nō est quomodo ad eā appropinquet.

Qd si gradiēs per desertum leonē incurrerit se
metipm redarguat dū in dyaboli faucibus he
serit.

De lege. Cap. 19.

Tem via p quam itur ad cristū. lex est per
quā vadūt ad deum. hñ qui vtūtur intelli
gunt eam. Sanctarū scripturarū altitudo quasi
montes pascue sunt. ad quos dū quisq; in sto
rū cōscendit. pascue indefinētis refectiōe se in
uenisse cōgaudet. In scripturis sādīs quasi in
montib; excelsis a viri pfecti habēt sublimia in
telligēcie quibus gressus cōtēplacōis quasi
ceruū erigāt. et simplices quasi pua aialia inue
niūt modicos intellectū ad quos humiles ipsi
refurgūt. Scripturā sacra infirmis a sēu puul
scdm historiā humilis videtur in verb. Cū ex
cellencōibus aut viris alcūs incedit. dum eis
sua misteria pandit. Ac per hoc vtrūq; manet
cōis a puul a perfectis. Scriptura sacra p vni
cuiusq; lectoris intelligēciā vaiatur. sicut mā
na qd populo veteri legis pro singulorū delecta
cōe variū dabat sapore. Iuxta sensuū enim ea
pacitatē singulis sermo dñicus ogriūt. a dum
sit p vnius cui? q; intellectū diuersus i se tamē
permanet vnus. Ideo in libris sādīs quedam
obscura. quedā apta repūtur. ut intellectus le
ctoris a studium augeatur. Nā si cūcta paterēt
statim intellecta vilescerent. Rursus si cūcta

clausa existerēt. confestim diffidentiam gigne-
rent ne ergo de obscuris desperatio fiat ea que
manifesta sunt faciant. et ne intellectus fastidi-
um existat ea que clausa sunt desiderium exci-
tant. Nā pleraq; quanto magis latent tanto
magis exercitium prebent. In scripturis san-
ctis sepe ea que futura sunt quasi facta narran-
tur. sicut illud est. Dederūt in escam meā fel. et
in cū mea potauerūt me aceto. Sed cur futu-
ra quasi preterita scribuntur nisi quia ea que ad
huc facienda sunt in opere iam facta sunt in di-
uina predestinacōe. Nobis igitur temporaliter
accedunt. que a conditore omnium sine tempo-
re prouidentur. Propterea propheta reꝝ fu-
turarum gesta presentibus misceat rebus ut i-
ta credantur illa que futura sunt quemadmo-
dum ista cernuntur esse completa. Modo enim
sua per presentia de futuris loquitur sicut in per-
sona iherusalem de ecclesia. et sicut in persona
effraym de hereticis. Pro factis diuinis pleꝝ
q; dicta ponuntur. id circo quia non operatio-
ne manuum deus sed dicendi imperio opera-
tur sicut scriptum est. Dixit et facta sunt man-
dauit et creata sūt. Qd in scripturis sacris vna
bis repetitur sententia. aut confirmacōis cau-
sa est aut misterij. sicut lex et grā sicut initium
a pfectio. sicut bonū a meli⁹. Lex diuina in fbi

distinguuntur p[ro]p[ter] id est in historia. in precep-
tis in p[ro]phetis. Historia est i[n] h[is] que gesta s[un]t
Precepta in h[is] que iussa s[un]t. p[ro]phetia i[n] h[is] q[ue]
n[un]ciata sunt futura. Lex diuina triplici sc[ie]da
est m[od]o. Primo ut histo[ri]ce. sc[ilicet]do ut tropoloyce
terc[io] ut m[is]tice intelligatur. Histo[ri]ce n[on]q[ue] iux-
ta littera[m]. Tropoloyce iuxta moralē scienciam
Mistice iuxta spiritalē intelligenciam. Ergo sic
historica oportet fidem tenere ut eā a moraliter
debeamus interpretare et spiritaliter intelli-
gere. Tria a septem decē precepta s[un]t. Sed fa ad
amorem dei p[er]tinent. septē ad homines. Illa tri-
a que ad deū p[er]tinent in vna tabula scripta fue-
rūt. reliqua septē in sc[ilicet]da. In prima tabula tri-
um m[an]dato[rum] hoc primū ē. diliges d[omi]n[u]m deum
tuū. In sc[ilicet]da honora patrē tuū a matrē. Vnde
est q[uod] a saluator[is] scribe interroganti ait q[uo]d pre-
ceptū est primū in lege. Audi isrl[ael] d[omi]n[u]s deus tu-
us de[us] vnus est. hoc primū est. Scdm vero simi-
le est huic. Diliges prox[im]ū tuū sicut teipsum
Vnū n[on]q[ue] preceptū de prima tabula dixit. q[uo]d
ad dei p[er]tinet amorem. Alter[um] vero de alia tabu-
la. q[uo]d ad hominis p[er]tinet dilectionem.

De septē regul[is] legis. Cap[itu]l[um] 20.

Septem esse inter ceteras regulas locutōm
sanctar[um] scripturarū quidā sapientes dix-
erūt. Prima regula est de domino a eius corp[or]e

que de dño ad vnũ loquitur atq; in vna perso-
na. modo caput modo corp⁹ ostendit sicut ysa-
ias ait. Induit me vestimento salutari. ⁊ quasi
sponsũ decoatũ corona. ⁊ quasi sponsã ornatam
monilibus suis. In vna enim psona duplici vo-
cabulo nominat caput id est sponsũ. et ecclesiã
id est sponsam manifestauit. Proinde notans
est in scripturis quando specialiter caput descri-
bitur. quando ⁊ caput ⁊ corpus. aut quãdo ex
vtoq; transeat ad vtrumq; . aut ab altero ad
alterum. sicq; quid capiti. qd corpori cõueniat
prudẽs lector intelligat. Scda regula est de do-
mini corpore vero et permixto. Sic enim ad om-
nes loquitur scriptura. ut et boni redarguantur
cum malis et mali laudentur pro bonis. sed qd
ad quẽ pñet qui prudẽter leget discet. Tercia
regula ẽ de littera ⁊ spiritu id ẽ de lege ⁊ gratia
lege p qnã precepta faciẽda admonemur. grã
p quam ut operemur vitam⁹. vel q lex nõ tm̃
historice. s; etiã spiritualiter sctẽda sit. Nã q ⁊
historice oportet fidẽ tenere. et spiritualiter legẽ
intelligere. Qrta regula ẽ de specie et genere p
quã pars p toto et totũ p parte accipit. velut
si vni populo l ciuitati loq̃tur deus et tamen in-
telligatur omne contingere mũdum. Nam licet
aduersus vnã ciuitatẽ babilonicã per ysa-
iam pphetã dñs vminec. tñ dũ cõtra eã loq̃tur.

transit ad genus de specie. et vertit contra totum
mūdum sermonē. Certe si nō diceret aduers⁹
vniuersū orbem non adderet infra generaliter
Et disperdā omnē terrā et visitabo sup orbē ma
la. et cetera que sequuntur ad infmiconem mūdi
pñentia. vñ et adiecit hoc cōsiliū quod cogita
ui sup omnē terram. et hec est man⁹ extenta su
per omnes gētes. Itē post q̄ sub psona babilo
niē arguit vniuersū mundū. rursus ad eandē
quasi de genere ad speciem reuertitur dicens. q̄ ei
dem ciuitati specialiter cōfugerūt. Ecce ego susci
tabo sup eos medos. nā regnante balthazar a
medis obtēta est babilonia. Sic et in on⁹ egip
ti ex psona eiusdē totum vult intelligere mun
dū dicendo. Et cōcurrē faciam egipcios aduer
sus egipcios. regnū aduersus regnum. cū egip
tus nō multa regna sed vnū describitur habu
isse regnū. Quāta regula est de tēpib⁹ p quā
et pars maxīma temporis. p partem minorem
inducitur. aut pars minima t̄pis per partē ma
iorem intelligitur. sicut ē de triduo dñice sepul
ture dū nec tribus plenīs dieb⁹ ac noctibus ia
cuerit in sepulchro. sed tamē a pte totū tridū
accipitur. vel sicut illud q̄ quadringētis annis
predixēat deos filios isrl in egipto seruituros
et sic inde ēgressuros. Qui tñ domināte yoseph
egipto dominatū sūt. nec statū post q̄ drigētis

annos egressi sunt ut fuerat repromissum sed
quadringentis triginta annis. ab egipto recesserunt. Sexta regula est de recapitulacione. Recapitulacione enim est dum rerum preteritarum cause futuris miscentur gestis sicut in genesi dum sexto die dicit hominem fuisse factum denuo recapitulat formatum dicens. Formauit dominus hominem ad imaginem suam. Necnon et ubi expletis omnibus operibus dum deus dicit septima die requiescere recapitulando subiungit. Iste generationes celi et terre quando create sunt. In die quo creauit deus celum et omne virgultum agri antequam oriretur super terram. non dum enim plueret dominus deus super terram et homo non erat qui operaretur terram sed fons ascendeat de terra irrigans vniuersam superficiem terre. Dec omnia recapitulando in serie narrationis rebus futuris nectuntur. cum intra sex dies etiam hec patrata videantur. Septima regula est de dyabolo et eius corpore qua sepe dicuntur. ipsius capitulum quod suo magis conueniunt corpori. Sepe vero eius videtur dicta membrorum et non nisi capitulum congruunt sicut in ysaia ubi dum contra babiloniam hoc est contra dyaboli corpus multa dixisset sermo propheticus rursus ad caput id est ad diabolum oraculi sententiam deseruiat dicens. Quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris. et cetera.

De differentia testamentorum.

Cap. 21.

Vidē ideo non recipiunt vetus testamētū
p eo q aliud i tpe prisco. aliud agat in no
uo non intelligētes qd deus. qd cuiqz cōgrue
rit tpi magna quadam distribucone concessit
ut Sicut in lege imperat nuptias. in euangelio
virginitatem. In lege oculū pro oculo auferre.
in euangelio alterz prebere p cūctā maxillā
s illa p tpe fragili populo. ista vero pfecto. V
troqz tamē pro tpe sua queqz conuenientia cō
modans. et tñ p istam mutatōnem non est cre
dendus de⁹ mutabilis. s poti⁹ inde āmirabilis
predicand⁹ est qz manens in cōmutabilis qd
cuiqz ut diximus tpi cōmodū fuit magna cum
distribucone cōcessit. Sub veteri testamēto mī
nores culpe nō erant pccā. qz in eo non ipsa ve
ritas sed vmbra veritatis adēat. Nam in testa
merito nouo preceptis altioribus manifesta fa
cta quedā que in illo populo vmbra veritatis
non deseruēat. deferenda nobis pāpiuntur. Il
lic enim fornicacō et retribucō iniurie permissa
fūt nec nocebant. In testamēto aut nouo gra
ui animaduersione damnanē si admittātur.

De simbolo et oracōne dñica. xxiij.

Idei simbolū et dominica oratio p tota lege
puul ecclie ad celozū regna sufficiūt capescē
da. Omnis enim latitudo scripturarū in eadē oā
tōe dominica. et simboli veritate cōcludit. vñ et

pheta ysaias dicit. Abbreviatio audiri a domino deo exercituum super universam terram. At tēdite et eloquium meum audite. Sed hec abbreviatio aut illud intelligitur quod dominus dicit omnem legem et prophetas in duobus preceptis dilectionis dei et proximi pendere. aut propter ipsam orationem dominicam vel simboli brevitatem in quibus ut predictum est omnium scripturarum coartari cernimus latitudinem.

De baptismo et coione.

Cap. 23.

Olam ecclesiam catholicam habere baptismum ad salutem zacharyas propheta testatur. Unde inquit illa erit fons patens domus dauid et habitantibus iherusalem in ablutionem peccatorum et menstruata. Domus quippe dauid et iherusalem christi ecclesia est. in qua manat fons in ablutionem peccatorum. Hæretici autem id solum ymaginaria ostentatione faciunt. ideoque illis baptismum non ad remissionem peccatorum sed ad supplicij testimonium datur. Pro solo peccato originali lugent in inferno nuper nati infanti penam. si renouati per lauacrum non fuerint. Pro inde cum causa nup natus dampnatur infans si non regeneratur quia originis noxietate perimitur. Cur paruuli peccato originali carentes per baptismum. et necdum proprium habentes delictum. abestis penamque ceteris

laniatur. Nec igitur causa est. Baptismū enim
a pena eterna non a pñtis vice supplicō liberat.
Qd si a pena pñti homines liberarētur p baptis
mū ipsum putarēt baptismi premiū non illud
eternū. Ergo soluto reatu peccati. manet tamē
quedā tpalis pena ut illa vita feruēcius requi
ratur que sit a penis omnibus aliena. Null⁹ ne
gat fidelīū etiā post baptismū quo peccata de
lentur cotidie q̄ diu in isto seculo sumus ad de
um nos debere conuerſi. Qd quāuis sine inter
missione sit cotidie agēdum nūq̄ tamē fecisse
sufficiat. Qui inf̄ matris vteris sūt. ideo cum
matre baptisari non pñt. qz qui natus ad huc
scdm adam non est renasci scdm cristum non
potest. Neqz enim dici regeneracō in eum pote
rit quē generacō non precessit. Qui ſceleāre vi
uūt in ecclesia ⁊ communicaē nō desinūt. ⁊ putāe
se talicōione mūdare. distāt nichil ad emūda
cōnem p̄ficere sibi dicēte ppheta. Quid est qd
dilect⁹ me⁹ in domo mea fecit ſcelara multa ⁊
Nūq̄t carnes sancte auferent a te malicias tu
as ⁊ Et apostol⁹. Probet inquit se homo et sic
de pane illo edat ⁊ de calice bibat.

De martīrio. Cap. 22.

Ei seruus aduersitate vlla non frangatur
sed pro veritatis defensione. vltro se cer
tamini offerat nec vniq̄ pro veritate diffidat.

Sepe ex discipul' ad martiriū eligūtur q̄ suos
doctores ad coronā p̄cedūt a q̄ sūt ordine postre
mi sūt nō nūq̄ in certamine primi. Vir s̄ct⁹
vltro se in agone p̄ certamine nō debz pferre
iustitiae. sed tū si agonis fructū videt vltimū
nō debz dedinare laboris piculū. Qd si maior est
labor q̄ aiarū lucrum dedinādus ē labor quē mi
nimū comitatur augmētum. Vtrumq; enim f
cit apostol⁹. qui a picul' vltro se dedit. vbi max
imū anime lucrū vidit. et sapienter se periculo
abstulit in quo potiorē laborē quā lucrū esse per
spexit. Vltro se paul⁹ apud ephesū piculis ob
tulit. qui potius piculo lucz vidit. Damasceno
autē ideo a piculo subtrahit semetipsum q̄ nul
lū piculi ipsius arbitratus ē fructū. Discē quo
mō se ad martiriū offerat q̄sq; vltro. l. quomō
iuxta sētenciā dei cingatur ab altero. et quo nō
vult ipse ducatur. nisi q̄ a xp̄i gloriā futurā de
certamine iust⁹ gaudet. et ppter passionis vio
lētiam refugit subire quo dolet. Accipe exēplū
ad eūdi sub trepidacōe martiri⁹ De vsu bellādī
in q̄ exercitatus q̄sq; in prelio. et p audaciā cer
tamen ingreditur a p timorem cūctacōe moue
tur. Item accipe exemplū martiri⁹ de repacōe
humani corporis ad salutē. Dum quisq; et de
spe repacōis gaudet et de incōmōibz maloz seu
amarissimis pocul' metuit ac piculo.

T si apostolorum data est virtus signorum propter
 fidei gentium nutriendam ecclesie tamen data
 est virtus operum propter eandem fidem ornandam. Et
 tamen in ipsis apostolorum plura erat mirabilis vir-
 tus operum quam virtus signorum. ita nunc et in eccle-
 sia plus est bene vivere quam signa facere. Quod nunc
 ecclesia non ea miracula facit que sub apostolis fa-
 ciebat. ea causa est quod tunc oportebat mundum
 miraculis credere. nunc vero iam credentem opor-
 tet bonis operibus choruscare. Nam ideo tunc sig-
 na fiebant exterius ut interiorius fides roboraretur
 quam in fide miracula quicumque requirit. vanam glo-
 riam ut laudetur querit. Scriptum est enim. Lin-
 gue in signum sunt non fidelibus sed infidelibus.
 Ecce signum non est fidelibus necessarium qui iam
 crediderunt sed infidelibus ut convertantur. Nam pau-
 lus pro non credentium infidelitate. patrem publii
 de infirmitate febrium virtutibus curat. Infir-
 mantem vero thymotheum fidelem non oratione sed
 medicinaliter temperat. Ut noueritis miracula pro
 incredulis non pro fidelibus fieri. Ante quam antichristus
 appareat virtutes ab ecclesia et signa cessabunt
 quatenus eam quasi abiectiorem persequatur auda-
 cius. Ob hanc utilitatem cessabunt sub antichristo ab
 ecclesia miracula et virtutes. ut pro hoc sanctorum
 clariarum patientia et reproborum quam scandalizabunt

leuitas ostēdat & psequēciū audacia ferocior
efficiatur. De antīxpō & eius signis. Cap. 26

Mnis qui scdm professionis sue normā aut
nō uiuit aut aliter docet antīxps est. Pleri
q; aut antīcristi tempa non uisuri sunt & tamē
in menbris antīxpi inueniēdi sūt. Ante q̄ veni
at antīcristus multa eius mēbra precesserūt. &
prauē aētionis merito caput p̄p̄iū preuenerūt
scdm apostoli sententiā q̄ iam iniquitatis mi
sterium opari illū affirmat etiā atē q̄ reuele
tur. Magnitudo signorū facta fiet sub antīxpō
ut electi si fieri potest in errorē mittantur. Sed
electi quomō sūt in errorē mittēdi. Ergo ibit in
errorē titubacōnis ad modicum pre multitudi
ne p̄digiorum. non tamē deiciēdi sunt a stabili
tate sua terrorū impulsu atq; signorū. vnde et i
deo ponitur & si fieri potest. q̄ electi p̄ire nō pos
sūt. Sed cito resipiscētes cordis errorē religio
ne coercebūt. sciētes a domino esse predictū ut
dū hoc fecerint aduersarij. non cōturbentur s̄a
cti. Tam mira facturus ē prodigia & signa dū
uenerit antīxps. ut etiā electis q̄dā cordis gīg
naē scrupulū. Qd tñ cito exsuperet in illē racō p
quā ita sciēt in decēpcōe reproborū & electorū p
bacōe eadē fieri & signa v̄l p̄digia. In q̄ tpe p
patiētiā gloriofi erūt s̄cti nō p miracula sicut
martīres fuerunt priores. Illi enī & psecutores

fustinebūt ⁊ facientes prodia. Pro inde durior
bellū fustinebūt q̄ nō solū oītra psequentes s̄
etiam oītra miraculis choruscantes dimicaturi
sunt. Graui⁹ sub antiḡpi tēpib⁹ cōtra eccliam
deseruet synagoga. q̄ in ipso aduentu saluato
ris xpianos esset psecuta. Dum ī martires dya
bolus iam excreuerit magnā crudelitātē etiam
ligatus. crudelior tamē erit sub antiḡpi tempo
rib⁹ quando etiā erit soluendus. Nā si tanta
ligatus facere potuit quāta solut⁹ faciet. Quā
to ppinquius finē mūdi dyabolus videt. tātō
crudelius psecucōnes exercet. ut qui se cōtinuo
dāpnādum cōspiciat. socios sibi multiplicet cū
quibus gehēne ignibus addicatur. Quāto bre
ue temp⁹ sibi videt restaurāē dyabolus ut dā
pnetur. tātō in magna psecucōis ira mouetur
diuina iusticiā pmittente ut glorificentur iusti
sordidētur iniqui. et ut dyabolo durior crescat
dampnacōis sentenciā.

De resurrectione.

Cap. 2A.

Rehoacō pacis sanctorū est in hac vita nō
pfectio tūc autē erit plenitudo pacis dum
ad dei cōtemplacōem absorpta carnis infirmi
tate cōualuerint. Rursus resurrectio mortuorū
ut apostolus ait in virū pfectum. in mensuram
etatis plenitudinis cristi futura est. in etate. s.
iuuentutis q̄ pfectu nō idiget. et absq̄ idinacōe

defectus in puencone ex vtraq; parte et plena
ē et robusta. Quāuis nūc filiorū dei nomine ho-
mines fideles vocentur tamē ex eo q; hanc fui-
tutem corrupcōis patiūtur adhuc in go serui-
tutis additi sūt accepturi plenā filiorū dei libe-
tatem dū corruptibile hoc induerit in corrupcō-
nem. Nunc deus per speculum videre conatur
in hac vita electorum numerū ad dexteram per-
tinētium. et reproborum qui ad sinistram ituri
sunt. ecclesiam dei cōplere in fine autē seculi ziza-
ria a frumēto disiungit.

De Iudicō. Cap.

28.

Udiciū diē nouit xps. s; in euāgelio dicere
a scire discipulos noluit. nā dū dicat idē
dñs p pphetā. dies vlcōis in corde meo. indicat
se nō nescire. s; nolle indicāe de domo dñi. sicut
scriptum est. Incipit iudiciū quādo electi et do-
mus dei hic p flagella iudicātur. Impii vero il-
lic ad dāpnacōez iudicādi sunt. Vñ et sequitur
Si autē primum a nobis quis finis eorum qui
non crediderunt. Ad districti examen iudicis.
nec iusticia iusti secura est. n̄ pietate diuina. ut
et ipsa iusticia q; quisq; iustus ē. deo iustificāte
iustificetur. alioquin apud deum et ipsa pecca-
tum est. Inde est q; ait p ob innocentem et im-
piū ipse consumit. Consumitur quippe a deo
innocēs. quādo ipsa innocētia liq̄di? requisita

et diuine innocentie opata nichil efficitur. nisi et
ibi diuine misericordie pietate homo iustificet
Consumitur ite a deo impius. quando examinis
diuini subtilitate requiritur ei⁹ q; detecta impi
etas iudicata dānatur. Consumitur innocens
et impius siml. sine carnis nō pena dāpnacōis
Dodus piter et indoct⁹ moriūtur. sed morte car
nis nō pena dāpnacōis. Omnia aut pgiūt ad
vnū locum. dū per mortem corporalem in terrā
et inst⁹ et impius reuertitur. Retribucō autem
dissiml sicuti per eūdem salomonē dicē. Quid
plus hab; sapiēs a stulto n̄ q; illic pgit vbi vi
ta est. Ergo oēs in terrā parit pgiūt. nā vbi vi
ta est nō piter pgiūt. Geminū est diuinū iudi
cium. vnū quo et hic iudicātur homines. in fu
turo alterū qui ppterea hic iudicantur ne illic
iudicentur. Ideoq; quibusdā ad purgacōnem
tēpālis pficit pena. quibusdā vero hic inchoat
dāpnacō. et illuc pfecta spatur perdiō. In
iudicio reprobi humanitatē xpī in qua iudica
tus est videbūt ut doleant. diuinitatē vero eius
nō videbūt ne gaudeāt. Quib⁹ enim diuinitas
ostenditur utiq; ad gaudiū monstratur. Pro
diuersitate conscienciarū et mētis apparebit in
iudicō cristus electis et terribil reprobis. Nā q
lem quisq; cōscienciā tulerit talem et iudicē ha
bebit. ut manēt in sua tranquillitate cristo ill

solis terribilis appereat quos cōsciētia in mal'
accusat. Due sunt differēcie vel ordines homi
nū in iudicō hoc est electorū et reproborū qui ta
men diuidūtur in quatuor. Perfectorum ordo
vnus est q̄ cū dño iudicat. et ali⁹ q̄ iudicat vtri
q; tñ cum xp̄o regnabūt. Similit̄ ordo reproborū
p̄t̄ur in duobus. dū hñ q̄ intra eccl̄ia sunt ma
li iudicādi sunt et dāpnādi. q̄ vero extra eccl̄ia
inuēdi sūt non sūt iudicandi s̄ tm̄ dāpnan
di. Prim⁹ igit̄ ordo eorū q̄ iudicāt et p̄eunt. op
ponitur illi ordinī bonorū de q̄ sunt qui iudicāt
et regnāt. Scd⁹ ordo eorū q̄ non iudicāt et p̄e
unt. opponitur illi ordinī p̄fectorū in quo sūt hñ
q̄ nō iudicāt et regnāt. Tercū ordo eorū q̄ iudi
cāt et regnāt illi ordinī est contrari⁹ de q̄ sūt q̄
iudicāt et p̄eāt. Quart⁹ ordo eorū q̄ nō iudicāt
et regnāt opponitur illi contrario ordinī in q̄ sūt q̄
nō iudicāt et p̄eūt. Gemina pūit̄ sētēcia im
pius. dū aut hic proflus p̄ suis meritis mētis
cecit̄ate p̄cūtitur. ne veritatē videat. aut dū in
fine dāpnabitur ut debitas penas exsoluat.

De gehēna .

Cap. 29.

Vplex dāpnatorū pena ē in gehēna. quorū
et mētē vrit tristitia et corp⁹ flāma. iux̄ vi
cissitudinē. ut qui mētē tractauerūt qđ per fece
rūt corpe simul et aīo pūiāt et corpe. ignē ge
hēnā habere ad aliqd̄ lumē. ad aliqd̄ nō habē

hoc est habere lumen ad dampnacionem ut videant impij vnde doleant. et non habere ad consolacionem ne videant vñ gaudeant. Apta fit cōpacio de camino triū pueorū ad exēplum ignis gehēne. Nam sicut ille ignis nō arsit ad triū pueorū suppliciu. sed arsit ad oburēda ligamina vinculoꝝ. ita ignis gehenne et lucebit miseris ad augmētum peuarū ut videant vñ doleant et non lucebit ad cōsolacionem ne videant vnde gaudeant. Inter hui⁹ vite et future infelicitatis miseriam mlt̃a discrecō est. Illic enim et miseria est ppter cruciacionem doloꝝ et tenebre ppter lucis aduersione. Quorū vnum in hac vita id est miseria est aliud non est in inferno vtrūq; est

De penis impioꝝ.

Cap. xxx

Sicut fasciculi lignoꝝ ad obustionem de similibus colligantur ita in iudicij die similis culpe reos suis similibus iungere ut ex equa pena ostingat quasi in fasciculū quos actio similes fecit in malū. Sicut vnusquisq; sc̃d⁹ in futuro iudicio pro q̃litate virtutū glorificabit̃ ita et vnusquisq; impius pro qualitate facinorū cōdempnabitur nec deerit in supplicio futuro dampnacionis ordo sed iuxta q̃litate criminū discrecō erit penaz. ppheta firmante. De caroꝝ q; q; suoz supplicijs. ad deū etiā pena defūctis. Sic apud inferos diuini fmo predicat euāgelicus

fic p̄ augēdo inde supplicō dicit etiā psalm⁹ Cō
moti amoueātur filij eius ⁊ mēdicēt. Impij ex
hoc durī⁹ in iudicō puniēdi sūt mētīs dolo ē ex
quo visuri sūt iustos glorie bātudīnē meruisse
Cūctis vidētib⁹ est p̄cipitād⁹ dyabolus. qm̄ sū
aspectu oīm bonorū āgelorū ⁊ hōim cum eis q̄ de
pte eius erūt in ignē eternū mētēdus ē. Dū sū
latus fuerit dyabol⁹ ut dāpneē. mlti electi q̄ in
corpe sūt inuēdi. dño ad iudiciū veniēte me
tu scutiēdi sūt vidētes tali sētēcia impiū esse pu
nitū. Quo terrore purgādi sūt. qz si quid eis ex
corpe adhuc pccī remanserit metu ipō qd̄ dya
bolū dāpnari aspiciūt purgabūt. Hinc est q̄ a
it yob. Cū sūlatus fuerit timebūt āgeli ex terri
fi purgabūt. Multos posse p̄ire ex eis in diē
iudicij q̄ nunc electi esse vidētur ⁊ sādī dicēte
p̄pheta. Vocabit dominus iudiciū ad ignem ⁊
deuorabit abissum multā ⁊ comedet partem do
mus. Pars quippe domus deuorabitur qz illos
etiā infernus absorbebit. qui nūc se esse impre
ceptis celestib⁹ gloriātur. De quib⁹ ⁊ dominus
dicīt. Multi dicunt michi in illa die. dñe domi
ne nōne in nomine tuo p̄phetauimus. et in tuo
nomine demonia eiecimus ⁊ v̄tutes multas fa
cimus. Tunc cōfitebor illis quia nō noui vos.
Discedite a me qui op̄cāmini iniquitatem nesci
o qui estis.

De gloria sanctorum.

Cap. xxxi.

On faciet in futurū cor miserum iustorum cō
passione dampnatorū condolendi affectio
vbi tantū erit sanctorum de dei cōtemplacōe gau
diū ut tristitie nullus tribuatur itroitus. Sicut
cōpatus color candidus nigro colori fit pulchri
or. ita et sanctorum requies cōpata dāpnacōe ma
lorū gloriofior erit. sic iusticia iniusticie. sic vir
tus vicō. Crescit ergo sanctorū gloria dum de
bita dampnātur impij pena. Post resurrectio
nem sanctis in carne promissa est celozū ascen
sio. dicente ad patrem xpo. Volo ut vbi sum e
go et ipsi sint mecum. Si enim membra capitū
sumus et vnus in se et in nobis est xps vsq; vbi
ipse ascendit et nos ascensuri sumus.

Explicit liber primus.

Incipit tabula. Secundi libri. yfidorii.

Esapientia .	1.
De fide.	2.
De caritate .	3.
De spe.	4.
De gratia.	5.
De predestinacōe.	6.
De conuersis .	7.
De trimodo genere conuersionis .	8.

De confidit conuersorum.	9.
De remissa conuerfione.	10.
De exemplis conuersorum.	11.
De compunctione cordis.	12.
De confessione peccatorum.	13.
De desperatione peccantium.	14.
De hijs qui a deo deserantur.	17.
De hijs qui ad delictum per lacrimas reuertuntur.	16.
De peccato.	18.
De leuioribus culpis.	18.
De grauioribus culpis.	19.
De manifestis occultisque peccatis.	20.
De peccati amore.	21.
De peccandi necessitate.	22.
De peccandi consuetudine.	23.
De peccandi recordatione.	24.
De cogitatione.	27.
De conscientia.	26.
De intentione mentis.	28.
De sensibus carnis.	28.
De sermone.	29.
De meditatione.	30.
De iuramento.	31.
De vitijs.	32.
Quod ex vitijs vicia. et ex virtutibus virtutes generantur.	33.
De male vfitis virtutibus.	34.

De simulatis virtutibus .	37.
De appetitu virtutum .	36.
De pugna virtutum contra vicia .	38.
De superbia .	38.
De luxuria vel fornicatione .	39.
De continencia .	40.
De cupiditate .	41.
De gula .	42.
De ebrietate .	43.
De abstinentia .	44.

Incipit liber . Secundus ystorii .

De sapientia .

Cap. primū .

Mis quī scdm dēū sapiens est beatus est . Beata vita cognitio diuinitatis . virtus boni operis est . Virtus boni operis fructus eternitatis ē . Qui scdm seculū sapiēs est scdm dēū stultus ē . Vñ ꝛ ꝓpheta . Stultus inquit factus est homo a sapientia sua . Primū est sciēcie studium querē dēū deinde honestatē vite cum innocēcie opere . Nullus sapiēciā dei plene recāpit nisi qui se abstrahere ab omni actionū cura cōtendit . Vñ ꝛ scriptū est . Sapiētiā scribe in tpe ocij . ꝛ qui minoratur actu ipse ꝓcipiet eam . Non ad ꝓueniētiā arcem puto illum ꝓuenisse qui scit

secreta dei se penetrare nō posse. Tunc autē re
cte deum agnoscimus. quādo cum perfecte scire
nō denegamus. Interdū quēdā nescire conue
nit. null⁹ autē in culpa maior est. q̄ ille qui deū
nescit. Inuestigacōem veri multorū est querē
re. s; querere et puatorū inuenire. Ea autē que
supra hominis intelligentiā sunt scrutanda nō
sūt. quicqd supra hominis intellectum est. que
rendum non est. cōsilio autem diuino seruan
dum est. ut hoc credatur esse iusticia qđ diu
ne placuerit volūtatī. Non enim poterit esse in
iustum qđ iusto complacet iudici. Omnis sapi
entia ex scientia et opinacione consistit. Melior
est autē ex scientia veniens q̄ ex opinione sen
tencia. nā illa vera est ista dubia. Ad maioris
culpe cum nulum pertinet. scē quem q̄ quid se
qui debeat et sequi nolle q̄ sciat. Vnde et domi
nus. Seruus inquit sciens voluntatem domini
fui et nō faciens digne plagis vapulabit mul
tis. Et iacobus. Scienti inquit bonum et non fa
cienti peccatum est ei. Simpliciter cum igna
tia vocari stulticiam. simplicitatem vero cum
prudētia. vocari sapientiam. Vtile est mul
ta scire et recte viuere. Qđ si vtrumq; non va
lemus melius est ut bene viuendi studium q̄
vltra sciendi seqmur. Nō pertinere ad beatitu
dinē osequendam scientia scripturarū. nec esse

beatum multa scire. s. esse magnū beate vivere
Nichil pdesse omnem scire prudēciam cum ig
norantia dei. a nichil obesse scientibus deum ig
norāciam mundi. Perfecte aut scit quū deū pri
us a ista nō p se. s. p deo scit. Nichil obesse cui
q̄ si p simplicitatē aliquā de elementis indigne
senciat dūmō de deo pnūciat vera. Nā q̄uis de
incorpeis corpeisq; naturis nequeat q̄sq; dis
putare beatū tamen illum facit vita recta cum
fide.

De fide. Cap. 2.

On posse ad beatitudinē veram puenire n̄
per fidem. Beatū autē esse qui a recte credē
do bene vivit a benevivēdo fidē rectam custodit
Deus si creditur merito inuocatur et queritur
ac p hoc tūc perfecte laudatur. quādo a creditē
Non tantū id credēdum est qd sensu carnis di
noscimus. s. magis etiā quod intellectu mētis
cōspicimus id est deum. Sine fide nemo potest
placere deo. Omne enim q non est ex fide pecca
tum est. s. fides nequaq̄ vi extorquet. sed racō
ne atq; exemplis suadet. Quibus autē erigē
violenter pseueāre in eis non potest. exemplo
ut ait quidam nouelle arbois cui? si quis catu
men violēter impresserit. denuo dū laxatur in
id q fuerat ofestim reuertitur. Sicut homo libe
ro arbitrio cōditus sua spōte diuertit a deo ita
a ppria mētis cōuersione credendo recurrit ad

deū ut libertas agnoscat arbitriū p ppiā vo
lūtatem. a beneficiū gratie per acceptam fidei fir
mitatē. In corde respicit deus fidē. vbi se nō pos
sūt homines excusare. qui ore simulant verita
tis p fessionem a corde retētant erroris impieta
tem. Sicut nichil p ficit fides que ore retinetur
a corde non creditur. ita nichil p fide futura fi
des que corde tenetur si ore p futura non profe
ratur De tali enim fide ppheta ita quosdam ob
tūrgat dicens. Prout fides. ablata ē de ore cor
p fides enim que corde creditur. cōfessione oris
ad salutē profertur. Vacuū esse sine operibus
fidem. a frustra sibi de sola fide blāditur. qui bo
nis opibus non ornat. Qui crucem portat de
bet mūdo mori. nam ferre crucem mortificare se
ipsum est ferre a nō mori simulacō ypocritarū
est. Qui p fidem cōgnitōnem dei habent. a operi
bus obscurantur exēplū balaā sequūt q cadēs
ope aptos oculos habuit p cōtēplacōis fidē.
Carnales fidē nō p v tute aī s p o modo solent
q rere tpali. Vñ a dñs dicit Queritis me nō q
vidistis signa s q māducastis de panibz. Xpi
an⁹ mal⁹ dū scdm euāgelij dōctrinā nō vinit e
tiā ipa; fidē quā verbo colit oborta tēptacōe faci
le pdit. Multī fidē tm xpiani sūt ope vero a xpi
aue dōctrine dissentiūt. Multī q fidē xpi ex cor
de nō amāt. s humano terrore cōpulsi eandē p

ypocritism tenere solent. et qui esse nō possunt
apte mali. ppter terrorē fide boni noscūt. Ama
tores mūdi pugnāt aliquādo p fide et alijs qui
dem proficiūt. Ipsi vero amore terreno impli
cati celestia nō requirūt s; verbo tantum fidem
defendūt. Quidam pro fide etiā hereticos inse
quūtur s; p arrogāciā eos qui intra ecclesiam
sunt cōtempnūt. Aduersarios quidem fidei cō
futant pro infidelitate sed fideles p̄munt falce
supbie.

De Caritate. Cap. 3.

Vāiis nonnulli fide atq; opibus sādīs vi
deantur esse participes. tamē quia priuā
tur a caritate fraterne dilectionis nullū habēt
incrementū virtutis. Nam sicut ait apłus. Si
tradidero corpus meū ita ut ardeam caritatem
non habuero nichil michi pdest. Sine amore
caritatis q̄uis quis recte credat. ad eternā be
atitudinem puenire nō potest. q̄ tanta est cari
tatis virtus ut etiā prophēcia et martiriū sine
illa nichil esse credantur. nullū premiū carita
ti cōpensatur. Caritas enim virtutum omnium
optinet principatum. vñ et vinculū perfectōis
caritas ab apostolo dicitur eo q̄ vniuerse vir
tutes eius vinculo religēt. Dilectō dei mortū cō
patur dicēte salomone. Valida est ut mors di
lectō. Id circo quia sicut mors violēter sepat a
nimā a corpe. ita et dilectō dei violēt segregat

hominē a mundano ⁊ carnali amore. Qui precepta dei cōtempnit. deū non diligit. Neq; enim regē diligim⁹. si odio leges eius habem⁹. Tēda ē cū sanctis viris vnitās caritatis. ⁊ quāto se quisq; subtrahit mundo. tanto opus ē ut se assoēiet bonorū cōsortio. Caritas enim in dilectione dei ⁊ proximi cōstat. seruat autem in se dilectionem dei qui a caritate non diuiditur proximi. q; q; a fraterna societate secerntur a diuine caritatis p̄cipacōne priuatur. Nec poterit deū diligere qui nōscitur in p̄imi dilectione errare. xps deus ⁊ homo diligēdus est Totū ergo xpm non diligit qui hominē odit. Bonorū discrecō est nō odisse personas sed culpas. ⁊ recte dicta pro falsis non spernere sed probare. Qui imperfecti sunt in dei amore. sepe a vicis separari disponut. sed pondere viciorum grauatū rursus ad ea vicia que optant relinquere reuoluūt.

De Spe.

Cap. 8.

Vi male agere nō desistunt vana spe indulgētiā de dei pietate requirunt. Quā recte quererēt si ab actione praua cessāret. Metuendū valde ē ut neq; p̄ spē venie quā p̄mittit de⁹ pseuerāt peccem⁹ neq; quia iuste pccā distrīgit veniā despem⁹. s; vtroq; piculo euitato ⁊ a malo declinemus ⁊ de pietate dei veniā spemus.

Omnis quippe iustus spe a formidine mitet. q̄
nūc illum ad gaudiū spes erigitur nunc ad for-
midinem terror gehenne addic̄t.

De Grati. Cap. 7.

Interdum peccātib⁹ nobis sua deus dona
non retrahit ut ad spem diuine ꝓpiciatōis
mens humana cōfurgat. Nam nō potest ouer-
sum spernere quē peccātem suis beneficijs ꝓuo-
cat ad se redire. Confessionē hominis non esse
hūmane virtutis. Nā si cōfessionem boni opis
non in nobis bonis opibus opatur cur ꝓ ꝓphe-
tam dicitur. Cōfessio a magnificēcia op⁹ eius
Ab illo enim nob omnia bona gratia preueniē-
te donantur. Nā nichil boni opis dedim⁹ ꝓ qđ
cōfessionem fidei accipe meremur. Profectus
hominis donū est dei. nec a se potest quis q̄. sed
a dño corrigi. non enim q̄tq̄ boni habꝫ ꝓpriū
homo cui⁹ via nō eius est. testāte ꝓpheta. Scio
dñe qꝫ nō est hominis via eius. nec viri est ut
ambulet a dirigat gressus suos. Sciant liberi
arbitrii defensores. nichil posse i bonū sua pre-
ualere virtute. nisi diuine gracie sustentet inua-
mine. vñ a ꝓ ꝓphetā dicit dñs. ꝓdicō tua isrl̄.
tātum in me auxiliū tuū. quasi diceret. ut ꝓ
as tuo merito ut salueris meo auxilio. Homi-
nis meritū supna grā non ut veniat preueniē-
tꝫ ꝓstqꝫ venerit atqꝫ ad imaginē mētē veniēs

facit in ea meritū qđ remuneret . qui solum in
uenerat qđ puniret . Quid enim ex se latro ille
meruit qui de faucibus mortis crucē ascendit.
de cruce paradisum adiit . Reus quidē ille a frater
no sanguine venit crucētus sed diuina gratia in
cruce mutatur . Sciendum qđ nostra sit iusticia
in hīs que recte agim⁹ . et dei grati eo qđ eā me
reamur . Hec enim qđ dantis dei qđ accipiētis est
hominis sicut et panē nostrū dicim⁹ quem ta
men a deo accipere postulam⁹ . Spiritualis grati
a non omnib⁹ distribuitur . sed tantūmodo ele
ctis donatur . Nō enim omniū est fides quam li
cet qđ si plurimi suscipiūt . opus tñ fidei non ope
quunt . In diuisione donoy diuersi precipiunt o
pus tamē diuersa munera nō tñ ocedūtur vni
oia . ut sit p humilitatis studio qđ alter amice
tur in altero . Nā qđ in ezechiele aialū ale alteā
ad alterum paiciūtur . virtutes designantur sã
ctorū mutuo se affectu prouocācium atq; alter
no exemplo inuicē sese erudientium . Munera
gētarū aliī ista . aliī vero donātur illa . nec datur
ita vni . ut non egeat alteri . Posse fieri nō est
dubiū ut hī quos quidam virtutum excellen
da ātecedūt dei repentina preueniēti gratia quos
dā compendio sanctitatis preueniant . Et dum
sint ouerhōe postremi . subito efficiūt virtutis
culmine pmi . Dū quisq; aliqđ donū accipit . nō

appetat amplius quā q̄ meruit ne dum alterius
membri officiū arripe temptat. id q̄ meruit p
dat. Cōturbat enim corpis ordinē totū. qui nō
suo orēt⁹ officio furtipit alienū. Mali dona idē
o ad dampnacōnem accipiunt. q̄ illa nō ad de
i laudem sed ad suā vanitatē vtunt^r. Bona ma
le vtuntur quia ea que illis a deo donata sunt. in
malos vsus assumūt sicut ingeniū sicut cetera
dei bona. Multa dei bona habem⁹ que nos ab e
o pcepisse cognoscimus. Nā qd sapiētes sum⁹
qd diuites qd potentes existim⁹. non alterius
s̄ diuino munere sum⁹. Vtatur ergo optime
diuina beneficia quatin⁹ et deum non peniteat
dedisse. et nob accepisse sit vtile. Auferre deus
dicatur homini donū aliquod. qd homo nō ha
buit. id est quod accipe non meruit. Sic et ob
durare deus dicatur hominē non eius faciendo
duriciā s̄ non auferendo eā. quā sibi ipse nu
triuir. non aliter et ob cecare dicatur quosdam
deus. non ut in eis eandē ipse cecitatem faciat
sed qd p eorū inutilibus meritis. cecitatē eorū
ipse non auferat. Plerisq; datur dei dona. per
seueraciā vero domi nō dat^r. Et inde est quod q̄
dam in principio cōuersionis habēt bona sine
vero malo claudūtur. Electi vero accipiūt et cō
uersionis donū et pseueraciā domi. ea vero cau
sa est qd qdam et bene incipiunt et bñ finiant.

De predestinacōe. Cap. 6.

Emmina est predestinacō siue electorū ad requiem. siue reproborū ad mortem. Vtraq; diuino agitur iudicō ut semp electos et supna et interiora sequi faciat. sempq; reprobos ut in fima et exteriora delectētur. et interiora deserēdo permittit. Sicut homo ignorat terminū lucis et tenebray. vel vtriusq; rei quis finis sit. ita plenus nescit. quis ate suum finem luce iusticie pueniatur. vel quis peccatorū tenebris vsq; in suum terminū obscuretur. aut quis post lapsum tenebray cōuersus resurgat ad lucē. Cuncta hec deo patent. homini vero latēt. Quāuis iustoy ouersacō in hac vita pbalis sit. incertum tamē hominib; ē. ad quē finem sint predestinati sed omnia reseruati vult de⁹ futuro examini. Mira dispētacō est supne distribucōis p quam hic iust⁹ āplius iustificatur. impi⁹ amplius sordidatur. malus ad bonū aliquñ ouertitur. bon⁹ ad malū aliquñ reflectit. Vult q̄s esse bon⁹ et nō valz. vult esse alē mal⁹. et nō pmitit interie dū ei q̄ vult esse bon⁹ et nō valet. Ali⁹ nec vult nec ei datur ut sit bonus. Iste nascitur in errore et moritur. ille in bono quo cepit vsq; in finem perdurat. Tam diu iste stat q̄ cadat. ille diu male viuēdo in fine saluatur respectusq; conuertitur. Vult prodesse in bono iustus nec preualet

vult nocere malus & valet. Iste vult deo vacare & seculo impeditur ille negocijs implicatē cupit nec proficit. Dñatur malus bono. bon⁹ dāpnatur pro impio. impius honoratur p iusto. Et in hac tanta obscuritate non valet hō dīnī nam pscutari dispositiōem nec occultum predestinatiōis perperdere ordinē.

De Conuersis Cap. 1.

On inchoatibus premiū promittitur sed pseuerantibus datur sicut scriptū est. Qui pseuerauerit vsq; in finem hic salu⁹ erit. Tūc enim placet deo nostra cōuersiō quādo bonū qd inchoam⁹ pseuerati fine cōplem⁹. Nā scriptum est. Ve hīs quī sustinentiā perdidērunt id est bonū opus non cōsumauerunt. Indulgentia peccatorū sciendū est vbi. quādo vlt quolib⁹ datur. Vbi quippe nisi intra ecclēsiā catholicā. Qñ nisi ante vlturū iudiciū diēz qz ecce nūc temp⁹ acceptabile ecce nūc dies salutis. Quilib⁹. nisi cōuersis q p humilitatē ad puuloz trāseunt imitatiōem. De quibus dicitur. Taliū est regnū celorum. Nemo ppendere potest quātū sit ponderis iniustitia vel quātū fulgoris radio iustitia clareat. nisi quis prius toto mentis admerfu ouertat ad deū. quātū ipso lumine quo illustratur et suam feditatē agnoscat. & lumē quod ceco corde intuebatur intelligat.

Tunc autē in attingibilē intelligi posse iusticiā
dum eā quisq; sequi conuersus tēptauerit. q̃
lux nō intelligitur nisi cū videtur. Iudicium q̃
in hominis potestate consistit. conuersionis est g̃
tia p̃ quā nosmetipsos iudicamus. q̃n flentes
mala nostra punim⁹. et bono q̃ ex deo nob̃ est
solidi⁹ inheremus. Triptitum describitur esse
vnicui⁹ q; conuersi p̃fectum. Primum corrigē
di a malo. scdm̃ faciendi bonū. terciū est. sequē
di boni opis premiū. Nā q̃ ait ꝑ̃ beta. solue fa
sciculos dep̃mētes. mali est emēdacō. qd̃ vero
adiciat frange esurienti panē tuum. opis boni
actio est. In eo vero q̃ subiungit. tūc erumpet
matutinū lumē tuum opis boni est retributio.
Ergo nō proficiat facere bonum. nisi correctum
fuerit malum. Nec poterit quisq; ad contemp
lacōem dei proficere. nisi se prius in bonis a
ctibus studuerit exercere. Multis modis ter
ret deus homines ut vel sero cōuertantur. atq;
exinde magis erubescant. q̃ tam diu expectati
sunt. ut redirent. Nam nunc minis. nunc pla
gis. nunc reuelaciōibus quosdam conuertit.
ut qui voluntate conuerti despiciunt terrori
bus corrigantur. Pleriq; ex sola mentis deuo
tione conuertuntur ad deum. nonnulli coacti
plagis cōuertuntur q̃ erudicōe non conuertebāt
Iuxta versiculū psalmi dicentis. In chamo et

freño maxillas eoz cōstringe qui non appropi-
mant ad te. Pleriq; aut̃ dum deuocōne nō cō-
uertuntur plage stimulis feriūtur. Qui tamen
nec sub verberē senciūt ut aliquaten⁹ corrigā-
sicut egiptus que ⁊ penas didicit ⁊ emendare
nequiuīt. De talibus enim ppheta ait. Percus-
sisti eos ⁊ non doluerūt. attriuisisti ⁊ rēnuerunt.
accipe disciplinā. Nonnulli viri seculares ela-
cōne mentis tumētes. postmodū cōuerſi ad de-
um religiosa sequūtur obediēcia xp̃m. et quā ā-
tea celsitudine mūdiali tumbāt. postea ipsam
elacōez studio humilitatis cōmutāt. Quidā sūt
q̃ iā secretim cōuerſi sūt. quorum cōuerſio nō
p̃cedit impubicū apud estimacōem humanā
quales fuerūt tales ad huc esse putātur. iā tū
in dei oculis surrexerūt. Itē qdā ad huc huma-
no iudicō stare cernūtur qui iam tamen in dei
ocul̃ ceciderūt. Multī apud homines electī pu-
tantur ⁊ apud deū sūt reprobati. atq; itē multī
apud homines electī putātur ⁊ apud deum re-
pbi existunt salomone dicēte. Vidi inquit im-
pios sepultos qui cū ad huc vīuerent in loco
sancto erāt. ⁊ laudabātur in ciuitate quasi lu-
storū operū. null⁹ ergo electū se putet ne forte
apud deum sit reprob⁹.

De trimodo genere cōuerſionis Cap. 8.

Quodmodū genus est cōuersionis ad deum .
inchoacōis cū dulcedine . mediātis cū labo
re . pfectionis cū requie . Sed tamē plerūq; ali
incipiūt a dulcedine aliq; ab amaritudine temp
tacōnum . Omnis cōuersus ante ex fletu incho
et peccatorum . et sic trāseat ad desiderium super
riorum . Prius enim lacrimis purganda sunt
vitia que gessimus . et tūc mundata mētis atte
id qđ querimus cōtemplentur . ut dum antea
flendo peccati a nobis caligo dētergitur . mūda
tis cordis oculis libere superna inspiciant . An
te necesse est timore cōueri ad deum . ut metu fu
turatū penarū . carnales illesebre dēuicantur .
Deinde oportet abiecto timore . ad amorem vite
eterne trāfire . Perfecta enim caritas foras mīt
tit timorem . Qui autem timet penam habet et
non est pfectus . Vnde et apostolus ait . Nō acce
pistis iterum spiritum seruūtutis in timore . sed
accepistis spiritum adopcōnis . per quē scilicet
iam non peccati pena seruos oprimit . sed amor
iusticie liberos reddit . Necesse est omni cōuerso
ut post timorē surgē ad caritacē dī debeat qđ si
li⁹ . nec sēp sub timorē iaceat qđ si seru⁹ . Tūc enī
amorē nre ouersacōis ostēdim⁹ si denuo ut pa
trē diligim⁹ . quē pri⁹ seruli mēte vere ut dñm
formidauim⁹ . Primordia uisoz blādis refouē
da sūt modis . ne si cū aspitare incipiāt . extruā

ad priores lapsus recurrāt. Qui enim ouer sum
sine lenitate erudit exaspere potius q̃ corri
gere voluit. Conuersus quisq; ātea ab ope corri
gēdus est. postea vero a cogitatōne. ut prius
refrenet prauum actū. deinde appetitū ac delictū
ut q̃ iam in ope non apparet in cogitatōne ne
quaq̃ pduret. Omnis noua cōuersio ad huc
pristinae vite habz cōmixtionem. p̃pterea neq̃q̃
ea virtus procedere ad hominum oculos debz
donec cōuersatio vetus fūdita etiam ab aīo
exstipetur. Quisquis deterior est ac melior esse
cepit caueat de acceptis extolli virtutib⁹ ne g̃
uius p̃ vanam gloriā corruat q̃ prius p̃ lapsū
viciōz iacebat. De cōsidu ouersoz. Cap. 9.

Vilq; ouersus si mor omnes carnales sti
mulātes stimulos calcare cupiat. a sūma
virtutū subire concēdat. si forte ad huc aliqua
aduersa de carnis molestijs tolerat. nō frāga
tur q̃ dispensator bonoz nouit aduersitatis re
primere viciū successione virtutū. Tūc magis
grauari se q̃sq; impulsu viciōz agnoscat dū ad
cognicōnem dei accesserit. sicut popul⁹ isrl gra
uiori onē āte exitū ab egipto p̃mīc. Viciā enim
āte ouersionem q̃ si pacem habent in homine.
quando aut̃ hec expellūtur acriore virtute cōue
gūt. s̃fiunt aut̃ inimica homini ouerso q̃ p̃ccōri
p̃spe blādiebātur. Atq; itē fiunt blādo ouerso

que peccatori aduersa existerunt. Multos habet
conflictus dei seruus ex recordatione operum preteri-
torum. Multi quippe post conuersionem etiam nolen-
tes motum libidinis sustinent. quod tamen ad damp-
nationem non tollerant sed ad probationem.
scilicet ut semper habeant pro excutienda mercedem ho-
stis cui resistant. dummodo non consenciant. Unde et
nouerint serui dei. se etiam a peccatis iam esse mun-
datos. si tamen cogitationum turpium adhuc impella-
tione pulsari. Ante conuersionem praedit turba pec-
catorum. post conuersionem sequitur turba temptationum. Il-
la se obiciunt. ne ad deum conuertamur. ista se ingerunt
ne liberis cordis oculis deum cernamus. vtriusque tu-
multus insolentiam nobis gignit. interque nostram
a spe fraude multimoda includit. Vtile est dei ser-
uo post conuersionem temptari. quoniam a torpore negligē-
tiae. sollicitantibus vicibus ad virtutes animae per exerci-
cium praeparat vicibus. De remissa conuersione. Cap. 10.

Vltos remissa conuersione in pristinos erro-
res reducit. ac viuendi tempore soluit. Non
ergo exempla quisque conuersus euita. ne dum ti-
morem dei a tempore incipis. rursus mundanis erro-
ribus immergaris. Tepidus in conuersione. occi-
osa verba et vanas cogitationes. noxias esse non
conspicit. Quod si a torpore mentis euigilauerit ea
que leuia existimabat. confestim quasi horren-
da atque atrocissima pertimescat. Fraus et desidia in

omni bono ope formidanda est. *ffraude facim⁹*
 deo. ut quociens in omni ope bono nostro nos
 metipsos non deū laudam⁹. *Desidia agim⁹* q̄
 ciens p̄ torporē languide ea que dei sūt opamur
 Omnis ars seculi hui⁹ strenuos amatores ha
 bet ⁊ ad exsequēdū p̄mp̄tissimos ⁊ hoc p̄ide
 fit. q̄ presentē habet opis sui remuneracōem
 Ars vero diuini timoris plerosq; habet sectato
 res. languidos. tepidos. pigri inercia colliga
 tos. Sed hoc promde q̄ labor eoz non p̄ prese
 ti sed p̄ futura remuneracōe differtur. ideoq;
 dū eoz laborem mercedis retribucō nō statim
 osequitur. spe pene dissoluta lāguescunt. vñ et
 magna illoz glōria predicatur qui bone ouer
 sionis vite principia. augmēto solidiore consu
 mūt atq; eo ad p̄merēdam retribucōem da
 riores preparātur. q̄ firmitus duri laboris in te
 nebris ⁊ inchoāt ⁊ consumāt. Quidā primo cō
 uersionis calore ad virtutes sese accingūt acce
 dēte vero p̄gressu dū immoderate frenis reb⁹
 inambūt puluere infirmi appetitus obscurāt
 Vñ et dñs de bonis seminibus dicit. Qd autē
 cecidit in spinis. hñ sūt qui audiunt verbū dei
 ⁊ sollicitudine seculi vel fallacia diuiciarū suffo
 cant verbū. ⁊ sine fructu efficitur. Super ouer
 si nequa q̄ debet in curis exteriorib⁹ prouebi.
 nā si implicet o festim quasi plātata arbuscula

et nec dum radice prefixa concutuntur pariter
et arcescunt. Valet interdum cōuersis pro ani
me salute mutacō loci. plerūq; enim dum mu
tatur locus. mutatur et mētis affectus. Cōgru
um est enim iude etiam corporaliter auelli. vbi
quisq; ille sebris deseruiuit. Nā locus vbi prane
quisq; vixit hoc in aspectu mētis opponit. qd se
per ibi vel cogitauit & gessit.

De exēplis ouersorum.

Cap. II.

D cōuersionem seu correpcōez mortalium
multū profunt exēpla bonoz. Nā cetra p
fectozū exēpla. mores inclpātiū nequeunt p
uocare ad bene viuendū. Reprobi autē non at
tēdunt documēta bonoz que imitentur ad me
lius sed pponunt sibi exēpla malozū que ad su
ozū morum peruersitates imitātur in peius. Ob
hanc vtilitatē scribūtur sanctorū ruine et repa
cōes ut spem faciāt salutis humane. ne quisq;
post lapsum penitēdo despet veniam dum aspi
cit sanctorū repacōnem fuisse etiā post ruīnam
Sciāt flagicō deditū ad quā vtilitatē eozū exē
pla pponātur sanctorū scilicet ut aut sint quos
imitentē ad repacōez. ā certe ex eoz opacōe du
ri de inobediētia puniāt. Propterea v̄tutes
sanctorū ad exēplū nēm deus pposuit ut qūto de
imitacōe eoz conferri pnt nobis iusticie p̄mia.
tāto de perseuerātia mali sint grauiora tormēta

Si enim ad boni incitamentū divina quibz amon
neremur precepta de essent p lege nob sāto
rū exempla sufficerēt. Ad cōtra dū ⁊ nos deus
preceptis suis ammonēat. ⁊ vite sātoꝝ boni o
peris nobis exēpla pponāt. nulla est iam de re
atu excusacō qz ⁊ lex dei pulsāt cōtūdie aures
nostras ⁊ sātoꝝ documēta bonoꝝ cordis no
stri intima puocāt ⁊ si prauorum sepe secuti fu
mus exempla. cur nō imitemur sātoꝝū digna
⁊ deo placita faceret si apī sumus mutari imi
quos in malū. cur pigri sumus imitari iustos
in bonū. Orādus ē de⁹ ut virtutes quas sātis
preparauit ad coronā. nob ad pfectū sint posi
te non ad penā. Proficiāt aut ad pfectum no
strū. si tot exempla voluerim⁹ imitari virtutū
Certe si ea pot⁹ auersati q̄ imitati fuerim⁹ ad
dampnacōnem nostrā erūt. qz ea legendo im
plē neglexim⁹. Multi sātoꝝ vitā imitāt ⁊ de
moribus alterius effigie virtutis sumunt. tam
q̄ si ymago quelibz intendatur ⁊ de eius simi
litudine spēs picta formetur. Sicqz fit ad yma
ginem similis ille qui ad similitudinē vivit yma
ginis. Qui sāctū vitū imitatur. quasi exemplar
aliquod intuetur seseqz in illo quasi in speculo
p̄spiciūt ut addiciat qz sibi deesse v̄tutis agno
uit. Minus enī seipfū hō exsemeripso cōfide
rat. sed dum alterum intendit id qz minus est

luminis adiūt. Perfectoꝝ est iam viuorum nō
quēlibet sanctorum imitādo. sed ipsam verita
tem intueno ad cui⁹ ymaginem facti sūt iusti
ciam opari. Hoc indicat q̄ scribitur. ꝑ faciam⁹
hominem ad ymaginē ⁊ similitudinē nostrā
Qui ipsam intelligēdo imitatur diuinitatē ad
cuius factus est similitudinē iste merito tātus
est ut nō egeat homine demōstrante iusticiam
sed ipsam cōtemplādo imitetur iusticiam. Exē
pla sāctorum quibus edificatur hō varias est
sectari virtutes humilitatis ex xpō. deuocōis
ex petro. caritatis ex iohāne. obediētie de abra
ham. Pacieētie de ysaac. tollerātie de yacob. ca
stimonie de yoseph. mansuetudinis de moyse.
cōstācie de yosue. benignitatis de samuele. mise
ricordie de dauid. abstīnēcie de daniel. Sic ⁊ ce
tera facta priorū quo labōrē quo modū amine q̄
ue intencōe ⁊ opūatione gerāt vir sādus cō
derat imitādo. De opūatione cordis. Cap. 12.

Opūatio cordis ē humilitas mētis cū la
crimis exorietes ex recordacōne peccāti ⁊ timo
re iudiciij. Illa ē oueris pfecta opūationis affe
ctio que omnes a se carnaliū desiderioꝝ affect⁹
repellit ⁊ intencōnez suam toto mētis studio in
dei cōtemplacōem defigit. Gemina dicim⁹ esse
conpūationem quā ppter deum anima cuiusq̄
electi afficiē. vel dū opoz suoz mala cōsiderat.

Udū desiderio efne vite fufpirat. Quatuor eē q̃
litates affectionū quibus mens iufti tedio fa
lubri opungitur. hoc eft memoria pretitorum
facinorū. recordacōne futurarū penarū. cōfidera
cōne peregrinacōnis fue in hui⁹ vite lōginquā
tate. defideo fupne patrie q̃tinus ad eā quāto
cius valeat puenire. Quifq; memoria peccato
rū opūgitur ad lamenta. tūc dei fe vifitari fciat
pñcia. quādo id qđ fe amiffiffe recolit interius
erubefcit. fuoq; iudicō penitēdo iam punit. Nā
tunc petrus fleuit. quādo in eum xps refperit.
Vñ et pfalmus. Refperit inquit ⁊ cōmota eft
⁊ cōtremuit terra. Greflus dei fūt in corde homi
nis interioris. qz bona defideria furgunt. ut cal
cētur mala. Quādo ergo ifta in corde hominis fi
unt sciendū eft tunc efle deū per gratiam cordi
humano pñtem. Vñ fe tūc homo magis acue
ad cōpundionē debet. quando fenfit et deū inte
rius opantem. Quo mēs hominis iufti ex vera
cōpundōe rapitur. ⁊ qualiter infirmata reuer
tatur deguftata lucis magnitudine illū noffe
poffe qui iam aliquid exinde gultauit. Sūt qui
non ex vera cordis opundione fui accusatores
fiunt. fed tantū ad hoc fe efle peccatores affig
nāt ut ex fida humilitate confeffionis. locum
inuemiant fanditatis.

Xco vnusquisq; iustus esse incipit ex q̄
fui accusator extiterit. Multi autē cōtra se
metipfos peccatores fatētur. et tamen semetip
sos a peccato nō s̄trahunt. Magna iā iusticie
pars est seip̄m nosse homo qđ paru⁹ est. ut ex
eo diuine virtutis subdatur. humili⁹ ex quo suā
infirmiorem agnoscit. Bene se iudicat iustus
in hac vita. ne iudicetur a deo dampnatiōe ppe
tua. Tunc autem iudiciū de se quisq; sumit.
quādo per dignam penitēciā sua praua facta
cōdempnat. Amaritudo penitēcie facit animū
et sua facta subtilius discutere. et dona dei que
contempnit flendo cōmemorare. Nichil autem
pius est q̄ culpam agnoscere nec deslere. Du
plicem debet habere fletum in penitēcia omnis
peccator. siue quia p negligētiā bonū nō fecit
seu quia malum per audaciā ppetrauit. Qđ enī
oportuit non gessit. et gessit q̄ agere non oportu
it. Ille penitēciā digne agit. qui reatum su
um satisfatione legitima plangit. cōtempnē
do scilicet hec que deslendo gessit. Tanto in de
plorādo sit p̄mptus quāto extitit in peccando p
diuis. Ille penitēciā digne agit. qui sic pre
terita mala deplorat. ut futura iterum non con
mittat. Nā qui plangit peccatum et iterum cō
mittit peccatum. est quasi qui lauat laterem

crudum quem quanto magis elauerit . tanto
amplius lutū facit. Quāuis quīsq; sit peccator
et impius si ad penitēciā cōuertatur cōsequi
veniam posse creditur. Nullus enim de bonita
te dei dubitet. s; sola decipiēcium prauitas ofer
ri sibi indulgēciā abnegat. In hac vita tm̄de
penitentie patet libertas. Post mortē vero nul
lam correccionis licēciā esse. vñ et domin⁹ di
xit. Me oportet opari opa eius qui me misit do
nec dies est . Veniet nox antē quādo nemo po
test opari. Hinc et ppheta . date inquit dño deo
nostro grām anteq̃ tenebrescat . id est anteq̃
mors eterna preueniat . In hac vita dū estis
deum p penitēciā glōzificate. Ad huc in hoc se
culo penitēciā opantibus misericordia subue
nit . In futuro iam non opamur s; racōnē ope
rū nostrorū ponim⁹ . Per id deteriorātur plerū
q; iniqui . qđ p paciēciā dei spaciū accipiunt e
mendādi. Quā morā viuendi illi nō vtūtur ad
penitēciā . s; ad peccādi vsurpant audaciā . A
malo aut in deterius vadit . qui tēpus sibi ad
penitendū indultum ad libtatem prauī opis v
titur . s; festinare debet ad deū penitēdo vn⁹ qsq;
dum potest ne si dum potest noluerit . cū tarde
voluerit omnino nō possit. Proinde ppheta ait
Querite dñm dū inueniri potest inuocatate eū
dum ppe est. Et vbi inueniri potest nisi in hac

vita. in qua etiā prope est omnibus inuocantibus
se. Nam tunc iam lōge erit. quando dixerit. ite
in ignem eternū. Modo non videtur et ppe est.
Tūc videbit et ppe nō erit. qz et videri poterit et
nō poterit inueniri. Si quādo quisqz peccare po
test pmitet. vitamqz suam viuens ab omni cri
mine corrigit. non dubium qz moriens ad eter
nam trāseat vitam. Qui autem prauē viuendo
penitenciam agit in mortis periculo. sicut dam
pnacō incerta est sic remissio dubia. Qui ergo
cupit certus esse in morte de indulgētia sanus
pmitet. sanusqz perpetrata facinora delectat.
Sunt qui penitētibus securitatem cito pollicen
tur. quibus bene per pphetam dicitur. Curant
contricōnem filie populi mei. cum ignominia
dicentes. Pax et nō est pax Cum ignominia a
gitur cura contricōnum. q̄ peccātū et non legit
time penitētū promittit securitatem. Vnde et se
quitur. Confusi sunt qui abhominacōez fecerūt
id est confusi sunt non penitendo. sed penas lu
endo. Aliter enim cōfunditur corā iudice reus
dū plectit. atqz aliter q̄ de malo ope erubescēs
corrigitur. Ille enim qz reprehēsus est cōfunditur
iste qz se malū fecisse memorat. Quāuis p peni
tenciā ppiatio pccōz sit sine metu tamen hō
esse non debz. qz penitēcie satisfactio. diuino tā
tum pensatur iudicō non humano. Proinde

quia miseratio dei occulta est sine intermissione
 flere necesse est. Neque enim unquam oportet peni-
 tentem de peccatis habere securitatem. nam securitas
 negligenciam parit. negligencia autem sepe incau-
 tum ad vicia transacta reducit. dum per peniten-
 tiam ab homine vicia fuerint expulsa. si for-
 te post hec intercedente securitate quelibet cul-
 pa surreperit. confestim delectationes pristine vi-
 corum mentes avidius irrumpunt. pulsantemque
 hominem in consuetis opibus gravius pertrahunt
 ita ut sint nouissima illius peiora prioribus.

De desperatione peccantium. Cap. 12.

Non per locorum spacia sed per affectum bonum et
 malum itur receditur a deo. Neque enim gres-
 su pedum sed gressu morum elongamur vel appin-
 quamus ad deum. Perpetramus flagitium aliquod mors a-
 nime est. Contempnere penitentiam et permanere
 in culpa. descendere in infernum post mortem est.
 Ergo peccare ad mortem pertinet. desperare vero in
 infernum descendere. Vnde a scriptura ait. Impius
 dum in profundum malorum venerit contemnit. Se-
 pe dyabolus eos quos conuersi ad penitentiam as-
 picit immunitate scelerum percussos. ad desperacionem
 deducit ut sub tanta spe venie trahat in dif-
 fidenciam quos non potuit retinere perseueranter
 in culpa. Sed penitentes preuidere debet callidas
 contra se hostis insidias. sicque iusticiam metuat

ut tamen quis in magnis sceleribus de misericordia eius confidat. Amplius letatur deus de anima desperata et aliquando ouersa. quam de ea que nunquam extitit perclita. sicut de prodigo filio qui mortuus fuerat et reuixit pierat et inuentus est. De cuius regressu magnū fit gaudium patris non aliter coram deo et angelis copiosius esse gaudium de eo qui a periculo liberatur. quam de eo qui nunquam nouit peccati periculum. Quāto enim contristat res perclita. tanto magis si fuerit inuenta letificat. sicut in euāgelio. pastor ille exultat qui perclitam ouem inuētā humeris suis gaudens reportat. Nullus despare debet remiam etiam si circa finem uite ad penitentiā cōuertatur. Vnūquēque enim deus de suo fine. nō de uita preterita iudicat. Hoc quippe et legis testimonio edocetur. quod homo de suo extremo iustificatur. quando deus pro afim primogenito ouem iussit offerri in hostiam. hoc est immūdiā uitę prioris. mutandā in innocentiam boni finis. Vnde et cauda iubetur offerri in hostiam. id est uite extrema in penitētia. Multi superna respiciunt gratia in extremis suis ad deum conuertuntur per penitentiā. et quęcumque mala gesserunt cotidianis fletibus purgant. atque in bonis factis mala gesta cōmutāt. Quibus iuste totū quod deliquerant ignoscatur. quod ipsi quod male

gesserūt penitendo agnoscūt. In vitā hominis
finis querendus est. quoniā deus non respicit
quales antea vixim⁹ s; quales circa finem vi
te erim⁹. De hīs q̄ a deo deserāt. Cap. 17.

Eo deserente nullū peniteri. deo respiciēte
sua vnūquēq; facta videre et plangere et
vñ ceciderit cogitare. Nō nulli aurem ita despi
ciuntur a deo ut deplorare mala sua nō possint
etiā si velint. Consilio immūdoꝝ spūum hoc ē ut
q; ipsis negatū est post preuaticacōem regre
di ad iusticiam. obserare aditū penitēcie homi
nibus cupiunt. ne vñ ipsi reuertantur ad dñm
eosq; socios in pdicōne habere stendunt. q̄b;
cū fraudibus insistentes. ut aut deserātur a de
o. aut flagelli immunitate despent. Ingemis cē
dum est iugiter et postposita securitate lugēdū
ne dei secreto et iusto iudicō et iustissimo deseāt
homo. et p̄dendus in potestate demonum relin
quatur. Nā reueā quē de⁹ deserit. demones sus
cipiūt. Domini cōteptores precepti statim ut
auertūtur a deo. a malignis spiritib; occupan
tur a quibus etiā ut male faciant p̄suadentur
Hinc est illud p̄phetiā. Inimicos dei persequū
tur tenebre. qui intelligūtur demones. Vñ et
in psalmo legitur. Immissiones p̄ angelos ma
los. Quidā reproborū in potestatem demonū
occulto dei iudicō. et iustissimo redigūtur ysaia

testante. Ipse misit sortem eis et in manus eis
dixit eis eam in mensurā. vsq; in eternum pos
sdebūt eam. Quidam electoꝝ permittunt diu
na iusticia cadere in errore peccati. Sed tamen
misericordiē eius reducti denuo conuertuntur. De ta
libus enim p̄ prophetam dñs loquitur. Et dimisi
cum. et reddidi cōsolacōez. Non nūq̄ etiam re
uertens deus hominē quē deseruerat. rursus af
fligēs visitat. et plamenta lacrimarum. ac peni
tenciē afflictione; a peccatis expurgat. dicente
pob ad deū ppter superbiā inquit quasi leenam
capiēs me reuersusq; mirabilē me crucias. Re
uertens enim deus hominē cruciat. quādo quē
peccatē deseruerat. flagellando iterū visitat.
Malis actibus contra nos āplius celestē iracū
diam neq̄q̄ puocare debemus. quin potius si
penitendo digna deo acta gesserimus. seuerita
tē eius in clemētiā mutabim⁹. Nā ille qui nos
malos tollerat. nō dubiū ē qđ conuersi clemētē ig
noscat. Nam qđ seruatur nob̄ tps penitēcie. ut
nō simul morte obruamur p̄capiti s; datur nob̄
locus satisfactōis. hoc totū de dei p̄cedit clemen
cia. ut nos nō dāpnēt crudelit̄ s; expectet ad pe
nitēciā paciē. De hīs q̄ ad delictū post la
crimas conuertuntur. Cap. 16.

Reisor ē nō penitēs q̄ adhuc agit q̄ petit
nec videt deū poscē s; dicit. s; s; sanaē supb;

Caris reuerfus ad vomitū. ⁊ penitēs ad peccatum. Multi enim lacrimas indefinēter fundūt ⁊ peccare nō desinūt. Quosdā accepe lacrimas ad penitentiā ⁊ effectū penitencie nō habuere q̃ inconstancia mentis nūc recordacōne peccatū lacrimas fūdunt. nūc vero reuīuiscēte vsu ea que fleuerūt iterādo cōmittunt. Qui et pretita vult plangere ⁊ actōibus secularibus incubat iste mūdacōnem non habet. quoniā ad huc agit que penitendo deflere possit. ysaias peccatoribus dicit. Lauamini mūdi estote. lauatur et non est mund⁹. qui plāgit que gessit nec deserit ⁊ post lacrimas ea que fleuerat repetit. Sic deniq; aliquis animā penitentiē atq; itez delinquentē sermo diuin⁹ increpat. dicens. Quā vilis es facta nimis. iterās vias tuas. Quisquīs ergo culpas preteritas plozat. hunc necesse ē ut modū teneat. ut sit admissa defleat. ne itez flenda cōmittat. Vē michi misero yfidero q̃ et penitere retroacta negligo ⁊ ad huc penitenda cōmitto.

De peccato. Cap. 11.

Vobis modis peccatū cōmittitur. id est ā amore cupiditatis aut metu timoris. dum vel q̃sq; vult adipisci quod cupit. ⁊ timet ne incurrat qd̃ metuit. Quatuor modis cōmittitur peccatū in corde. quatuor ⁊ ppetrat in ope. Admittit in corde suggestionē demonū delectacōe

carnis. cōfensione mentis. defensione elacōis .
Committitur in ope nūc latenter. nunc palam
nūc consuetudine. nunc despacone . In istis er
go gradibus a corde delinquitur a ope malitia
perpetratur . Tribus modis peccatum geritur
hoc est ignorātia. infirmitate. industria pericu
lo autē penatū diuerso . Ignorantie namq; mo
do peccauit in paradiso eua . Sicut apostol⁹ di
cit. Vir non est seductus. sed mulier seducta in
preuaricacōne fuit. Ergo eua peccauit ignoran
cia. adam industria. quā nō seductus . sed sci
ens prudensq; peccauit. Qui vero seducitur qd
consentiat. euidenter ignorat . De infirmitate
autē petrus deliquit. quando ad metū interro
gantis ancille xpm negauit. Vnde a post pecca
tum amarissime fleuit . Grauius est infirmita
te quā ignorantia quemq; delinquere. graui⁹
q; industria q̃ infirmitate peccare . Industria
nāq; peccat. qui studio ac deliberacone mentis
malum agit. infirmitate autem qui casu vl' pre
cipitacōne deliquit. Nequius autem et de indu
stria peccant qui nō solum non bene viuūt. sed
adhuc a bñ viuētes si possunt a veritate diuer
tūt. Sunt enim q̃ ignorantes peccāt. a sunt qui
scientes . Sunt etiā qui per ignorācie excusa
cōnem scire nolunt ut minus culpabiles habe
antur. q̃ tñ seipōs nō muniūt. s̃ magis decipiūt

Nescire simpliciter ad ignorāciā p̄tinet. nō
luisse vero scire ad cōtumacē sup̄biam. Volun
tatē quippe p̄p̄riā deū velle nescire. quid aliud
est quā velle d̄n̄m sup̄biendo cōtempnere. Ne
mo igitur se de ignorāciā excuset q̄ deus nō so
lum eos iudicat qui a cōgnicōne sua reuertūtur
sed etiā ⁊ illos qui nescierūt. testāte eodem do
mino p̄ p̄phetā. Disp̄gam inquit homines a fa
ciē terre. ⁊ eos qui auertūtur post tergū domi
ni et qui nō quesierūt deū. nec inuestigauerūt
eum. Et psalmus effunde inquit irā tuā in gē
tes que te non nouerunt.

De leuioribus culpis.

Cap. 18.

Vlti vitam sine crimine habere possunt si
ne peccato non possunt. Nā quamuis in hoc
seculo magna iusticiē q̄sq; claritate resplende
at. nūq̄ tamen ad purū peccatoꝝ sordibus ca
ret. ioh̄e ap̄lo attestāte qui ait. Si dixerimus
quia peccatū nō habemus ipsi nos seducim⁹ et
veritas in nob̄ non est. Quedā sunt facta pecca
tis similia. s; si bono animo fiant nō sūt peccata
ut puta potestas. si nō est vlciscedi cupiditate
sed magis corrigendi studio vlciscatur in te ū
Item sunt peccata leuīa que ab incipiētib; coti
diana satisfatione purgātur. Que tamē a per
fectis viris velut magna crimina euītāt. Quid
aut̄ homines de magnis scelerib; agere debent

quādo etiā pfecti leuia queq; delicta quasi gra-
uissima lugent. Non solum grauiā sed & leuia
sunt peccata cauenda. Multa enim leuia vnū
grāde efficiunt. sicut solēt piūs et minimis gut-
tis immēsa flumina crescere. Numerositās enī
in vnū coacta. exundancia efficit copiam. Pec-
cata que incipientibus leuia sunt. pfectis viris
grauia deputantur. Tāto enim mai⁹ agnoscī-
tur pccm esse. quāto maior qui peccat habetur
Crescūt enim delicti cumulus iuxta ordinem me-
ritorum. q sepe in minoribus ignoscitur maio-
ribus imputatur.

De grauioribus culpis.

Cap. 19.

Xpimento minorū peccatorum maiora cō-
mittit peccata ut durius feriāt p magnis
sceleribus. qui de pijs corrigere se noluerunt.
Iudicō aut diuino in reatu neqore labūtur. q
distingere minora sua facta cōtempnunt. Me-
si a crimine in criminem corruūt qui dei cognici-
onem habētes timorem eius negligūt. & quem
nouerunt per sciētiā per actionem nō venerā-
tur. Ideoq; diuino iudicō puniēda omittē et in
penam cōmissi facinoris facinus deterius adde-
re. sepe pccm alteri⁹ peccati causa ē. Qd cū omī-
tūt aliud ex ipso. quasi sua soboles oriē. sicut
fieri solz nasci libidinē ex nimia v̄etels ingluui-
a. Pena vero peccati peccatū admittitur quādo

pro merito cuiusq; peccati deo deferēte in aliud
peccatū deterius itur. de quo āplius qui admise-
rit sordidatur. ergo precedēs pccm causa est se-
quētis pccī. Sequens vero peccatum pena pre-
cedētis ē delicti. Precedēcia itaq; peccata sequē-
ciū sunt criminū causa. ut illa que sequūt hnt
precedēciū pena. Precedēciū pccōrū pena. ipsa
vocat induracō. veniēs de deuia iusticia. Hinc
est qd ait ppheta. Indurasti cor nostrū ne time-
remus te. Neq; enim dū quicūq; iusti sūt a deo
impellūtur ut mali fiāt. sed dum mali iam sūt
indurāt ut deteriores existāt. sicut apłus dicit
Quoniā veritatē dei non receperūt ut salui fie-
rent immisit illis deus spiritum erroris. ffacit
ergo deus quosdā peccare sed in quib; iam ta-
lia precesserūt. ut iusto iudicio eius mereāt in
deterius ire. Talia quippe pccā precedētibus
alijs pccīs plabūtur in penam. ut penam pec-
cati mereātur. Quedam de ira dei veniūt pecca-
ta que momento alioꝝ opēsantur peccatorum
Vñ a ppheta. ecce inquit tu iratus es a nos pec-
cauim⁹. in ipsis fuim⁹ sēp. tāq; si diceret. Qmā
sēp in peccatis fuimus iratus es ut deterius
peccaremus. Quid enim sit irā dei mereri. quid
vero prouocare. prudēs lector debet scire. Gra-
uior namq; est ira que puocat. quā ea que me-
retur. Nā meremur quādo ignorando peccam⁹

protineamus. quando scimus bonum facere nec volumus. Hunc iram dum vivimus vitare possumus. Timeamus ergo ne veniente illo tempore terrore iudicii sentire possit. vitare non possit.

De manifestis occultisq; peccatis.

Capitulum.

.20.

Aiozis est culpe. manifeste q̃ occulte peccare. Dupliciter enim reus est qui aperte delinquit. quia et agit et docet. De talibus ysaias ait. Et peccata sua quasi sodomia predicauerunt nec absconderunt. Multi enim publice delinquentes sine ullo pudore sua flagitia predicant nec ulla mutantur sceleris verecundia. Quedam enim iam iusticie porcio est iniquitatem suam homini abscondere. et in semetipso de peccatis propriis erubescere. Peccatum perpetrare crimem est. peccatum predicare clamor est. de quo etiam apostolus dicit. Et clamor auferetur a vobis cum malitia. id est cum ipsis peccatis. Ex eo ipso quo quisq; peccatum qd ait abscondit. iudicii iam esse indicium. quia non erubescitur nisi de conscientie reatu. Ergo de hoc ipso qd quisq; de facto suo erubescit. ipse iam iudex fit.

De peccati amore.

Cap. 21.

Quid est non peccare amore dilectōis dei
aliud timore supplicij. Qui enim amore ca-
ritatis dei non peccat. horrescit omne malū. am-
plectendo iusticiā bonū. nec eum delectat pecca-
tum etiā si sceleris impunitas p̄mittatur. Qui
vero sola pena supplicij i se viciā reprimat q̄uis
nō expleat opus peccati vivit tamē in eo volū-
tas peccādi. doletq; sibi illicitū q̄ lex prohibet.
Ille ergo mercedē boni operis p̄cipit. qui amā-
do iusticiā facit non is qui eam sola metu pe-
natū inuitus custodit. Quidam nō diligūt pec-
catum sed faciūt. Quidā diligūt tm̄ et nō faciūt.
Pleriq; faciūt tantum et non diligūt. Nonnulli
peccatum non faciūt et tamen iusticiā odiumt.
Gravius autē peccat qui non solū peccatum di-
ligit sed et facit q̄ qui nō facit et diligit. Graui-
usq; interdū qui diligit et non facit. q̄ qui fa-
cit et odit. Gravissimū est nō solum facere sed
et diligere peccatū. Nam sunt quidā qui cōfe-
ssim pacto flagitō cōfunduntur. Et sūt qui nō
solū nō dolent gessisse malū. sed etiā de ipso
malo ope gloriāntur. Sicq; ad comparacōnem
mali fit deterius. dū de vicijs gratulātes extol-
lūt in peius. De talibus ait salmō. Qui letā-
tur cū male fecerint et exultant in reb; pessimis
De peccandi necessitate.

Interdū mali qđ sumus nēcessitate potius
nō volūtate existimus. Vertēda est autē
nēcessitas mali in volūtatem boni. Pleiq; non
volūtate sed sola nēcessitate peccāt pertimescen-
tes temporalē inopiā. Et dum presentis seculi ne-
cessitatē refugiūt. a futuris bonis priuātur. Itē
nōnulli peccatum volūtate non nēcessitate con-
mittūt. nullaq; coacti inopia existunt iniqui. S-
tātum gratis cupiunt esse mali. Neq; enim ip-
sam rem amāt quā appetūt sed ipsam tm̄ pccī
maliciā delectātur.

De peccādī consuetudine.

Cap. 23.

Elus est peccatum cauere qđ emēdare. Ista
cūlis enim resistimus hosti a quo nondū
victi sumus. qđ ei a quo iam supatī sum⁹ ac deu-
cti agnoscamur. Omne peccatū ante qđ admitta-
tur amplius pertimescitur. Quāuis autem gra-
ue sit. dum in vsum venerit leue existimatur et
sine vllō metu cōmittitur. Istis fominibus qua-
si quibusdā gđib; calefcit omne peccatū. Cogi-
tatio nāq; pua delectatōez parit. delectatō cōse-
fionē. cōfessio accōez. accō consuetudinem. consuetudo
nēcessitatē. Sicq; dū hīs vīcul homo impli-
catur. qđi quādā cathena vicōtū teneē astrict⁹
ita ut ab ea euelli neq; valeat nisi diuina gra-
cia manū iacētis apprehēdat. Pccm admitrē ē
cadere in puteū. Consuetudinē vero pccī facere

os putei est coangustare ne is qui cecidit vale
 at exire. Sed interdū etiā tales deus liberat dū
 eorū desparacōnem ad cōuersionem libertatis
 cōmutat. Ipso enim miserante peccata dimit
 tūtur. quo protegēte fit. ne in deterius peccādo
 eatur. Nequissimū est peccāre. Peius est peccā
 di cōsuetudinem facere. ab illo facile. ab hoc cū
 labore resurgitur dum mali cōsuetudini repug
 natur. Male agēdi cōsuetudinem recessurā esse
 ysaias ppheta asserit in profundū. Cui⁹ vsu q̄
 si quadam lege homo tenetur astrictus. etiā
 quando non vult peccm̄ admittit. A lapsu vero
 cito resurgere nō est in peccm̄ ire. Apt⁹ legem
 peccī dicit in membris nostris que lex est cōsue
 tudo quā peccando cōcipimus. ⁊ non ab ea dū
 volumus discedim⁹. quia iam necessitatis vīn
 culo p cōsuetudinem retinemur. Multū verī a
 mor agit in homine sed resultat caro male cōsue
 tudinis lege. Bene autē audacter pro bona cō
 sciencia exultat. qui valēter in se reprimat qđ
 insolenter impugnat. Sfrequēter peccare cauē
 dum est. Nam hoc ipsum quod de malo nostro
 plerūq; deus nobis salutem opatur quāto mi
 rabile est tanto prauū est. ppter ea metuendū
 est. cōfideꝛe ira saluari ne forte dum expectam⁹
 a vicis sanari ⁊ vicia multiplicem⁹. ⁊ salutem
 non adipiscim⁹. Ergo studeam⁹ aut nō cadere

aut cito cōuerſi a lapſu cōſurgere. Conuerſo ō
mīno peccare cauēdū eſt. qđ ſi ex humana fra
gilitate peccatum ſubreperit. oſeſtim erit corri
gendum. qđ nequiter ſentitur cōmiſſum. Cito
enīm corrigitur culpa. que cito ɔgnoſcitur. Tar
dus autem ſanatur vulnus qđ iam putreſcen
tibus membris longo poſt tempe curacōnibus
adhibetur. Mora peccādi immunitatē facit ſce
leris. Vñ et ppheta yſaias. Vc inquit qui tra
hitis iniquitatē in funiculis iniquitatis et qua
ſi vñculum plauſtri peccatū. Trahit enim in
iquitatem ut funiculum qui tardat cōuerſi ad
deum. Trahere eſt enim iniquitatē moram fa
cere iniquitati. Vñ a psalm⁹. Prolongauerūt
iniquitates ſuas. Dominus inſtus occidet cecū
tes peccatorum.

De peccati recordacōne.

Cap. 28.

Onū eſt hominī ſēp ante oculos p̄pria ad
hibere delicta. ſcđm psalmi ſētenciā. Et pec
catū meū ante me eſt ſēp. Sicut enim nō ope
ret remiſſi peccati affectū. ſic ſēp neceſſe eſt vnū
quēq; ſuū in deſtēdo ɔmemorare peccatū. Apud iu
ſtū recordacō peccati. facit rediam aī Qui aut luxu
rie et cupiditati ſubdiſi ſūt. otumaci ſupbia etiā
de ipſo peccati ope gloriāt. Seruo dei rāta recorda
cō cē debz peccati ut ea que geſſit ſēp lacrimās cō
ſpectet. vñ a psalm⁹ dicit. Cōuerſus in erūpna

mea dum cōfigitur spīna. Peccatum meū cog
nitum tibi feci. Dixi confitebor aduersum me in
iusticias meas dñō. Supra enī direāt. quomā
tacui inueterauerūt. hoc est non sum cōfusus.
inueterauerūt oīa ossa mea dū clamarē tō di
e. Quid ergo tacuisse se pemitet nisi cōfessionē
peccōrum. Quid clamasse se dolet nisi defensionē
malōrum. Quī ergo peccōꝝ suorum defensor ex
istit necesse ē ut penitendo accuset qđ supbiēs
p̄ue admisit. De cogitatōe peccōꝝ ⁊ ope. 27.

Ipsita est causa peccādi. id est opis et co
gitacōis. Quorū vnum iniquitas. dicitur
qđ ope geritur. aliud in iusticia quod cogitacō
ne admittitur. Prius autē actio resecanda est
postea cogitacō. Prius praua opa postmodū
desideria. Vicissim autē ⁊ a cogitacōe opa p
cedunt. ⁊ ab ope cogitacō nascitur. Quamuis
et si ab ope quisq; vacet. p solius tamē prauē
cogitacōis malicia nō erit innocēs. Vñ et do
min⁹ p ysaiā pphetam. Auferte inquit malum
cogitacōnum vestrarū ab ocul⁹ meis. Nō enim
factis tātum sed et cogitacōibus delinquim⁹
si eis illicite occurrētib⁹ delectemur. Sicut vi
peā a filiis in vtero positis lacerata p̄mittitur. ita
nos cogitacōnes nostre intra nos enutrite oc
cūdunt. Et cōcepte interius vipeo veneno cōsu
mūt. animāq; nostrā crudeli vulnere p̄munt

Non est arbitrii nostri cogitationes prave fug
gestionibus preuenire. Iacere aut in animo co
gitacionu. nostre attinet voluntati. Illud ergo
ad culpam non redigitur. istud culpe proprie im
putatur. Nam cogitationes illicitas suggere demo
num e. cogitacionibus oblectari pueris nostris
est. Plezq; fieri solet ut immunde corporalium
reru species quas didicim nostris mentib; op
ponantur. et nolentes eas cogitemus quantumq; ab
eis acie mentis auertere nitimur. tanto magis il
le se animo ingerunt. obsequisq; nos motib; ob
ruunt. Sed hoc fit pro obediencia mortali. quam meru
it primus homo in pena sui peccati. Dum unusquis
q; diuina illuminacione prouenit. statim molestis
turpi cogitacione pulsatur. Sed dei seruus iudicio
timoris dei earum temptamenta a semetipso reicit
bonisq; contra obiectis cogitacionib; turpes a se re
pellit. Magna obseruancia circa cordis est custo
dia adhibenda. quia a bone a male res ibi consistit o
rigo. Nam sicut scriptum e ex corde exeunt cogitacio
nes male. idcircoq; si prius cogitacionem prave resisti
mus in lapsu operis non incurrimus. Non e timendum
si bona malaq; in cogitacione veniant. sed magis
gloriamdum e si males mala a bonis intellectu ratio
nis discernat. Item nichil inuadat quod it bonum et ma
lum seipso prudentiore discernimus nisi ope aut ma
la cogita caueamus. aut bono intellecta faciamus.

De cōsciēcia.

Cap. 26.

Humana cōdicō dum de diuersis viciōsita-
tibus mentē cōturbat. etiam ante penas
gelēne. p̄ inconditionē anime appetitū iam penas
cōsciēcie patit̄. Omnia fugit homo preter cor-
suum. Non enim potest a se quisq; recedere. vbi
cūq; enim abierit. reatus sui cōsciēcia illū nō
derelinquit. Quāuis humana iudicia subterfu-
giat. omnis qui male agit iudiciū tamen cōsci-
ēcie sue effugere nō potest. Nam si alijs celat
quod agit sibi tamē celare nō potest qui plane
nouit malū esse quod gessit. Duplex ergo fit
iudiciū in eo quā et hic sue cōsciēcie reatu pu-
nitur et illuc ppetuali pena dampnatur. Hoc e-
nim significat. Abissus abissum inuocat. Abis-
sus abissum inuocare est de iudicio sue cōsciēcie
ire ad iudiciū dampnatiōis ppetue. in voce ca-
tharactaz id est in p̄dicatiōe sanctorum.

De intēciōne mentis.

Cap. 27.

Culus hominis intēciō opis est eius. Si er-
go intēciō eius bona est et opus intēciōis ip-
sius bonū est. Alioquin male intēciōis opus e-
st si bonum in factis appareat bonū iam non
est. Quomā ex sua intēciōe aut p̄batur bonū
aut reprobatur. Bona est ergo intēciō que p̄p̄-
tū est. mala vero que p̄ terreno lucro. aut va-
na gloria est. Quū opus bonū bona intēciōe

non faciunt. per hoc magis cecidit opere per qđ
illuminari potuerūt. Vnusquisq; bonū op⁹ qđ
agit intencōe bona agat. quoniā pro mala intē
cōne plerumq; opus bonū qđ agimus perdim⁹
a minus a culpa vacamus. Sepe que apud ho
minū iudicium bona apparent. apud examē dī
ligētīssimī a acutīssimī iudicis reproba detegū
tur. ideoq; omnis sanctus veretur ne forte bo
nū qđ agit pro aliqua animī intēcōe in oculis
dei reprobū sit.

De sensibus carnis.

Cap. 28.

Et sensus carnis morbus irrepit mentis.

Vnde per pphetam domin⁹ dicūt. Omnes
cogitacōes terre ab aquilone venient. a ponet
vnusquisq; solium suum in introitu portarum
iherusalē. Regna aquilonis vicia sūt. que sedes
suas in portis iherusalem ponūt. quādo per sen
sus carnis labem anime ingerūt ideoq; in ipsis
portis a in ipsis sēlibz regnāt Neq; enim aliūde
peccam⁹. nisi vidēdo. audiēdo. attrectādo. gustā
do atq; tāgendo. vñ a alias dī. Intrauit mors
p fenestras nostras. Et alibi Et extranei ingre
diebātur per portas eius. a super iherusalē mit
tebāt sortem. Extraneos quippe immundos es
se spiritus dicūt. qđ tāq̃ p portas ita per sēsus car
nis aīam irrepunt a eā ille sebrādo deuincūt.

De sermone.

Cap. 29.

Vni quedā parua viciorum verba non eū
tamus in magno lingue plabimur crimi
ne. Et dum facta quedā incōgrua libere ac sine
metu omittim⁹ ad potiora cētera et horrendam
peccati consuetudinē labimur. Sicut plerūq; mē
si iocorū stulticia reprehendūtur. ita rursum ni
mis tacēdi viciō denotātur. Illi enim satis lax
ando linguā in leuitatis viciō defluūt. isti nimis
reticēdo ab vtilitate torpescūt. Impiū sicut nes
ciūt loqui ita tacere nō possunt. Mente enim in
erudicōe loquacitatis verbis p̄strepūt. sensu
nichil dicūt. Sicut falsitatis criminē a proficiē
tib⁹ p̄mescit ita ociosa verba a perfectis vi
ris vitantur. Nam ut ait quidā sicut p̄ ocioso
verbo racō ponitur. ita pro sermone iniusto pe
na exsoluitur. Vanī sermones in ore xp̄iani eē
nō debent. Nā sicut malos mores. bona colloq̄a
corrigunt ita praua colloquia bonos mores cor
rumpūt. Custodia ori ponitur. dum quisq; nō
se iustum. s; qđ magis verū est peccatorem fate
tur. Manum super os ponit qui per actiones bo
nas lingue excessum opit. Manū sup os ponit
qui male locucōnis culpas bone adiciōnis vela
mine tegit. Loquēs que ad deū pertinet. nec fa
ciens et si vtil sibi nō est. audientibus tamen
prodest. Qui de sapiēcia se laudari affectāt. lo
quētem p̄phetam attēdant. Ve qui sapientes

estis in oculis vestris. et coram vobismetipsis prudentes. Recte ex sententia dicitur. qui veram sententiam gustu interni saporis sentit. A sentiendo enim sententia dicitur. ac per hoc arrogantes qui sine humilitate dicunt. de sola scientia dicunt. non de sententia. Ille enim sapit. qui recte et secundum deum sapit. In suam dicunt contumeliam doctores si dum sint ab eis dicta sapienter. nimium tamen eloquenter. Vixit enim sapientia spiritum verborum ambitu. ac fucis mundialis eloquentie. inflatis sermonibus perornatum. Quidam curiosi delectantur audire quoslibet sapientes. non ut veritatem ab eis querant. sed ut facundiam in sermonibus eorum agnoscant. More poetarum qui magis compositionem verborum quam sententiam veritatis sequuntur. Quadrimoda est dicendi ratio quam providendum est. quid. cui. quando. et quo modo aliquid profertur. Item quadrimoda est dicendi ratio quia aut bene sciendo quod bene profertur aut nichil sentiendo nichil dicitur. a poetis sentiendo loquitas sola ostenditur. aut optime sentiendo negligenter profertur quod intelligitur. Item quadripartita est loquendi ratio quia vel bonum bene. vel malum male profertur Bonum cum bene loquitur quod ea quae recta sunt humiliter annuntiare videtur. Malum male loquitur. quod quolibet flagitium persuadere conatur. Bonum male loquitur. quod quod cum recte loquitur arroganter predicare sentitur.

Malum bene loquitur qui aliq̄d narrādo viciū
detestatur. ut ab eo homines auertātur. Corde
bene loquitur qui caritatē non simulat. Ore be
ne loquitur. qui veritatem annūciat. S̄ factis be
ne loquitur qui alios bonis exēplis edificat.
Corde male loquitur. qui interius cogitacōnes
noxias meditat̄ur et cogitat. Līngua male loq̄
tur qui pro eo qđ male agit flagellatur et mur
murat. S̄ factis male loquitur q̄ male vīuendo
exēplis suis alios ad prauē agēdum informā
Semel bene loquitur qui se penitēdo redarguit
Bis bene loq̄tur. qui bñ vīuēdo et alios instru
it. Semel male loquit̄ q̄ post viciū cito nō cor
rigitur. Bis male loquitur qui et male vivit et
male docet. Itē bis male loquitur. qui et bonū
quod debuit negligit et male cogitat et male re
fert cogitata. Itē bis male loquit̄. qui et bonū
quod debuit nō egit. et malum qđ nō oportebat
admisit. Mali mala respondēt pro bonis et ad
uersa p̄ optimis. Boni bona respondēt p̄ ma
lis et p̄ sp̄a pro aduersis. Aduersus viciū lī
gue fortitudo est adhibēda paciēcie ut tēpta
cio verbi que foris impugnat. tollerācie virtu
te deuicta discedat. Nō omnis qui patit̄ obpro
bria iustus est. s̄ q̄ p̄ veritate innoxius patit̄ il
le tātūmō iustus ē it̄ vitupeacōes lingue et obpro
bria hominū. Isto se remedio mēs iusti corrobōāt

ut tãto solidi⁹ in deū figatur interi⁹ q̃nto exte-
rius ab humanis sp̃nitur sensib⁹. Qui illatas
sibi contumelias trãquillo animi p̃dit dolorē cor-
dis apit ⁊ virus quod feruet in aīo facile reicit.
Vulnera enim mētis apta cito exalāt clausa mī-
mis exulterant qui dolorē iniurie clauso pectore
tegit. Quãto āplius silentio linguā premit tan-
to acriorem dolorē intrinsecus nutrit. Vnde et
vere quidam poetarū gentiliū dixit. Quãto ma-
gis tegitur tectus tãto magis estuat ignis. Ce-
cus igitur lāguor vehemēs est ac nimius q̃ taci-
tū vivit sub pectore vulnus.

De mēdacō

Cap. 30.

Endaces faciūt ut nec vera dicētib⁹ cre-
datur. Reddit enim sepe hominem multa
falsitas. etiam in veritate suspectum. Sepe vera
premittit qui falsa dicturus est. Vt cū primū
acq̃herit fidē. ad reliq̃ mēdaciā audientes cre-
dulos faciat. Multis vidētur vera esse q̃ falsa
sūt ⁊ ideo nō ex deo sed ex suo mendacō loquun-
tur. Nonnūq̃ falsitas veriloquio adinngitur.
⁊ plerūq; auctoritate incipit qui falsa cōfingit.
Latent sepe vera circumlimita melle verborum
⁊ tam diu deceptor veritatē simulat. quousq;
fallendo decipiat. Nonnūq̃ peius est mendaci-
um meditari. q̃ loq̃ nō vera. Nā infidū q̃sq; in-
caut⁹ sol⁹ ex p̃cipitacōe loq̃ mēdaciū meditari

autem nō potest nisi p̄ studiū. Grauius ergo
ille ex studio mentiri phibetur. q̄ is qui ex pre
cipitacōe sola mentitur. Sūmope cauendū est
omne mendaciū. q̄uis non nūq̄ sit aliq̄d mē
daci gen⁹ culpe leuioris. si quisq; p̄ salute ho
minū mēciatur. Sed quia scriptū est. os quod
mentitur necat animā. Et perdes omnes qui lo
quūtur mēdacium. Hoc quoq; mēdaci gen⁹
perfecti viri sūmope fugiunt. ut nec vicia cuius
libet per eoz fallaciam defendantur. ne sue ani
me noceāt dum auxiliū prestare nitūtur alie
ne carni. q̄q̄ hoc ipsum peccatū gen⁹ facillime
credimus relaxari. Nā si quelibet culpa sequē
ti mercede purgatur. quāto magis hec facile ab
stergitur quam merces ipsa comitatur. Multi
multa mēciūtur. multa q; fingūt homines p̄
hominū laudē sicq; sic ut isti mēciēdo peant
et eos quos laudāt ad vane glorie ruinā pdu
cant. Sicut bene sibi cōsciūs non metuit aliene
lingue cōuiciū. ita q̄ qui laudatur ab alio non
debet errorem aliene laudis attēdere sed magis
vnusquisq; testimoniū cōsciencie sue querat.
Cui plus ipse p̄ns est. quā ille qui laudat. Op⁹
enim suū vnusquisq; p̄bet. ut ait apostol⁹. et
tunc in se ipso quisq; gloriā habebit et nō in al
tero. id est occulte in sua cōsciencia non palam
in aliena lingua. Perfecti q̄ alta radice fūdāt

sunt & si flamine laudis ac vituperationis utrum
q; quasi ventorum interdum curuentur impulsu
funditus tamen non deiciuntur. sed proinus firmi
tate radicis ad se redeunt. Bona mens ad malum
nec primis nec terribus vincitur. Nam inquit terrore
blandicinis miscetur. ut aut oblectatione quemque
decipiant aut terroribus frangent. Qui laudatur
in adiutorium amore inseritur. sed si veraciter
& non fide laudetur. hoc est si vera sunt que de illo
dicuntur.

De Iuramento.

Cap. 31.

Sicut mentiri non potest. qui non loquitur.
sic prius iurare non poterit qui iurare non ap-
petit. Cauendum igitur esse iuramentum. nec ea vici-
da bonum est nisi in sola necessitate. Non est con-
tra dei preceptum iurare. sed dum usum iurandi
facimus prius crimine incurrimus. Numquam ergo iuret
qui iurare timet. Multi dum loquuntur iurare sepe
delectantur dum oporteat hoc tamen esse in ore esse. non
non. Amplius enim. quod est & non est. a malo est. Mel-
lius ut fallant prius. ut per fidem sacramenti fidem faci-
ant verbi. sicque falli deo dum prius et mentis homines
incauti decipiunt. Interdum & falsis lacrimis sedu-
ti decipimur. & credimus dum plorat quibus non erat
credendum. Plerumque sine iuramento loqui
disponimus. sed in credulitate eorum qui non credunt
quod dicimus iurare compellimur. talique necessitate

cōpulsi iurādi consuetudinem facim⁹. Sunt mul-
ti ad credendum pigri. qui non mouētur ad fidē
verbi. Grauius autē delinquūt qui sibi loquē-
tes iurare cogūt. Quacūq; arte verborum quis
q; iuret. deus tamē qui cōsciencie testis est ira
hoc accipit sicut ille cui iuratur itelligit. Dupli-
citer autē reus fit. quā a dei nomē in vanū assu-
mit. a primū dolo capit. Non est cōseruādum
sacramētū quo malum in caute pmititur ve-
luti si quispiā adultere ppetuam cū ea pmanen-
di fidem polliceret. Tollerabilius est enim nō
implere sacramētū q̄ manere in stupri flagitio
Iurare est dei in illa puidencia qua statuit nō
cōuellere statuta. Penitencia autē dei rerū mu-
tatio est. Non peniteri autē est statuta non reuo-
care ut est illud. Iurauit dñs et non penitebit
cū id est que statuit non mutauit.

De vicijis.

Cap. 32.

Eccēdes homo a deo statim viciorū traditur
potestati ut dū patitur insistēcia vicia re-
uertēdo vñ cecidit resipiscat. Et si sādī toto an-
nīsu cōtēdunt supare vicia nec extinguūt. Quid
agūt hī qui non solū nō odiunt vicia sed toto
ea amore sectātur. Satis se delicate palpat qui
vult sine labore vicia supare. dum peccati legē
quam sibi deseruēdo vicijis fecit. sine violēcia
a doloris reserare non possit. Perfecte renūciat

vicō qui occasione vitat imperpetrando peccatū
Nam si velis tātumdem nō peccare. a data occa
sione peccaueris. tu tibi a reus a iudex es. qz et
cōmissa dampnas a dāpnata committis. Se au
tem iudice reus est. quī viciat a accusat et ppe
rat. Quedā vicia dū nō pfecte vitant. suos in
se faciūt relabi auctores. Nam a si vnum vitū
districte vitetur a alia negligāt. inanis labor ē
Non enim potest in vnius obseruacōe virtutis
fortiter perdurare. cui alia vicia dominantur in
corde. Nonnūq̃ hominem sua vicia persequun
tur. quia nimirū quī prius volēdo ea sibi fecit so
cia. postea sentit etiam nolens stimulosa. Non
nulli non antea in errorem vicōrum labuntur.
nisi prius interioris racōis perdidit oculos
sicut sampson non antea ab allophylis ad er
roris ligatus est molam. nisi postq̃ ei fuit lumi
na oculorum extincta. Quidam vegetati men
tis racōne vicōrum superantur incurfu. sitq; de
inde intencōnem bonorum operum perdunt si
cut rex babilonis in oculis sedechie prius fili
os ipsius interfecit. a sic postea oculos eius e
uulsi. ac per hoc post multorum operum cōsue
tudinem a interrepcōnem bonorum parit quo
rūdam a racō.

Q8 ex vicis vicia. a ex virtutibus virtutes
generantur.

Cap. 33.

De gignūtur ex peccato peccā. ut dum non
euitātur pua. incidatur in maximis. et dū
defendunt admissa nec lamētāc ex flagitō ad
supbiam itur. Vñ sit ut duplicatū sit criminis
reus qui et admittit scelera p voluntatem. et de
fendit per audaciam contumacē tumorem. Sic
vicio gignitur viciū. sic virtus virtute cōcipi
tur. Ex vicio enim gignit viciū. sicut dauid qui
tē dum nō euitat adulteriū ppetrauit et homi
cidium. Item virtus virtute cōcipitur. sicut p
virtutem euāgelice predicationis. virtutē mar
tirij apli meruerunt. In sordibus seculariter
vivenciū inuicem sibi succedunt vicia. ut dum
vnum abierit succedat aliud. iuxta yobēl aphe
te testimonium qui ait. Residuū eruce cōedit
locusta. et residuū locuste cōedit bruchus. et re
siduū bruchū cōedit rubigo. Propter id ergo
ista sub vicōrū allegoria colligūtur. quia sequi
tur expergiscimini ebrij et flete. Aliquādo vtili
ter peccatur in minimis vicij. ut maioā pmit
tentē vtilius caueantur. Lege paulum aposto
lum. minora pmittentē peccata. ne maiora pe
petrentur. Veraciter autē sanāt vicia que vir
tutibus non vicij excludunt. Quorūdam au
tem quedam latēcia vicia tunc apparent. quā
do ab alijs vicij desinunt.

De male vsis virtutib⁹.

Cap. 32.

Interdū a malo vsu v̄tutes ex se vicia gignūt qđ sit p̄ immoderatū animi appetitum cui non sufficit donū qđ meruit. nisi vñ aut laudes. aut lucra dampnāda q̄herit. Interdū virtutes vicia gignūt. dū aliquñ pro tpe oportuno minime elaxat. sicq; fit ut q̄ ogeuo vicia depu-
tent. Veluti si p̄ fratris aduētū antiquū nō soluatur ieiuniū. virtutū igit̄ discrecōem a paulo ap̄lo fume. q̄ ad tps egit qđ agendū esse oino phibuit. Itē qđā virtutes dū discrecōi nō seruiūt in vicia transeūt. Nā sepe iusticia dum suū modū excedit crudelitatis seuitiā gignit. et minima pietas dissoluōem discipline p̄turit. ut he ly studiū dū pl̄ est q̄ o; in iacūdie viciū trāsit. Et multa māsuetudo corp̄is segniciem gignit. Prudentis aut̄ viri discrecō solert̄ p̄spicit ne bonū intēpanē agat a de virtute in viciū trāseat. Itē apud quosdā ex virtute viciū gignit dū q̄s q; de castitatis a abstīnēcie meritis glatur. Nā a q̄ elemosinā vane glorie cause imp̄tit ex virtute viciū facit. S; a h̄is q̄ de sapiēcia arrogātiā habet. a q̄ pro iusticia p̄miū appetit. a q̄ aliquđ donū dei qđ meruit in laudē suā ouertit. ā in malos vsus assumit procul dubio v̄tutē in viciū trāsfert. Moies de v̄tutib; vicia nutriūt. ex q̄b; peāt. Iterū deus arte potentissima ex n̄ro viciō v̄tutes fōrt. q̄b; nos ab im̄q̄tate reformat.

De simulatis virtutibus.

Cap. 37.

Quedam vicia spes virtutū preferūt. ideo
q; pncipiosius suos sectatores decipiūt. q;
se sub velamine virtutū tegūt. Nam vicia que
statū virtutū cōtraria apparent. cito dū in palā
euenerint emendāē. Propter qd sequaces eo
rum de talibus criminibus erubescunt. Carna
les autem plerūq; per insensualitatē mētis nō
agnoscunt viciū esse culpabile. quod dignū vi
detur dampnacōne. Itē quedam vicia spes esse
virtutū vident. tamen virtutes non sunt. Nam
interdum sub pretexto iusticie crudelitas agit
et putat esse virtus q; nimirum est viciū. Si
cut remissa segnicies mansuetudo credit. Et q;
agit torpens per negligenciā putat agere in
dulgēcia pietatis. Non nūq; etiam virtutē laz
gicatis imitat viciū pdige effusionis. Et vir
tutem parcitatis tristis tenacitas imitatur. et
viciū p̄tinacie abscondit sub virtute cōscien
cie. Item timor sub v̄tute obediencie occultat
et dicit virtus humilitatis q; tamē viciū est
timoris. Sed p̄citas vocis puerilitatis pro
libertatis virtute accipit. et viciū pigricie q;
est virtutem imitatur. Porro viciū inquietu
dimis v̄tutem se vult vocari sollicitudinis. et p̄
cipitacōis fallacitas. feruor boni studiū credit
et bene agendi tarditas. cōsiliū mora esse videt

dū tamē ista sit virtus illa viciū. Talis igit ex
emplo vicia species virtutū imitāē. a inde se nō
nulli esse iustos cōfidūt. vñ maxime reprobāt
Aptū exēplum vicōꝝ de latronis spē sumit. Nā
sicut ex infidēis latro prodit. seqꝫ iter agētibꝫ
iūgit fingens se socium donec decipiat improū
fū. et dū subito eruperit ad exitium latro mani
festus cōdicit. ita se miscūt interdū piculose vtu
tibꝫ vicia. quousqꝫ oēm boni operis efficaciam in
suis vlibꝫ rapiāt ut aīa q̄ sibi erat placēs de vir
tutibꝫ deceptā se cōspiciat vicijs dāpnabilibus.

De appetitu virtutū.

Cap. 36.

De virtutes difficile cōsurgimus ad vicia si
ne labore dilabimur. ista enim pna. illa
ardua sūt. Grādes enim sudores ppatimur ut
ad celū cōscendere valeam⁹. Quēadmodū ad vir
tutū cēdentes culmē nō a fūmis incipiat. sꝫ a mo
dicis ut sēsim ad alciora perueniāt. ita a q̄ dela
būt ad vicia nō statim a magnis criminibꝫ inci
piūt. sꝫ a modicis assuescūt. a sic in maximis p
ruunt Sicut paulatī hō a minimis vicijs ī max
imis pruit. ita a modicis vtiutibꝫ gdati ad ea q̄
sūt excelsa cōscēdit Qui autē inordinatē vtiutes cō
prehendere nitūtur. cito periclitantur. Nec est
causa in rerum natura. ut quēcūqꝫ velociter ad
pfectū tendūt sine dubio secleriter finiantur. si
cut herbe que tāto festinācius pereunt. quāto

celerius crescunt. Ad cōtra arbores alta radice
fundate ideo p̄durant diuicius. quia gradatim
ad p̄fectū tendūt. Nichil prodest admirto ma
lo. agere aliquid bonū sed prius cōhibēdū est
a malo. deinde exercēdum bonum. Hoc enim in
dicat p̄pheta cū dicit. Quiescite agere puerse
discite bene facere. Prius vicia extirpāda sunt
in homine deinde inferende v̄tutes. Nam cohere
re et cōiungere non potest veritas cū mendacō
pudor cū petulancia. fides cū perfidia. castitas
cū luxuria. Quedā summe sūt v̄tutes. quedam
vero medie. fides spes et caritas summe virtu
tes sunt. Nam a quibus habētur utiq; veracit̄
habent. Alie vero virtutes medie sūt. que ad
v̄tilitatē et ad p̄niciē possunt haberi. si de hīs
arroganter quisq; tumuerit. utputa doctrina
ieiuniū. castitas. sciencia. siue tpales diuiciē.
De quibus scilicet et bene opari possumus et ma
le. Quisquis ex deteriori iā melior esse cepit. ca
ueat de acceptis extolli virtutibus ne grauius
p̄ virtutes corruat. q̄ prius ex lapsu vicōrū ia
cebat. Quem deus flagellat iustificat. ne iterū
se de virtutibus erigat. quedā illi virtutū dona
tribuit. quedā retrahit ut dū mēs de eo quod
habet erigitur. iterū de eo qd nequaquā habere
noscitur humilietur. Quisquis dono celestis
gratie inspiratur. ad virtutes erigitur. si forte

moderātis dei manu aliq̄ aduersitate reprimi
ne de acceptis virtutibus attollatur frāgi non
debet. q̄ a hoc ip̄sū q̄d plagis humiliatur eq̄ni
miter ferre. procul dubio v̄tutis ē magne

De pugna virtutum contra vicia. Cap. 31.

Vne se viri sancti v̄aciū a vicōrum collu
uione vel collisione detergūt. dum ab eis
cōtra singula vicia. virtutes singule opponun
tur. Interdum vicia cū virtutibz ad vtilitatem
cōfligunt ut ipso certamine vel mēs exerceatur
vel ab elacōne cōcussus animus restringatur.
Aduersus impetus vicōrum strarijs virtutibz
est pugnandū Contra luxuriā enim cordis est
adhibenda mundicia. Contra odium dilectio
est preparanda. Contra iracundiam pacien
cia est preponenda. Porro cōtra timorem. fidu
cia adhibenda est virtutis. Contra tumorem et
torporem heli prelium. Tristicie quoqz gaudi
um. accidie fortitudo. auaricie largitas. supbie
humilitas opponēda est. Sicqz virtutes singu
le nascēcia contra se vicia reprimūt. ac temp
eracōnum motus virtute diuine caritatis extin
guūt. Libidinem abstinentia domat. Nam quā
tum corpus media frangitur. tanto mens ab
illicito appetitu reuocatur. Aduersus iram tol
lerancia dimicat. ira autem semetipsam necat
Sustinendo autem. paciēcia victoriam portat

Tristitie memorem. spes eterni gaudiū superat
 Et quem turbata mens de exterioribus afficit
 dulcedo interioris tranquillitatis lenit. Aduersus
 in iudeam prepat caritas. et aduersus ire incē
 dia. mansuetudinis adhibentur tranquillitas.
 Supbia dyaboli imitantur superbi aduersus quod
 opponitur humilitas christi qua humiliantur ele
 cti. Principaliū septē vicōrū regina et mater
 superbia est. Eadēque septem principalia multa
 de se pturiunt vicia. que ita sibimet quadā cog
 natione iungūt ut ex altero alterū oriatur. Sicut
 princeps septem vicōrū superbia nos suis pote
 statib⁹ subdit. ita christus septiformi gratia plen⁹
 a dñatu vicōrū nos eruit. et quos illa addicte
 septempliciā vicō iste liberat septiformis gratie
 dono.

De superbia. Cap. 18.

Ami vicō deteriore esse superbiā siue propter
 quod a sumis personis et primis assumitur seu
 quod de ope iusticie et veritatis exoritur minusque
 culpa esse sentit. Luxuria vero carnis ideo no
 tabilis omnib⁹ est quoniam statim per se turpis
 est. et tñ dispensante deo superbiū minor est. Sed quod
 detinet superbia et non sentit labitur in carnis
 luxuriā ut per hanc humiliat⁹ et a confusione ex
 urgat et a superbia. Omnis peccās superbus est eo
 quod faciendo verita cōtemptū habeat diuina pre
 cepta. Recte ergo iniciū omnis peccāi superbia. quod

nisi precesserit mandatorum dei inobediencia.
transgressionis non sequitur culpa. Omnis super-
bia tanto in imo iacet. quanto in altum se erigit. tan-
toque profundius labitur quanto excelsius eleua-
tur. Qui enim per propriam attollitur superbiam
per dei iusticiam inclinatur. Qui inflantur super-
bia. vento pascuntur. unde et propheta. Omnes in-
quit pastores tuos pascit ventus. hoc est super-
bie spiritus. Qui de suis virtutibus superbiunt. ex
ipsis hijs iudicandi sunt operibus que pro vir-
tutibus utuntur. quia rem bonam. non bona volun-
tate faciunt. Nam reuera sine humilitate virtus
quolibet. et sine caritate. vicio deputatur. Merito
supbie dyabolus a superna beatitudine corruit
Qui ergo de virtutibus attolluntur dyabolum
imitantur. et exinde grauius corruunt. quia de ex-
celso labuntur. Superbia sicut origo est omnium
criminum. ita ruina cunctarum virtutum. Ipsa est enim
in peccato prima. ipsa in afflictu postrema. Nec enim
aut in exordio mentem per peccatum prostermit. aut no-
uissime de virtutibus decit. Unde et omnium peccatorum
est maxima. quod tam per virtutes quam per vitia humanam
mentem exterminat. Ibi cadit superbia unde nascitur ut
non sit superbia aliud culpa. aliud pena. sed illa culpa
fit illi pena. De superbia nascitur arrogantia. non
de arrogantia nascitur superbia. Nam nisi precesserit oc-
cultas elatio mentis. non sequitur aperta iactantia

laudis. Ita ergo in culpa preponit supbia ar-
rogantie sicut et prefertur origine. Plerumque ad el-
conis emendationem prudentia dei aliquo casu
nonnulli cadunt. propter quod et lapsu reprehensa
semetipsis humiliter sapiant et de muneribus dei
laudari non appetant. sed laudent deum a quo acce-
perunt. unde laudari volunt se. Valius est enim
arrogantibus quocumque vicio labi. et humiles
post casum deo fieri quam per elationem supbire. gra-
uioremque ruine dampnationem per supbia sumere

De luxuria et fornicatione.

Cap. 19.

X culpa supbie plerumque in abhominanda car-
nis immundicia itur. nam alterum pedes ex alte-
ro. Sed sicut per superbiam mentis itur in perstitucio-
nem libidinis ita per humilitatem mentis salua fit
castitas carnis. Deus autem nonnunquam decet oc-
cultam mentis supbiam. per carnis manifestam
ruinam. Libidinis nasci immundiciam de animi oc-
cultam supbia exemplo primi hominis dimoscitur
qui mox ut per superbiam contra deum tumuit statim
carnis libidinem sensit. et pudenda operuit. Qua
propter unusquisque sue deputet culpe quod cecidit
quociens libidine vincitur quia nisi precessisset
latens supbia non sequeretur libidinis manife-
sta ruina. Non nunquam gemino vicio christianus a dy-
abolo appetitur et occulto per elationem et publico
per libidinem. Sed dum evitat quis libidinem. cadit

in elacōnem. Item dum incaute declinat elacō
nem segniter in libidinem cadit. Sicq; ex occul
to vicio elacōnis. itur in apertum vicium libidi
nis. a de aperto libidinis itur in occultum elacō
nis. Sed dei seruus discrete vtrumq; pensans
sic cauet libidinem. ut nō incurrat in elacōem
a sic premit elacōnem. ut non resoluat animū
ad libidinem. Luxuriosis atq; superbis. demo
nes plus fautores existunt dumq; in ceteris vi
cijs spiritus maligni deseruiant. hys tamē ma
iori familiaritate iunguntur eisq; amplius iux
ta desiderium famulantur. Principaliter hys
duobus vicijs dyabolus humano generi do
minatur. id est per superbiam mentis. et luxuri
am carnis. Vnde a dominus ad pob loquitur
dicens de dyabolo. Sub vmbra dormit in secre
to calami in locis humētibz. Per calamū enim
inanis supbia. p loca vero humentia carnis de
mōstrat luxuria. Per hec duo vicia dyabolus
humanū possidz genus. Et dū mētē in supbiā e
rigit. vel dū p luxuriā carnē corrūpit. Multi lux
urie sūcti sūt et otumaci supbia de ipō luxurie
ope gloriāt. a inde magis elati sūt vñ humilia
ri debuerāt Ad opacōez mali fit deteri9. qñ non
solū flagicia committūt s; etiā de ipf flagicijs va
nitate laudis pdita extollūtur sicut scriptū ē.
Qm laudat peccōz in desiderijs aīe sue. Quid enī

prius. q̃ in flagitijs miser os gaudere de quib⁹
deberent copiosius deploraē. Libido tūc magis
queritur dū videtur. Nam sicut quidā sapiens
ait. Prima fornicatōis tela oculi sunt. Secda.
verba. Sed qui nō capitur oculis. potest verb⁹
resistere. Sufficit natura vbi ad huc lib⁹ effect⁹
ē. Qui delectacōem refrenat libidīnose sugge
stionis non trāit ad cōsensum libidinis. Cito e
nim resistit opi. qui titillatī non accomodat de
lectacōi. Durius impugnatur quā vsq; ad cō
sencōnem a si non vsq; ad ppetracōnē tempta
tur q̃ is qui sola suggestione p cōdicōe carnis
temptamentis sollicitatur. Stimuli carnis qui
in paulo exercitāte sathane angelo merāt. ex le
ge peccati erāt. que in membris hominū dēstita
te libidinis habitāt. Quam reluctātem dum in
se expugnat. gloriosus efficiatur a de infirmitate
libidīnose titillacōis virtutē suscipit gloriosi
certaminis. Serui dei multo certamine de sua
carne mouentē. Nam q̃uis in amore dei eoz sic
incōcussa intencō mēs tamē de carne quam ex
terius gestat infna prelia tollerat. Deus autē
qui hec ad pbacōnem pmitit. gratia ptegen
te suos nō deserit. Ideo nōnūq̃ electi lapsu car
nali corruūt ut a vicō supbie quo de virtutib⁹
tument sanentē. Et de virtutū qui affectibus ex
istunt supbi ut cadāt. carnis vicō humiliātur

ut surgant. Ante q̃ perficiatur adulterium in
ope. iam adulterium extat in cogitacōe. Ex cor
de enim primū fornicacōnes sunt auferende ut
non prorumpāt in ope. Vnde est q̃ per pphetā
dicitur. Accingite lumbos vestros super vtera
vestra. hoc est in corde libidinem resecate que
ad lumbos p̃tinet. Nam cor super vtera est. nō
lumbi. Libidinis immoderata licētia nescit ha
bere modum. Nam dum se vicōsus animus in
explenda fornicatione carne luxuriāte laxaue
rit. nichilomin⁹ ad alia nefanda scelera suadē
tibus demonibus trāsit. dūq; immoderate me
tus pudoris excesserit. crimē criminibus addi
cit. paulatimq; ad deteriora p̃cedit. Nō ita sua
uis est amātium immo amentium incerta car
nis libido. sicut expta. nec ita delectat fornicatio
dū primum cōmittitur. nam repetita maiorem
delectacōem ingerit. Iā vero si in vsum venerit
tanto perditis dulcior fit. ut supari difficile pos
sit. Vnde et sepe ex cōsuetudine delinquendi. q̃
si captiuū ad peccādū cū quadā violentia trahi
mur. sēsusq; n̄ros in nobis vera rectā volūtātē
rebellare sētim⁹. Si plus oblectat mētē delecta
cio fornicacōis q̃ amor castitatis adhuc in ho
mine peccatū regnat. Certe si amplius delectat
pulchritudo intīme castitatis. iam nō regnat pe
ccatū sed regnat iusticia. Nā nō solū de omīssa

fornicatione peccatū regnat in homine. sed si ad
huc delectatur atq; animū teneat pculdubio
regnat. fornicacō carnis adulteriū est. fornica
cio animi seruitus ydolorū est. Est autē a spirita
lis fornicacio scdm q dñs ait. Quī viderit muli
erem ad concupiscendā eam iam mechatus est e
am in corde suo. Omnis immūda pollucio forni
cacō dicitur. q̄uis q̄sq; diuersa turpidinis vo
luntate pstituat. Ex delectatione enim fornicā
di varia gignūtur flagicia quib⁹ regnum dei
clauditur a homo a deo sepat. Inter cetera sep
tem vicia fornicacō maximi est celeris. quia per
carnis immūdiciā templū dei violat. et tollēs
membra xpi facit membra meretricis. Maxime
p carnis luxuriā humanū gen⁹ subditur dya
bolo q̄ p cetera vicia. Cum ergo ille varijs tē
ptamētis illectos homines conetur puertere
magis mechādi desiderii suggerit. quia utq;
sexū in hoc vicō amplius egrotare intēdit. De
mones scientes pulchritudinem esse anime ca
stitatē. a p hanc hominē angelicis meritis e q̄
bus illi lapsi sūt coequari. linore pculsi inuidie
iniciūt p sensus corporis opus desideriiq; libidi
nis. quaten⁹ a celestibus deorū delectā animā
ptrahāt. secumq; quos vicerint gloriātes ad
tartara ducant. Quando impulsu demonum
mens ad delectacōnem fornicacōnis impellitur

diuini iudicii metus . atq; eterni tormenta in
cendi ante oculos preponatur . quia nimirum
omnis pena grauioris supplicij formidine super
atur . Sic enim clauus clauum expellit ita sepe re
corda cō ardoris gehenne . ardorem excludit lux
urie . Quidam in iuuentute luxuriose viuentes
in senectute cōtinentes fieri delectantur . Et tunc
eligunt seruare castitati . quādo eos libido ser
uos habere cōtempnit . Nequaquā in senectute
cōtinentes vocandi sunt . qui in iuuentute luxu
riose vixerūt tales non habēt premium quā
laboris certamen non habuerunt . Eos enim
expectat gloria in quibus fuerūt laboriosa cer
tamina .

De cōtinentia . Cap. 20 .

Deo datur cōtinentia sed petite et accipie
tis . Tunc autē tribuitur quando deus ge
mitu interno pulsatur . Prelatā esse virginita
tem nuptijs illud est bonū . hoc optimū . Coniu
gium cessum est . virginitas ammonita tantū
non iussa . sed ideo rāum āmonita quia nimis
excellsa . Geminū est bonum virginitas . quia ⁊
in hoc mundo sollicitudinē seculi amittit ⁊ in fu
turo eternū castitatis pmiū pcepit . Virgines
feliciores sūt in vita eterna . Isaia testāte . Nec di
dñs eunuchis . Dabo eis in domo mea ⁊ in mu
ris meis locū . ⁊ nomē meli⁹ a filiis ⁊ filiabus . no
mē sepiternū dabo eis q non pibit . Nec dubiū

q̄ qui casti p̄seuerant ⁊ virgines angelis de-
ficiantur equales. Amanda est pulchritudo ca-
stitatis. cuius degustata delectacō. dulci⁹ inue-
niē q̄ carnis voluptas. Castitas enim fruct⁹
suauitatis est. pulchritudo inuiolata sanctorū.
Castitas securitas mētis. sanitas corporis. Vñ
⁊ aliquos gētilium p̄petuā inueneris abstinen-
ciam exercuisse. ne virtutē libidine frangerent
Luxuriosa namq; vita carnē cito debilitat. fra-
ctāq; celeriter ducit ad senectutē. Omne p̄c̄m
recipit p̄ penitenciam vulneris sanitatē. virgi-
nitas si labitur nullaten⁹ repatur. Nā q̄ q̄ pe-
nitendo venie fructū p̄cipiat in corrupcōem ta-
men nullatenus recipit pristinā. Virgo carne
non mente nullū premiū habet in repromissio-
ne. Vñ ⁊ incipientibus virginib⁹ dñs in iudi-
cīo veniens dicit. Amen dico vob̄ nescio vos.
Vbi enim iudicās mentem corruptam inuene-
rit carnis p̄cul dubio incorrupcōem dāpnabit
Nichilq; valet mūdum esse corpe cū qui pollut-
us est mente. Multi sunt reproborū qui carna-
lis corruptele cōtagiū nesciūt. qui sicut infecun-
di sunt corpore ita steriles manēt ⁊ mēte opis
boni secūditate. Qui recte de virginitate gaude-
rent si alijs prauis opibus nō inservirēt. Qui
se cōtinentē p̄fitetur. ⁊ ab alijs terrenis deſide-
rijs nō subtrahit. q̄uis illū luxuria nō polluat

carnis. diuersa tamen mūdane cōuersacōnis
opacō maculat. Virgines que de suis meritis
gloriātur. ypocritis cōpantur. quā gloriā boni
opis foris appetunt quā intra cōscientiā humi
les habere debuerūt. Tales igitur ad promissa
celestia non pueniunt. quā ipsi sibi virginita
tis premiū per elacōnis vicū auferunt. Hoc ē
enim in euāgelio non habere virgines in vas
oleum. id est non seruare intra cōscientiā boni
opis testimonium. s; in facie gloriari apud ho
mines. nō in corde apud deū. Ruina adulteri ex
cipitur de destinacōe matrimonie meliusq; est
vxo rem ducere q̄ per libidinis ardore p̄ire. Qui
dā coniugale decus nō p̄ gignēdis filiis delectāt
sed hoc pro turbolenta carnis et libidinosa cō
suetudine appetunt sicq; bono male vtūtur. Vi
cia per se mala sunt. cōiugia vero et potestates
per se bona sunt. per ea vero que c̄ra ea sūt ma
la existūt. Cōiugia enim p̄ id mala sūt. qđ dicit
apostolus. Qui enim cū vxore ē cogitat q̄ sūt mū
di. s; ppter fornicacōez vnusquisq; suā vxorē ha
beat. Sic et potestates p̄ elacōez. et oppressione.
p̄ iusticie p̄uacacōez mala existūt. Nocēt enim
nupcie nocēt et potestates. S; p̄ id qđ eis iuxta
ponit. nō p̄ se exēplo itineris recti iuxta qđ spi
ne nascūt q̄ surgētes elatē nocēt eis. q̄ recto iti
nere gđiūtur.

De cupiditate. Cap. xi.

On posse quempia spiritalia bella suscipe
re. nisi prius carnis edomuerit cupidita
tes. Non potest ad cōtemplandū dū mēs esse
liberā que desiderijs huius mūdi et cupiditatibz
inhiet. Neq; enim alta cōspicere poterit ocul9
quem pulvis claudit. Omni peccato peior est a
uaricia. et amor pecuniay. vñ p salamonē dici
tur. Nichil est celestius q̄ amare pecuniā. Hec
enī aiām suā venalē facit. Vñ et p pphetā dicit̃
Quomō in vita sua p̄iecit intima sua. Cupidi
tas omniū criminū materia est. vñ et apostol9
ait. Radix omniū malorū cupiditas ē. Quam
quidem appetētes errauerūt a fide. Si ergo suc
ciditur radix criminū non pollulāt cetera sobo
les peccatorū. Multa causa cupiditatis terrene
etiā ipsā fidem renūciauerūt. Cupiditas enim
xp̄m vendidit. Nā et plerisq; tātū in rebus ali
enis est desiderii. ut etiā homicidium ppetrare
nō vereātur. sicut achab. qui appetitu cupidi
tis sue sanguinis expleuit effusionem. Sepe imi
qui mala que cōcupiscūt assequunt̃. quaten9
de affectu mali desiderij forcius puniāt. Electos
autē suos deus nō dimittit ire in desiderioꝝ ma
lorum pfectionē. s; in dolorem mentem cōuertit
eorum. p id q̄ in seculo ē in celo nequiter appe
tūt ut hec expiēcia respiscāt reuerā ad deum
quod ab hñs mente cesserūt. Deum ergo sibi

appetuum nouerit aduersari. quoniam quod temporaliter concupiscit. non permittitur adimplere. Secreto autem iudicio dei fieri ut durius peccent iniquorum cupiditates. Semper enim auarus eget. quantoque magis acquirit. tanto amplius querit. Nec solum desiderio augendi excruciat. sed etiam amittendi metu affligit. Inopes nascimur in hac vita. inopes recessuri a vita. Si bona mundi huius pictura credimus. cur pictura tanto amore amplectimur. Plerumque potentes tanto cupiditatis rabie inflamantur. ut de confinibus suis pauperes excludant. ne habitare permittantur. Tales quippe homines in infernum dyabolus rapit ad perditionem. Idem sequenter propheta annunciat dicens. Propterea dilatat infernus animam suam et aperit os suum absque ullo termino. et descendunt fortes eius et sublimis glorioseque eius ad eum. Nec mirum quod morientes in inferno ignibus deputentur qui uiuentes flammam cupiditatis sue minime extinguere uoluerunt. Qui desiderio cupiditatis exestuatur flatu dyabolice inspirationis uritur. Accendit cayn mentem inuidia. ut fratrem occideret. Accedit salomon luxurie facibus ut per amorem libidinis ydola adoraret. Accedit achab cupiditate ut homicidium auaricie annederet. His ergo inspirationibus dyabolus corda hominum occultis deprauat cupiditatibus.

Rima concupiscentie suggestio panis est. cui si minime ceditur diuerse edacitatis desideria opprimunt. vñ a daniel. Panem inquit desiderabilem non comedi. hoc est. eius concupiscentiam non impleui. Prima est luxurie materies saturitas panis. vñ a propheta sodomam de panis saturitate accusat dicens. Hec est iniquitas sodomorum superbia. saturitas panis a habundancia. Panem quippe sodomite immoderate sumentes in turpitudines defluxere flagitiorum. atque meruerunt comitate superbia scelestibus aduri incedens ex quo modum non tenuerunt edacitatis. Vtile est cauere gule ciborumque concupiscentiam. Quid enim tam noxium. quam ut animus seruiat ventri et esca. que sunt destruenda. Testante apostolo et dicente. Deus autem et hunc et hanc destruet. Primo autem ventris libido sicut loco. sic vicum. vbi enim ventris cura ibi et eorum qui circa ventrem sunt proxima. In ordine namque membrorum genitalia ventri iunguntur. dumque vnum ex his immoderate reficitur. aliud ad luxuriam excitatur. Non ad luxuriam vel ad sacietatem sed tantummodo ut corpus sustentetur epulæ est utendum. Nam ut philosophi dixerunt. cibos inuentos esse ut contineant animam. non ut corrumpant. Qui nimium cibus utitur. quanto magis ventrem pascit tanto magis

ſenſum mentis obtundunt. Nam greci dixerunt
ex crasso ventre ſubtilem ſeſum gigni non poſ
ſe. Nam gule ſaturitas nimiam actem mentis
obtundit. ingemūq; hebeſcere facit. Libidinum
ignes ciborum fomite increſcunt. Corpus autē
qđ abſtinentia frangitur. temptacō non exu
rit. unde a tres pucios abſtinētes. flamma ba
bilonij incendiū a ſi tetigit non conbuſcit. Quia
nimirum et ſi deſideriorum carnalium ignes ab
ſtinentium mētes inflammet uſq; ad cōſenſū
tamen concupiſcentie vel operis non exurit.
Cuius habundantia eſt epularū. ardentis di
uitis intendat ſupplicium. cuius tāta in inferno
inter ignes erit inopia quāta hic epularū fue
rit copia. In hoc enim ſeculo eſurire a ſitire no
luit. apterea illic inſāma ſitiens ſtillā aque q̄
fuit. nec meruit. Cōſiderandū qđ vehementer ar
guantur omneſſacō a ſumptuoſa cōiūuiā per p
phetā. ita ut cōmīnec dñs de hāc nō relaxare
iniquitatem hīs qui eā libet ambiant. Dicit enī
p yſaiā. Ecce gaudium a leticia. a occidere vitu
los a ingulare arietes. comedere carnes a bibē
vinū Si dimittet iniquitas hęc vob̄ donec mori
amini. Sicut oēs carnales cupiditates abſti
nētia reſerāt ita oēs aīe virtutes edacitatis vi
cio deſtruūt. Unde ē qđ a pñeps coꝝ muros
iherl̄m ſbuerit qđ et x̄c cui ſeruiunt a coquis

virtutes animi destruet. Neq; enim posse quē
piam virtutū pfectionem attingere. nisi prius
vētris edomuerit ingluviē. Nemo potest dñā
ri ceteris vicīs. n̄ pri⁹ ingluviē vētris restrimp
erit. Nec quisquā facile poterit a semetipso spi
ritus immūdos expellere nisi p abstīnēciā gule
Tunc enim hostes qui extra nos sūt a nob for
ciūs supantur. quādo prius que intra nos sūt
vicia extinguntur. Nam frustra foris agit bel
lum qui intus habet piculum. non qualitas ci
torū sed eorum cupiditas est cauenda. nā sepe
accuraci⁹ prepatata. sine gule cōcupiscēciā degu
stantur. & sepe abiecta & vilia edēdi cupiditate
sumūtur. Sic q; fit. ut nō sit in culpa ciborum q̄
litas. sed illud reputet in vicō quod cū desideri
o degustatur. Quatuor genera distīdionū sūt
in gule appetitu id est quid. quādo. quantum &
quomō appetat. Quid ad rē ipsam p̄tinet que
appetitur. Quando si ante legitimum tēpus sit
qđ appetitur. Quātū vero ad immoderacōnem
referet. Quomō ad impaciēciā festinacōis as
scribitur. nullus homini tā importūnis exactor
quā venter. qui cotidiana famis exactionē ad
implet. Cum ceteris enim vicīs. ut si interdū
nascimur. interdum cū eis morimur. cū isto au
tem & nascimur. cū isto & morimur. Plerumq;
voluntas uestendi ita sub obtentu necessitatis

furtepit. ut dū putatur seruire necessitati. voluptatis desiderio seruatur Nec facile discernitur. vtz qđ accipit gule an indigētie deputeť.

De ebrietate.

Cap. xj.

Seca crapulam. potus ebrietatem generat

Ebrietas aut perturbacōnem gignit mentis. furorē cordis. flāmam libidinis. Ebrietas ita mentē alienat vt vbi sit nesciat. Vñ etiam et malum nō fctitur qđ p ebrietatē cōmittitur Verū est qđ p pphetam dicitur. Sfornicacō aut ut ait salomom infatuat sapientem. Ebrietas sicut in loth. sensus racōnez captiuat. Vnde et in prouerbis. Potentes inquit qui iracūdi sūt vinum nō bibant. ne cū biberint obliuiscātur sapiēciam. Plerisq; laus est multū bibere et nō inebriari. Audiant hñ aduersū se dicentē prophetā. Ve qui potentes estis ad bibēdum vinū et viri fortes ad miscendā ebrietatē. Vmo multo debitos. et luxuriose viuētes ysaias sic arguit. dicens. Ve q cōsurgitis mane ad ebrietatē sectandā et potandū vsq; ad vespertum ut vmo estuetis. De talib; alio loco dī. Ve tibi ciuitas cui⁹ rex iuuenis ē. et cui⁹ primīpes mane cōmedēt. Multi enī a mane vsq; ad sol occubitū ebrietati et gule et voluptatib; seruūnt nec itelligūt cur nati sūt. Sed consuetudine vmo detēti luxurie tātū tota die epulq; inseruūnt. Clamat pobel

propheta hīs qui ebrietati deseruiunt dicens. Ex
pergiscimini ebrīi et flete. et ululate omnes qui bi
bitis vinum in dulcedine. Quo testimonio nō
ait tantū. flete omnes qui bibitis vinū. ut bibe
re omnino non liceat. sed adiecit in dulcedine
quod ad voluptuosam p̄tinet et prodigā effusi
onem. Nam quātū ad est necessitatē edocet thi
motheū bibere dicens ap̄ls. Vino modico vtēre
Non solū ex vino inebriātur homines. sed etiā
ex ceteris potandi generibz que valō modo cō
ficiūtur. Vñ et nazareis qui se s̄dificabāt a do
mino preceptū est vinū et siceram non bibere.
Vtraq; enim statum mētis euertunt et ebrio
sos faciūt. Luxuriā quoq; carnis vtraq; equa
liter gignūt. Quidā cōtinentes sicut panē cum
pondere edunt ita et aquā cū mensura sumunt
asserentes ad castimoniā carnis etiā aque ab
stinenciā cōuenire.

De abstinentia.

Cap. 22.

Oc est p̄fectū et racōnale ieiuniū quādo no
ster homo exterior ieiunat et interior orat
Facilius p̄ ieiuniū oracō penetrat celum. Tūc
enim homo spiritalis effectus angelis cōiūgit
deoq; literius copulatur. Per ieiuniū etiā oc
cultā misteriorum celestīū reuelātur. diuinūq;
sacramenti archana pandūtur. Sic nāq; da
niel angelo reuelante misteriorū sacramenta

cognoscere meruit. Hec enim virtus et agere
manifestaciones et eorum annunciaciones ostendit
Ieiunia forcia tela sunt. aduersus temptamenta de
moniorum. Cito enim per abstinentiam vincuntur
Vnde etiam dominus et saluator noster eorum
supare incurfus ieiuniorum et oracionibus premo
net dicens. Hoc genus non elicitur nisi per ieiunium
et oracionem. Immundi enim spiritus ibi sese magis
iniciunt. vbi plerumque viderit esca et potum. Sancti quod diu
huius seculi vitam inhabitant. desiderio supermiro
ris corpus suum aridum portant. Vnde et psalmus.
Sistiuit inquit in te anima mea. quod multipliciter
et caro mea. Caro enim tunc deum facit quando per
ieiunium abstinet. et arescat abstinentia. et vi
uificat et occidit. viuificat animam corpus necat.
Sepe abstinentia simulate agitur. ieiunia per y
pocrisim exercetur. Quidam enim mira inedia
corpus suum laniant. et exterminantes sicut ait
euangelista facies suas ut appareant hominibus ieiun
nantes. Sic namque pallefcunt corpe atteruntur cor
dis alta suspiria ducunt. ante mortem quoque mor
tiferis sese suppliciorum tradunt. tantumque miseri labo
ris exercitum non pro dei amore sed pro sola huma
ne laudis ammiracione sectantur. Quidam incre
dibile abstinent ut hominibus curiosi sancti appa
reant. Sed hoc bonum abstinentie talibus non est vir
tus reputanda sed viciu. quia bono male vtuntur.

Ieiuniū elemosinaq; in abscondito sese amāt
ut solus de⁹ qui inspicīt omnia meritū bonorū
operū repēdat. Nā q̄ hec sub populari manifesta
cōne faciūt. nequa q̄ a dō iustificat q̄ iuxta ser
monē euāgelicū ab hominib⁹ receperūt merce
dē suā. Ieiunia cū bonis opib⁹ acceptabilia sūt
dō. Qui autē a cibis se abstinēt a praua agūt de
mones imitantē. quib⁹ non esca s; nequicia sēp
ad ē. Ille enim bene abstinēt cibo. q̄ et malicie
actib⁹ a a mūdi ieiunat ābicōib⁹. Qui execratō
nis studio nō abstinētē voto. ab esca carnū
se suspēdūt. hī potius execrādi sunt q̄ dei crea
turā vñib⁹ humanis ocellam reiciunt. Nichil e
nim fidelib⁹ inq̄natū nichilq; iudicat eē immū
dum attestāte ap̄lo Omnia munda mūdis co
inquinatis autē a infidelib⁹ nichil est mundū. s;
polluta sūt omnia eorū a mēs a cōsciēcia. Sper
nitur ieiuniū qđ in vesp̄m replecōe ciborum re
ficitur. Neq; enim reputanda est abstinentia
vbi fuerit vētris saturitas subsequita. Spernit
ieiuniū quod in vesp̄um delicijs op̄nsatur
dicente ysaia p̄pheta. Ecce in die ieiunij vestri
inueniatur voluntas vestra. Volūtas enim de
licie intelligūtur. Sicut enim repetitō debiti a si
milis cōtencō ac percussio. ita et delicie imp̄o
bantur a p̄pheta in ieiunio. Tota enim die e
pulas in cogitacōe ruminat. qui ad explendā

gulam vespere sibi delicias preparat. Non est
corpis adhibenda immoderata abstinentia. ne dum
aplus grauiatur caro perdere in edic nec malum
postea agat. nec bene facere incipiat et quod addidit
ut vfu mali careat. simul et boni officium dum pl
premitur pdat. Sollicita igitur discrecone car
nis moderanda est materies. scilicet ne aut integre
stringatur. aut immoderate laxetur. Infirmitate
carnis nimia preualente ad perfectionem per
gere nemo potest. Nam quous sanctitatis amorem
quisque habeat ex seque tamen non valeat operis meritum
cui deseruire conatur cordis intentione. Corpis de
bilitas nimia etiam vires anime fragit. Mentis
quoque facit ingemum matessere. nec valet quit
quod boni per imbecillitatem perficere. Ne quid nimis
nam quicquid cum modo et temperamento sit salutare est
quicquid aut nimis et ultra modum est periculosum
est. studiumque suum in contraria vertit. In omni ope
modum et temperantiam oportet habere. Nam omne quod
excedit modum periculosum est. sicut aqua que si nimis
perbreues prebeat. non solum vllum vsum adhibet. sed
etiam periculum exhibet.

Explicit Liber Secundus.

Incipiunt capitula libri tercii Beati ysidori epi.

De flagellis dei.	1.
De gemina percussione.	2.
De infirmitate carnis.	3.
De tollerancia diuini correptionis.	4.
De temptacionibus dyaboli.	5.
De temptationis sompniorum.	6.
De remedijs teptacionum.	7.
De oracione.	8.
De legendi assiduitate.	9.
De doctrina siue gracia.	10.
De superbis doctoribus.	11.
De carnalibus doctoribus et hereticis.	12.
De libris gentilium.	13.
De collacione.	14.
De vita actiua et contemplatiua.	15.
De contemptoribus mundi.	16.
De sanctis qui se a conforco seculi separant.	17.
De preceptis alioribus monachorum.	18.
De tepidis monachis.	19.
De humilitate monachi vel ope.	20.
De monachis qui in curis ecclesiarum occupantur.	21.
De hijs qui amorem dei impediunt.	22.
De iactancia.	23.
De ypocrisi.	24.
De inuidia.	25.

De simulacone.	26.
De odio.	27.
De dilectione.	28.
De fictis amicis.	29.
De amicitia munere data.	30.
De malorum concordia.	31.
De correptione fraterna.	32.
De prepositis ecclesie.	33.
De malignis prepositis.	34.
De inodis prepositis.	35.
De doctrina et exemplis prepositorum.	36.
De hijs q̄ bene docet et male faciunt.	37.
De exemplis sacerdotum.	38.
De prepositis carnalibz.	39.
De iracundis doctoribus.	40.
De superbis doctoribus.	41.
De humilitate prepositorum.	42.
De doctrina discrecone.	43.
De silencio doctorum.	44.
De p̄tēda sacerdotali p̄tione implete.	45.
De disciplina sacerdotū i eos q̄ deliquit.	46.
De subditis.	47.
De prelatīs.	48.
De iusticia principum.	49.
De patientia principum.	50.
De delictis principum vel exēplis.	51.
Qd principes legibus teneantur.	52.

De potestate principum in ecclesia.	77.
De iudiciis.	78.
De prauis iudiciis.	77.
De verbosis et iracundis iudiciis.	76.
De personarum acceptiōe.	78.
De muneribus.	78.
De testibus.	79.
De causidicis.	80.
De oppressoribus pauperum.	81.
De tribulacōnibus iustorum.	82.
De amatoribus mundi.	83.
De amatoribus misericordie.	84.
De prauitate huius vite.	87.
De exitu.	88.

Incipit liber tercius Beati yfidorii.

De flagellis dei. Capitulum. Primum.
 Inuine sapiēcie subtilitas sicut interi⁹
 ut testis scrutatur cōsciēcias. ita ex
 terius irrogat penas. Vt rex sit testi
 moniū pphete. quia ipse est et testis
 et iudex. Miserere dñe miserere yfidero indigē a
 gēti et digna paciēti. assidue peccāti et tua fla
 gella cotidie sustinenti. Ordinata est miseracō
 dei. que prius hic hominē p flagella a peccatis
 emendat. et postea ab eterno supplicō liberat.

Electus enim dei. doloribus future vite lucretur
Nequaquā deus delinquenti pccit. quoniam peccato
rem aut flagello tempali ad purgationem ferit
aut iudicio eterno puniendum relinquit. aut ipse
in se homo penitendo punit quod male admisit.
ac proinde est quod deus delinquenti non pccet. Iusto
tempalia flagella ad eterna perficiunt gaudia. ideo
quod iustus in penis gaudere debet. et impius in pro
spirationibus timet. Neque iusto neque reprobo. deus mi
sericordiam et iusticiam subtrahit. Nam et bonos hic
per afflictionem iudicat et illic per misericordiam
remunerat et malos hic remunerat per tempa
lem demeritiam et illic punit per eternam iusticiam
In hac vita deus parcit impiis. et tamen non parcit
electis. In illa parcat electis. non tamen pccet im
pious. Periculosa est in hac vita securitas ma
lorum. et bonorum dolor tranquillus. Nam impius
post mortem ducetur cruciandus. iustus vero dor
miet post laborem securus. Non tantum de corpora
libus passionibus sed etiam spiritualibus oportet
intelligi. ut quanto quisque aut in corpore aut in
mente flagella sustinet. tanto se in fine remunerari
speret. Sepe occulto dei iudicio ex flagella correc
tionum sunt reprobi in hoc mundo. dumque multa dam
nabilia commisisse videant. despecti tamen a deo nullo e
medationis vberis feriunt. Propter corripit flagello quod
a deo diligit si peccauerit. dicit te amos propheta

Tātūmō vos cognōtū ex oīb; naciōibus fer
re. Idcirco visitabo sup̄ vos omnes inīqtates
vestras. Quē enim diligit domin⁹ corripit. fla
gellat enim omnē filiūm quem recipit. valde ne
cessariū est iustum in hac vita temptari vicijis
et verberari flagello ut dū vicijis pulsāt de vir
tutibus nō supbiat dū vero aut animi aut car
nis dolore atteritur a mūdi amore retrahatur
Tēptari aut oportet iustū si temptacōe plage
non temptacōe luxurie. Durius circa suos ele
ctos in hac vita deus agit. ut dū forciōib; fla
gelli stimul feriūtur. nulla oblectamēta presē
tis vite delectēt. Sed celestem patriā ubi certa
requies expectatur indefinenter desiderent. Ele
ctos vite istius aduersitate pbat ut scdm petz
iudiciū a domo dei incipiat dum in hac vita ele
ctos suos deus iudicij flagello castigat.

De gemina percussione.

Cap. 2.

Gemina est percussio diuina. Vna in bonam
ptem qua percussimur carne ut emēdemur
Altera qua vulneramur cōsciēcia et caritate
ut deūm ardētius diligamus. Gemino more de
us respicit vel ad veniā vel ad vindictā. Ad ve
niā sicut petru. Ad vindictā sicut cū facta zo
domoz se descēsurum a visurū testatur. Trimō
moda racōne deus quos voluerit percussit. id est
ad dampnacōnem reprobos. ad purgacōnez

quos errare videt electos. ad probacōem iustos-
rum. Primo nāq; modo egiptus cesa est ad dā-
pnacōnem. Scdō modo pauper lazarus ad pur-
gacōnem. Tercō modo percussus est iob ad p-
bacōnem. sflagellatur homo plerq; a deo ante
peccatum. ne malus sit ut paulus qui a thane
angelo instigante. carnis tolleābat stimulos
sflagellatur etiam a post peccatū ut corrigatur
ut in apostolo qui traditur sathane in interitū
carnis ut spiritus salu9 esset. Non tamē iuste
murmurat. qui nescit cur vapulat. Nam ideo
de9 plerūq; iustū flagellat ne de iusticia supbi-
ens cadat In hac vita de9 tāto magis stud; ut
pareat qūto magis expectādo flagellat. s; alios
feriēdo corrigit De qbz dicit. Ego quos amo ar-
guo a castigo. Alios feriēdo punit quos incor-
rigibiliter delinquētes aspicit. Quosq; iā nō sub
disciplina ut filius pat. sed districta dāpnacōe
ut hostes aduersarios percutit. De quibus di-
cit. sflagello inimici percussisti te castigacōe crude-
li. Et iterum. Quid clamas ad me super contri-
cōne tua. cū sanabilis est dolor tuus. vnde quis-
q; festinet a timeat ne simul feriat vita cuius
cum culpa. sflagella namq; tūc diluit culpam
cū mutauerit vitam. Nam cuius mores nō mu-
tat. actiones nō expiat. Ois percussio diuina aut
purgacō ē vite pñtis. aut imitiū pene sequētis

Nā quibusdam flagella ab hac vita inchoant et
in eterna percussione perdurant. Vñ per moysē
dñs dicit. Ignis exarhit in ira mea. et ardebit
vsq; ad inferos deorsum. A quibusdā dicī solz
Nō iudicabit deus bis in diu. Quī tamen nō
attendunt illud quod alias scriptū est Ihesus
populū de terra egipti liberās. scdo eos quī nō
crediderūt pdidit. Quamuis enim si pro vna
culpa bis non pcutitur. vna tamē percussio in
telligitur que hic incepta illuc pficietur. Et in
hīs qui omnino nō corrigūtur precedentiū per
cussione flagelloz sequentiū fit inīciū tormē
torum. Vñc est qd in psalmo scriptū est. Opīa
tur sicut diploide cōfusione sua. Diplous enim
duplex vestimentū est. qd figuratiter induunt
qui a tpali pena et eterna dāpnantur. vñ et ihe
remias. Contricō inquit super cōtricōem. id est
dāpnacō gemina. et hic in futuro seculo. Et idē
alibi a duplici cōtericōne cōtere eos. gemina
pena. presenti scilicet et futura. Quibusdā secre
to dei iudicō hic male est. illic bene. Scilicet ut
dum hic castigati corrigantur ab eterna dam
pnacōne liberētur. Quibusdā vero hic bene est
et illic male. Sicut illi accidit. qui hic potencie
claritate cōspicius post mortē gehenne ignibz
traditur cruciandus. Porro quibusdā hic et il
lic male est. quia corrigi nolentes. et flagellari

in hac vita incipiunt et in eterna p[er]uisione dā
pnantur. Certum est enim tāto immergi quos
dam despatōnis profundo ut nec per flagella
valeant emendari. De quibus per pphetam di
citur. Frustra percussi filios vestros discipulā
non receperūt. Plerumq; iustus plangit et nes
cit vtrum pro omnib; peccatis suis presētia pa
tiē flagella an p vno tātū. Et nescit q sit culpa
illa pro qua metuūt pati eiusmodi supplicia. et
p ipso ambiguo maxime in merore versatur.
Quāuis flagella iustum a peccatis absoluāt ad
huc tamē sub vīdiate metu turbatur. ne instā
tes ei plage sufficiant ad purgāda delicta. Pro
inde ergo dū presētia patiē et futuā p[re]mescit
quodāmō sicut ait ppheta. p suis p[ec]catis dupli
cia recipit. De infirmitate carnis. Cap. 3.

Sse nō nullos eiusdem qualitatis hoīes q
nesciūt corrigi nisi alios viderint flagella
ri. Sicq; p[er]ficiūt opacōe malorū. dū sibi id acci
dere timent in q p[er]ire alios vidēt. Quosdā vidēs
deus nolle p[ro]prio voto corripī aduersitatū t[ra]git
stimul. Quosdā etiā p[re]sentes de9 multū peccatē
posse flagellat eos corp[or]is infirmitate. ne peccēt
ut eis vtilius sit frangi languoribus ad salutē
q manē incolumes ad dāpnacōez. Visitacō dei
nec sēp in bonū accipit. nec sēp in malū. In bo
nū enī accipit. sicut visita nos in salutarī tuo

In malum vero iuxta illud. In tpe visitaōis
sue peribūt. Tribus ex causis infirmitates ac
cīdūt corpibus id est ex peccato. ex temptacōe
et in tempancia passionis. Sed huic tantū no
iussime humana potest medicina succurrere.
illis vero sola pietas diuine misericordie. Qui
valenciōres sunt et sam vāle est illi infirmari et
peccāe ne p vigore salutis illicitis se sordidā
res cupitāt et luxurie desiderijs peccēt. Duricia
que mentem premit nec sētur vtiliter multa
tur in carne ut senciatur. atq; intellecta emen
dētur. Nam cīcūs vulnera carnis senciūtur q̄
aie. ideoq; p carnis flagella errantes cīcī? corri
guntur. Hoc quippe indicāt in pauli ocul' squa
me infidelitatis. Que dū mut ate sūt p increpa
cōez in ocul' carnis ofestim soluta ē duricia mē
tis. Et pniōsa sanitas q̄ ad inobediēciā hōiem
ducit. Est et salubris infirmitas que p diuinā
corepēcōem mentis duriciā frāgit. Languor
anime id est peccatorum infirmitas pernicio
sa est. De qua etiam apłs ait. Quis infirmatur et
ego non vroz. Nam infirmitatem carnis vtilē
esse idem apłs approbat dicens. Quando infir
mor tūc forciōr sum.

De tollerācia diuine corepēcōis. Cap. 2.

Vmurare in flagellis dei peccator homo
nō deb; qmā maxime per hoc quo corripit

emendatur Vnusquisq; aut tunc leuius portat qd
patitur. si sua discusserit mala pro quibus illi
infertur retribucio iusta. Discat non murmu-
rare qui mala patitur. etiam si ignorat cur ma-
la paciatur. et per hoc iuste se pati arbitretur p
qd ab illo iudicatur cuius nunq inuista iudicia
sunt. Qui flagella sustinet. et contra deum mur-
murat. iniusticiam iudicantis accusat. Qui vero se
cognoscit a iusto iudice pati que sustinet. etiam
si hoc pro quo patitur ignoret. per hoc iustifica-
tur per qd seipsum accusat et dei iusticiam lau-
dat. du ex rebus prospis iustus exempla prestat
hominibus. necesse e eum iterum et aduersitatibus tan-
gi. quatinus eius paciencia oprobretur ut denuo for-
titudinis documeta ex eo sumant. qui pspitatis
eius tpantiam agnouerunt. Qui passionibus ani-
me insidiante aduersario cruciatur. non id circo-
credat se alienari a cristo qui talia patitur sed
magis per hoc et emendabile se esse existimet. si
du hec patitur laudet potius. quam accuset. Ad mag-
nam vtilitatem diuino iudicio. mens iusti diuer-
sis temptacionibus passionum agitur. Pro
quibus si deo gratias egerit. sueq; culpe qd ta-
lia dignus sit pati reputauerit. hoc qd ex passi-
one ei acciderit pro virtutibus reputabitur.
quia et diuinam agnoscat scienciam. et suam cul-
pam intelligit.

De temptacōibus dyaboli. Cap. 7.

Ulis temptacōnum calamitatibus mēs
insti in hac vita pulsatur. Vñ a optat ab
hoc seculo funditus euelli. quo et erūpnis care
at a fixam illam securitatē inueniat. Inter eas
penas quas iustus in corpore patitur atq; eas
quas mēte p fraudem dyaboli tollerat multum
itē. Nā gū? fert q̄s interi⁹ lug; q̄ eas q̄s ex te
ri⁹ sustinet. Has enim a loco euētat a tpe. illas
nec loco euētaē pōt nec tpe. Nō āplius electos
temptat dyabol⁹ q̄ dei volūtas pmitit. Tem
ptando autem sāctorum pfectibus seruit. Et si
nolēs tamē sāctorū vtilitatē seruit dyabolus
quādo eos temptacōibus suis non decipit sed
potius erudit. nam temptacōnes quas ille ad
humanū interitum mouet. iterdū crist⁹ ad ex
ercitiū virtutū salubri vtilitate conuertit. In si
die dyaboli atq; astucie q̄tus huc atq; illuc q̄
rētes quē deuorent diffundātur a potestate tū
diuina non egrediūt ne tm̄ noūāt quantū ma
liciose ostendūt. Nam quando sāctorum virtus
tanta tollerare potuisset. si supna dispensacō pi
o moderamine nequiciā demonū non frenaret
Et licet dyabolus temptacōnē iustoz semp in
ferre cupiat. tamē si a deo potestatē nō accipit
nullatenus adipiscī potest quod appetit. Vnde
et omnis voluntas dyaboli iniusta est. tamen

permittēte deo. omnis potestas iusta. Ex se enī
temptare quoslibet iniuste appetit. sed a cos q̄
temptandi sunt. non nisi temptari deus iuste p
mittit. Vnde etiam in libris regum de dyabolo
scriptū est. Quia spūs domini mal⁹ irruerat in
saul. Vbi iuste queritur. si domini cur malus. si
malus cur domini. S; duobus v̄b; comprehensa ē
a dei potestas iusta a dyaboli volūtas iniusta.
Nam spiritus malus per nequissimā voluntatē
a idem spiritus domini p acceptā iustissimā po
testatem. Dyabolus nō est immissor. sed incen
tor potius viciorum. Neq; enim alibi cupiscen
tie fomenta succēdit. nisi vbi prius prauē cogi
taciōis delectaciōez asperit. Quā si a nob; sperni
vberius aspererit sine dubio ille confusus discedit
statimq; franguntur iacula cupiscencie eius
cōtemptaq; iacent a sine luce faces eius extin
guūtur. Sollicite hostis insidias intelligere p̄
a cauere dei suū o; sicq; innocētie vite existere
simplicē a tñ oporteat eū in simplicitate eē pru
dētē. Qui prudētā simplicitati nō miscet. in p̄
phetā colūba ē seducta nō habens cor. S; ideo
colūba ē q; simplex est. idō aut cor nō habēs. qz
ignara prudētie ē. Sepe fraus sathane sādōz
cordib; apit quādo p spēm boni angelū se simu
lās lucis. dum mittitur electos decipe detegitur
atq; cōtēpnitur. Sic a verba fallacis doctrine

deus sanctos suos facit intelligere quatenus dyabolici erroris interius cognoscant. ut solliciti caveant. Discretio sanctorum tanta esse debet ut inter bonum et malum predicti ratione diiudicent ne eos dyabolus per spem boni fallat. Hec est enim pericula statim vos dicentis. Noster es an aduersarioz propter hoc et iheremie dicitur. Si sepaueris periculum a vili quasi os meum eis. Tunc enim bene de se indicant sancti quando eos deus fallacia demonum temptamenta facit intelligere. Multi decipiuntur a dyabolo et ignorant se esse deceptos prophete osee testimonio declarante. Comederunt inquit alieni robur eius. et ipse ignorauit. Alieni maligni spiritus signantur qui virtutem mentis comedunt. sed hoc corda negligenter non intelligunt. Tamquam inermis dyabolus vincit quando de aperta iniquitate hominem deprauare conatur. Armatus vero tunc incedit dum per speciem sanctitatis et virtutis ea que sancta sunt destruit. Quando et qui decipit sua detrimenta non sentit. sed tamquam sint virtutes que sunt vicia sectatur et diligit. In oculis carnalium dyabolus terribilis est in oculis electorum terror eius vilis est. Ab incredulis ut leo timetur. a fortibus in fide ut vermis contemnitur. ad momentum ostentus repellitur. Qui suggestiones dyaboli non recipit iniquas. infidias minime transit. Nam facile insequentem ope

repelliē. si prima oblectamēta illius respuantur.
Dyabolus enim serpens est lubricus. cuius si ca-
piti id est prime suggestioni nō resistitur. tot⁹
interna cordis dum cōsensit illabitur. Temp-
tationū dyabolicarū imitia fragilia sunt que si
non cauentur sed p̄ vñm in cōsuetudinē trā-
seunt. in nouissimis fortiter cōualescunt. ita ut
nūq̄ aut cū difficultate vincantur. Dum in tota
vita dyabolus preuaricari hominē cupiet. am-
plius tamen in fine molitur decipere. Hinc est
q̄ in principio contra prothoplastum serpentū
dictū est. Et tu infidiaberis calcaneo eius. Quia
nimiz hominē quē dyabolus in cursu preterite
vite nō decipit in nouissimis supplantare dispo-
nit. Proinde quāuis q̄sq̄ sit iust⁹. nūq̄ necesse
ē. ut sit in hac vita secur⁹. s̄ sēp humil⁹ caueat
sēp q̄ ne in fine corruat solliat⁹ p̄timeat. Dy-
abol⁹ suis fautoibz blādit. dei suis vero molit⁹
tēptamēta otraria. exēplo dñi q̄ se post baptis-
mū pass⁹ ē a dyabolo p̄tēptari. Dyabol⁹ s̄ctos
oēs nō tenēdo possidz. s̄ tēptādo psequit. Nam
q̄ nō in eis intrinsec⁹ regnat. otrā eos extrinse-
cus pugnat Et q̄ interius amittit dominū. exteri-
us cōmouet bellum. Tunc cōtra eū quem pos-
sidet dyabolus acrius seuit quādo se virtute di-
uina ab eo expellēdū agnoscat. Vñ a immūdo
spūs tūc gū⁹ decipit puer⁹ in q̄ habitabat. qñ

ad xp̄i imperiū erire ab eo coact⁹ est. Quod fa-
ctum et ad pob v̄ba respicit. vbi in nouissimis
behemoth caudā suā q̄si cæctus stringit. Pl⁹
dyabolū contra eos diuersis temptacōibus in-
sistere. qm̄ possunt a alijs sua vtilitate pdesse.
ut dū illi impediūtur ne pficiāt qui ducēdi sūt
Maligni spiritus hoc q̄ intra nos mūdare cupi-
mus sine intermissione tēptāt iterū sordidare
Sādi aut̄ presago spiritu eorū insidias precog-
nosunt. Et quicq̄d in semetip̄s terrenū sen-
iunt indefinēter opibus sātis exhauriūt ut ex
intimis puri inueniātur. Eodē blandimēto dē-
piuntur nūc p dyabolum homines q̄ protho-
plasti in paradiso sunt dēcepti. Multis enim vicō-
rum prestigijs mētes reproborū pceptādo delu-
dit. Nunc enim pmissis dēcipit. nūc rebus trā-
sitorijs quasi necessarijs illicit. Nūc enim ipsa
infernī supplicia quasi leuia ac trāitoria sugge-
rit. quatin⁹ miserorū corda incupiditate lasciu-
aq; dissoluat. secumq; ad tartara ducat. Argu-
menta tēptacionū. malarūq; cogitacōnum se-
mina. que in cordib⁹ hominū dyabolus fundit
ita sepe vndiq; captā implicat mentem ut ex q̄
pte euadere quisq; tēptauerit sine piculo exire
non possit. veluti si iures hoc facere qd si feceris
pecces. si nō feceris reus p̄iurij sis. In tāto ergo
mali discrimig ut euadēdi adit⁹ pateat. minora

potius eligenda sunt ut maiora vitent. dyabolus quando decipere quēq̃ querit prius naturam vniuscuiusq; itēdit et inde se applicat. unde aptū hominem ad peccandum inspererit. Ex ea pte homines dyabolus tēptat quia eos per ex crescentem humorem facile inclinare ad vicia cōspicit ut scdm humoris compassionem adhibeat et temptacōnem. Lege balaam qui in figura dyaboli cōtra populum dei. ex ea parte precipit permissosos pretendere laqueos ex q̃ facili⁹ sensit eos esse lapsuros Nam et qui aquā alicui dēducit nō eam per aliā partem mittit. nisi vbi eius impetum intendit. Nullus culpam non existimet quā ex p̃pria passione sustinet. sed quā tum valet cōtra id qd̃ tolerat pugnet. Nam si cōpassione ceditur. temptacōne viciō nequa q̃ resistitur. Ideo dyabolus in sacris eloq̃is behemoth id est animal sz. quia de celis lapsus ad terras cecidit. Ideo leuiatam id est serpens de aquis quia in huius seculi mari volubili versatur astucia. Avis vero p̃pterea nominat. q̃ per sup̃biam ad alra sustollitur. Et recte hys trib⁹ vocabulis appellatur q̃ pro suo merito aerē q̃ si avis pro carcere meruit. terra ut animal putē dū sit. spēs ut in hui⁹ seculi mari insana iactet fluctuacōez. Ex eo enī q̃ p̃ mēbra sua dyabolus opatur sortit⁹ vocabula. ita q̃ singuli aguntur.

incedente illo ipse nominatur ex eo. Quē enim
non decipit dyabolus. vñ animal est. Hoc ē dñ
p carnis luxuriā tēptat. vñ serpens est. Hoc ē
cupiditatis ac nocēdi maliciā. Quē aut nec sic
decipit insidiatur ei. vñ avis est. Hoc est supbi
e ruina. vñ enim dolos ppat. quousq; inueniat
viā p quā incautū decipiat. Aliud est intraē in
mētem cuiquā dyabolū. aliud vero inhabitare
nā q in corda sanctorū ingreditur dum malas
suggestiones insinuat. sed nō inhabitat in eis
q in suo corpe nō eos traducit. Qui vero in cor
pore eius sūt. ipsos inhabitat. q ipsi sunt tēplū
eius. Et si furripiat mētibz electorū dyabolus
non aut in eis requiescit sicut in cordibz reprobo
rū nā calore fidei mox excitatur ut exeat ab ele
ctis. Nonnulli quos iam auido ore dyabolus deu
uerat rursus diuini iudicii occulta miseratione
ab eius ore eripiuntur q saluti restituntur. Nā
sepe multos quos antiquus hostis luxurie ceno
mersos tenuit potēcia diuina p potēcia ab eis
faucibus traxit. Quomā de bonorū interitu pro
pheta dicit. electos esse dyaboli escā: dum ali
bi scriptū est de illo. fenū sicut bos comedit nisi
q in oculis dei fenū sunt. qui electi cibus scdm
homines esse videtur. Ac p hoc qui de bonorum
numero pūt. apud homines electi. apud dñ
fenū existūt. Eū dyabolus iam degluisse dicit

que iam profecto scelere deuorasse videtur. Eū
vero quē non deglutiuit opis perfectione. sed
temptacōnū ille sebris mordetur ut deuoret. ad
huc quasi in maxilla mādīt. vñ apaulus habz
stimulos carnis ut humilietur. nō habet peccā
di perfectionem quā degluciatur. Os dyaboli
verba eius sunt. verba eius vero inspirationes
occulte sūt. quibus corda hominū alloquēs. oc
cultis vrit cupiditatibus. Quidā ob incorrigibi
lem iniquitatē. quia spōte nō corrigūtur. immū
dis spiritibz verādi tradūē. ut arripieudi eos
deōnes corporalē habeant potestātē terroribzq;
eoz afflicti humiliēt et peniteāt ac saluent. Si
cut et apls. chorinthēis scribēs dicit. Tradite
hmōi sathane in interitū carnis ut spūs salu⁹
sit. vtile ē enim quosdā peccātes ut aīe saluēt
sathane corporalē deputari. q̄tū⁹ ex pñti correp
cōe futurū iudiciū timeāt de cetero deliq̄re caue
āt. Quidā aut potestati demonū ad emēdacōez
deputāt qdā vero despecti ad solā pdicōnez tra
dūē. Nōnūq̄ dyabol⁹ aduersus hoīez iustū ā tri
bulacōes cordis illi exaggeāt. ā dolores corpis
fiscitat. Hic ē q̄ apls ait. Dat⁹ ē mī stimul⁹ car
nis mee āgel⁹ sathane ut me colaphiset. Sepe
fusti mētē varijs vexacionū doloribz uis demo
nū cruciat. vñ inēdū vsq; ad despatōis āgusti
am coarctat. Permanētī autē in dei amore aīe

et ipsa tal' angustia ad merita perficitur. Nam siue
in animo siue in corpore per instinctum immundorum
spirituum. quolibet aduersa iustus patitur ex de
i utique permissu id patitur. Quod si hoc ipsum ad
dei gloriam humilis referat et dicat si bona susce
pimus de manu domini mala autem quae non su
stineamus iste non separatur a deo sed coniungitur
quolibet atroci angustia torqueatur. Multa iustus
aduersa in anima patitur instigatione demonum.
sed talibus temptationis pira vite eterne non possunt
quod pius dominus ad dampnationem culpe nostre
non deputat. quod de sue maiestatis permissu. nolens
qui patitur portat. Nam ibi peccamus ubi cupidi
tatem et voluntatem deflectimus. Vbi vero violenter
addicimur et si facinus aut flagitium non est mise
ria tamen pro flagitio et facinore est. Sed qui de
um laudat pro irrogata miseria. commissa procul
dubio euacuat facinora.

De temptationis sompniis.

Cap. 6.

Uterque demones in noctibus occurrentes
humanos sensus per visiones turbant. ut
formidosos et timidos faciant. Aliquociens et
despatione peccatorum mentem conuersi per soporem
conturbant. horredaque gehene supplicia mimant
Nonnumquam autem et apta impugnatione grassantes
humana corpora verberant. Quod tamen deo promitte
nte malis fit ad vindictam. iustis ad tollerantiam

et gloriā. Plerumq; immūdi spirit⁹ eos quos
incumbere in seculi amore cōspitiūt. dormientes
quadam vane spei p̄speitate illidunt. Quosdā
vero quos formidare aliqua aduersa p̄fēhunt
dormientes inani terrore cōcutiunt. Sicq; mise
rorum corda varijs illusionib⁹ intēptātes
modo vacua prosperitate demulcent. modo va
na formidine terrent. Quī aut nullis aut raris
p̄scñ sunt delictis. aut nūq̄ aut raro terrorib⁹
fatigantur nocturnis. sed placido sompno qui
escētes. interdum etiam p̄ soporē quēdā archa
na et mīstica cōtuentur ac vident. Quī vero cor
da sua grauioribus vicij⁹ polluerunt cōscienti
e pauore illusi species tremēdas aspiciūt. Fal
lar enim ymago mētes miserorum diuersis il
ludit ymaginib⁹. et quos vigilantes in vitia
traxit dormientes fatigat. ut numq̄ securos re
buiescere finat. Nō nūq̄ etiam electorum men
tes horrendis ymaginib⁹ sompniorum spiri
tus immūdi terrificare conantur. et quos vigi
lātes vicij⁹ temptant nec superant acriter do
mientes impugnant. Sācti aut et si ad momē
tum huiusmodi visionib⁹ commoueantur. mor
tamen euigilantes illusionū vanitates despici
unt intencionemq; suā protinus ad deum ouer
tunt. Diuerse sunt qualitates sompniōr⁹. Que
dā enim ex saturitate. siue inanitate occurrūt.

80

quodā p'exp'ienā nota sūt. quodam vero ex p'pria
cogitacōne oriunt' nam sepe q' in die cogitam'9
in noctib' recognoscim'9. Nonnullē aut' v'isōes
spirituū immūdoꝝ sūt illusione. salomone ap
p'bāte. Multos inq't errare fecerūt sompnia et
illusiones vane. Porro quodam iusta sūt modo
hoc et sup'ne reuelacōnis mīsterio sicut legitur
in lege de yoseph filio iacob. q' sompnio fratib'9
preferēdus predicat'. v' sicut in euāgelio de io
seph spōso marie. q' ut fuger' cū puero in egip
tū sompnio admonit'9 est. Nonnūq' et p'mixte ac
cidūt v'isōes et cogitacōe simul et illusione at
q' idē cogitacōne et reuelacōe. daniēle dicere.
Tu rex inq't cogitacōe cepisti in stratu tuo quid
ēēt futur' post hec et q' reuelat mīsteria ostēdie
tibi q' v'itura sūt. Etenim sepe ea in quib' cogita
cōnū nrāz sensū porrigim'9 quodā mētis exces
su reuelant'. dū requiescimus. Quāuis nōnul
la v'ā sint sompnia facile tñ eis credi non op'9
est. q' a diuers' ymaginacōnū qualitātib' oriūt'
et vñ veniāt raro cōsiderātur. Tam facile igitur
sompnijs fides adhibēda nō est ne forte satba
nas in āgelū lucis se trāsformās quēlib' incau
tū fallat. et aliqua erroris fraude decipiat. Non
nūq' interdum demones deceptor' fraude ita
quosdā curiosos obseruātes illudūt ut quedā
sompnia nō alijs eueniāt q' ostendūt ut enim

in multis fallat infidū et verā pronūciat. S; quā
uis ita accidāt cōtēpnāda sūt ne forte de illuho
ne pcedāt recolētis scripture dicētis. Si dire
rit vob et ita euenerint nō credatis. Sōpnia si
milia sūt augurijs. et q̄ cāntēdūt vere auguria
ri noscūt. Sire autē debem⁹ nō esse vera sompnia
a que cogitās aim⁹ die noctuq; sibi ymaginat
Mētes enī nō nūq̄ ip̄e sibi somnia fingūt. Sepe
enī dū p̄ora mala p̄ tristē memoriā ac gēhēne
vidictā in nob̄ ip̄s recolēdo ymaginam⁹ hui⁹
modi ymaginacōnes mētis ā dēpteritū admis
si. aut de futuri supplicij memoria vigilātib; sūt
et p̄ visiones sompniaq; occurrūt. et cogitaciū
mētes occutiūt. Nā vna in memorie sūt vtraq;
siue vigilātib; siue dormientib; nob̄. Tali enī a
nimi monicōe horribiliq; pauore etiā p̄ q̄etē cō
cutimur et q̄ gūia sint q̄ om̄sim⁹. et q̄ duā q̄ p̄
timescim⁹ mētis aspectu etiā in sompno cōtēpla
mur. Nō eē p̄cēm q̄n nolētes ymaginibus no
cturnis illudimur. s; tūc eē p̄cēm si āre q̄ illuda
mur cogitacōis effectib; puenim⁹. Luxurie q̄ppe
ymagines q̄s in veritate gessim⁹ sepe dormiēti
b; in aia apparēt s; in orie si nō cōcupiscendo oc
currūt. Qui nocturna illusione polluit. q̄uis et
si extra memoriā turpiū cogitacōnū se faciāt in
q̄natū tñ hoc ut tēpraret culpe sue tēbuat suāq;
immūdiā statim fletibus tergat.

De remedijs tēptacōnū .

Cap. 1.

Ecce est remedium eius q̄ vicōrum tempra
mētis exestuat. ut quociens quolibz tāgīt
vicio toties ad oracōnem se subdat. Quia fre
quēs oracō. vicōrū impugnaōnem extinguit.
Tampseueranter oportet intendere animum
nostrū in orādo atq; pulsando. quousq; impor
tunas desideriorū carnaliū suggestiones q̄ no
stris obstrepūt sensibus fortissima intencōne
superemus. ac tā diu insistere. quousq; persisten
do vincamus. Nam negligētes oracōes nec ab
ipso homine impetrare valēt quod volūt. Quā
do quisq; orat. factū spiritū ad se aduocat. at v
bi venerit cōfestim temptamēta demoniorum
que se mentib⁹ humanis immergūt presēciā
eius ferre nō sustinentes effugiunt. Oracō cor
dis est. non labiorū. neq; enim verba deprecā
tis deus intendit. sed orantis cor aspiciūt. Quod
si tacet os cor orat. et vox fileat q̄uis hominib⁹
lateat deo latere nō potest qui cōsciencie p̄s ē.
Melius est aut cū silentio orare corde sine sono
vocis. q̄ solis verbis sine intuitu mentis. Nūq̄
est sine gemitu orandū. nā peccatorum recorda
tio merorem gignit. Dū enim oramus si ad me
moriam culpam reducimus. magis reos tunc
nos esse agnoscimus. Ideoq; cū deo assistim⁹
gemere et flere debemus reminiscētes q̄ gūia

sunt scelera que commisimus. quãq; dura infer
ni supplicia que timeamus. Mēs qualem se in o
racōne offert. talem post oracōnem conseruet.
Nam nichil proficit oracō si denuo committitur
vnde iterum venia postuletur Ille enim precīs
desideratū effectum sine dubio percipit. qui qđ o
rando abluī postulat delinquendo non iterat
Mens nostra celestis est. et tunc orando deum
bene contemplatur. quando nullis curis aut
erroribus impeditur. Aptā est enim ad bonum
in sua natura in aliena vero turbatur. Quā est
oracō quam in suo tempore seculi nō interueni
unt cure. Lōge autē a deo ē animus q̄ in oratio
ne cogitacōib; seculi fuerit occupat⁹. Tunc er
go veraciter oramus quādo aliunde nō cogita
mus. Sed valde pauci sūt q̄ tales oracōes ha
beāt s; licet in q̄busdā sint. difficile tamē ut sem
p sint Mēs q̄ ante oracōez vacās a deo illicitis
cogitacōnibus occupatur. dū in oracōnez vene
rit cōfestim illi ymagines rerū quas nuper co
gitauit occurrūt. aditumq; precīs obstruunt
ne se mens libera ad celeste desiderium erigat
Purgandus ē itaq; primū animus atq; a ter
ra reꝝ cogitacōib; segregand⁹ ut pura acies cor
dis ad deū vere et simpliciter dirigatur. Nob
vero tunc impetranda diuina munera credim⁹
qñ simplici effectu assistim⁹ cū oram⁹ Multis

modis interrumpitur intentio dum semper in astra
vana mundi ingeruntur in cuiuscuq; orationis ani
mo. Tunc enim magis dyabolus cogitationes
citrarum secularium humanis mentibus ingerit quam
orantem aspicit. Duobus modis oratio impe
ditur ne impetrare quisque valeat quod postu
lat. Hoc est si aut quisque adhuc mala committit
aut si delinquenti sibi debita non dimittit. Quod
geminum malum dum quisque a semetipso abster
serit. primum securus studio orationis incubit. et
ad ea que precipibus impetrare cupit. mens se
libere erigit. Qui leditur non desistat orare pro se
ledentibus. Alioquin iuxta dei sententiam peccat
qui pro inimicis non orat. Sicut nullum proficit
in vulnere medicamentum si ad huc ferrum in eo
sit. ita nichil proficit oratio illius. cuius adhuc
dolor in mente vel odium manet in pectore. Tan
tus esse debet erga deum orationis affectus ut non
despet precis effectum. Inaniter autem oramus si
spei fiduciam non habemus. Petat ergo ut apostolus
ait. unusquisque infide nichil dubitans. nam qui
dubitatur similis est unde maris que vento feruntur
atque disperguntur. Diffidencia nascitur impetran
di orata. si se adhuc animus sentiat circa pec
candi affectionem versari. Non enim potest ha
bere precis certam fiduciam. quam ad huc in preceptis
dei pigritat. et peccati recordationes delectat. Qui

a preceptis dei auerſitur qđ in oracōe poſtulat
non meretur nec impetrat ab illo bonū qđ poſtu
lat. cuius legi non obedit. Si enim id qđ precī
pit facimus id qđ petim⁹ ſine dubio obtinem⁹
Nam ſicut ſcriptum eſt. qđ auerſit aurem ſuam
ne audiat legē oracō eius execrabilis erit. Mel
tum apud deum vtraq; ſibi neceſſario commen
datur. ut oratione operacō. ⁊ opere ſulciatur o
ratio. Vnde etiā iheremias ait. Leuemus cor
da noſtra cum manibus ad dominū. Cor enim
cum manibus leuat. qui oracōnem cum opere
ſubleuat. Nam quiſquis orat. et non opatur.
cor leuat ⁊ manus non leuat. Quiſquis vero o
patur. ⁊ non orat. manus leuat. et cor non le
uat. Sed quia ⁊ opari neceſſe eſt ⁊ orare. bene
iuxta vtrumq; dictum eſt. Leuemus corda no
ſtra cū manib; ad dominū. ne de negligētia mā
datorum dei reprehendamus. dū ſalutem no
ſtram obtinere. aut ſola oracōne aut ſola opa
cōne contendimus. Poſt qđ bonum op⁹ agim⁹
lacrime orationū fūdātur. ut meritū actiōis
humilitas impetret precīs. Culpabiliter man⁹
ad dominū expandit. qđ facta ſua orādo iactāter
oābat. ſeq; magis qđ deum de opibus iuſtis lau
dare volebat. Quorūdam oracō in peccatum cō
uerſitur ſicut de iuda p̄ditore ſcribitur. Qui enī
iactāt oāt laudē humanā appetēdo nō ſolū ei⁹

oracō non delet peccatū sed ipsa vertitur in pec-
catum. Sicut iudei & heretici. qui licet ieiunare &
orare videātur eorum tamen oracō nō illis ad
purgacōnis proficiat meritū sed mutatur po cū
ad peccm. Ideo interdū oracō electoꝝ in pressu-
ris eorū differtur ut impioꝝ peruersitas auge-
atur. Verū dum iusti tpaliter audiūtur. pro e-
orum fit salute qui eos affligunt. ut dū illis tem-
pali remedio subuenitur. prauoꝝ oculi ad con-
uersionem apianē. vñ & trium pueoꝝ frigid⁹
ignis fuit. ut nabugodonosor verū deum cognos-
ceret. Sicut & ppheta in psalmis ait. Propt̃ ini-
micos meos eripe me. Proinde tardius exau-
diuntur quorundam oraciones. ut dum dif-
ferūtur forcius ex sāditate maioribus premijs
cumulent. Exemplo prumarū & pressione mel-
sum in quibus quāto tardius sata semina ex-
eunt tanto ad frugē cumulaci⁹ crescūt. Quoci-
ens orantes non exaudimur. nostra nobis fa-
cta i ocul⁹ pponam⁹ ut hoc ipsū qd differimur
diuine iusticie reputetur & nostre culpe. Inter-
dum q̃ pseuerant orantes nō cito exaudimur
vtilitātē nostre est non aduersitati. Sepe enim
multos deus non audit ad voluntatē ut exau-
diat ad salutem. Multi orantes non exaudiū-
t proinde ille deo meliora q̃ petūt. Sicut cōtinge-
re solet puulis. qui ne in scolis vapulent dum

exorant. sed nō datur illis postulacōis effect⁹
quā impedit talis exaudicō ad profectū. Non
aliter quibusdā cōtingit electis. deprecātur enim
deum p non nullis vite huius cōmodis vel ad
uersis. Prouidentia vero diuina temporaliter eo
rum desiderio minime consulit quia meliora illi
in eternum pmittit. Oracō priuatis locis opor
tunius fūdatur mai⁹q; obtēti impetrat. dū deo
tantū teste depromitur. Propriū aut p pœrita
rum est. offerre se in oracōne vidētibus quorū
fructus est nō deo placere. sed gloriā ab homi
nib; opare. Non in multiloquio exaudiūtur ho
mines a deo. quasi plurimis eū verbis conētur
inflectere. Neq; enim cōciliat eum multiplex
orātis sermo. s; pura sinceraq; orantis intencō
Bonum est corde semp orare. bonum etiā et so
no vocis deum spiritalibus ymnis glorificare.
Nichil ē solo voce canē. sine cordis intēcōne. S;
sicut ait apl's. cātātes in cordib; nr̄is hoc ē nō
solū voce. s; corde psallētes. vñ et alibi. Psallā
spū psallā a mēte. Sicut in oīoib; regimur. ita
psalmoz studiis delectemur. Psallēdi enī vtili
tas tristia corda solat gñcōēs mētes facit. fa
tidiosos oblectat. inertes exfuscat. peccōres
ad lamēta inuitat. Nam q̄uis dura sint carna
lia corda. statū ut psalmi dulcedo insonuerit ad
effectū pietatis aim eorū inflectit. Dū xpianū

non vocis modulacō s; tantum verba diuina q̄
ibi dicūtur debeāt cōmouere. nescio quo tamē
modulacōe canentis maior nascitur cōpunctō
cordis. Multū enim repiūtur qui cant⁹ suauita
te cōmoti sua crimina plangunt atq; et ea pte
magis flectūtur ad lacrimas ex qua psallētis
insonuerit dulcedo suauissima. Oracō in pñti
tātum vita pro remedio peccatorū effunditur.
psalmoz autē decantacō perpetuā dei laudem de
monstrat. in gloriā sempiternā sicut scriptū
est. Beati qui habitāt in domo tua in secula se
culorum laudabunt te. Cuius opis ministeriū
quicumq; fideliter intentaq; mente exequitur
quodāmodo angelis sociatur.

De oracōne.

Cap. 8.

Racōnib⁹ mūdāmur. lcoībus instruimur
vtq; bonum si liceat. si non liceat. meli⁹
est orare q̄ legere. Qui vult cū deo semper esse
frequentet deb; orare. frequēter ⁊ legere. Nā
cū oramus. ipsi cum deo loquimur. cū vero legi
mus deus nobiscum loq̄tur. Omnis pfect⁹ ex
lciōne ⁊ meditacōne procedit. Que enim nesci
mus lēctione discimus. Que autē didicim⁹. me
ditacōne cōseruamus. Geminū cōfert donum le
ctio sanctarū scripturarū. siue qđ intellēdū men
tis erudit. seu qđ a mundi vanitatibus abstra
ctum hominem ad amorē dei perducit. Excitati

enim sepe illius sermone subtrahimur. a deside-
rio mūdane vite. atq; accensi in amore sapiēti-
e. tāto vana spes mortalitatis huius nobis vi-
lescit. quanto amplius legēdo spes eterna da-
ruerit. **G**eminum est lectionis studium. Pri-
mum quomō scriptura intelligatur. scdm qua
vtilitate dicatur. **E**rit enim ātea quisq; promp-
tus ad intelligēdū que legit. sequēter ydoneus
ad proferēdum que didicit. **L**ector strēnuus
potius ad implendū que legit q̄ ad sciendum
erit promptissim⁹. **M**inor enim pena est nesciē
qđ appetas q̄ ea que noueris non implere. **S**i
tut enim legendo scire cōcupiscimus. sic sciēdo
que didicimus. recta implere debemus. **L**ex dei
a premiū habet a penam legētib⁹ eam. **P**re-
miū in eis que eam bene viuendo custodiunt
penā vero qui eam male viuendo cōtempnunt
Omnis qui a preceptis dei discedit opere. quoti-
ens eadē dei precepta legere & audire potuerit
corde suo reprehēsus cōfundit. q̄ id qđ nō agit
memorat. a teste cōsciētia interi⁹ accusat. **V**n
a dauid ppheta deprecatur dicēs. **T**ūc non cōfundar
cū respicio in oia mandata tua. **G**rauitē nāq;
vn⁹ quisq; cōfunditur. qñ mādāta dei & legendo.
vel audiēdo respiciat que viuēdo cōtempnit corde e-
nim reprehēdit dū mādatorū meditacōne docet
q̄ nō impleuit ope q̄ diuina didicit iussione.

De legendi assiduitate.

Cap. 9.

Emo potest sensum scripturę sanctę cognoscere. nisi legendi familiaritate sicut scriptum est. Ama illam et exaltabit te. glorificabis ab ea cum eam fueris amplexatus. Quāto quisque magis in sacris eloquijs assiduus fuerit. tāto ex eis vberiorē intelligētiā capit. Sicut terra quāto amplius excolitur tanto vberius fructificat. Quāto ap̄lius ad quilibet artem homo cōscendit. tāto magis ad hominē ars ipsa descendit. Sicut in lege scribitur. Moyses ascendit in montem. et dñs descendit. verū ē de ocio spiritali qđ ille tantū secreta diuinorum scrutabitur mandatorum. qui ab actōe terrene cure auocauerit animū. et se vlla familiaritate scripturis sanctis inheret. Nā sicut cecus et videns potest quidem vterque ambulare sed non cōsimili libertate. dū cecus p̄gens quo nō vidit offendit. videns vero offendicula caueat. et quo sit p̄gendum agnoscat. sic qui nubilo terrene cure fuscatur si tēptet dei perscrutari misteria nō valet. q̄ ppter caliginem curarū non videt. Qđ ille tantūde efficere valet qui sese ab exteriorib⁹ seculi curis abstrahit et totū scripturarū meditacōe defigit. Quidam habent intelligētię ingeniū sed negligunt lēonis studium et qđ legēdo scire potuerūt negligēdo otempnunt. Quidam vero amorem

sciendi habēt sed tarditate sensus prepediunt.
Qui tamen assidua lectione se huiusmodi qđ ingeni-
osi per desidiā nō nouerūt. Ingenio tardus
et si nō p naturā. p assiduitatem lectionis aug-
mentatur. Nam q̄uis sensus celeritudo oblit fre-
quens tamen lectio intelligētie pro intencōne
boni studiū premium p̄cipit. Ita qui prestitum
sibi a deo ingeniū intelligētie negligit. o demp-
nacionis reus existit. quia donū q̄ accepit despi-
cit et p desidiā delinquit. Quidā dei iudicō do-
num sciētie qđ negligūt accipiunt ut durius
de rebus creditis pumantur. Tardiores autē
ideo qđ scire cupiunt difficilius inueniūt ut p
exercitio laboris maximū premium habeant
retribucōnis.

De doctrina sine grā.

Cap. 10.

Doctrina sine adiuuante gratia q̄uis infu-
datur auribus. interius nichil proficit.
Tunc autem sermo dei infusus auribus ad cor-
dis infima peruenit. quando dei gratia mētem
interius ut intelligat tangit. Sicut enim quos-
dam flamma caritatis sue deus illuminat ut vi-
taliter sapiant ita quosdam frigidus torpētes
q̄ deserit. ut sine sensu persistant. Pleriq̄ in a-
cumine intelligēdi viuaces existūt. s̄ loquēdi
inopia agustātur. Quidā vero in vtrisq̄ pollēt
et sciētie copiā et dicendi efficaciam habēt.

De supbis doctoribus.

Cap. 11.

Leuq; scientiam acceptā scripturarū non
ad dei gloriā. sed ad suā laudē imitāē
dum ex ipsa scientia extolluntur et ibi peccant
vbi peccata mūdare debuerāt. Nūq̃ cōsequun
tur legendo pfectam scienciam arrogātes. Nā
quāuis sapientes in supficie videantur medul
litus tamen veritatis archana nō tīgūt. quia
superbie nube p̃pediuntur. Semp̃ enim superbi
legūt. querūt. et nūq̃ inueniunt. Diuine legis
penetrabilia humilibus et ad deū bene intrātū
bus patent. prauis et supbis clauduntur. Nam
q̃uis diuina eloquia in lectione sint arrogan
tibus apta in misterio tamen clausa atq; occul
ta sunt. Dū sermo dei fidelibus luceat. reprobis
aut ac supbis quodā mō tenebrescit. Et vnde
illi illuminātur inde isti cecantur.

De carnalib; doctorib; et hereticis. Cap. 12.

Euaq̃ legem intelligit qui carnaliter le
gendo verba percurrit. sed qui ea sensu inte
rioris sciencie p̃spicit. Nā qui litteram legis in
tendunt eius occulta. penetrare non possunt
Multi enim non intelligēdo spiritaliter scriptu
ras nec eas recte sciēdo in heresim deuoluti
sunt atq; in multis erroribus defluerūt. In so
lis fidelibus religata est lex teste dño per ap̃he
tam. Signa testimoniū signa legē in discipul

meis nē cā aut iudeus intelligat aut hereticus
quā nō est xpī discipulus. Vnitatē quippe pa-
cis quā xps docuit nō sequantur. De qua idē
dñs dicit. In hoc cognoscēt homines quā mei
discipuli estis si dilectionem inter vos habue-
ritis. Scripturas heretici sano sensu nō sapiūt
sed eas ad errorem prauē intelligentiē ducunt
neq; semetipsos eaz sensibus sūdūt sed eas p-
uerse ad errorem ppiū pertrahūt. Doctores
errorū prauis persuasionibus ita p argumentū
fraudulentiē suos alligāt auditores ut eos qua-
si labyrintho implicent a quo exire vix valeant
Tāta est hereticorum calliditas ut falsa veris
malaq; bonis permisceant. salutaribus rebus
plerumq; erroris virus interserant quo facili-
us possint prauitatem peruersi dogmatis sub
specie persuadere veritatis. Plerūq; sub nomi-
ne catholicorum doctorum heretici sua dicta cō-
scribunt ut indubitanter lecta credantur. Nū-
q̃ blasphemias suas latēti dolo in libris nostro-
rum inserūt doctrināq; veram adulterando cor-
rumpūt. scilicet vel adiciendo que impia sunt &
auferēdo q̃ pia sunt. Cautē meditāda cautoq;
sensu probāda sūt que legūtur. ut inꝑ apostoli-
ca monita & teneamus q̃ recta sunt & refutem⁹
que contraria veritati existūt sicq; bonis instrua-
mur ut a mal' illesi pmaneamus.

De libris gentilium.

Cap. 13.

Deo phiteſ xpianis figmenta legere poterat quia oblectamenta manuum fabularum mentem excitant ad incontinentia libidinum. Non solum cura offerendo demonibus immolat sed etiam dicta eorum libenter capiendo. Quidam plus meditari delectantur gentilium dicta propter tumentem et ornatum sermonem quam scripturam sanctam propter eloquium humile. Sed quid prodest in mundanis doctrinis proficere et inanes diuinis caduca sequi figmenta et celestia fascidire misteria. Cauendi sunt tales libri propter amorem sanctarum scripturarum vitandi. Gentilium dicta exterius verborum eloquia nitentur interius vacua veritatis sapientia manet. Eloquia autem sacra quae exterius in compta verbis apparent intrinsecus autem misteriorum sapientia fulget. Unde et apostolus habemus inquit thesaurum istum in vasis fictilibus. Sermo quippe dei occultum habet fulgorem sapientiae et veritatis repositum in vobis vilissimis vasisculis. Ideo libri sancti simplici sermone descripti sunt ut non in sapientia verbi sed in ostensione spiritus homines ad fidem perduceretur. Nam si dyalectici acuminis versucia et rethorice artis eloquia editi essent nequaquam putaretur fides christi in dei virtute sed in eloquentie humane argumentis existere. Nequaquam crederem ad fidem diuino inspiramine

proiudicari sed potius verborum calliditate sub
ducī. Omnis secularis doctrina spumantibus ver-
borum resonans ac se per eloquentie tumorem attollens. per
doctrinam simplicem et humile christianam euacuata
est. sicut scriptum est. Nonne stultam fecit deus sa-
pientiam huius mundi. Fastidiosis atque loqua-
cibus scripture sancte minus propter sermonem
simplicem placent. gentili enim eloquentie copia
si videtur indigna illis. Quod si animo humili mi-
sterio eius intendant confestim aduertunt quam
tum excelsa sunt que in illis despicunt. In lectio-
ne non verba sed veritas est amanda. Sepe autem
repperit simplicitas veridica et composita falsitas
que hominem suis erroribus illicit. et per lin-
gua ornamenta laqueos dulces aspergit. Nam
nichil aliud agit amor mundane scientie nisi
extollere laudibus hominem. Nam quan-
tum maiora fuerint litterature studia tanto
animus arrogancie fastu inflatur maiori in-
tumesce iactancia. Vnde et bene psalmus
ait. Quia non cognoui litteraturam introibo
in potentias domini. Simplicioribus litteris
non est preponendus fucus grammatice artis.
Meliores enim sunt communes littere. quia sim-
pliciores et ad solam humilitatem legentium
pertinentes. ille vero nequiores. quia inge-
runt hominibus permiosam mentis elationem.

Meliores fiunt gramatici q̄ heretici. heretici enī
haustū leniferi suū hominibz p̄suadendo p̄p̄nāt
Gramaticoz autem doctrīna potest etiā p̄fice
re ad vitā dū fuerit in meliores vsus ad vitā.

De collacōne.

Cap. 12.

Vm sit vtilis ad instruendū lectio. ad hi
bita aut collacōne maiorem autē intelligē
tiam prebet. Melius est enim offerre q̄ legere
Collacō docibilitatem facit. nam p̄positis inter
rogacōnibus cūctacō rez excluditur. et sepe ob
iectacōnibus latens veritas approbatur. qd ob
scurū aut dubiū est cōferendo cito p̄discit. Mē
tum p̄sūt in collacōne figē. res enim q̄ minus
p̄ se aduertitur per opacōnem rerum facile ca
piuntur. Nam sepe s̄b specie alia insinuāt scriptu
re diuine spiritalis causas. et nisi per aliam e
videntem ostensionē vir apparēt occulta legis
mysteria. Sicut instruere solet collacō. ita cōten
cio destruit. hec enim relicto sēsu veritatis lites
generat et pugnando verbis etiā deo blasphemiam
irrogat. Inde hereses et scismata oriuntur
quibus subvertitur fides. corrumpitur veritas
scinditur caritas. Contenciosoz studiū non p̄
veritate sed p̄ appetitu laudis certat. tantaq;
est in hīs pueritas ut veritati cedere nesciāt
ipsamq; rectā doctrīnam euacuare cōtendant
In disputacōne fideliam cauēda ē p̄posicōnū

artificiosa subtilitas que callidis obiectionibus
recta tendit. Ita enim verisutis assercionibus p
uorum disputacio innodatur ut recta simulent
esse. que peruersa persuadet. Lectio memorie aux
ilio eget. Qd si fuerit naturaliter tardior. frequē
si tamē meditatione acuit ac legendi assiduita
te colligitur. Sepe prolixa lectio. longitudinis
causa memoriam legentis obliterat. Qd si bre
uis est submotaq; libri sentēcia retractetur in
animo. tūc sine labore legitur et ea que lecta sūt
recolēdo a memoria minime excludūtur. Accep
tabilior est sensibus lectio tacita q̄ aperta. Am
plius enim intellectus instruitur quādo vox le
gentis quiescit. et sub silencio lingua mouetur.
Nam dare legēdo corpus lassatur et vocis acu
men obtūditur.

De vita actiua et cōtemplatiua.

Cap. 17.

Cūa vita inoētia ē opm cōtemplatiua specula
laco supriorū. Illa cōis multorū ē ista pau
corum. Actiua vita mūdaniis reb; bene vtitur.
Cōtemplatiua mundo renūciās. soli dō vinē dele
ctatur. Quā pri⁹ in actiua vita p̄ficiat ad cōtēpla
tiōē bñ cōcedit. Merito enī in ista sustollit q̄ in
illa vtil' inueniē. Quicūq; tēpalē gloriā aut car
nalē adhuc affectat occupiscentia a cōtēplatiōe
phibet. ut possit in actuali vite opacōe purga
tur. In ista enim prius per exercitium boni opis

cuncta exhauriēda sunt vicia. ut in illa iā puā
mentis acie ad cōtemplandū deum quisq; per
transeat. Et licet quis cōuersus statim ad cōtē
placōnem cōscendere cupiat. tamē racōe coitur
ut prius in adiuue opacōne versetur. Exemplū
itaq; adiuue vite de iacob fume. Qui dum ad ra
chel hoc est ad visum principiū festinaret que
contemplacōnem significat. illi lya. hoc est la
biosa vita supponitur que adiuam demonstrat
Sicut sepultus ab omni negotio terreno priua
tur. ita cōtemplacōne vacans ab omni occupa
cōne carnali auertitur. Et sicut ab actā vita cō
descēdētes in contemplacōnis quiete sepelian
tur. ita ab actōne seculi rectētes cos vita con
templatiua in se quasi sepeliendos suscipit. Ac
per hoc vite mūdane. adiuua vita. q. vite adiuue
contēplatiua sepulchrū est. Viri sancti sicut a
secreto contēplacōnis egrediuntur ad publicū
actōnis. ita rursus ab actionis manifesto. ad se
cretū contemplacōnis intīme reuertuntur. ut in
tus deum laudent. vbi acceperūt vnde foris ad e
ius gloriam opentur. Sicut aq̄le moris est sem
per oculoꝝ obtutus in radios sol̄ infigere nec
deflectere nisi esse solius obtentu. ita s̄cti a con
templacōne ad actualē vitam interdum refle
duntur considerātes illa fūma sic esse vilia ut
tamē illa vilia sint paululū nostre indigentie

necessaria. In actiue vite genere humano inté-
cio perseueranter incedit in contemplacōe autē
sele per interualla resumit quia diuturnitate cō-
templandi lassatur. Visio animalium que in e-
zechiele ibant et reuertebantur pertinet ad con-
templatiue vite mensuram. In qua dum quis-
q; intenderit sua reuerberatus infirmitate re-
flectitur atq; iterum renouata intencōe ad ea
vnde descenderat rursus erigitur. qd fieri in a-
ctiua vita non potest de qua si quisq; reflectat
vl ad modicum statim vicōrum excipitur luxu
Oculus dexter scandalizans quē dominus euel-
li precepit vita cōtemplatiua est. Duo oculi in
facie actiua et contemplatiua vita in homine.
Quia igitur per contemplacōnem docebit erro-
rem. melius est si euellat contemplacōnis ocu-
lum et seruet sibi vnū. vite actuali obtutum. ut
sit vtilius illi per simplicem actionem ire ad vi-
tam qm per contemplacōnis errorem mitti in ge-
hennam. Sepe mens ad summa ab imis erigitur
et sepe a summis ad infima pondere carnis in-
clinata reflectitur. Multos deus et ex carnalib;
sua gratia visitans ad contemplacōnis fastigi-
um eleuat. multosq; a contemplacōne laben-
tes iusto iudicio deserit et lapsos in terrenis o-
peribus derelinquit.

De otentoribus mundi.

Cap. 16.

A que amatoribus seculi cara sūt. sancti ve-
 lut aduersa refugiūt. pl⁹ q; aduersitatib;
 mundi gaudent quā p̄speritatibus delectātur.
 Alienos esse a deo quibus hoc seculū ad omne
 modum p̄spatur. Seruus autē dei cūcta hui⁹
 mundi cōtraria sunt. ut dū ista aduersa sen-
 unt. ad celeste desiderii ardēcius excitentur. Ma-
 gna apud deū ēfulget gratia. qui huic mundo
 contemptibilis fuerit. Nam reuera necesse est ut
 quē mundus odit. diligatur a deo. Sanctos vi-
 ros in hoc seculo peregrinos eē a hospites. Vñ
 a reprehenditur petrus qđ tabernaculū fieri in
 monte cogitauit. quia sanctis in hoc seculo ta-
 bernaculum non est. quib; patria a domus in celo
 est. Sancti viri ideo cōtempnere cupiunt mun-
 dum et motū mentis ad sup̄na reuocare. ut ibi
 se colligāt vñde defluerūt et inde se subtrahāt
 vbi dispersi sūt. Iusti qui reb; et honorib; quā
 q; huius vite blandimētis renūciāt p̄inde se
 ab omni terrena possessione mortificant ut deo
 vīuant. ideo q; huius seculi blandicias calcāt.
 ut validiores ad vitam illum de hui⁹ vite mor-
 tificacōne confurgant. Cūcta quippe tempali
 a quasi herbe videntes arrescunt et transeunt.
 ideo pro eternis rebus que nūq̄ arrescunt recte
 ista dei seruus cōtempnit quia in eis stabilitatē
 non aspiciat. Qui post renūciacōem mundi ad

supernam patriam sanctis desideriis inhiat ab
hac terrena intentione quasi quibusdam pen-
nis subleuatus erigitur et in quo lapsus erat per
gemitus conspiciat. et ubi peruenit cum gaudio
o magno intendit. Qui vero a contemplatione
reflexus curas huius seculi incurrit si ad memo-
riam sui reuertatur protinus ingemiscit. Quā-
tumque fuerint tranquilla que perdidit et quā-
tū confusa sint in quibus cecidit ex ipsa laboris
sui difficultate cognoscit. Quid enim in hac vi-
ta laboriosius quam terrenis desideriis estuare. Aut
quid hic securius quam bona huius seculi nichil
appetere. Qui enim hunc mundum diligunt tur-
bulentis eius curis et sollicitudinibus contur-
bantur. qui autem cum odiunt nec sequuntur inter-
ne quietis tranquillitatem fruētes. future pa-
cis requiem quam illic expectant hic quodammodo
habere inhiant.

De sanctis qui se a consortio seculi sepa-
rant.

Capitulum. II.

Andi viri fundit seculo renūciantes. ita
huic mundo moriuntur. ut soli deo vivere delectentur
quātoque ab huius seculi conuersatione se subtrahunt
tāto interna mentis acie presentie dei et angelice so-
cietatis frequentiam contemplantur. Malorum tā praua
sunt opera manifesta ut huius qui supernam patriam desi-
derant. non solum mores eorum sed et consortia fugiant

Quidam etiā corporaliter separari desiderant ab imi-
quis. ut eorum non inuoluantur delictis. Non
nulli. a si non corporali discessu. spiritali tamē ab
eis intencōne recedunt. Qui et si cōmunes sint
conuersacione. discreti sunt tamē corde a opere. Et
licet sepe in medio carnaliū vitā deus protegat
electorū tamen rarum satis est. ut quisq; inter
seculi voluptates possit? diuicijs maneat illiba-
tus in quibus a si nō implicet. aliquādo tamē
attrahitur. Neq; enim securus diuicijs potest
esse. qui piculo primus est. via sine offendicu-
lo vitā mōchi. sine cupiditatis. a timoris impe-
dimēto. Dū enim qsq; a consorcio mūdi abstrahi-
tur nec cupiditas eum obligat cōficiēte. Bonū
est ei corporaliter remotum esse a mūdo. sed mul-
to melius ē voluntate. utrūq; vero pfecto. Ille
vero perfectus est qui huic seculo a corde a cor-
pore discretus est. Onager ut ait populus contem-
pnit ciuitatem. a monachi cōmunem seculariū
ciuium cōuersacionem. Nō aduersa huius vite
appetunt psp̄era contempnunt. ut dum ab eis
hec vita despicit futura inueniat.

De preceptis altiorib; monachorū. Cap. 18.

Lia sunt precepta que dantur fidelib; con-
munē in seculo vitā degētib; . atq; alia secu-
lo huic renūciantib; . Illis enim dicitur. ne su-
a omnia bene gerāt. istis ut sua oīa derelinquāt

Illi preceptis generalibus astringuntur. ist
precepta generalia perfectius viuendo transen
dunt. Ad perfectum non sufficit nisi abnega
tis omnibus suis. etiam seipsum quisq; abne
get. Sed quid est seipsum abnegare. nisi vo
luntatibus proprijs renuntiare. Vt qui super
bus eam sit humilis. qui iracundus est esse ma
fuetus studeat. Nam si ita quisq; renunciet
omnibus que possidet. ut suis non renunciet
moribus. non est cristi discipulus. Qui enim
suis rebus renunciat. sua abnegat. qui autem
moribus prauis. semetipsum scilicet abnegat.
Vnde et dominus. Qui vult inquit post me ve
nire abneget semetipsum.

De Tepidis monachis. Capitulum. 29.

Vi non rigida intencione monachi pro
fessionem sectantur. quanto superni a
moris propositum dissolute appetunt.
tanto propius ad mundi amorem denuo re
ducuntur. Nam professio non perfecta presen
tis vite repetit desideria. In quibus et si non
dum se monachus alliget opere iam tamen al
ligat cogitationis amore. Longe quippe a
deo est animus cui hec adhuc vita dulcis est.
Iste enim quid de supernis appetat quid de
infimis fugiat nescit. nam sicut scriptum est.

Qui apponit scienciam apponit et dolorem. Quanto enim quisque potuerit supna scire que appetat. tanto acrius de infimis quibus inheret dolore debet. Propter hoc enim et iacobus apostolus dixit. Miseri estote. lugete et plorate. risus vester in luctum conuertatur. et gaudium in merorem. Hinc etiam dominus ait. Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Et rursus. Ve vobis qui ridetis. quia flebitis. Qui ad hoc ouersionem appetit sanctitatis ut alijs preesse quandoque desideret. iste non discipulus cristi. sed prauitatis seductor existit. quia non pro deo sed pro seculi amore portare studet crucis cristi laborem.

De humilitate monachi vel ope. Cap. 20.
Summa virtus monachi humilitas. summumque vitium eius superbia est. Tunc autem se monachum quisque iudicat. quando se minimum existimauerit. etiam cum maiora virtutum opera gesserit. Qui mundum deseruit et tamen virtutes preceptorum sine cordis humilitate sequuntur. isti qui si de excelso grauius corruunt. quia deterius per virtutum elationem deiciuntur quam per vitia prolabi potuerunt. Omnis dei seruus de suis meritis non debet extolli dum alios sibi inferiores viderit. sed multos sibi prelacones existimet. Nouerit autem omnis sanctus. alterius se non preponere sanctitati. Semp ascensum serui dei humilis esse debet.

64

a tristis. scz ut per humilitatem nō supbiat a p
vilem mercedem cor ad lasciviā non dissoluat
Dei seruus dum bonū aliqđ opus agit ad boni
remuneracōnem vtrum pertineant que fecit in
certus est ne forte discussione celestis iudicis re
us pensetur. a in hīs que dei sunt negligenter
aut superbe aliqđ opeātus esse inueniatur. Ide
oq; pro hoc ipso tristis mestus q; efficitur atq;
indefinenter turbatur. reminiscens procul du
bio scriptū esse. Maledictus homo qui facit o
pus dei negligēt. Nam veraciter dēpnabimur
si p torpore ea que bona sūt agim⁹. Dei seruū si
ne intermissione legere. oāre. opari oportet. ne
forte mentē ocio dedit. spūs fornicacōis furri
piat. Cedit enim labori voluptas aīm autē va
cātem cito preoccupat cōtinere salomonem p o
ciū multis fornicacōib; iuolutū. a p fornicacōis
vicia vsq; in ydolatriā lapsum.

De mōrchis q in curis rez occupāt. Cap. 21.

ij qui pro dei amore seculo renunciant et
tamen curis rerum familiarium implican
tur. quanto se rerum studijs occupāt. tanto di
uine se ipōs subtrahūt caritati. Qui simul a ter
renis parē curis a in diuinis se exercere student
vtrumq; siml cōplecti non valēt. Nā duas ciās
pif in esse pectori humano nō posse a duob; ser
uētē dñis vni placere difficile ēē euangelicus

sermo manifestat dicens. Nemo potest duobus
dominis seruire. ⁊ cetera. Nisi prius a secretori
bus cordis expellatur importuna seculariū mul
tudo curarū anima que intrinsecus iacet neq̃
q̃ resurgit. Nam dū se per innumeras seculi co
gitacōnes spargit. ad cōsideracōem sui se nulla
laten⁹ colligit. Arguitur eorū torpor qui deo va
care volentes et mūdo renunciāt. ⁊ curas p̃pri
as alpiantur. s; dū p̃pinq̃uorū vtilitates pro
curāt a dei amore se sepant. Vir spiritalis ita
p̃desse debet sue p̃pinq̃uitati. ut dū illi gratiam
carnis p̃stare studet. ipse a spiritali p̃posito nō
cedimet. Multi enim mōchoꝝ amore p̃ntum nō
solum terrenis curis. sed etiā forcib⁹ iurgijs
inuoluti sunt. et pro suorū tpali salute suas ani
mas perdiderūt. Interdū ordinata discretō est
dum negatur parenti q̃ prestat extraneo. ut
noueris non pietatis p̃hiberi officiū. sed ne
gare carnalitatis affectū. Patētib⁹ enim non
carnaliter prestat. q̃ extraneis pie impēdiē
Sicut nostra nob̃ non odiēda est anima. s; ei⁹
carnales habere odio debem⁹ affectus. ita nec
p̃ntes odio a nobis habendi sunt. s; eorū impe
dimenta que nos ab itinere recto prepediunt.
Dum tamē dñs ita precipit a nobis patētes o
dire. sicut ⁊ animas nostras. s; figuram sancto
rum virorum seculo abrenūciantium. vacas

designare allophisor. archā dei gestātes. Nā
sicut ille pignoriū affectib; a recto itinē minime
digresse sunt. ita et vir sādus mūdo abrenun
tians parēte obtentu. non debet a bono prepe
diri pposito.

De hijs q̄ amorē dei impediūt. Cap. 22.

Vlci cupiunt vacare ad gratiam dei. sed ti
ment carere oblectamentis mundi. Pro
uocat quidem eos amor xpi. sed reuocat cupi
ditas seculi. Qui proinde obliuiscuntur voti. quia
capuntur illesebris vanitatis. Quēcūq; mens
procellis mūdi huius inuolueris. linguā osee
de crucis. ut a mari. id est a tēpestate huius se
culi libereris. Nā nullus te a lacu mortis eterne
saluabit nisi crīstus eruerit. Qui seculo renūci
are disposuit trāsgressiōis reatu astringitur
si votum mutauerit. Atrocitet enim in discussi
one diuini iudicij arguēdi sunt. qui qđ profes
sione sponsponderāt. implere opere cōtempserūt
Mirabiliter cōpatur similitudo. qui a volupta
tibus mūdi conatur redire ad deū. retinētibus
eum cupiditatib; seculi. ei qui dormitans cona
tur exurgere. et torpore sompni deprimi. Ille
enim ad bonum nouit redire. sed voluptatum
fascibus non finitur. iste melius eligit vigila
re. sed soporis corpore tenetur. A bono in deterio
lapsos supra catones frigidos fieri nigriores.

qꝛ per tōpōrem mentis ab igne caritatis dei ex
tincti sunt. ⁊ p mundi appetitū. luce superne illu
minacōis priuati migredine peccatorꝝ fulscan
tur. Quidam ab intēcōne bone opacōnis metu
extinguunt inopie. nec pmitūtur infirma mē
te desiderata perficere. Et cū indigere extidunt
in mundo metuūt a gloria superna semetipsos
Multis cōsiliōrū argumentis insidiatur dyabo
lus in acquirēdo plurima. q̄ in paucis et modi
cis deuouerāt esse cōtentū. opponens in eorū mē
tes figurās filiorum ⁊ egestates persuadet habe
re plura vnde sibi egemisq; sufficiant. quatinꝰ
hīs blandimētis intencōnem bone deuocōnis
subuertat atq; in terrena lucra deceptā mentē
reducatur. Multis argumētis insidiatur dyabo
lus eis qui renunciant seculo. ut eius se iterū a
more substernant. Grauius autē incōcupiscen
cijs seculi illos ferit quos post renūciacōnem.
ad mundi amorem reduxerit. ⁊ maxime per cō
nodoriā subuertit sibi dyabolus monachū ut
quem p seculi amorem retinere non potuit. ab
humilitatis culmine subtrahat. et p supbie tu
morem sibi subditum faciat. Dei seruꝰ semp sal
lētis dyaboli insidias preuiderē debet. ⁊ magis
in bonis operibus cordis debet adhibere caute
lam ne per vanam gloriā perdat semetipsum
ac peat. cunctaq; bona amittat. qui recte agēdo

obtinuerat. De iactantia.

Cap. 23.

Am in factis q̄ in dictis. cauēda ē iactantia.
Iflēda tā ruīna. sibi quēq̄ magis q̄ dō pla
cere. et laudē ab hominib; opae. Vanus erroris
ē anim⁹ plen⁹. famā appetē. et ad capiendā ter
renā laudē studium dare. Circūspice temetip̄m
o hō nichilq; tibi arroges que in te sūt p̄f̄ pec
catum. Nō dedit ad dexterā quā nō sibi s; deo
tribuit bona que agit. Neq; ad sinistrā se writ
quā de diuina indulgentia peccādi licentiā non
presumit. Hoc ē q̄ p̄pheta ait. Nec est via ābu
late in ea. neq; ad dexterā neq; ad sinistrā. Ve
rum est qd̄ natūā expectat delectari in laudib;
s; tunc recte si in dō nō in se q̄sq; laudetur. Sicut
scriptū est. In dño laudabit aīa mea. Sepe va
nam gloriā cōtēpnendo. in aliud gen⁹ elacōis in
ciditur dū in se quīsq; gloriatur p̄ eo q̄ cōtēpse
rit ab hominib; laudē. Quibusdā cōcessum ē tm̄
bñ agere. et fructū boni operis nō habere. quē
ip̄i sibi auferunt per studium humane iactāci
e. Semper suam aspiciant fedtatem. qui va
ne glorie fauores diligūt. et perdidisse se bonū
opus dolcant. q̄ pro humana ostentacōne fe
cerunt. Amator vane glorie vnde possit sem
per laudari agere non quiescūt. et subinde illi
vires vanitatis prauus appetitus auget. Boni
operis inchoacō. non debet palam cicius ad

hominū cōgnitiōnem venire. Ne dum boni incho-
acō humanis oculis referatur a virtute pfecti-
ōnis inanescat cōpō sanctitatis. Ante maturi-
tatis enim tempus messes florētes cito pēunt
geminaq; inutelia fiūt. Virtutes factorū per o-
stētacōnis appetitum dñio immūdoꝝ spiritū
subiciūtur. Sicut ezechias rex q̄ diuicias suas
chaldeis p iactanciā pdidit. & propterea pi-
turas p pphetam audiuit. ut significaret dei ser-
uū virtutes suas dum p vane glorie studiū p-
diderit ptere. & statim demones suoz operum
dños facere. sicut ille p ostentacōem chaldeos
rerū suarum dominos fecit. optima est illa dis-
cretiō ut & nota sint opa nostra ad augendam
dei gloriā. & occulta pro vitāda laude huma-
na. Ille autē debet publicare bonum quod agit
qui tā pfecta humilitate fundatus est. ut nul-
la iam elacōue cōtingatur. Nā hīs qui se intel-
ligit adhuc amore laudis pulsari. facta sua bo-
na in occulto agat. ne forte quod egerit pdat
Interdū viri sancti dum cupiunt funditus suā
mutabilitatem corrigere. aliquādo timore tan-
gūtur elacōnis. sue cōsciī actiōnis iusticie. s; ab
huius abreptiōnis malo. humilitatis opuncti-
one purgantur. Viri sancti nō nūq̄ quosdam
de se audientes instruūt. & tamē in hīs alta se
cōsideracōne custodiunt. ne dū alios a terrena

intencōne erigunt. ipi in terreste laudis appeti-
tu dīmergantur. Quidam per incautam virtu-
tum iactanciam relabūtur ad vicia. et quidam
dum viciorum impulsū frequenter plangunt
de ipsa infirmitate validi⁹ per humilitatem cō-
ualescunt. Plerumq; vtile est arrogantibus
deseri a deo quatinus sic infirmitatis consilij ad
humilitatem redeant. et humiles post casum ex-
istant. Nonnulli falsa opinione arrogantie se es-
se perfectos existimant dum nō sint. quia ob
ortis temptacōibus innotescunt. Quanto quis
q; veritati sit vicinior tanto longius se esse ab
ea arbitrat. Hoc enim humilitatis est. que
deo hominē iungit. Ceterū iactācia oculos qbz
deus videri poterit claudit. Sicut sol radi⁹ dū
cōspicitur acies oculi hebetatur sic et q̄ immodē-
rate alciōra se scrutat. ab intencōe verī obtūdiē.
Sicut aquila ex alto ad escas collabiē. sic hō de
alto bone cōuersacōis p carnalē appetitū ad in-
feriora dīmergitur.

De ypocriti.

Cap. 22.

Pocrita verba sanctorum habet. vitam
non habet. et quos per sermonem doctri-
ne genuerit non fouet exemplis sed deserit.
Quia quos verbo edificat. vita et moribus de-
struit. ypocrite simulatores dīcuntur. qui iusti
esse nō querunt. sed tantum videri cupiunt.

Hi mala agunt et bona profitentur. per ostentationem quippe boni apparent per actionem vero mali existunt. Omnia possunt ex simplicibus viciis perpetrare. simulatio vero et hypocritis non omittitur nisi a male astutis. per calliditatem valentibus viciis a se specie virtutum celare et non veram sanctitatem obicere. Sancti non solum gloriam supra modum suam omnino non appetunt sed etiam hoc ipsum videri refugiunt quod esse meruerunt. hypocrite autem malitiam suam occulte agentes ante oculos hominum quadam innocentie sanctitate se vestiunt ut venerentur. Quibus bene divina voce dicitur Ve vos hypocrite quia similes facti estis sepulchris dealbatis. que foris quidem apparent hominibus speciosa intus vero plena sunt ossibus mortuorum. Ita et vos foris quidem apparetis hominibus iusti intus vero pleni estis auaricia et iniquitate. Dupliciter dampnantur hypocrite. siue pro occulta iniquitate siue per aperta simulatione. Ex illo enim condemnantur quod iniqui sunt. ex isto quia ostendunt quod non sunt. Non semper latent hypocrite. quod et si in principio sui quidam non patent. priusquam vita eorum finiatur quod similitate vixerunt deteguntur. Omne enim sincerum permanset nam que simulata sunt diuturna esse non possunt. Non eorum despanda est salus qui adhuc aliquid terreni sapiunt. dum possint et in occultis agere.

vnde iustificentur. Vñ meliores sunt ypocri-
tis eo q̃ mali sint in aperto. et in occulto boni
ypocrite vero occulte mali sunt et bonos se pa-
lam ostendunt. Ypocritam iustus arguere p-
hibetur. ne deterior castigatus existat dicente
salomone. Noli arguere derisorem ne oderit
te.

De Inuidia.

Capitulum. 27.

Iuor aheni boni suum punit auctorem.
nam vnde bonus proficit inde malus
contabescit. Homines prave viuentes sicut
de bonorum lapsibus gratulantur. ita de eo-
rum recte factis. boniq; perseverantiam con-
funduntur. Inuidus membrum est dyaboli.
ob cuius inuidiam mors introiit in orbem ter-
rarum sicut et superbus membrum est dyabo-
li. de quo scriptum est. omne sublime videt et
ipse est rex super omnes filios superbie. Nulla
est virtus que non bateat contrarium. Inui-
die malum. sola miseria caret inuidia. quia ne-
mo misero inuidet. cui reuera non lior obici-
tur sed sola misericordia adhibetur. Multi et
bonos imitari nolunt et de bonorum profecti-
bus inuidie liore contabescunt. Quo fit ut nec
illi corrigantur a malo suo sed per inuidenciã
deteriorentur et bonos a recto studio quãtum
in ipsis est. si potuerint deprauare conentur.

Quando boni malos p̄ficere vidēt. non scanda
lisentur. s̄ quē sint suem habituri maxime co
gitent. Hoc omnis inuidus alienis virtutib⁹
prestat q̄ beato yob sathā prestāit. Nā dum e
mulatus p̄speritatibus omouit aduersa. vñ e
um credidit dyabol⁹ posse prosterni. inde ei au
ta sūt merita. atq; inde claruerūt p̄babilia
paciēcie documēta. Ita requirūt inuidi aditū
male fame. p̄ quā bonorū vitam maculēt sicut
querēbāt ostium sodomite ut domū loth no cī
turi introirent. Illi vero cecitate erroris pietes
vidēbā ostium nō inueniebāt nō aliter inuidi
vidēdo. velut pietem virtutes dissimulat. vicia
vero p̄runt. p̄ que eorū p̄sciēcia vrant.

De simulacōne.

Cap. 26.

Raudulcie genus in modū pharetre s̄
tiliter insidiarū sagittas celat. ut fallam
faciat securitatē. decipiatq; callide eū. oītra quē
occulte molitur insidias. Cauēd⁹ est inimicus
qui manifestus est. s̄ magis ille qui videri nō
potest. s̄ facile enim vincim⁹ quem videmus.
quē autē non videmus difficile a nobis expelli
mus. Raro nocetur homo ab extraneis si sui e
um nō ledāt magis enim insidijs nrōz. q̄ alioz
piditamur. Latēt sepe venena circūmuta mel
le verborū a tā diu deceptor bonitatē simulat. q̄
usq; fallēdo decipiat.

De odio. Cap. 27.

On hominē sed vitia odio sunt habenda.
Flebilis autē deplorādi sunt. q̄ odio in fra-
tre tatescūt. a cōtra alios perniciosū dolum ani-
mi seruant. a regno enim dei se separāt q̄ semet
ipsos a caritate dissociāt. Sicut mater ecclesia
prauē ab hominibus hereticis premitur. s̄ ta-
men eos ad se venientes benigna caritate āple-
ctitur ita a singuli nēm quoscumq; inimicos su-
stinemus. reuertētes matris imitacōe āplecti
statū debem⁹. Cito ē ignoscēdū cuiq; dum veni-
am postulat. Nō enim posse peccā dimitti ei q̄ in
se peccātū debita non dimittit. s̄ formā enim nob̄
indulgentie. deus ex merito vdicōis nostre im-
posuit. dum ita nos orare precepit. Dimitte no-
bis debita nostra sicut et nos dimittimus debi-
torib; nostris. Iustum est enim dei iudiciū
tantumq; peccatori a se indulgi ostendit quan-
tum alterrūtro vnusquisq; in se offenso indul-
get. Quidam de suis confidentes meritis pigre
in se delinquentibus veniam prēstant. Sed ni-
hil proficit illibatum esse a culpa. qui nō est
paratus ad veniam. dum potius hec magna sit
culpa qm̄ tardius relap̄at fratna dilecta. Qui
fr̄ez sibi tardi⁹ recōsilat deū sibi tardius placat
s̄ frustra enim ppiciari sibi deū qrit q̄ cito pla-
care sibi ppimū negligit.
De dilectione.

Non sunt ergo dilectionē prōximi cōseruā
da. vnū ne quis malum inferat. alterū ut
bonū impēdat. Prīmū ut caueat ledere sequēs
ut discat prestare. Amicitia est animoz socie
tas. Hec quippe a duobus incipit. nam minus
q̃ inter dnos esse dilectio non potest. Antiqui
dixerūt de societate duoz vnā ēē animā in duo
rū corporibus ppter vim scilicet amoris sicut in
adibus ap̃lorū legimus. Erat illis cor vnum
et anima vna. non q̃ multa corpa vnam habe
bāt animam. sed quia vinculo caritatis erant
cōiuncti. vnū omnes generaliter sine discensio
ne sapiebāt. Amicitia p̃spas res dulciōres fa
cit. et aduersas cōiunctione temperat. leuiōresq; red
dit. q̃ dū in tribulacōne amici cōsolacō adiū
gitur. nec frāgitur animus nec cadere patitur.
Tūc vero amicis amatur. si nō pro se sed p̃ de
o amatur. Qui vero pro se amicū diligit insipi
enter eum amplectitur. Multū in terra dīme
sus est. q̃ carnaliter hominē moriturū plus dili
git q̃ oportet. Qui enim intemperāter amicū
diligat. p̃ se magis q̃ pro deo illum amat. Quā
tum enim bonū est quī p̃ deo fratrem diligit. tan
to perniciosum quī eum p̃ se ipso amplectitur.
Plerūq; diligit in alio homo quod in se odit.
ut puta in infantib⁹ amamus enim quādam il
lorum ignariā et tamen in nobis odim⁹. quia

ignati esse nolumus. Sic lapides equosq; et
cetera q̄ licet diligamus. ipsi tñ nolum⁹ hoc ef
se etiā si possumus.

De fideis amicitij⁹.

Cap. 29.

Ito p aduersa fraudulenti⁹ pat; amicus
nā in pspitate incerta ē amicitia. nec scit
utrū persona. an felicitas diligatur. Sepe per si
mulacōnem amicitia colit. ut qui nō potuit ap
te decipere decipiat fraudulenter. Tunc quisq;
magis fit pietati iusticieq; diuine contrarius.
quādo despiciat amicu aliqua aduersitate paul
sum. Qua in re et sibi occasionem mercedis tol
lit. ⁊ erga percussione proximi crudelis existit
veluti factum est inter lazaru vlcerosum dñiū ē
q; superbum. Per aduersa igitur ⁊ prosa com
probat⁹ si vsq; diligatur vere deus ⁊ prim⁹
quā dum aduersa procedunt amicus fraudu
lenti⁹ detegitur. Statimq; despiciat quē se dilige
re simulauit. Amicitia vera nulla vi excluditur
nullo tempore aboletur. Vbiq; enim se versat
tempus. illa firma est. Rari sunt qui vsq; in fi
nem existāt cari. nam multos a caritate aut ad
uersitas temporis. aut contentō quelibet actio
nis auertit. Sepe ⁊ per honorem quorūdam mu
tantur ⁊ mores. ⁊ quos ātea agglutinatos cari
tate habuerāt postq̄ ad culmen honoris vene
runt amicos habere despiciūt.

De amicitia. munere orta.

Cap. 30.

Iter viros amicitia et beniuolencia oritur
que ex interfacto beneficio adiungitur. Non
sunt fideles in amicitia. quos minus non gratia
copulat. qui cito deserunt. nisi semper acceperint
Dilectio enim que munere glutinat eodem suspen-
so dissoluitur. Illa vera est amicitia que nichil
querit ex rebus amici. nisi solam beniuolentiam
scilicet ut gratis amet amantem. Plerumque amici-
tia ex necessitate vel indigentia nascitur. ut sit per
quem quisque quod desiderat consequatur. Ille au-
tem veraciter querit qui nichil egendo eam ap-
petit. nam illa ex inopia brevis est et fugitiva
ista pura atque perpetua.

De malorum concordia.

Cap. 31.

Amicitia in rebus tantum bonis habenda est
nam qui ea in malo utuntur. non sibi amici
sed inimici existunt. Concordia malorum. contraria
solet esse bonorum. Et sicut optandum est ut pa-
cem boni habeant inuicem. sic optandum ut ma-
li inuicem sint discordes. Vnaminitatem quip-
pe malorum bonis esse contrariam paulus apostolus
approbat. qui malos contra se diuidit quos in ne-
cem suam concordasse spernit. Inde et in lege ma-
re rubrum. hoc est malorum hominum concordia di-
uiditur. ut electorum via tendens ad beatitudi-
nem non impediat. Impeditur enim iter bonorum

si mare hoc est vntas non dimiditur iniquo-
rum .

De correptione fraterna

Cap. 32.

On debet vicia aliorum corrumpere. qui adhuc
viciorum contagiombus seruit. Improbū
est enim arguere quēq̃ in alio qđ adhuc rep̃-
hendit in semetipso. Qui veraciter vult frater
nam corrumpere ac sanare infirmitatem. talem se
prestare fraterne vtilitati studeat ut eum quē
corrumpere cupit humili corde admoneat. et hoc fa-
ciat ex compassione communis periculi. ne forte
et ipse subiciatur temptacōi. Sicut spirituales vi-
ri alieni peccati emendacōnem expectant. ita
proterui delinquentibus deridendo insultant
et quantum in ipsis est eos insanabiles putant
nec dedinant cor ad compaciendi misericordi-
am. sed superbientes detestantur atq; blasphe-
mant. Non numq̃ accidit ut inter amicos sit
aliqua redargucōnis enutrita discordia. que
maiores postea caritatem parturiat ut puta
cum corriguntur ea que displicere in amico vi-
dentur. Et hoc quidem primum non sine qua-
dam emulacōne admonitus suscipit. sed cor-
rectus postmodum gratias agit. Ac cōtra mē-
ti pro parua lesione vim caritatis rescindūt. et
ab amore dilectionis sese perheniē retrahūt
Pleriq; correptionem suam officium caritatis

existimant. Pleriq; vero hoc ipsū quod ex cal-
 tate corripuntur ad iniuriam cōtumeliāq; tra-
 hunt. Vñ a cūemūt ut ex eo deteriores efficiantē
 quo emendare obediēter potuerūt. Salubriter
 accipiunt iusti quociens de suis excessib; argu-
 unt. Supflua autē ē humilitas eorū qui se egis-
 se accusant que nō admiserūt. Qui vero sine ar-
 rogancia bona facta sua pnūciat procul dubi-
 o nequaquā peccat. Est quorūdam excusacō per-
 uersorum qui dum pro suis facinorib; arguūē
 verba iustorū p sensura dedimanda abiciūt ser-
 uātes se diuino iudicō q̄ puniēdi sūt durū dū
 tempalem cōtempnunt iudicari se ab hominib;
 bus. Iniquis molesta est veritas a amara dis-
 ciplina iusticie. nec delectātur nisi placēcie pro-
 prie imbecillitatis. In iusticie fecūdi a steriles
 veritatis. cecī ad contuēdam lucē a oculati ad tē-
 nebratū aspiciendū errorem. Corda reproborū
 lubrica sunt ad male cōsenciendū et fluxum. ad
 bene cōsenciendū durissima. Probat salomō et
 iusti emendacōnem correpti. a stulti obstinacō-
 nē admoniti dicēs. Doce iustū et festinabit ac-
 cipe. De stulto autē ait. Qui erudit derisorem ip-
 se sibi facit iniuriam. Nōnullos esse prauitatis
 homines qui dū ipsi a malo corrigi negligunt
 correptorū falsa criminacōe detercāt a ad sui
 sceleris solaciū vsurpant. si vl falso cōpererint

qđ ad famam bonorum obiciūt sicut est illud
ex salomone. Bona in malum cōuerūt impius
et electis imponit maculam. Ve autem illi qui
et suam rennuūt corrigere vitam et bonorum nō
definit detrahē. Pleriq; mali similes sibi in ma
lo defendūt et p̄ocinio suo prauos extra correp
cōnem bonoz suscipiunt. ne vñ displicēt emen
dētur. adiciētes in se aliena delicta. ut nō tantū
de suis malis. s; etiā de aliorū facinorib; pumian
tur quoz peccata defendūt.

De prepositis ecclesie.

Cap. 33.

Ir ecclesiasticus et crucifigi mūdo p mortifi
catōez pprie carnis debz. et dispēsatōez eccle
siasticā ordinis si ex dei voluntate puenierit. no
lēs qđcūq; humil gubrandā suscipiat. Multis
intercipit sathanas fraudib; eos qui vite et se
sue vtilitate p̄stātes preesse et pdesse alijs no
lūt et dū eis regimē aīaz imponē rēnuūt. et sul
ci⁹ arbitrātes ociosā vitā degere q̄p lucris aīa
rū insistere. Qđ tñ decepti agūt p argumētū dy
aboli fallētis eos p sp̄z boni. ut dum illos a pa
storali officio retrahit nequaq̄ pficiant qui e
orum verbis atq; exēplis instrui poterāt. Sācti
viri nequaq̄ occupacōnum secularium curas
appetunt. sed occulto ordine sibi impositas ge
munt. et quāuis illas per meliorē intencionem
fugiant. tamen per subditam mētem portant

Quas quidē suopere si liceat vifare festinant. si
fimentes occultam dei dispensacōem suscipiūt
quod fugiunt exercēt quod vitāe noscunt. In
trant enim ad cor et ibi cōsulunt quid velit vo
lūtas dei. seseq; subditos debere esse summis or
dīnacōibus agnoscētes humiliāt ceruicem
cordis. iugo diuine dispensacōis.

De malignis prepositis.

Cap. 32.

Non sunt promouēdi ad regimē ecclesie. q̄
adhuc vicīis subiacēt. Vñc est qđ prece
ptum est dauid non edificare visibile tēplum
q̄ vir sāguinū bellorum frequenciā esset. Quia
figura illi spiritaliter ammonētur. qui adhuc
corrupcōi sunt dediti ne edificēt. hoc est eccle
siam docere presumāt. Non detet honoris duca
tum suscipe qui nescit sbiectos tramite vite me
lioris precire. Neq; enim quisq; ad hoc prefici
tur ut sbditoꝝ culpas corrigat. et ipse vicīis ser
uiat. Qui regimē sacerdoti cōtendit appetere.
ante in se discutiāt si vita honori sit congrua. Qđ
si non discrepat humiliter ad id qđ ducat acce
dat. Reatū quippe culpe geminat si quis cū cul
pa ad sacerdotale culmē aspiāt. Vniuscuiusq;
casus tanto maioris ē criminis. q̄to plus qđ ca
deret maioris erat virtutis. precedencium nāq;
magnitudo virtutū. crescat ad cumulū sequēti
um delictorum. Pleriq; sacerdotes sue magis

vtilitatis causa. q̄ gregis preesse desiderāt. nec
ut profint presules fieri cupiunt s̄ magis ut di
uites fiant ⁊ honorēt. Suscīpiūt enim s̄blimita
tis culmē. non p̄ pastoralī regīmīne. s̄ pro soli
us honoris ambicōne. atq; abiecto ope dignita
tis. solam nominis appetunt dignitatē dū ma
li sacerdotes ⁊ ignorāte non fiant. tamē igno
rātur a deo ipso per pphetam testāte. Principes
exiterūt ⁊ non cognoui. S; h̄ nescire dei repro
bare est. Nā deus oia nouit.

De indoctis prepositis.

Cap. 37.

Sicut iniqui ⁊ peccatores ministeriū sacerdo
tale assequi p̄hibentur. ita ⁊ indocti ⁊ im
pii a tali officio retrahūtur. Illi enim exēplis
suis vitā bonorū corrūpūt. isti ignauia sua im
quos corrigere nesciūt. Quid enim docere potu
erūt qđ ipsi nō didicerūt. Desinat locū docēdi
suscipere q̄ nescit docere. Ignorantia quippe pre
sulum vite nō congruit subiectorum. Cecus enim
si ceco ducatum prebeat ambo in foueam cadūt
Sacerdotes indoctos domin⁹ per ysaīam p̄phe
tam improbat dicens. Ipsi inquit sacerdotes
ignorauerūt intelligētiā. Et iterū. Speculato
res cœci omnes id ē impij ep̄i nescierūt. Vniū
si inquit canes muti non valentes latrare. hoc
est plebes omissas non valētes resistendo ma
lis p̄ verbū doctrine defendere.

De doctrina et exemplis prepositorum. Cap. 36.

Am doctrinæ quæ vita dare debet ecclesiasticus doctor. Nam doctrina sine vita arrogan-
tem reddit. vita sine doctrina inutile facit. Sa-
cerdotis predicatio opibus confirmanda est. ita
ut quod docet verbo. instruat exemplo. Vera est
illa doctrina. quæ vivendi sequitur forma. Nam
nichil turpius est quam si bonum quod quisque predicat
explere ope negligit. Tunc enim predicatio v-
tiliter profertur quando efficaciter adimpletur.
Unusquisque doctor et bone actionis. et bone pre-
dicationis habere debet studium. Nam alterum sine
altero non facit perfectum. sed precedet iustus bene
agere ut sequens possit bene docere. Sicut in nu-
mismate metallum. pondus. et figura inquiritur. ita
in omni doctore ecclesiastico. quod sequatur. quid
doceat. quomodo vivat. Per qualitatē igitur me-
talli doctrina. per figuram similitudo patrum. p-
pon-
dus humilitas designatur. Qui vero ab hijs tri-
bus discrepaverint non metallum. sed fraus erit.

De hijs qui bene docent et male faciunt. Cap. 37.

Interdum doctoris vicio. etiam ipsa verax do-
ctrina vilescit. et qui non vivit sicut docet.
ipsam quam predicat veritatem contemptibilem fa-
cit. Arcus puerfus est lingua magistrorum docen-
tium bene. et vivendum male. et ideo quasi ex per-
verso arcu sagittam emittunt dum suam pravam

vitam ppeie lingue arcu ofodiūt. Qui bñ docet
et male vīuit qđ dicit bene vīuentibz pficit. qđ
vero male vīuit seipfū occīdit. Si sacerdos dig
nissime agit ut sacerdotē decz. ministeriū eius a
ipso et alijs vīle est. Indigne autem vīuens
alijs quīdem vīlis est. loquendo. se autem in
terficiť male vīuendo. ac per hoc quod in illo
mortuum est proprium eius est. qđ vero vīuit
in eo. id est sacrum ministeriū alienū est. Qui
tene docet et male vīuit. videtur ut ceter⁹. qui
alijs bonum exponit lucem prestare. se vero in
malis suis consumere atq; extinguere. Quā be
ne docet et male vīuit bonū malo videtur con
iungere. lucem tenebris cōmiscere. veritatē mē
dacō mutare.

De Exēpl sacerdotū.

Cap. 38.

Epe per quos iusticia docet. p ipsos peccati
morbus irrepit et mors ad plebes pertran
sit. scilicet dum vel male docent. vel dum faciūt
praua. Pleriq; sacerdotes a clerici prauē vīuē
tes forma ceteris in malum existunt. qui in bo
nis exemplum esse debuerunt. Hī enim quos
cumq; exemplo male ouersacōnis sue perdunt
de illis procul dubio racōnem reddituri sūt. Ex
carnalium prepositorum exemplo plezq; fit vi
ta deterior subditorum. Et plebis merito fiunt
tales sacerdotes qui exēplo deteriore populum

destruāt ⁊ non edificēt. Ex merito enim plebis
nōnūq̃ ep̃i deprauantur. q̃tinus p vicis suis
corruāt quā sequūtur. Capite languēte. cetera
corporis membra inficiūtur. Vñ scriptū est. Om
ne caput languidū ⁊ omne cor merēs a planta
plebis vsq; ad verticem non est in eo sanitas.
Caput enim languidū. doctor est agēs peccatū
cuius malū ad corpus venit. dum eo vl peccan
te vel prauē doctore pestifer lāguor ad plebes sibi
ditas trāsit. Deteriores sūt qui siue doctrina si
ue exemplis vitā moresq; bonoz corrumpunt
hīs qui substantias alioz prediaq; diripiūt.
Hij enim ea que extra nos. sibi tamē ea que no
stra sunt auferūt. corruptores vero mox ap̃ie
nosip̃os decipiūt. quia vere diuicie hominum
mores eoz sunt. Multū enim distant dampna
mox. a dampnis rerū t̃p̃alium. dum iste extra
nos sūt. mores vero in nobis.

De prepositis carnalibus.

Cap. 39.

Rouēcia plerūq; diuini cōsiliij ordinanē
prepositū mūdāna ⁊ exteriora scđātes. ut
dum t̃p̃alibus rebus se totos impendūt. sp̃iti
tales tuciorē vitam cōtēplacōis exerceāt. Que
dura sūt sumūt quiete viuere volētū sarcina
curatū episcopālium. Prouid; sepe deus curis
deditos secularib⁹ ad suscepōnē regiminis ut
dū hī exteriora sine tedio p̃curāt. sp̃itales

rebus interioribus sine impedimēto rerum terrenarū deferuānt. Dei ergo ordinem accusāt a quo instituūtur qui epōs cōdemnant dum minus spiritalia. sed magis terrena sectāt. Ex diuini enim tabernaculi dispositione ob mirias mundi ferendas ⁊ turbines. quosdam institui epōs secularibus curis insistentes constat. ut hi qui intermis ⁊ superna desiderāt. nullo terrene obistente negotio liberius hoc q̄ amāt intendant. Non est itaq; iudicandum a plebe rector inordinatus. dum magis nouerint populi sui fuisse merito peruersi regimen se suscepisse pontificis. Nam pro meritis plebium disponitur a deo vita rectorum. exemplo dauid peccatis ad cōpacōnez principum qui ex merito plebis preuaricantur. Sententia dampnātur chā filij noe qui suorum prepositorū culpas in publicum produnt. sicut cham qui patris pudenda non opiūt. sed derisa monstrauit. Dabituri sunt meritum sem ⁊ iafeth qui reuerēter operuntur que patres suos excessisse cognoscunt. si tamen patrū facta non diligāt. sed tantū opiant nec imitentur. Nam sunt q̄ prepositos suos peruersē indicāt dū terrenis studijs plus eos viderēt eē intētos. si ē parū iā ipi de spiritalib; cogitauerint. Rēores ergo iudicādi a deo sūt a suis autē subditis nequaquā iudicādi sunt. Exemplo

domini qui per se vendentes colūbas ⁊ nūmu-
larioꝝ mēsas pꝑrio euerit flagello. ⁊ proiecit
de templo. Vel etiā sicut pꝑheta dixit. Deus ste-
tit in synagoga deoꝝ in medio autē deos diui-
dicat. Quod si a fide exorbitauerit rector. tunc e-
rit arguēdus a subditis. pro moribus vero re-
probis. tollerandus magis q̃ distringendus
a plebe est.

De iracūdis doctozibus.

Cap. 20.

Iracūdi doctozes per rabie furoꝝ discipli-
ne modū ad immanitatē crudelitatis cō-
uertunt. ⁊ vñ emendare subditos poterāt inde
potius vulnerāt. Ideo sine mensura vlāscitur
culpas prepositus iracūd⁹ qꝫ cor eius dispersū
in rerū curis nō colligitur in amorem vnius dei
ratis. Mēs enim soluta in diuersis. nō astrin-
gitur cathena caritatis. sed male laxata male
ad oēm occasionem mouetur.

De supbis doctozibus.

Cap. 21.

Onus rector est qui ⁊ in humilitate seruat
disciplinam. et p disciplinā nō incurrit su-
perbiam. Elati autē pastozes plebē tyrānice pre-
mūt non regūt. quiqꝫ nō dei sꝫ sui gloriā a sub-
ditis exigūt. Multi sunt qui verbo doctꝛine nō
humiles sed arrogātes existunt. quiqꝫ ipsa re-
cta que predicant nō studio correctōis sed vi-
cio elacōis ānūciāt. Multi sūt qui nō ex cōsultu

edificādi sed ex timore superbiendi docēt. Nec
ut profint sapiētes sūt sed ut sapientes videā
tur docere student. Estimacō praua arrogantū
sacerdotum. per quā imitantur sanctos rigore
discipline. et sequi negligūt caritatis affectione
videre appetūt rigidi seueritate et formā humi
litas prestare nequeunt. ut magis terribiles
q̄ mites videantur. Superbi doctores vulnera
re potius q̄ emēdare norūt salomone attestā
te qui ait. In ore stulti virga superbie. quia in
crepādo rigide feriunt et opati humiliter nesci
unt. Bene alieni peccati curanda vitia suscipit.
qui hoc ex cordis dilectione et humili conscientia
facit. Ceterum qui delinquentem superbo vel o
cioso animo corripit. non emēdat sed percutit.
Quicquid enim pteruus vel indignus animus p
tulerit. furor est obiurgātis. non dilectio corri
gentis.

De humilitate prepositōꝝ.

Cap. 22.

Vi preficitur ad regimen taliter erga dis
ciplinam subditōꝝ prestare se debz ut nō
solū auctoritate vꝝ etia humilitate clarescat
Sed tñ ita erit in eo virtus humilitatis ne dis
soluatur vita sūditorum in vicijis. Atq; ita au
toritas ad erit potestatis. ne per timorē cordis
seueritas existat immoderacōnis. Nec est in
dei sacerdotibz vera discretō q̄ ne per libertatem

supbi. ne per humilitatē remissi sint. Hinc est
q̄ sancti cū multa cōstantia redarguerūt etiā
principū vitia. In quib⁹ cū summa humilitas
esset. loco tamē necessario libere trāsgressiōē
iustitię increpabāt. Aliquando etiā nos subdi
tis oportet animo esse humiliores. quoniam fa
cta subditorū indicantur a nob. nostra vero de
us indicat. Agnoscat ep̄s seruū se esse plebis
non dñm. Verū hec caritas non edicō exigit.

De doctrīne discreciōne.

Cap. 83.

On omnibus vna eadēq; doctrīna est ad
hibenda. ⁊ pro qualitate morū diuersa ex
hortaciō erit doctorū. nam quosdam increpaciō
dura. quosdā exhortaciō blanda corrigit. Sicut
pitī medici ad varios corpis morbos. diuerso
medicaminē seruūūt. ita iuxta vulnerū varicta
tes medicīna diuersa sit. ita ⁊ doctor ecclēsie sin
gulis quibusq; congruū doctrīne remediū adhi
bebit. et qd̄ vnicuiq; oporteat pro etate p̄cessu
atq; professione anūciabit. Nō omnibus ea q̄
sunt clausa apienda sunt. sunt enim multī qui
capē nō p̄nt. Quib; si indiscrēte manifestē. Sta
tim aut detrahūt aut negligūt. Prima quippe
prudētię virtus est eam. quā docere oporteat ex
istimare p̄sonam. Rudib; populis seu carnall
bus. plana atq; cōia. nō sūma atq; ardua pre
dicanda sūt. ne immēitate doctrīne opprimāt

potius q̄ erudiātur. Vnde et paulus aposto-
lus ait. Non potui vobis quasi spiritalibus lo-
qui sed quasi carnalibus. tamq̄ paruulis in
cristo lac vobis potum dedi non escam. Carna-
libus q̄ppe animis nec alta nimis de celestibus
nec terrena conuenit predicare. sed mediocri-
ter. vt vicia eorum moresq; desiderant edoce-
ri. Coruus dum pullos suos viderit albi colo-
ris. nullis eos cibis alit. sed tantum attendit
donec paterno colore nigrescant. ⁊ sic illos fre-
quenti cibo reficit. Ita et ecclesie strenuus do-
ctor nisi eos quos docuerit viderit ad suam simi-
litudinem penitencia confessionis crescere. ⁊ ni-
tore seculari deposito lamentacionis habitum
de peccati recordacione induere. utpute exteriori-
bus adhuc id est carnalibus. non apit intelli-
gentie. spiritalium profundiora misteria. ne-
dum audita non capiant. plus incipiant con-
tempnere q̄ venerari mādata celestia. Aliter a-
gendum est erga eos qui nostro cōmittuntur
regimini si offendūt. atq; alie cū hīs q̄ nob̄ cō-
missi nō sūt. Qui si iusti sūt venerādi sūt. si vero
deliquūt. p̄ sola caritate ut locus ē corripiendi
sunt. non tamen cū seueritate sicut hī qui nob̄
regendi cōmissi sunt. Prius docendi sunt senio-
res plebis. ut p̄ eos infra positi facilius doceā-
t. Vñ ⁊ ap̄ls. Hec inq̄t omēda fidelib; hominib;

qui p̄donci fuit a alios docere. Ingeniū bonū do
ctoris est incipientis a laudibz eoz quos salu
briter obiurgandos corrigere cupit. sicut ap̄ls
ad corinthios facit quos a laudibz inchoat sed
increpaciōibus pbat. Sed erāt apud chorinthe
os qui a laudibz a increpaciōibus digni essent
Ille vero indiscrete sic eque omnibz loquē ut
omniū vtraq; ouenisse videatur.

De silencio doctorum.

Cap. xx.

Ro malo merito pleb̄ auferatur doctrina p̄
dicaciōis. Pro bono merito audiētis tri
buatur sermo doctoris. In potestate diuina cō
stit. cui velit de⁹ doctrine verbū dare. vel cui au
ferre. a hoc. aut pro dicētis aut p̄ audientis sit
merito. ut modo p̄ culpa plebis auferatur ser
mo doctoris. modo vero p̄ virtutibz meritis tri
buatur. Nam a bon⁹ docet bonū. a malus malū
qđ tamē sit iuxta meritū populoz. Nō omnia
tpa cōgruūt doctrine scđm salomonis sētenā
dicentis. Temp⁹ tacendi a tēpus loquēdi. nō
quidem p̄ timorem sed p̄ discreciōem. p̄pter ma
lorū corruptibilē iniquitatē. nūq̄ electos oportz
a doctrina cessare. Interdum doctores ecclesie
calore caritatis ardētes cōfessunt a docendo. qđ
nō est qui audiat testāte p̄pheta. Ciuitates au
stri clausę sunt. a nō est qui apperiat. Qui docē
di accipit officiū. si interdum ad tempus facta

proximitateat. q̄ statim corrigere potest & dissimulat. r̄z est qđ cōfessū erroris alieni habeat. Pleriq; sancti doctores p̄ mali p̄tinacia qz in quos emēdare nequeūt h̄is tacere disponunt Sed calorem spiritus quo agunt ferre nō fustinentes. iterum in increpationē profiliunt in piozom.

De pretēda sacerdotali protectione in plebe
Vib; docēdi forma omīssa ē. Cap. 27.

multū futeūt piculi si contradicentib; veritas resistere noluerint. dū ppheta doctorē ecclie instruat vsq; ad sūmū iusticie puenire cū dicat Sup montem excelsum ascende tu qui euangelizas syon scilicet ut ita preemineat merito sicut & gradu. Sequenter ne forte debeat a docendo timore restringi audit. Exalta in fortitudine vocē tuā & noli timere. vñ & iheremie dñs ait. Ac cinge lūbos tuos & surge & loquere ad eos. ne formides a facie eorum. nec enim timere te faciunt vultū eorum. Vnde & apparet quia nō timere dei donum est. Quā personā potentis accipit & veritatē loq̄ pauescit. multa ē graui culpe sententia. Multi enim sacerdotes metu potestatis veritatem occultāt et a bono ope vel a iusticie predicatione. rei alicui⁹ formidine aut potestate terrente auertuntur. Sed heu procho dolor in de metuūt. qz l' amore r̄z secularium implicat

vel q aliquo facinoris ope cōfundunt. Multi
presules ecclesiarū timentes ne amicitia p dāt
et molestia odiorū incurrāt. peccātes non argu
unt. et corripere oppressores pauperū verentur.
Nec p̄mescunt de seueritate reddēde racōnis. p
eo q p̄uiscūt de plebib; sibi cōmissis. Quādo a
potētibus pauperes opprimūtur ad eripiēdos
eos boni sacerdotes p̄tectionis auxiliū ferunt.
nec verentur cuiusq; inimicitiaz molestias. sed
oppressores pauperū palam arguūt. incēpant.
excōicant. minusq; metuūt eorū nocendi infidi
as etiā si nocere valeāt. Pastor enim bonus
animā suā ponit p ouibus suis. Sicut puigi
lat pastor quī contra bestias oues custodiē so
let. ita et dei sacerdos supra gregē xp̄i sollicitus
esse debet. ne inimicus vastet. ne p̄secutor impe
tat. ne potētioris cuiusq; cupiditas vitam pau
perū inquietet. Prāui pastores non habēt curā
de ouibus. sed sicut legitur in euāgelio de mer
cenarijs vident lupū venientē et fugiunt. Tūc
enim fugiūt qn potētibus tacēt et malis resiste
re metuunt.

De disciplina sacerdotū in eos q delinquūt
Acerdotes populorū iniqui Cap. 26.
tate dñant. si eos aut ignoātes non eru
diāt aut peccātes non arguāt testante domino
ad ap̄hetam. Speculatorē dedi te domui isrl. Si

43

non fueris locutus ut custodiat se impius a vi
a sua. ille in iniquitate sua morietur. sanguinem
vero eius de manu tua requiram. Sic enim hely
sacerdos pro filiorum iniquitate dampnatus ē
Et licet eos delinquentes ammonuit. sed tamē
ut oportebat non redarguit. Sacerdotes exqui
rere debent peccata populorū et sagaci sollicitu
dine vnumquēq; probare iuxta testimonium
domini ad iheremiā loquētis. Probatozem in
quit dedi te populo meo robustū a scienter pro
babis vias eorum. Sacerdotes studio corrigē
di facta persequari debēt subditorum. ut eimen
datos lucrifacere possint. Sicut autē peccatorē
cōuenit arguī ita iustū non exulcerari. Sacer
dotes curam habere debent de hīs quī peiūt. ut
eorū redarguōe aut corrigātur a peccatis aut
si incorrigibiles existunt ab ecclesia separēt. A
trociē arguūt q̄ decipiēdo peccantes nō solū q̄
nō arguūt p̄ peccato. s; etiā adulātes decipiūt.
dicēte ppheta. Et erūt q̄ beatificāt populū meū
seducentes a quī beatificāt precipitāt. Atrociē
iten arguūt q̄ peccatē nō recipiūt. sed despici
unt a spernūt. nec alterius delictū tāq̄ p̄prium in
gemiscunt. De talibus per ysaiam dominus
cōminans ait. Qui dicunt recede a me non ap
propinques michi. quia immund⁹ es. isti fu
m⁹ erūt. in furore meo. ignis ardens tota die

Inde est qđ a apostolus omnia omnibus factū
est. non imitacōne erroris. s; miseratione cōpas
sionis. scilicet ut ita vitia aliena fieret. quemad
modū si tali et ipse implicaretur errore. Boni
pastores populi detēt delicta deflere a totos se
plandibus tradere imitātes iheremiā pphetā
dicentem. Quis dabit capiti meo aquā a oculis
meis fontem lacrimarū. et a plorabo die ac nocte
interfectos populi mei. Tāq; igitur ppta deli
cta pleb; peccata sacerdos flere debet. s; affectu
cōpatiēdi nō adione omitti. Nonnulli presules
greges quosdā p peccato a cōione ciciūt ut pe
niteāt. sed quali sorte viuere debeāt ad meli⁹
exhortando nō visitāt. quib; cōgrue increpās
sermo diuin⁹ cōminatur. Pastores qui pascūt
populū meū. vos disperdistis. gregē meum. cie
cistis a non visitastis eos. Ecce ego visitabo su
per vos maliciā studioꝝ vestroꝝ. Bonoz stu
dia sacerdotū. multa diligēcia etiam pua plebi
um facta perquirūt. Ut dū in minimis subdito
rū peccatis. se acerrimos prestāt. meliores ma
los caueant sibi. subditosq; ac sollicitos faciāt
Sicut medici morbos imminētes curādos susci
piunt. futuros vero ne irrepāt. medicāne obie
cte quadā psciētia antecedūt. ita a doctores bo
ni. sic ea que male acta sunt resecant ut ea que
omitti pnt. ne perpetrētur doctrīna succurrēte

preueniant. Qui blando verbo castigatus non
corrigitur acrius necesse est arguatur. Cum do
lore enim abscondenda sunt que leuiter sanari non
possunt. Qui ammonitus secrete. corrigi de pec
cato negligit. publice arguendus est. ut vul
nus quod occulte sanari nescit manifeste debeat
emendari. Manifesta peccata non sunt occulta
correctione purganda. Palam enim sunt argu
endi qui palam nocent. ut dum apta oburgatio
ne sanantur. hi qui eos imitatio deliquerat cor
rigantur. Dum unus corripitur plurimi eruen
dantur. Necesse est enim ut pro multorum sal
uacione unus emendetur. quod per unius licentiam
multi perirentur. Ita ergo in delinquentem ser
mo est proferendus. sicut eius qui corripitur ex
postulat salus. Quod si opus aliquam meditamen
ti salutem verbo increpationis aspergere. leni
tatem tamen in corde opus est retinere. Docto
res nonnumquam duris feriunt increpationibus sub
ditos. quam tamen a caritate eorum quos corripiunt
non recedunt. Sepe ecclesie sensura arrogantibus
videtur esse superba. et quod a bonis pie
fit. crudeliter fieri putatur a prauis. quia non
discernunt recto oculo. quod a bonis recto fit
animo. Notandum ab omni pontifice vehementer
ut tanto caucius erga commissos agat. quam
to durius a christo iudicari formidat. Nam sicut

scriptū est in qua mensura mēsi fueritis remeā
etur vob. Cotidianamq; omnes delinquimus et
in multis errorib; labimur. Qui enim in nostris
delictis demētes sumus. in alieno peccato rigo
rem tenere nequa q̃ debem⁹. Multi aliorū vitia
cernūt. sua non aspiciūt. Et cū ipsi maximis cri
minibus obnoxij teneātur. minora peccata fratri
bus nō dimittūt. ypocrite tratē in oculo suo cō
sistētē non sentiunt. et herentē festucam in lu
mine fratris intendūt. Facilius reprehēdim⁹
vitia aliena q̃ nostra. nā sepe q̃ puer sa in alijs
indicamus. in nobis notabilia esse minus senti
mus. nec qd boni quisq; gesserit agnoscere. sed
qd mali egerit pscrutari festinamus.

De subditis.

Cap. 21.

Propter peccm̃ primi hominis humano ge
neri pena diuinit⁹ illata est seruitutis. ita
ut quibus aspiciat non cōgruē libertatē. in hos
propter melius irrog; fuitutē. Et lic; p peccm̃ hu
mane originis. tamē equus deus ideo discreuit
hominibus vitā. alios seruos cōstituens alios
dños. ut licētia male agendi seruoꝝ. potestate
domināciū restringatur. Nam si omnes sine me
tu fuissent. qui esset qui a malis quēpiā cohibe
ret. Vñ et in gentibus reges. primīpēs q; electi
sunt ut terrore suo populos a malo cohercerēt
atq; ad recte viuendū legib; subderēt. Quātū

attinet ad raconem. non est personarum accep-
cio apud deum. qui mundi eligit ignobilia et
contemptibilia et que non sunt ut ea que sunt de-
strueret ne gloriaretur omnis caro hoc est carna-
lis potencia coram illo. Vnus enim dominus
equaliter et dominis consultum fert et seruus. Me-
lior est subiecta seruitus quam elata libertas. Mul-
ti enim inueniuntur. deo libere seruientes sibi do-
minis constituti. flagitiosi. Qui et si subiecti sunt illi
corpe. prelati sunt tamen mente.

De prelatiis.

Cap. 28.

Itustus aut omni potestate seculari exui-
tur. aut si aliqua cingitur non sub illa curua-
tur ut superbus timeat sed eam subiicit ut hu-
milior innotescat. Probatum hoc apostolico ex-
emplo qui datam sibi potestatem etiam nec ad
hoc quod licebat usus est. sed dum posset vti. licen-
tia abnuat seseque ut paruulum in medio eorum
quibus preceat ostendit. Qui in appetendis ho-
noribus seculi aut prosperitatibus instanti defudat
labore et hic et in futuro vacuus inuenitur a re-
quie. Tantoque sarcinis peccatorum grauatur.
quanto a bonis opibus alienus existit. Quanto quisque
apostolice secularis honoris dignitate sublimatur. tanto
gruius curarum poderibus aggruatur. eisque magis me-
te et cogitatione subiicitur quibus sublimitatis gradum pro-
ponit. Nam ut quidam patrum ait. omne quod desuper eminet

110
plus afficitur merorib⁹ q̃ honoribus gaudet.
Quāto quisq; curis mūdi maioribus occupatur
tanto facilius vicib⁹ premitur. Si enim vir va
let peccā anim⁹ deūtare quēti⁹. quāto magis
seculari occupacōne deūdat⁹. non statim vtile
est omne potestatis insigne. s; tunc vere est vti
le si bene regatur. Tūc enim gerit bene quādo
subiectis pdest quibus terreni honores pferūt.
Potestas bona est deo donāte. ut malū timore
coherceat. nō timere ut malū committat. Nichil
autē prius q̃ p potestātē peccādi habere liberta
tē. nichilq; infelic⁹ mali agēdi felicitate. Qui
intra seculū bñ tpalit̃ imperat. sine fine in ppe
tūū regnat. ⁊ de gloria hui⁹ seculi ad eternam
trāsmeat gloriā. Qui vero prauē regnū exercēt
post vestem fulgētē. ⁊ lumina lapilloꝝ nudi et
miseri ad inferna torquēdi descendūt. Reges a
recte agēdo vocati sūt. ideo q; recte faciēdo regis
nomē tenet peccādo etiā amittitur. Nā ⁊ viros
sāctos p̃inde reges vocari in sacris eloquijs.
eo q; recte agāt secul⁹q; p̃prios bñ regāt. et mo
tus sibi resistentes. racōnabili discrecōne cōpo
nāt. Recte g̃ illi reges vocāt qui tā semetipsos
q̃ subiectos bñ regēdo modificā nouerūt. Qui
dā ipsū nomē regiminis ad immanitatē trans
uertūt crudelitatis. dūq; ad culmē potestatis
venerint. in apostasiā cōfestim labūtur. tāto q;

cordis tumore se extollūt ut cūctos subditos
in sui cōparacōne despiciant. eosq; quibus pre
esse dīgit non agnoscant. Quibus congrue per
ecclesiastiten dicitur. Ducem te cōstituerunt no
li extolli. sed esto in illi quasi vnus ex illis. Dū
mundi reges sblimiores se ceteris sentiāt. mor
tales tamen se esse cognoscant. Nec regni glo
riam seculo in qua sublimātur aspiciant. sed o
pus qđ secum ad inferos deportent intendant
Si ergo carebūt huius tēporis gloria. illa agāt
que post finem sine fine possideant. Dum apo
stolus dicat non est potestas nisi a dō. quomō
dominus per pphetam de quibusdam potestati
bus dicit. Ipsi regnauerūt sed non ex me. Qua
si diceret non me propicio sed irato. Vnde et in
ferius per eundem pphetam dicit. Dabo inquit
tibi regem in furore meo. Quo manifestius elu
cet bonam malāq; potestatem a deo ordinari. si
bonam propicius. malā iratus. Reges quando
boni sunt muneris esse dei. quādo vero mali sce
leris esse populi. Scđm enim meritum plebium
disponitur vita rectorū. testante pob. Qui reg
nare facit ppoctitā ppter peccata populi. Ira
scēte enim dō talē rectorē populi suscipiūt qle
p peccō merētur. Nōnūq; p malitiā pleb. etiam
reges mutāt. Et qui āte videbātur esse boni ac
cepto regno fiunt iniqui.

De iusticia principum. Cap. 29.

Vi recte vtitur regni potestate ita se pre
stare omnibz debet. ut quāto magis hono
ris celsitudine daret. tanto se ipsū mente humi
liet. preponēs sibi exemplū humilitatis dauid
q̄ de suis meritis nō tumuit s̄ humiliē se deiciēs
dicit. Vilis incedā et vilis apparebo āte dñm
qui elegit me. Qui recte vtitur regni potestate
formā iusticie factis magis q̄ verbis instruit.
Iste nulla p̄spirate erigitur nulla aduersitate
turbat. nō immititur p̄p̄is viribus. nec recedit
a deo cor eius. Regni fastigiū humili presidet a
nimo. Nō enim delectat iniquitas. nō inflat cu
piditas. sine fraudacōe alicui⁹ ex paupe dñi
tem facit. Et qđ iusta cupiditate a popul⁹ extor
quere poterat. misericordi clementia donat. De
dit de⁹ principibus p̄sulatū pro regimine popu
loꝝ. et ill⁹ eos preesse voluit cū quibus eis vna
est nascēdi moriendiq; cōdicō. Prodesse enim
debet populis primāpatus nō nocere nec domi
nādo p̄mere. sed odescendēdo ofulere ut vere sic
vāle hoc potestatis insigne ut domū dei p̄ tuicō
ne vrantur mēbra xp̄i. Mēbra q̄ppe xp̄i fideles
sunt populi quos dū ea potestate quā accipiūt
optime regūt. bonam vtiq; vicissitudinem deo
largitori restitūt. Bon⁹ rex facilius ad iustici
am a delictoꝝ lapsu trāsfertur ut noueris hic

esse casum illic profectum. In proposito eius
esse debet numq̃ egredi a veritate. Qd si casu ti
tubare cōtingerit mor resurgere debet.

De patientia principum. Cap. 10.

Verūq; princeps iustus etiam malorū er
rores dissimulare notūt. non q̃ iniquitati
eorum offensat. sed qd aptum tempus correcti
onis expectet. quādo eorum vicia. vel emenda
re valeat vel puniē. Multi aduersus principes
coniaracōnis crimine deteguntur. sed probare
volens deus demētiam principum. illos male
cogitare permittit istos non deserit. Dum illoꝝ
malis istos bene facit. dum culpas quas illi a
gunt. isti mira patientia indulgent. Reddere
malum pro malo. vicissitudo iusticie est. sed
qui demenciam addet iusticie non malum pro
malo culpatis reddit. sed bonum pro malo of
fensis impit.

De delictis principum vlt exēplis. Cap. 11.

Difficile est principem regredi ad meliꝝ
si vicijis fuerit occupatus. Populi enim
peccantes iudicem metuunt. et a malo
suo legibus coercentur. reges autem nisi solo
dei timore metuq; gehenne coerceantur libere
in preceps prouūt. a per abruptum licētie in om
ne faciū vicorū labunt. Quāto quisq; in supi
ori constitut⁹ est loco tāto in maiori versat piculo

Et quanto splendoris honore celsior quisq; est
tanto si delinquat peccato maiori obnoxius est
Potētes enim potenter tormēta patiuntur. Cui
enim plus cōmittit. plus ab eo erigitur. etiā cū
vsura penarū. Reges vitam subditorū facile ex
ēplis suis ēdificāt vel subuertūt. Ideoq; prin
cipem non oportet delinquere. ne formā peccan
di faciat. peccati eius impunita licentia. Nā rex
qui ruīt in vicijis. subiectis abrupta ostēdit er
roris. sicut legī de iheroboā qui peccauit et pec
care fecit isrl. Illi enim ascribit quidq; exem
plo eius a subditis ppetratur. Nam sicut non
nulli subditorū bonorū principum deo placita
facta sequuntur. ita facile multū praua eorum ex
empla sectantur. Pleriq; autē eorum apud imi
quos principes necessitate magis q̄ voto mali
existunt dū imperijs eorū obediunt. Nonnulli
autem sicut pmi sūt sequi reges in malum. ita
pigri sunt imitari illos in bonū. Sepe vñ mali
reges peccāt. inde boni iustificātur. dū preceden
tū cupiditatem ⁊ maliciam corrigūt. Nā reueā
peccis eorū cōicāt si qđ illi diripuerūt ētētēt isti
Cuius peccatū quisq; sequitur. necesse est ut e
ius penam sequatur. Neq; enim est impar sup
plicio cui⁹ errori q̄sq; par est ac vicō.

Qđ principes legibus teneantur. Cap. 72.

Nūc est principem legibus obtpare suis.

Tunc enim iura sua ab omnibz custodien-
da existimet qñ a ipse legibz suis reuerentiam
prebet. Principes in terrenis legibus suis. nec
in se posse dāpnare iura q̄ in subditis constituunt
Iusta ē enim eoz vocis auctoritas si qđ popu-
lis prohibent. sibi licere nō paciātur. Sub reli-
gione disciplinē potestates sibi cōfite hūt et q̄uis
culmine regni sint predicti vīculo tamen fidei
tenentur astricti. ut fidē xpi suis legibus predi-
cēt. etiam fidei predicatōnem moribus bonis cō-
seruēt.

De potestate principū in ecclia. Capitulū. 13.

Principes seculi nōnūq̄ intra ecclesiam po-
testatis adepta culmina tenent. ut per eā-
dem potestatem disciplinam ecclesiasticam mu-
niant. Ceterū intra ecclesiā potestates necessa-
rie non essent nisi ut q̄ nō preualēt sacerdotes
efficere per doctrine sermonem. potestas hoc im-
peret per disciplinē terrore. Sepe p̄ regnum ter-
renū celeste regnū proficiat. ut qui intra ecclesi-
am positi cōtra fidem a disciplinam ecclie agunt
rigore principū cōterātur. Ipsamq; disciplinā
quā ecclie vitalis doctrina exercē non preualet
ceruicibz supboz potestas principal imponat et
ut reueñcōez mereat. v̄tute ptātisicipiat Cog-
noscat principes seculi dō debere se reddē racōez

pro ecclesia. quā a cristo tuendam suscipiunt.
Nam siue augeatur pars et disciplina ecclesie p
fideles principes siue soluat ille ratione ab eis
exigit q̄ eorū potestati suā ecclesiam credidit.
De iudiciis. Cap. 12.

O delictū pertinet principum qui prauos
contra voluntatem dei populis fidelib⁹ prefe
rūt. Nam sicut populi delictū est. quando prin
cipes mali sunt. sic principis est peccatū quādo
iudices iniqui existūt. Bonus iudex sicut noce
re ciuib⁹ nescit. ita prodesse omnib⁹ nouit. A
lijs enim prestat sensurā iusticie. alijs bonita
tem iudicia sine personarū acceptōne suscipit.
non infirmat iusticiā auaricie flamma. nec stu
det auferre alteri qd cupiat sibi. Boni iudices
iusticiam ad optinēdam salutē eternam susci
piunt. nec eam munerib⁹ acceptis distribuūt
ut dum de iusto iudicō tpalia lucra nō appetūt
premio eterno ditē. Omnis qui recte iudicat
staterā in manu gestat. in vtroq⁹ pensu iustici
am ⁊ misericordiā portat. p iusticiā promit pe
cati sententiā. per misericordiā peccati tempae
penam. ut iusto libramine quedā per equitatē
corrigat. quedā vero per miseratiōem indulge
at. Qui dei iudicia oculis suis proponit. semper
timēs tremēsq⁹ in omni negotiō reformidat ne
de iusticie tramite deuans cadit. ⁊ vnde non

Iustificatur inde potius deprehetur.

De prauis iudicibus.

Cap. 77.

Eminem stultorum vel improborum oportere iudicem esse. Nam stultus per ignauiam ignorat iusticiam. improbus autem per cupiditatem corrumpit ipsam. magis quam dicat veritatem. Grauius lacerantur a prauis iudicibus pauperes. quam a cruentissimis hostibus. Nullus enim predo tam cupidus in alienis. quam iudex iniquus in suis. Latrones in accessis faucibus ac latebrosis latentes insidias ponunt. isti palam rapacitatis auaricia seuiunt. Hostes in alienorum sanguinem tantum intendunt. iudices mali quasi crudelissimi carnifices ciuium oppressionem suam subditorum vitam extinguunt. Qui enim destruant multi sunt. rari sunt qui populos legum moderacione regant. Plerumque et boni iudices sunt sed ministros raptores habent. Horum figura ut ait quidam tamquam stilla pingitur atque describitur. Ipsa quidem humana specie formatur. sed capitibus caninis accincta et circumdata fertur. Non aliter quibusdam potestatibus accidit. ut ipsorum humanitatem. immanitas iniquorum sociorum perturbet. Sepe iudices mali cupiditatis causa aut differunt aut peruertunt iudicia. nec finiunt certa precium negotia. quousque marsubia eorum quam causant exhauiant. non causam sed dona considerant.

et sicut negligētes sunt in discussione causanā
um. sic in eorū dāpnō solliciti sunt. Iudices pra
ui iuxta pphete verbū. quasi lupi vespē non re
linquūt in mane. hoc est. de presentis vite omo
dis tātū cogitāt. nō de futuris. Vita enim ista
vesperū. futura vero mane accipitur. Et bene a
it quasi lupi. quia more lupoꝝ cuncta diripiūt
et vix pauca pauperibz derelinquūt.

De verbosis et iracūdis iudicibz. Cap. 76.

Et tōsi iudices et elati. ut sapientes videan
tur. non discutiūt causas s̄ asserunt. sicqz
cōturbant iudiciū ordīnem dum nō suo contēti
iudicō aliena presumūt. Quidam dū iudicare
incipiūt irascuntur. ipsaqz iudiciū sententiam
in infamiā vertunt. De quibus recte per pphētā
diciē. Qui cōuertūt in furore iudiciū. Qui enim
iratus iudicat in furore iudiciū mutat. et ante p
fert sententiā quā agnoscat. Furoꝝ iudicis in
uestigacōnem veri nō valet attingere. qz mēs
eius turbata furore. absrutacōe alienatur iu
sticie. Iracūdus iudex iudiciū examē otueri nō
valet. qui a caligine furoris non videt. Qui re
cte autē repulsum furore discutiūt. facili⁹ ad con
tuendā veritatem mētis serenitate cōsurgit. et
sine vlla perturbacōe ad equitatis intelligen
ciam perueniūt.

De personarū acceptōne.

Cap. 77.

Non ē in iudiciō psona discernēda s̄ causā.
Scriptum est enim. nō accipias personam
in iudiciō. Et iterū. Non miserere pauperi in
iudicio. Qui enim cōsanguinitatis vel amicitie
fauore siue inimicitiarū odio iudiciū peruertit
sine dubio in xpm qui est veritas et iusticia pec-
care noscuntur. Iniqui iudices errāt in verita-
te sententię. dum intendūt in qualitatem per-
sone. et exulcerant sepe iustos. dum improbe de-
fendunt iniquos. Qui autē recte presidere stu-
det nec patrē palpare nouit. nec cohibere a in-
iusticia didicit.

De muneribz.

Cap. 78.

Vi recte iudicat et prēmium inde remune-
racōis expectat. fraudem in dominum per-
petrat. quia iusticiam quā gratis impire debu-
it acceptōne pecunie vendit. Bona male vtuntē
qui iuste pro tempali lucro iudicant. Tales
quippe ad veritatē non iusticie defensio s̄ amor
premiū puocat. Quibz si spes nūmī subtrahitur
cōfessim a iusticie defensione recedunt. Accep-
tio munerum preuaticō veritatis est. Vnde
et pro ipso dicitur. Quā creuit manus ab om-
ni munere in cœlis habitat. Diues muneri-
bus cito corrumpit iudicem. pauper autem
dum non habet quod offerat. non solum. au-
diri cōtemnitur. s̄ etiā cōtra veritatem opprimē

Cito violatur auaritia iusticia. nullaq; reus p
timeſcit culpā quā redimere nūmis exiſtimat
Plus enim obſinet mētē cēſoris amor lucri q̄
equitas iudiciū. Tres ſunt numez acceptōes
quib⁹ iusticiā humana vanitas mutat. id eſt
fauor amicitiarū. adulaō laudis. ⁊ corporaī ac
ceptō muneris. ſſacili⁹ aut puerſitur animus
iudiciis. rei corporali munere quā gratie laudis
q; fauore. Quatuor modis humanū iudiciū
puerſit. timore. cupiditate. odio. amore. Timo
re. dum metu alicuius poteſtatis. veritatē loq̄
pauſcimus. Cupiditate. dū premio alicuius
muneris corrupimur. Odio. dū cōtra quēlibet
aduerſari molimur. Amore. dū amico. l. p̄p̄m
quīs preſtare cōtendimus. Hijs enim quatuor
cauſis ſepe equitas violať. ſepe innocētia ledit̄
De teſtibus. Cap. 19.

ſi mendaciū gratis dicitur. quanto ma
gis ſi veniale queratur. neq; enim deerit
multiplex ouentus falſorū. ſi tantū preſētia ſit
nūmorū. Teſtis falſidicus tribus eſt perſonīs
obnoxius. Primo deo. quē piurādo cōtempnit
Secdo iudici. quem mēciēdo fallit. poſtremo in
nocētie. quā falſo teſtimonio ledit. Teſtibus
falſis cōiūctis tarde mendaciū falſitas repitur
Quod ſi ſepati fuerint ex animo iudiciātis. cito
maniſteſcūt. Nā ſicut in vnitatē p̄uorū grādis

est fortitudo. ita et in separacōne maior infirmi-
tas fraudulentie cito reprehenditur menda-
cium. Salsidicorū enim testimoniū sibi non cō-
uenit. Vnum pene crimen habent et qui fal-
sitate promit. et qui veritatē supprimit. q̄ et il-
le obesse vult. et iste prodesse nō vult. Peior au-
tem est testis qui ledit. q̄ qui prestare nō vult
Nam ille malignus est. iste inutil. Iniquus te-
stis q̄ uis sua falsitate veritatē corrumpat rebz
qz impediat. animo tamē nichil dampni confi-
ciet. erit autem ille apud deum cōdempnatus.
quia aduersus innocentem falsum testimonium
vel dicat. vel dicētibz credit. Nam non solum
ille reus ē. qui falsum de alio profert. sed et hīs
qui cito aurem criminibus p̄bet. Qui metu po-
testatis veritatem occultat. iracundiam sibi ce-
litus prouocat. quia plus pertimescāt homines
q̄ diuinam trepidat indignacōem. Beatus cu-
ius testimonio inocēs ab scelē obiecto purgat
impi? cui? p̄dicōne etiā iniqu? perimie. neqz ē
nim decet xpianū morti obnoxios prodere. et ad
effundendum sanguinem infelicium vocem te-
stificacōis prebere. Sermo enim iusti hominis
tantum ad ministerium debet esse salutis. Ita e-
nim indignacōnes et tribulacōnes et immissio-
nes p̄ angelos malos.

De cauidicijs.

Cap. 60.

De oppressorib; pauperum.

Саp. 61.

Auperū oppressores tunc se sciāt grauari
digna sentēcia. quādo preualuerint hīs
quos nocere voluerint. Nā tanto atrocīus in
futuro supplicō odēpnandi sūt. quāto hic for
tius contra miserōū vitā inualuerint. Audi
antē iudices a quī presunt populis. q̄ pro tpali
bus molestiis quas plebibus ingerūt eterno
incendio cremabunt. testante domino p̄ ysaiā
p̄phetam. Iratus sū inquit super populū meum
a dēdi eos in manu tua. non posuisti eis miseri
cordiā. aggrauasti iugū tuum valde. Descende
in puluērē. sede. tace. a intra tenebras. Veniet
sup te malū. a nescies vnde ortū est. et irruet su
per te calamitas quā non poteris erpiare. Ve
niet sup te repēte miseria quam nescis. Magis
mala faciētibz. q̄ mala patientibz dolē debem?

17
Illi enim mala faciēdo in malū proficiūt. isti
paciēdo a malo corrigūtur. Deus autē p malas
volūtates aliorū in alijs multa opat bona. Ma
lignāciūm hoīm volūtas neq̃q̃ potest impleri
nisi deus dederit prātē. Nā dum hoīes deo pmit
tēte malum qđ cupiscūt pficiunt. ipse dī facē
qđ permittit. Inde est qđ scriptū est p pphetam
Si erit malum qđ domin⁹ nō fecit. Verūptamē
qđ inīq̃ malum ex voluntate q̃rūt. id circo de⁹
pficiēdi idat potestātē p suā bonā volūtātē. qđ
de nostro malo ipse multa opatur bona. Qui
dam cum dei voluntate resistunt nesciētes dei
consiliū faciunt. quo noueris sic deo subiecta
esse omnia. ut et ipse qui eius dispensacōne ad
uersantur. eius impleant voluntatem. Propte
rea in hac vita boni indicantur a malis. ut ite
rum in illa vita mali iudicentur a bonis. Siue
ut etiā sit hic bonis temporalis afflictio et illic
eterna retributio. Id circo necessarij sunt ma
li. ut quociens boni offendunt. flagellentur a
malis. Hinc est qđ assur virgam furoris fuit e
statur dominus. Sed quociens ita fit. de dei in
dignacōne procedit. ut deus per illos in eos se
uiat quos flagellādo emendare desiderat. s̃ ille
iustissima voluntate. illi vero pcutere crudeli in
tēcōe sicut p pphetā dicit de eodē assur. Ipse autē
nō sic arbitrat. s̃ ad oterendū patiū ē cor eius.

Atrocē super eos diuinū furorē habebūt qui
existunt psecutores ⁊ violentū fidelibz. Consolā
do enim eos quos ita iudicari deus pmitit per
ppterā loquit. Aduersus eos qui iudicauerūt
te ego iudicabo. ⁊ cibabo hostes tuos carnibus
suis ⁊ quasi a multo sanguine suo inebriabūt
Habet aliquē vsum ⁊ malorū iniquitas q̄ ele
ctos dei suis moribus lamiant. ac per hoc vita
impiorū sibi dēperit. iustorū autē non perit. sed
p̄ficiūt. dum eos mali p̄turbacōis exercitio ad
presentem odiendā vitam ⁊ futuram dēfiderā
dam crudiāt. Interdum enim p̄dest prauorū
pueritias vtilitati iustorū dum eos malitia su
a crudiūt et ad regna celorū requirenda mole
stia t̄pali impellunt. Probat̄ hoc exemplis
isrlitice plebis que tunc durius angebatur in
egipto. quando oportebat eā p̄ moysē ad terrā
repromissionis vocari. ⁊ ex malis que in egipto
p̄ciebatur discedere ⁊ ad promissam patriā fe
stinare. Iniqui dū cōstanciā iusti in persecucōi
bus aspiciūt mentis cōfusione tatescūt ⁊ dum
aduersa intentāt nec vincunt. tandem de sua p̄
ueritatis insania cōfunduntur. Stulti cōtra bo
nos studiū semper assumūt. quib⁹ dum p̄spi
tas elucet iactātur. de suis meritis gloriātur. ⁊
bonorum atq; iustorū afflictionibus detrahunt
Dūq; eis adūsa cōtingerint mox ad blasphemā

ex pusillanimitate animi cōuertuntur. Quidā
simplicium nescientes dispensacōem dei in ma
lorum profectibus scandalizantur dicentes iux
ta pphetam. Quare via impiorū prosperabit. &
bene est omnibus qui prēuaricantur & inique
agunt. Qui ergo hoc dicunt non mirentur qđ
prauorum hōim tpalē et caducā felicitatem as
piciūt. s; magis nouissima eorū intendant. qm̄
ta illis post hec eterna supplicia preparētur. di
cēte ppheta. Ducūt in bonis dies suos & subito
ad inferna descēdent.

De tribulacōib; iustorū.

Cap. 62.

Vltus in aduersis pbari se cognoscit nō
deici. Viri sādī pl⁹ formidāt prospe qđ ad
uersa. qđ dei seruos prospe deiciūt. aduersa ve
ro erudiūt. Ideoq; sādī viri ostācia ita portaē
debēt aduersa ut frāgi non queāt. Tūc magis
sūt oculi dei sup iustos. quādo eos affligi ab im
quis puidētia supna pmittit. nam tūc eis gau
dia eterna disponūtur. qm̄ presētī tribulacōne
pbāt. Oēs tribulacōes hui⁹ vite. aquis opan
tur pretereūtib; ppterea qđ si qđ in hac vita tri
bulacōis acciderit. nō stat s; celerit tñsit. Qui vi
te futuē pmiā diligēter excogitat mala oīa vite
pntis eq̄nimitē portat. qm̄ ex illi⁹ dulcedine hu
ius amaritudinē tēpat. & ex efmitate illi⁹ breui
tatē hui⁹ despiciat tñsitoriā. Crūati diuiso malo

tpali pro vtilitate eoz est quod vite istius ma
la perferūt. quia dū in dolore grauātur cupidi
tatis et luxurie vicōrūq; ceterozum mala non
appetunt. Plus pdesse salutē temptacōnes se
culi q̄ prosperitates. nā ex prosperitate itur in dete
rius. ex temptacōnis dolore p̄ficitur in melius
Vnusquisq; ad tēptacōnē animi preparare debet
min⁹ enim dū suspecta habetur temptacō gra
uat. dure autē premit si inspeāte aduenerit. Sa
pientis est cōtra omnia aduersa ante medita
ri. nec inuenire casus debet quem non consilia
eius. preueniant.

De amatorib; mundi.

Cap. 63.

Vndi amatores non solum ex eo rei sūt q̄
infima pro sūmis appetūt. verum etiam ex
miseri p hoc q̄ cū graui erumpna ad ipsa deside
rata ptingunt. Grauius torquet impius mun
di exaggerādo omnia. q̄ iustus tollerando ad
uersa. Qui enim bona mūdi diligit. velit. nolit
timoris et doloris pene succūbit. Qui pl⁹ q̄ opor
tet res trāsitōias diligunt maiore sibi ingerūt
dolorem res ablata. q̄ amorem p̄turiebant pos
sesse. Cum graui dolore amittūt. que cum mag
no amore habentur. Minus autē carendo dole
mus. que min⁹ possidendo diligimus. Sciant se
culi lucra sectātes q̄tum sint vana l' aduersa
que diligūt que nec in hoc seculo sine cōtēcōne

gravi cōquirunt ⁊ pro quibus in futuro suppli-
cio penas dabūt. Hijs qui in volūate defidei o-
rū persistunt secularium. bene testimoniū pph-
te cōgruit dicentis. Fact⁹ est effraym panis sibi
cinericius q̄ non reuersatur. id est ita obruūt
cecitāte secularis amoris. ut nūq̄ resipiscūt ad
dominum amorem retorquere mētis. Multis
mortu⁹ est mundus. ipsi tamē vicissim mundo
mortui non sūt. Bona enim seculi diligunt. ⁊ ta-
men ipsa que diligūt minime cōsequūtur. In v-
troq; vacui. quia ⁊ futura perdūt. et presentia
nō acquirūt. Egestas est electorū q̄ pegrinan-
tur a bonis sempiternis ⁊ in hoc exilio diuici⁹ re-
morātur. Egestas est reproborū qđ habundāt
vicijs ⁊ virtutib; vacuāt. seq; esse imopes nesci-
unt. Qđ pbat̄ per apocalipsym Johānis q̄ cō-
tra amatores hui⁹ mūdi sic ait. Dīcis q̄ diues
sum ⁊ locuples et nullius egeo et nescis. quia
tu es miser ⁊ miserabilis ⁊ pauper ⁊ secus ⁊ nu-
dus. Glorie temporalis sequaces nīdī sunt fo-
ris fulgore potentie. interius tamen vacui sunt
elacōe superbie. Sicut calami exterius quidem
nitent. sed interius vacuantur. Ob hoc ergo
reprobi exterius ut calamus nīdī interius
vacui. electi vero exterius quasi arborum corti-
ces. interius vero solidi quī precioso cultui ce-
dūt. Audiant reprobi pphetam quēadmodū

detestatur eorum corporalia ornamenta. et quos successus habeat. cultus oppositus et ornatus. Hoc est pro suaui odore fetore. et pro zona funiculū. et cetera. Legant prophetam diuites. quorum spes opulencia est. audiāt eū dicentem. Quāto enim quisque potencia minor est. tanto magis liber a peccato est. Nam patrimonium grāde. temptatio grauis est. Plus venerantur homines in hoc seculo pro tpali potencia quam pro sanitatis reuerencia. Suscipiunt enim quod magis diuites. et quod homines sunt omnino despiciunt. Sunt quidam iusti qui sine lectione cuiusquam suis rebus utuntur. Itē sunt quidam diuites humiles quos non inflat superbia rerum. veluti plerique fuerunt sancti veteris testamenti. qui et affluebant diuitiis et tamē humilitate pollebant. At contra quosdam superbos diuites rerum copia facit elatos quorum non sunt opes in uicō sed voluntas. Nam crimē in rebus non est sed in usu mentis. Est elatio pauperum quos nec diuitie eleuant et voluntas in eis et sola superbia est. Hijs et si opes defunt propter tumorem mentis. pulsusque superbi diuites odempnātur. Securus uult esse diues. pauper esse non uult. Sed quomodo erit diues quiētus quē suis stimulis ipse ne careatur semper faciūt inquietū esse et timidū diuitem quam securū paucō sumptu contentum esse et pauperem. Bonis bene utuntur qui

diuicias sibi concessas in rebus salutaribus per
fruiuntur. bonis male utuntur qui aut iuste pro te
pali lucro iudicant. aut aliquid boni pro vane
glorie appetitu faciunt. Malis male utuntur
qui noxias cogitationes operibus prauis perficiunt.
bene malis utuntur qui luxuriam carnis
coniugali honestate restringunt. Sed sicut ma
lo bene uti bonum est. sic bono bene uti melius est.
Et sicut bono male uti malum est. sic a malo male uti
pessimum est.

De amatoribus misericordie.

Cap. 62.

Rauiter in deum delinquunt. qui diuicias a
deo concessas non in rebus spiritualibus sed in viti
bus prauae utuntur. Nesciunt enim impare pau
peribus. oppressis subuenire despiciunt. et inde ma
gis augent delicta unde redimere debuerant. Hoc
habet tantum bonum possessio presentium rerum. si
vitam reficiat miserorum. Propter hoc temptatio est
mundi lucis tantoque maiora supplicia in futuro da
bunt quanto et ipsa maiora sunt. Potentes enim potest
tormenta pati. Terrena omnia seruando amittunt
tamen. largiendo seruant. Primoniū enim retē
tū perit. manet autem erogatum. diu enim cum
rebus nostris durare non possumus. quia aut nos
illas moriendo deserimus. aut ille nos viuentes
deserit per diuersitatem usus. Alii de rebus munda
nis. prout quis cupidus rapiunt. Alii vero saluatur

dum in eaz pulchritudine oditoris pulcherrimā
 providētiā laudantes mirātur vel dū per mi
 sericordie opus ex eis celestia bona merentur.
 Misericordia a cōpaciēdo aliene miserie voca
 bulū sortita est. Null⁹ aut in alieno misericors
 esse potest q̄ diu prave vivēdo in se misericors
 non ē. Quā enim sibi neq̄ est. cui bonus est. Mul
 ta scelera elemosinis posse redimi. si in peccatis
 quisq; permanserit. Tunc enim fructu elemo
 sinaz indulgentia cōceditur. quando ab scelez
 opa desinitur. Verū est q̄ peccata omnia mise
 ricordie opibus expurgētur. sed si iam caueat
 peccare qui misericordiā imp̄tūtur. Ceterz nulla
 est delictis venia. quādo sic precedit misericor
 dia ut eam sequātur peccata. Nō est elemosina
 que glorie magis causa q̄ misericordie impar
 titur intuitu. Quali enim intencōe ab vnoq; laz
 gitur. taliter ⁊ apud deū recipiē. Qui enim hic
 de bono ope laudem presentē appetit spem per
 dit ⁊ gloriā mercedis in futuro nō recipit. Dū
 enim causa iactācie paup pascit. etiam ipsum
 misericordie opus in peccatū cōvertit. In tan
 tū elemosinarū opa peccata cōtingunt atq; in
 tantū ad regnum futuri seculi proficiūt. ut etiā
 iudex celestis in iudicō futuro veniēs in dexteā
 consistentibus dicat. Esuriui et dedistis michi
 manducare. Sitivi ⁊ dedistis mī bibere. Hospes

eram & collegistis me. Nudus et opulistis me.
Quibus etiam bene promittit dicens. Venite
benedicti patris mei percipite paratum vobis re-
gnum. Hijs autem quos nulla precedentia ele-
mosinarum facta sequuntur eterni iudicis voce
sic dicitur Esuriui & non dedistis michi mandu-
care. Sitiui & non dedistis michi bibere. Quibus
iuste dicitur. Discedite maledicti in ignem eter-
num. quia paratus est dyabolo & angelis eius.
Qui hic misericordiam non impit. illic pietatis
fructum non inueniet. exemplo ardentis divitis
qui in inferno ad tenuissima petenda compulsum
est. quia hic tenuissima negare non timuit. Quid
retribui subtilius quid districte poterat. Sicut
tam aque ardens percit qui micam panis nega-
uerat epulas. Sero dives oculos aperuit. quan-
do lazarum pauperem requiescentem vidit.
quem iacentem ante ianuas videre desperit. Non
solum qui esurienti & sitienti & nudo beneficium
largitatis impedit. sed si quod aliud indigenti largi-
tur. sed & qui inimicum diligit. & lugenti affectum compas-
sionis & consolacionis impit. a quibuslibet necessitati-
bus consilium adhibet. elemosina paulo dubio facit. Nam &
doctrina & disciplina bonum elemosina est. et elemosi-
ne carnali eminensior est. Quicumque non egens pos-
cit. cum se indigentem similet. & toto illi corde comise-
redum orat. Et licet ille qui fortasse falsa indigentis

spem preferat. is tamen qui simpliciter impit
fructum iusticie nō amittit. Quāuis quisq; sit
egēs nullus tamē vnde tribuat indigenti excu
sacōnem inopie potest obtendere. quādo ex pre
cepto saluatoris etiā calicem aque frigide precī
piamur indigēti pretere. Nam si aliud non ha
bentes id ipsum benigne tribuam⁹. mercedem
procul dubio nō amittimus. Ceter⁹ si amplius
possimus ⁊ egestatē simulādō minus largimur
non egētem sed deum fallimus cui cōscientiam
nostrā abscondere nō possumus. Due sunt ele
mosine. vna corporalis. egētī dare qui q̄t pote
ris. altera spiritalis. dimittere a quo leuis ex
stiteris. Harum prima adhibenda est miseris
scdā malis. Erit ergo semp qd impēas ⁊ si nō
pecuniam vel salutem ⁊ gratiā. Non erit elemo
sina cum moracōne prebenda ne committāte tri
sticia merces peat dispensata. Tūc autem be
ne tribuitur. quādo cum mentis hilaritate pre
betur. Vnde et apostulus. Ibilarem inquit da
torem diligit deus. Metuendum est itaq; ne
pauper aut cum tedio nostro accipiat oblata
aut ne omnino pretermisus merens tristisq;
recedat. De rapinis alienis elemosinam facere
non est officiū miseracōnis. sed emolumētum
sceleris. vñ ⁊ Salomon. Qui offert iniquū sacri
ficiū de rapina pauperum. tāq; si quis victimet

filium in aspectu patris sui. Qui enim iniuste tollit
iuste nunquam distribuit. nec bene alteri prebet quod
ab alio male extorquet. Magnū scelus est res
pauperum prestare diuitibus. et de sumptibus
inopum. acquirere fauores potentum. arenis
terre aquam tollere et flumina que non indigent
irrigare. Nonnunquam largitas diuitum prodiga
non ad vtilitatem sed ad elationem effunditur
Compati hypocritis quod non ad edificandam doctrinam au-
dientium sed ad sue glorie exaggerandum cumu-
lum. Reprehensibilis est superflua. effusio lar-
gitatis. Nam quomodo seruat avarus nulli est
sed omnibus est largus. dispensator non debet
esse prodigus. sed discretus. Largiri enim debet
quantum oportet. ut tenendo mensuram sufficiat
at plurimis.

De prauitate huius vite.

Cap. 67.

Antum in hac vita est licitum operari bonum

Illic namque non iam operatio expectetur. sed retri-
butio meritorum. Hec vita impijs longa et grata est
in oculis aut iustorum amara et brevis. Et licet
vita ista brevis sit. moras tamen sibi fieri credi-
tur. quod quantumlibet breue sit tempus spacium. tamen
et si viuenti parum est. amanti procul dubio lon-
gum est. Qui vite presentis longitudinem. non de
suo spacio. sed de eius fine considerat. quod sit bre-
uis et misera. satis vtiliter pensat. Vita enim

presens quia ipsis suis incrementis deficit bre-
uis est. Suo enim augmento perit. dum id q
videtur in futuro proficere. in preterito deficit
Item ex ipso esse brevis vita presens ostendi-
tur. ex quo non permanet sed finitur. Tela
enim consummatis filis a vita hominis exple-
tur diebus singulis. Quam diu in hac vita vi-
uitur. queritur utrum augmentum an recti⁹ de-
crementū dicatur. Sed quomō recte dici possit
augmētum. qđ per dimensiones etatū. ad mor-
tis attenditur decrementū. Qui vitā longam q
ris ad eam tende vitam p qua cristian⁹ es. id
est eternam. non ad istā ad quam ad erudieu-
dum te descendit. vita eterna. id est cristi⁹ ve-
rum a caro cōiunctus hec est enim vita vitalis
nam ista mortalis est. Mori oportet hominem
in carne. mūdo. ne moriatur in anima xpō. Nā
tunc quisq; vivere creditur. si sedm seculū mo-
riens. in solo deo vivere delectatur. De mora
vite istius tedium patit iustus. eo q ad deside-
ratam patriā tarde perueniat. a vite presentis
erumpnas secius amittit.

De Exitu.

Cap. 66.

Vaniūis sancti huius vite erumpnis libe-
rari se cupiant. cito volētes exire de corpore
dei dispēsacōe tñ plerūq; diu in hac vita vsāe
ut p lōgū tollerātie experimētū solidius eorum

patientia roboretur. Multa hanc vitam tedio
habent. et tamen mori timeant quod plerisque in an-
gustia contingere solet. Sicque contrario affectu
et viuendi habent tedium. et moriendi metum.
Sollicite debet unusquisque viuere et sepe terminum
uite sue considerare ut de contemplatione illius
huius seculi blandicias caueat. Scriptum est
enim. In omnibus operibus tuis memorare no-
uissima tua. et in eternum non peccabis. Veni-
ti exitus ignorantia. incerta est. et dum mori
quisque non existimat tollitur. Vnde unusquisque
festinet. ne in iniquitatibus suis rapiatur simul
que finiatur vita cum culpa. Nam interor dyabo-
lus. eos quos viuientes accendit ad vitia. subi-
to morientes pertrahere nititur ad tormenta.
Sepe diuites in hac fallaci vita. dum de poten-
cie gloria vel rerum habundancia gestiunt. re-
pente hora qua nesciunt improviso exitu rapiun-
tur. atque absorbente profundo. cruciandi eter-
nis gehenne incendiis deputantur. De quibus
per prophetam dicitur. Ducunt in bonis dies
suos et in puncto ad inferna descendunt. Imi-
quus moriens quam imitatione sua multos ad
culpam traxit delectatione peccati. multos reuo-
cat a culpa terrore tormenti. Quod etiam psal-
mista testatur dicens. Letabitur iustus cum
viderit vindictam impiorum manus suas lauabit

in sanguine peccatorum. In peccatorum enim sanguine mori-
entium iuste lauantur manus. quod dum coram pena com-
spicitur. aspicietis vita mundat. Cum enim talis
crudelis exitus cernitur. non solum qui viderit refugit
sed etiam alios ab imitatione illius quanta valuerit
exhortatione persuadit. In exitu anime vite electorum
nimio terre metum incertum utrum ad primum an ad
supplicium transferantur. Quidam electi in fine suo purgan-
tur a leuibus quibusdam peccatis. quidam vero in ipso
fine hilarescunt. eternorum contemplatione bonorum.
Quauis enim quisque in hac vita sit iustus. tamen
cum de isto corpore egreditur premetur. ne dignum
supplicium sit. Nullus enim homo est absque peccato nec
quisquam potest de dei securus esse iudicium. cum etiam de
ociosis verbis reddenda sit ratio. Finem iustorum
optimum commendat vocatio tranquilla. ut ex eo in-
telligatur sanctorum consortium habere angelorum. ex
quo ab hoc corpore sine dura veracitate tolluntur.
Prauos autem homines apostate angeli excipiunt
moriētes. ut eis sint ipsi tortores in penis que fue-
runt suadentes in vicinis. Et si pietas pro defunctis
fidelibus iubeat flere. fides tamen pro eis vetat lu-
gere. Illi enim deplorandi sunt in morte. quos mi-
seros infirmis ex hac vita recipit. non quos ce-
lestis aula letificandos includit.

Explicit Tercius lib Iuliani Episcopi de summo bono.

Ināpit liber sancti Cipriani Epī. de duode-
cim abusiuis seculi.

Vo decim abusiua sunt seculi. Doe-
ct sapiēs sine bonis opib⁹. Senex
sine religione. Adoleſcēs sine obedi-
entia. Dives sine elemosina. Iſe-
mina sine pudiciā. Dominus sine virtute.
Xpian⁹ cōtencōsus. Paup⁹ superbz. Rex
iniquus. Ep⁹ negligens. Plebs sine disci-
plina. Popul⁹ sine lege. sic suffocatur iustici-
a. Hec enim sūt duodecim abusiua seculi. rota
quī in illa fuerit decipit. et ad tartari tenebras
nullo impediēte iusticie suffragio per iustum
dei iudiciū rotatur.

Prim⁹ g⁹dus

Primus abusiōis grad⁹ est. sine opibus
bonis sapiēs ⁊ predicator. si fuerit q̄ qd se-
mone docet actib⁹ explere negligit. Auditōrēs
enim doctrine dicta contēpnūt cum predica-
toris opa a predicatōis verb⁹ discrepare conspi-
ciunt. Nūq̄ enim fit efficac⁹ predicantis auctori-
tas nisi eam effectū operis cordi affixerit audie-
tis. Presertim cū ipse doctor si in vicōrum amo-
re dilapsus fuerit alterius doctoris medicamen-
tum suis vulneribus pui pendit adhibere. Vñ
⁊ ipse domin⁹ in euangelio. de doctrina parit ⁊
bono ope discipulos instruere volēs. qualem

in hīs cautelam haberēt ammonet dicens. Si
sal euauerit in quo salietur. Hoc est si doctor
errauerit. a quo iterū doctore emendabitur. Et
si lumen qđ in te est tenebre sunt. ipse tenebre
quāte erunt. Si namq; ocul⁹ auidendi officiō
desierit quis a manu aut pede vł reliquo corpe
illud ministerium eriget. Qua ppter doctores
cogitent. ne ampliori vīdicte subiaccant. si
plurimis perdicōis occasionem habundanci
us prestent. Nam a salomon dū multe sapien
cie trāgressionē incurrit totā pscatelinā pleb
regni dispersionē solus sui meiū prestitit. Quī
bus ergo cōmittuntur multa. a maiora perdūt
si nō recte dispensauerint rectoris sui munera
que perceperunt. Cui enim plus committitur
plus ab eo exigitur. Et seruus quī domini sui
voluntatem intelligens nō facit. acrius et gra
uius vapulabit.

Scđs Gradus.

Ecūdus abusiois gradus est. si sine reli
gione senex inueniatur. cui cum mēbra ex
terioris hominis veterascūt. vires animi id est
interioris hominis membra incrementa roboris
nō capiūt. Plus enim oib; religioni operā daē
seuib; optit quos pntis seculi florida etas trāf
acta deserit. Sicut nāq; a in lignis illa arbor re
pba apparet q p flores fruct⁹ optiōs aditori

fuo nō exhibet. Sic & in hominibz ipse reprob⁹
est quē flos iuuentutis deserit. & tamē in sui cor
poris senedute bonoz operum fruct⁹ maturos
paruipendit pferre. Qd enim stolidius fieri po
test. si tunc mēs ad pfectionē festinaē non con
tēdat quando totū corporis habitus senedute
cōfessus ad interitū pperat. Dum oculi caligāt
aures grauius audiant. capilli fluūt. faciēs in
palloꝝ mutatur. dentes lassi numero minuūē
cutis arefcit. flatus nō suauiter olet. pedus suf
foatur. thussis cachinnat. genua trepidāt. ta
los p pedes tumor inflat. Homo interior qui nō
senescit hīs omnibus aggravatur. & hec ruitu
rā iamāq; domū corporis cito pnuāat. Quid g
superest. nisi ut dum hui⁹ vite defectus appropi
at. nichil aliud cogitare. q̄ quomō future adi
tus prospe pprehendatur quisq; senex appetat
Iuuenib⁹ autē incertus huius vite terminus
instat. sembus vero cūdis maturus ex hac luce
breuiter cōcordat. Cauende sunt ergo homini
due pīcule que in illius carne nō vterescunt
& totū hominē ad peccandū pertrahūt cor vide
liet & lingua. Quia cor nouas semp cogitacōes
machinari non desinit. lingua in impigere lo
quitur qd cūq; cor machinari senserit. Caueat
ergo semilis etas ne iste iuuenescētes pīcule
totā sibi armoniam decipiāt. et p res ineptas

reliqui corporis grauitati illudāt. Vnicuiq; au-
tem considerandum est quid etate et eminenti
a dignum sit ut hoc agat. qđ nec vitam nec e-
tatem nec ministeriū vile reddat.

Tercius gđus Adolescens sine obedientia.

Eritus deinde abusionis gradus est. Ado-
lescens sine obedientia. quo mundus a re-
cto racōis ordine deprauat. Qualis nāq; i sene-
ctute obsequi sibi ille sperabit. qui in adolescen-
tia senioribus obedientiam exhibere contemp-
nit. Vnde et in puerbio apud veteres habetur
quod seruari nequeat. qui prius alieni seruītu-
tem pretere denegat. Propter quod et dominus
Ihesus in tēporibus sue carnis dum adhuc ad
legitimam etatem doctoris non peruenit obe-
dientem ministracōnem parentibus exhibuit
Sicut ergo in senibus sobrietas et morū perfe-
ctio requiritur. ita in adolescentibus obsequiū
et subiectio et obedientia rite debetur. Quapropter
et in mandatis legis primū in hijs q̄ ad hoīes
pertinent. patris et matris honor impat. Quia
quāuis carnalis pater non superiūxerit. aut in-
dignus fuerit. alicui tamen patri digno et vni-
uersi patris honor imperatur. vsq; ad etatem
dignam a filiis prebendus esse ostendit. Qua-
tuor enim modis scripturās diuinas patres vo-
catur. hoc est natura. egente amonitōne etate

De patre nāq; naturaliter yacob ad laban loq-
tur. Nisi timor dei patris mei ysaac affuisset tu-
lisses omnia que mea sunt. Gere vero pater de
quādo dominus ad moysen de rubo loquebatur
Ego sum inquit deus patrum tuorum. deus abrahā
deus ysaac. et deus yacob Etate autē pariter et
amonicōne pater de cū moyses in cantico deu-
tronomij loquitur. Interroga patrem tuum et an-
nūtiabit tibi. Vñ si naturalis superstes non fu-
erit. aut indignus fuerit. amonēti tamen aut
seniori. adolescētis obediētia prebenda erit. Quo-
modo enim honorat⁹ in senectute apparebit q̄
discipline laborem in adolescētia nō sustinebit.
Qd cūq; enim hō laborauerit hoc et metet. Om-
nis nāq; disciplina in presenti quidē non vide-
tur gaudiij sed meroris. postea autē fructum pa-
catisimū exercitatis p eam reddit iusticie. Si-
cut enim fructus nō inueniuntur in arbore in qua
panpim⁹ aut flos prius nō apparuerit. sic in se-
nectute honorē legitimū cōsequi non poterit
qui in adolescētia discipline alienus exercitacō-
nibus nō laborauit. Disciplina igitur absq; obe-
dientia qualiter fieri potest. Adolescens sine o-
bedientia. est sine disciplina. quomō et ipsa obe-
diētia que omnium disciplinarū mater est. mag-
na exercitacōne indiget. Etenim sui normā stu-
dij a xpo dño suscipit. qui obediens patri vsq;

ad mortem crucis ignominia liberer sustinuit.

Quartus gradus. diues sine elemosina.

Vartus abusionis q̄d. diues sine elemosina qui supflua queq; custodiēda in potestē recōdens. indigentib; a nichil habētib; non distribuit. ppter qd efficitur. ut dū in terra quesita diligēti cura custodit. celestis patrie p hennē thesaurum amittit. Ad quē thesaurum domin⁹ ihesus adolescentem illū diuitem qui eum de perfectione interrogauerat. ita respōdēs inuitauit. Si vis perfect⁹ esse vade vnde omnia que habes a da pauperib; a veni sequere me a habebis thesau⁹ in celo. Quem thesaurum nullus vniq; hominū habere potest. nisi q solatia pauperibus prestat. aut per semetipsū pauper est. Nō ergo dormiat in thesauris suis. qd pauperes reficere potest. Diues nāq; que cōgregauerat. hijs fruī sol⁹ nequaq; poterit. Quid ergo stulti⁹ est q̄ ppter vnius hominis vidū et restitū totam regni celestis perhēnem iocunditatem perdere. a eternos inferni cruciatus absq; vlla solacōis prestolacōe subiē. qd ḡ aliqui p necessitatē amittēdū est. p etna retribucōne spōte distribuēdū ē. Omnia enī q videntur tpalia sūt. q aut nō vident etna. Quādiū enim tpales sum⁹ tpalibus tpalia deseruiūt. et cū hinc trāierim⁹ eternis eterna solatia prestabūtur

Idcirco diligere nō debemus ea que semp non
habeamus. presertim cū ex ptem racōis auar
rum diuitē thesauri ⁊ agri. ⁊ omnia q̄ habet o
stendāt qui toto cordis affectu illa diligit. que
se nūq̄ diligūt. Si enim aux ⁊ argētum agros
⁊ vestimenta cibos ⁊ metalla ⁊ bruta animalia
a quis dilererit. Nec omnia vicē sibi amoris re
pēdere nō posse ipsa rerū natura ostēdit. Quid
enim a racōne longius est q̄ diligere qđ te rea
mare nō valet. ⁊ negligere illū qui tue dicōni
cū dilectione omnia prebet. Propter hoc igitur
non diligi mūdus. ⁊ diligi primus. a deo preci
pitur. qz proxim⁹ vicē sui amoris potest repēde
re. qđ mūdus minime posse nō dubitat. Licet
enim inimicū esse diligēdum dñs imperet. ut il
la dilectio amicū illum ex inimico efficiat. Quis
quis ergo diues cupidus. si vult eternas habe
re diuitias. distribuēdo egenis perdat interim
non māsuras. Si enim nō vendiderit quod dili
git. memo emere poterit qđ cupit. Auari nāq;
ideo inuidicō a rectissimo iudice nūcupātur ma
ledicti. qz qui preteribāt eorū habitacula non
dicebant. Benedictio domini sup vos. benedixi
mus vob in nomine dñi. Infelices ergo auari
diuites qui ppter res trāsitorias in eternā dā
pnacōnem dilabūtur. Et ecōtrario beati miseri
cordes quoniā ipi misericordiā cōsequēt. ffelice

est misericors dū in hac virtute de? nō sstād
am s̄ affectū inq̄rit.

Quātus g̃dus s̄ femina sine pudicitia .
Virtus abusiōis g̃dus est. s̄ femina sine
pudicitia. Sicut enim oēs mores bonos p
curat. ⁊ cūctos honestos ad? custodit in viris
prudētia. sic i feminis cūctos honestos ad? nu
trit ⁊ custodit pudicitia. Pudicitia nāq; casti
tatē custodit . avariciā refrenat. lites deuīt i
ras mīgat. libidinē occupat. cupiditatē tēpat
lasciuia castigat. ebrietatē cauet. verba non
multiplicat . gulam ⁊ cōcupiscētiā propug
nat. furtum omnino dāpnat. Quād plura. om
nia viciā ostringit. ⁊ omnes virtutes ⁊ quicq̄
coram deo ⁊ hominib; laudabile est nutrit. In
pudicitia vero nec laudem ab hominib; in pre
senti seculo. nec remuneracōnem a deo expēd;
in futuro . Pudica vero vita famam bonam
inter homines possidet. ⁊ de spe future beatitudi
nis gaudet . Presentibus semetipsam imitabi
lem facit . posteris memoriā amabilem facit
⁊ relinquit bonis semper moribus delectatur et
consentit et assiduīs scripturarum meditacōni
bus ⁊ eloquijs animam vegetat . Bonorū pre
cedencium exempla custodit. ⁊ inseparabilia p
fectis otubermia nedit . Duob; ergo modis con
stat vere pudicitie exercitatio . id est corporis

habitu et sup̄ficie. et animi affectu mēto. Per ex
teriorē modū iuxta apostulū coram hominib⁹
exempla. p̄ interiorē corā deo prouidēd⁹ opa
bona. Pudicitia namq; est corp̄is. alienas res
non appetere. omnē immūditia deuitare. Ante
horā cōgruam nō gustare velle. risum nō exē
tare. verba vana et falsa non loq̄. habitū p̄ om
nia ordinatū. p̄positoq; cōueniētem tam capil
lorum q̄ vestīū sicut decet habere. Cū indignis
cōtub̄nia nō imire. sup̄ alio so intuitu neminē as
picere. Vagari oculos nō p̄mittere. p̄paciō et
illecebroso gressu nō incedere. nullo inferior in
incepto bono. ope apparere. nulli otumeliā aut
ruborem incutere. neminē blasphemare. senes
non irridere. meliori non cōtrouersari. De hīs
que ignoras nō tractare. etiā que scīs non om
nia proferre. Nec cū proximis amabilē hominē
reddūt. et deo acceptabilē faciūt. Pudicitia ve
ro anime est plus p̄pter dei oculos q̄ hominis
omnia bona facere. appetitōes turpiū cogitacō
num cōpescere. omnes meliores se esse estimā
nemini inuidere. De semetipso nil osidere. dei sē
per auxilio res omnes omittē. ate dei oculos
seipsum osituere heretica prauitate sensū non
maculare. catholicis p̄ omnia cōsentire. deo soli
adherere. caritatē interne mētis domino ihesu
xpo offerre. Omnia cepta bona opa mortis tm̄

termino finire. Presentes tribulaciones animi
fortitudine puerpendere in terra preter primos
nichil amare cuncti amoris in celo thesauru co
stitue. et p omni bono actu mercede in celestibz
a deo supare. Pudicitia namq; ornametum no
biliu est exaltaco humilium nobilitas ignobi
lium. pueritudo viliam. prosperitas laboran
cium. solacium merentium. augmentum omni
bus pulchritudinibz decus religionis. Defensi
o criminum. multiplicacio meritoru. creatoris
omnium dei amicitia.

Septus godus. Dns sine virtute.

Extus abusionis gradus est. Dominus
sine virtute quia nichil proficit domina
di habere potestatem. si dominus ipse no
habeat vigorem virtutis. Sic hic virtutis ri
gor. non tam exercitu fortitudine. que et ipsa se
cularibz dominis necessaria est indiget q am
mi fortitudine que per bonos mores exerceri so
let. Sepe enim dominandi virtus per animi ne
gligentiam perditur. sicut in hely sacerdote
factum fuisse oprobatur. Qui dum per seuerita
tem iudicii filios peccantes non coercuit. in eo
rum vindicta et velut consensientia non pepit
Tria ergo necessarie eos qui dominantur habe
re oportet. terrorem scilicet ordinacionem et a
more. Nisi enim ametur a proximis et metuatur

ordinacō illius cōstare minime poterit. Per be-
neficiā ergo ⁊ affabilitatē pcurat ut diligatur
⁊ per iustas vindictas nō aprie iniurie. s; legis
dei studeat. ut metuiatur. Propterea quoq; dū
multi pendēt in eo. ipse deo adherere debet. qui
illū in ducatu constituit. qui ad portāda alioꝝ
onera. ipsū veluti fortioꝝ solidauit. Paxill⁹
enim nisi bene fixus firmetur. pictiq; inhereat.
omne qđ in eo pēdet cito labitur. ⁊ ipse solutus
a rigore sue firmitatis cū oneribus ad terram
dilabitur. Sic ⁊ princeps nisi ꝑ ditori suo p̄fina-
titer adhaerit ⁊ ipse ⁊ omnes q̄ ei adherēt cito
depeunt. Quidā nāq; per dominādi officiū. soli
dius deo appropinquāt. quidam imposito sibi
dignitatis honore deteriores fiūt. Moyses enim
accepto ducatu. familiaris dei locucōmibus vte-
batur. Saul vero filius cis. postq̄ ceptū regnū
suscepit. ꝑ inobediētie supbiā deū offendit. Rex
salomō postq̄ patris sui dauid sedē obtinuit de-
um offendit. Deus illū vltra omnes mōles ad
numerosi populi gubernacōnem sapiētie mune-
re donauit. ecōtrario vero ille ꝑ doliis templa fa-
bricauit. Iherobā seru⁹ salomonis postq̄ reg-
ni sortitus est gubernacula ad idoloꝝ cultū decē
tribus isrl. que erant in pte samarie attraxit.
Per que exēpla euidenter ostēditur quosdam
in sublimiori statu ad maiore p̄fectionē crescere

quosdā vero sup̄ciliū dñācōnis ad deteriora de
fluere. Per qđ vtrūq; intelligitur eos q̄ ad me
liora cōcendunt p̄ domini auxiliū a virtutem
animi posse id facere. et eos qui ad deteriora di
uertūt. p̄ mētis imbecillitatē pitei a negligenci
am errare. Vñ dñs absq; virtute fieri nō deb;
quā virtutem sine dei auxiliō nullatenus hab;
Qui enim multa tuctur si nō habet fortitudinē
nō valet id agere. qm̄ magna magnis infesta
cōib; a aduersitatib; solēt laborāē. Omnis igit̄
q̄ preē hoc p̄mitus tō animi intēcōe p̄curet ut
p̄ omnia de dñi adiutorio non dubitet. Si nāq;
cepit in actib; suis auxiliatorē habē dñm dño
rū. null⁹ hoīm cōceptui habē poterit eius dñatū
Nō ē enim potestas n̄ a deo data. Ipse eleuat de
stercore egenū a sedere facit cū p̄cīpib; popu
li sui. Potentes deponit de sede a exaltat humi
les. ut subditus fiat omnis mundus deo et ege
at gloria dei.

Septim⁹ gradus.

Septim⁹ abusionis ḡd⁹ ē. xp̄an⁹ cōtēstosus
Qui cū p̄cīpacōnē nominis xp̄i p̄ fidem a
baptīsmum suscepit cōtra cristi precepta. cadu
ca mundi delectamēta diligit. Omne enim qđ
appetit̄. aut propter eius rei dilectionem de
qua agitur aut p̄pter alteri⁹ rei amorem q̄ sub
odiosa specie latet appetitur. Quemadmodum

verbi gratia bellū animoso cōpugnāciū cōfli-
 ctu. cum odiosa res sit. ppter amorem victorie
 et libratīs pagitur. Et multe alie species dilecte
 sub odioso labore vel formidine satis cōtentio
 se expetūtur. Vñ patens intelligitur. ad nichil
 aliud contendī nisi ppter dīlctionem spatam. scī-
 licet ad cōsequendū amabilem remuneraōez
 Quā igitur in mūdo presenti ex quacūq; causa
 cōtendit. pspicue ostenditur qđ ille diligit mū-
 dum. quē diligi per Johānem apostol⁹ spirit⁹ s
 sancti sermo interdicī. quo ait. Nolite dilige-
 re mūdum neq; ea que in mundo sunt Mundi
 enim amor a dī piter in vno corde cohabitare
 non possunt. quēadmodū idē oculi & lum pa-
 riter a terrā nequaq̃ aspiciunt. Sed querēdū
 est si vere in mūdo aliquid sit qđ amari debeat
 & quis sit ille mūd⁹ quem diligi dīuina eloqui
 a vetant. Terra ergo cum nascentib; ex ea &
 metallis & animantib; et pulchritudine vestiū
 & oblectācōibus ciborū. & hīs que ad hęc pec-
 tinent nō diligi precipiuntur. s; proxim⁹ ppter
 quē hęc omnia facta sunt amari iubetur. Nec e-
 nim omnia predicta velut nō māsuā ad celestē
 patriā pgētes comitari nequeūt. Proximi ve-
 ro velut mansuri regni coheredes semetipsos li-
 center inuicem diligūt. Quod ergo semp in mū-
 do non manet. cū mūdo pariter deficiet. Et ipse

mūd⁹ nō amari impat. p̄m⁹ aut q̄e pars re
gni celestis in terra interi regnū celoz petētib⁹
nō incōgrue amat. dū in sūma illa p̄cia. inefnū
cohēs habebit. Preterea vero mūd⁹ p̄is id
circo nō diligi impat. ne a dei dilectōne alien⁹
seculi dilectus q̄sq; efficiat. Nō ḡ deb⁹ cōtēdi qd
nō licet amari. Igit̄ xpian⁹ q̄ hōis xp̄i similitu
dinē tenet. morū q̄ similitudinē habē deb⁹. Xpi
an⁹ enī recte nemo dī. nisi q̄ xp̄o morib⁹ cōc̄q̄
de xp̄o vero p̄ p̄phetā ita describitur. Ecce puer
me⁹ quē elegi. elect⁹ meus. placuit sibi in illo
aia mea. Ponā spiritū meū sup̄ eum nō cōtēdit
neq; clamabit. neq; audiet aliq̄s in plateis vo
cē ei⁹ Ecce xp̄s non cōtēdit neq; clamabit. et tu si
moz̄ cristi similitudinē retinē cupis nō cōtēdas
nec abusu⁹ in ecclesia cristiana existas Suis e
nim secutoib⁹ cristi⁹ p̄cepit. Nolite vocari rab
bi. vnus est enim magister vester q̄ in celis est
cristi⁹. Et patrē nolite vocare super terrā. vnus
est enim pater vester q̄ in celis est omnes autē
vos fratres estis. Quī ⁊ ad supplicādū nobis
impauit dicere. sic inq̄ies orabit̄s. Pater no
ster quā es in celis sanctificetur nomen tuum
Ifrustra ergo cōtēdit in terra. q̄ patrē ⁊ patriā
se profitetur habere in celo. cuius possessor ne
mo efficiatur. nisi q̄ de terrene patric cōtēcone se
curus habetur.

Octauus Gradus.

Octau⁹ abusionis gradus est. paup supb⁹
qui nichil habēs in supbiam extollitur. cū
ecōtrario diuitibus seculi nō supbie sapere per a
postolū imperatur. Quid enim stolidius fieri
potest. q̄ illū qui per infimā miseriam velut in
terra abiectus et extrem⁹ atq; humilis incede
re et tristari debueāt supcilio superbie tumo
re inflatam mētem contra dū erigere. Per qđ
viciū lapsi corruerūt. qui fūmo celi editi erāt
culmine. Quid ergo vult q̄si potēs in terra su
perbire. q̄ pre omnibus hominib; debuerat hu
milis apparere. Sed ne de paup̄tate sua tristici
am habeāt. qđ a deo accepturi sint paup̄es at
attēdant. Ipse etenim inquit. Beati pauperes
sp̄ritu quoniā ipsoꝝ est regnū celorum. Reda
nāq; dispensacōe misericors dñs. celi regnum
illis p̄mittit. quibus regnū terraz participacō
nem velut inter mortuos abstulit. ut ip̄e diues
in celi sede appareat. qui in terra penitus nichil
p̄curat. Cauēdum vero pauperib; ē ne dū per
necessitatē terre regnū p̄tereūt. p̄ mētis impru
dentiam etiā celoꝝ regna amittāt. Cū enim dei
dispensacōne paup̄tatis necessitatē acceperint
in ipsorum p̄det arbitrio vtz pauperes sp̄ritu
sint. Nō enim quibuscūq; pauperibus celorum
regna p̄mittuntur. sed hijs tātmōdo. quib;

diuiciarū inopiā aīarū humilitas comitatē Pau
p enim humilē paup spiritu appellat. q̄ cū ege
nus foris cernitur int⁹ nūq̄ in supbiā eleuatur
qm̄ ad sequēda regna celorū plus valet mētis
humilitas. q̄ p̄ncipiū diuiciarū tp̄alis paup̄tas
Etenim humiles q̄ bñ diuicias possessas habēt
possunt paupes spū appellari et sup̄bos nichil
habētes. haut dubiū ē beatitudine paup̄tatis
p̄uari. de q̄bz vtrīsq; s̄cta scriptura ita loq̄tur.
Est q̄si diues cū nichil habeat. ⁊ est q̄si pauper
cū in multis diuicijs sit. Nobilis ergo inopia
est mētis humilitas ⁊ inepte diuicie sunt ani
morum enormitas. Prouidendum ergo pau
peribus est. ut semetipsos q̄les sint intelligāt.
⁊ qđ rebus cōsequi non valent mētis amore
sup̄bire desināt.

Nonus Gradus.

Onus abusionis ḡdus est rex iniqu⁹ quē
cū iniquorū correctorem esse oportuerit eti
am in semetipso nominis sui dignitatem non
custodit. Nomē enim regis intellectualiter hoc
retinet. ut subiectis omnibus rectoris officium
pro curet. sed qualis alios corrigere poterit qui
p̄prios moēs ne iniqui sint nō corrigit. quoniam
iusticia regis exaltatur solium et inuēritate so
lidantē gubernacula populorū. iusticia vero re
gis ē. neminē iniuste p̄ potenciā opprimē sine

accepcone psonarū inter vix et proximū suum
iudicare. Aduenis ⁊ pupill ⁊ viduis defensorē
esse furta cohibere. adulteria punire. iniquos
non exaltare. impudicos ⁊ histiones non nu
trire. impios de terra p̄dere. partidas ⁊ periur
rātes viuere nō sūcre. Ecclesias defendere. pau
peres elemosinis alere. iustos sup regni nego
cia cōstituere. senes ⁊ sapiētes ⁊ sobrios consi
liarios habere. Magorū ⁊ ariolorū ⁊ phitōmista
rum supsticōibz non intendere. iracundiā dif
ferre. patriā fortiter et iuste cōtra aduersarios
defendere. p omnia in deo cōfidere. pspitatibus
nō eleuare animum. Cuncta adūsa paciēte fer
re. fidem catholicam in deum habere. filios suos
nō sinere impie agere. Certis horis oracōibz in
sistere. ante horas ogruas non gustare cibum
Ve enim terre cui⁹ rex puer est. et cuius p̄nci
pes mane comedunt. Nec regni pspitatem in
p̄nti faciūt. ⁊ regem ad celestia regna meliora
pducunt. Qui vero regnū suum scdm hanc le
gem nō disp̄saucrit multas ni m̄z imperij ad
ueritates tolerat. Idcirco enim sepe pax popu
lorum rumpit et offendicula etiā de regno sus
citant. terrarum quoqz fructus minuiūt. et
seruitia populorū p̄pediunt. multi ⁊ varij la
bores pspitatem regni inficiūt. Carorū ⁊ libero
rum mortes tristitiā cōferunt hostium incursus

provincias undiq; vastant. bestie armentorum
et pecorum greges dilacerant. tempestates ae-
ris et hemispheria turbata terrarum fecunditate
et maris ministeria phibent. et aliquando ful-
minum ictus segetes et arborum flores et panpi
nos eritunt. Super omnia vero regis in iusti-
cia non solum presentis impii faciem obfuscat
sed etiam filios suos et nepotes. ne post se reg-
ni hereditatem teneant obscurat. Propter pi-
aculum enim salomonis regnum domus ysa-
el dominus de manibus filiorum eius disperfit.
Et propter iusticiam dauid regis. lucernam de
semine eius in iherusalem reliquit. Ecce quan-
tum iusticia regis in seculo valet intuentib; per-
spicue patet. Pax populorum est tutamentum
patrie. emunitas plebis monimentum gentis.
Cura languorum. gaudium hominum. Tempe-
ries aeris. serenitas maris. terre fecunditas. so-
lacium pauperum. Hereditas filiorum. et sibi
metipso spes future beatitudinis. Attamen sci-
at qd sicut in trono hominis primus constitutus
est. sic et in penis si iusticiam non fecerit prima-
tum habiturus e. Omnes namq; quoscumq; pec-
catores sub se in presenti habuerit. supra se mo-
do miserabili in illa futura pena habebit.

Decimus gradus.

Ecimus abufionis grad⁹ ē. Ep⁹ negligēs.

Qui gradus fui honorē inter homines req̃
rit. ſ. miniſterij fui dignitatem curam deo pro
quo legacōne fungitur nō custodit. Prīmū nā
q̃ ab epō quid fui nois dignitas teneat inqui
ratur. quoniā ep⁹ cum grecū nomē ſit ſpecula
tor interpretatur. Quae vero ſpeculator ponatur
et quid a ſpeculatore requiratur. dñs ipſe denu
dat cum ſub ezechielis pphete pſona epō offi
cij fui racōez denūtiat. ita inquiēs. Speculatore
dedi te domui iſrl. Audiens ergo ex ore meo ſ
monem anūtiabis eis ex me. Si autem videris
gladium ferietem et anūciaueris ut reuertat
impi⁹ a via ſua. ipſe quidē impi⁹ in imiq̃tate
ſua morietur. ſāguinē autē ei⁹ de manu tua req̃
ram. ſi autē tu anūciaueris et ille nō fuerit re
uerſus ipſe quidē in imiquitate ſua morietur. tu
autem animā tuam liberaſti. Decet ergo ep⁹
qui omniū ſpeculator poſitus eſt. peccata dilige
ter attendere. et poſt q̃ attēderit. etiam corrige
re. Et ſi non potuerit. iuxta euāgelij regulā ſce
lerū oparios dedimare. Si enim inquit in euan
gelio. peccauerit in te frater tuus. corripe eum
inter te et ipſū ſolū. ſi te audierit. lucratus es fra
trem tuū. Si autem te non audierit adhibe ad
huc tecū vnum vel duos ut in ore duorum aut tri
um teſtimoniū ſtet omne verbū. Qd ſi et illos

nō audierit. dic ecclesie. si aut nō audierit eccle-
sia sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Tali or-
dine expellēd⁹ ē. q̄cūq; doctōri epō adherere cō-
tēpnit et q̄ tali ordine expuls⁹ fuerit. ab alio do-
ctore. sine epō recipi nō debz. De sacerdote i lege
scribit. Viduā et repudiatā nō accipiat vxorē
Qui g excommunicatū a catholico illo nō p̄mittē-
te recipit contra scripturē statuta agit. Hac racōe
epm ad eos qbz in speculacōe p̄positus ē esse o-
cetez q̄l in semetipso cē debeat paulus apls ex-
ponit. vt ad ḡdū veniēs sit sobri⁹ prudēs. sapi-
ēs. modest⁹. hospital. filios habēs subditos. cū
omni castitate. testimoniū hñs bonū ab hñs
q̄ foris sūt. p̄ferēs doctrinarū fidelē sermonē.
āte epātū non plus q̄ vnā hñs vxorē. nō p̄cul-
sornō bilinguis. non ebriofus non neophytus
ut p̄ hec ipse prius oñdat in ope. qđ alios docz
sermone doctrine. Caueāt ergo negligētes epī
qđ in tpe vīdide dñs p̄ p̄phetā cōgruē. Pastro-
res demoliti sūt populū meū. nō pascēbant pa-
stores gregē meū. s̄ pascēbāt pastores seme t̄p-
sos. S; pot⁹ p̄curēt id in qđ cōstituit eos dñs
sup familiā suā. dare illi cibū in tpe suo. mēsurā
tritici. purā. et p̄batā doctrinā q̄n⁹ veniēte
dño mereātur audire. Euge serue bone et fidel
quia in pauca fuisti fidelis supra multa te cōsti-
tuā in t̄ra in gaudiū domini tui.

Vndecimū Gradus.

Undecimus abusionis gradus est. plebs sine disciplina. que dum discipline exercitacionibus non seruit. absque discipline rigore non euadit. atque idcirco psalmiste uerbis indisciplinate plebi predicatur. Apprehēdite disciplinam ne quando irascatur dominus. disciplina uero est morum ordinata correctio et maiorum preceptum regularis obseruatio. De qua disciplina paulus apostolus ita loquitur. In disciplina pseuerate. tamquam filijs uobis offert se deus. quod si extra disciplinam estis cuius princeps facti sunt omnes. ergo adulteri et non filij estis. Qui ergo adulteri et indisciplinati sunt celestis regni hereditatem non capiunt. filij autem paterne discipline correctores fiunt. et hereditatem quamque se recipere posse non desperant. De qua etiam disciplina psalmista in disciplinate plebi predicat dicens. Quiescite agere per uice se. discite bene facere. Et item psalmista cum summa uoce psallit dicens. Declina a malo et fac bonum. Infelix ergo est qui abicit disciplinam. Audi etenim extra aliquid. milites qui dominum crucifigentes non sciderunt tunicam. sed qui ecclesie secundum disciplinam tunicam scindere uidentur. Sicut enim tunica totum corpus preter caput tegitur ita disciplina omnis ecclesia preter christum protegitur et ornatur. Ipsa uero tunica contexta fuerat

desuper per totum. quia eadem disciplina ecclesie
e a dño de celo tribuitur ⁊ integratur. De q̄ do-
minus cum ad patrem ascenderet postq̄ resur-
rerit a mortuis ad apostolos suos loquebatur.
Vos autem sedete in ciuitate quo adusq; idu-
amini virtute exalto. Tunica ergo corporis xpi
ē disciplina ecclesie. Qui autē extra disciplinā ē
alienus est a corpore cristi. Non scindam⁹ illā
igitur. s; sorciamur de illa. nō soluam⁹ quitq̄
de mādatis xpi s; vnusquisq; in q̄ vocatus ē in
eo pmaneat apud deum.

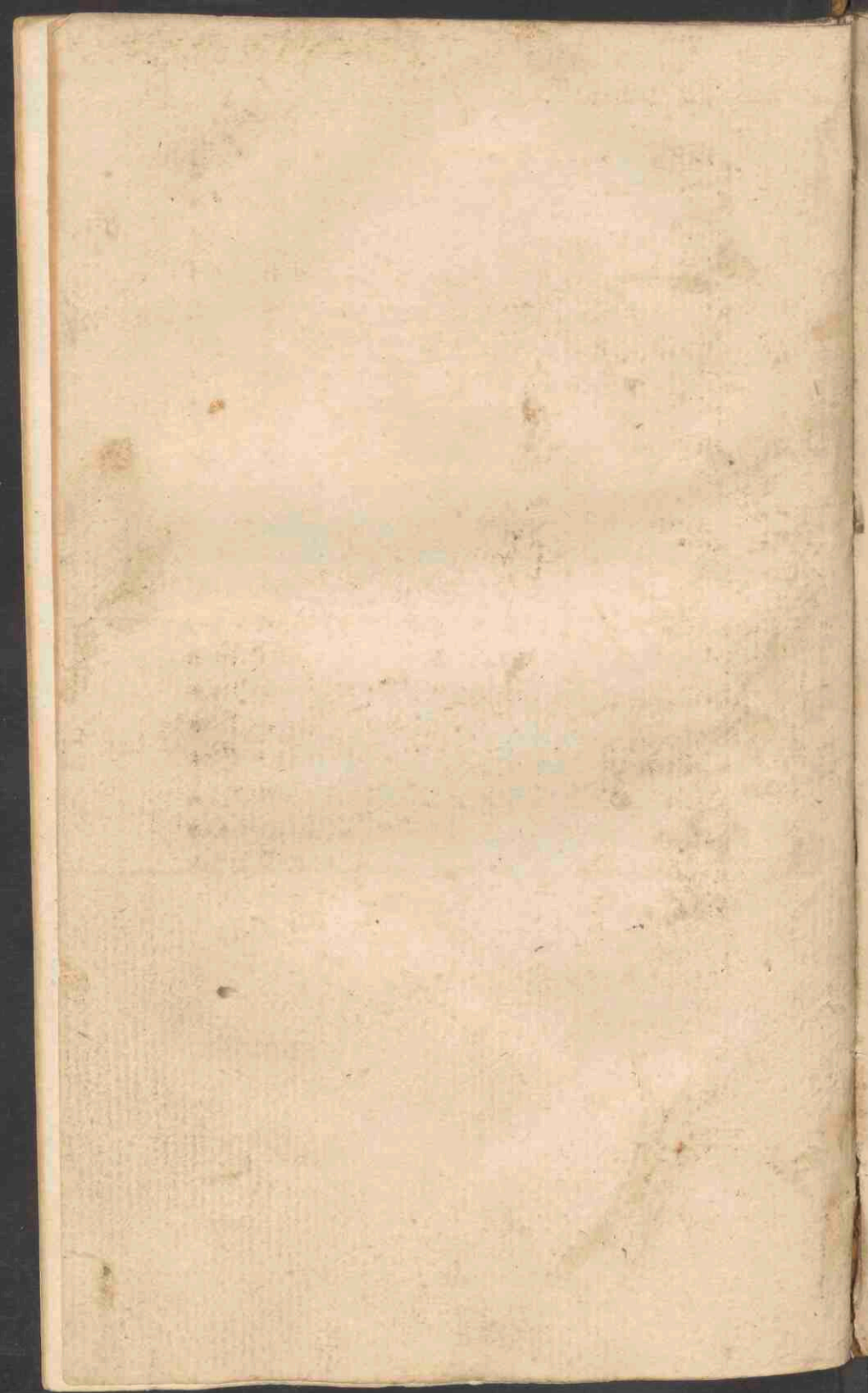
Duodecimus Gradus.

Vodecimus abusionis grad⁹ ē populus
sine lege Qui dñi dei dicta. ⁊ legū scita contēp-
nit per diuersas errorū vias eundem pdicōnis
laqueū incurrit. De q̄b; vñs sub psona preuari-
catoris populi humanū gen⁹ ppheta ita deplā-
git. Nos autē sicut oues errauim⁹. vnusquisq;
in viā suā dedimauit. De q̄b; etiā vñs eadē sapi-
etiā loquitur per salomonē. Multe vie videtur
hoib; recte. nouissima earū ducunt ad mortē q̄
vñq; multe pdicōnis vie tūc incedūtur. cum v-
na regal' via. lex dei videlicet que neq; ad dex-
teram neq; ad sinistram dedimat per negligenciā
deseritur. De qua scilicet via domin⁹ ihesus xps
q̄ ē finis ad iusticiā legis omni credenti denūciat
Ego sū via. veritas et vita nemo venit ad prēz

nisi p me. Ad quā viā omnes homines cōiter
inuitat dīcēs. Venite ad me oēs qui laboratis
et onerati estis. Nō est psonarū acceptō apud de
um. Vbi non ē iudeus et grecus masculus et femi
na. seruus et lib. barbarus et sitha s; omnia et in
omnib; xps. Omnes enim vnū sūt in xpo ihu
dū g xps finis ē legis. q̄ sine lege sunt sine xpo
sūt. Igitur popul⁹ sine lege. popul⁹ sine cristo
est. Abusuū ergo ē in tpibus euāgelij populū
fieri sine cristo. qñ aplis in cunctas gētes licen
tia predicacōis data est. qñ tomituū euāgelij
p cūctas seculi ptes intonuit. qñ gentes q̄ non
sectabāt iusticiā apprehēderūt iusticiā. Quādo
qui lōge fuerūt facti sūt xpe in sāguine cristi q̄
aliquādo nō popul⁹ nūc autē popul⁹ sādus
in cristo. qñ est tps acceptabile. et dies salutis
et tēpora refrigerij in cōspectu altissimi. quādo
vnaqueq; gēs hab; testē cōsurrectionis. quādo
p̄statur dñs. Ecce ego vobiscū sū omnib; di
ebus vsq; ad cōsumacōnem seculi. Nō simus ita
q; sine cristo in hoc tpe transitorio. ne sine no
bis xps esse incipiat in futuro.

Explicit liber iste. Deo laus.

136

colorchecker DIGITAL SG

DCSG - UBU # MX - 7181

